Μ. ΟΛΛΙΒΙΕ - Κ. ΛΑΝΤΑΟΥ

Η GPU ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

η σταλινική αντεπανάσταση στον ισπανικό εμφύλιο

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Η GPU ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

Μ. ΟΛΛΙΒΙΕ - Κ. ΛΑΝΤΑΟΥ

Η GPU ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

Μετάφραση
Σοφία Ἰωαννίδου

Επιμέλεια
Βασίλης Καραπλῆς

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ:	*LES FOSSOYEURS DE LA REVOLUTION SOCIALE* (Ed. SPARTACUS)
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ:	Μ. Ὀλλιβιέ - Κ. Λαντάου
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:	Σοφία Ἰωαννίδου
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:	Βασίλης Καραπλῆς
ΕΚΔΟΣΕΙΣ:	**ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ** Βαλτετσίου 53 Αθήνα 10681 τηλ.: 210 3802040

ΔΗΜΙΟΙ ΤΟΥ ΧΤΕΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Πρόλογος

Οἱ δολοφόνοι τῆς ἱσπανικῆς ἐπανάστασης εἶναι οἱ σταλινικοί, οἱ αὐτοαποκαλούμενοι κομμουνιστές. Οἱ μπροσοῦρες πού ἐκδόσαμε στά 1937,1938 καί 1939 τό ἀποδεικνύουν. Ἐνῶ τόσοι σκοταδιστές ἐπιδιώκουν νά ξεχαστεῖ μία ἀπό τίς πιό πλούσιες ἐμπειρίες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ὁ Σπάρταχος θέλει νά ὑπενθυμίσει τόν πρωταρχικό ρόλο πού ἔπαιξαν τό ἱσπανικό Κ.Κ. καί ἡ σταλινική GPU στήν διοργάνωση τῆς ἧττας τῆς ἱσπανικῆς Δημοκρατίας. Τό προλεταριάτο θά πρέπει νά ἀντλήσει διδάγματα ἀπό αὐτή τήν ὑπόθεση.

Πρίν ἀπό τό 1936, τό ἱσπανικό Κ.Κ. ἀριθμοῦσε σχεδόν 3.000 μέλη καί δέν εἶχε καμιά ἐπιρροή. Ὅταν ξέσπασε ἡ ἐξέγερση, ἡ Μόσχα, πού τό όχτωβριανό της ἄστρο εἶχε ἤδη ἀρχίσει νά σβύνει, δέν μποροῦσε νά δεχτεῖ πώς τό διεθνές προλεταριάτο εἶχε ἀποχτήσει ἕναν ἐπαναστατικό πόλο. Ἔδρασε ἀστραπιαία. Ἡ διαφθορά, ὁ ἐκβιασμός γιά τήν παράδοση τῶν ὅπλων (πού ὡστόσο πληρώθηκαν ἀκριβά, σέ χρυσό) ἀνανέωσαν τή δράση ἑνός Ράντεκ στή Γερμανία τοῦ 1919 - 1920 ἐνάντια στά Ἐργατικά Συμβούλια. Τό τίμημα πληρώθηκε καί τό Ἑνοποιημένο Σοσιαλιστικό Κόμμα τῆς Καταλωνίας ἐμπλουτίστηκε μέ πολυάριθμα σοσιαλιστικά κόμματα γεμάτα ντεκλασσέ καί μικροαστούς χωρίς ἀρχές. Καί μετά τό 1936, ἀκολούθησε ἡ «δημοκρατική τρομοκρατία».

Τό PSUC (Ἑνοποιημένο Σοσιαλιστικό Κόμμα Καταλωνίας) καί τό Κομμουνιστικό Κόμμα, εἶχαν τίς δικές τους φυλακές, τίς αἴθουσες βασανιστηρίων τους, πού τίς χρησιμοποιοῦσαν ἀποκλειστικά ἐνάντια στούς ἀγωνιστές τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς. Ἔστεψαν τό ἔργο τους, μέ τήν ἐνίσχυση καί κάτω ἀπ' τίς διαταγές τῶν πρακτόρων τῆς GPU Ἀντόνωφ - Ὀφσένκο καί Ὀρλώφ, μέ τίς αἱματηρὲς μέρες, ἀπ' τίς 3 ὥς 9 Μάη, τῆς Βαρκελώνης. Βίαια κατασταλτικά μέτρα πάρθηκαν ἐνάντια στούς ἐπαναστάτες τῆς CNT - FAI* καί τοῦ POUM**. Καί ταυτόχρονα συνεχίζονταν ἡ κατα-

* Σ.τ.Ε. Γενική Συνομοσπονδία Ἐργασίας — Ἰβηρική Ἀναρχική Ὁμοσπονδία.

** Σ.τ.Ε. Ἑνοποιημένο Ἐργατικό Μαρξιστικό Κόμμα.

στροφή τῶν ἐπαναστατικῶν καταχτήσεων τοῦ 'Ιούλη καί τῶν ἀγροτικῶν καί διομηχανικῶν κολλεκτίδων τῆς Καστίλλης, τῆς 'Αραγωνίας καί τοῦ Λεδάντε.

Τά κείμενά μας διδάσκουν ὅτι: οἱ κομμουνιστές κάνουν τά πάντα γιά νά ἐξαπατήσουν καί μετά νά ὑποτάξουν τήν ἐργατική τάξη στούς κομματικούς τους στόχους, ἐκείνους τοῦ ρώσικου ἰμπεριαλισμοῦ. Μᾶς τούς δείχνει ἡ ἐπαναστατημένη 'Ισπανία χρησιμοποιώντας, ἐκτός ἀπό τούς Μαρτό καί Τιγιόν, τούς πιό θεοφοβούμενους σοσιαλιστές καί τούς συντηρητικούς ἀστούς, τούς πιό ἐπιδεκτικούς στίς συκοφαντίες ἐνάντια στούς ἀγωνιστές καί στούς ἐπαναστάτες πού εἶναι ἀποφασισμένοι νά οἰκοδομήσουν μιά σοσιαλιστική κοινωνία, ὑποστηρίζοντας τίς ἐπαναστατικές καί δημιουργικές πρωτοβουλίες τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν.

Οἱ δουλοπρεπεῖς ἀρχηγοί τῶν εὐρωπαϊκῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων εἶναι πάντοτε συνένοχοι αὐτῶν πού, στό ὄνομα τοῦ μπολσεδικισμοῦ πού θριαμδεύει τρομοκρατώντας τή Ρωσία, συκοφάντησαν, δασάνισαν, ξεκοίλιασαν, ἔσφαξαν τούς πιό γνήσιους ἐπαναστάτες. Ποιά εἶναι ἡ διαφορά τους ἀπό τούς φασίστες;

Σήμερα καί αὔριο, ὅπως καί χτές, τό προλεταριάτο θά ἀναγκαστεῖ νά ἀντιμετωπίσει αὐτούς τούς ὑποκριτές δήμιους. Δέν θά πρέπει νά τό ἀγνοεῖ.

ΡΕΝΕ ΛΕΦΕΒΡ

Η ΙΣΠΑΝΙΑ: ΧΤΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

Ἡ Ἱσπανία μέχρι τὴ Β' Δημοκρατία

Ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰώνα, μετά τήν εἰσβολή τῶν στρατευμάτων τοῦ Ναπολέοντα, ἡ Ἱσπανία ὑπῆρξε τό θῦμα βίαιων ἐσωτερικῶν ἀγώνων. Παρατηρεῖται: μιά ἔντονη ἀντίθεση ἀνάμεσα στή ζωτικότητα τῶν λαϊκῶν στρωμάτων καί τήν ἀποστέωση τῶν οἰκονομικῶν καί κοινωνικῶν θεσμῶν. Χώρα καθυστερημένη, περιφερειακή σέ σχέση μέ τόν ὑπόλοιπη ἤπειρο, ὅπου οἱ εὐρωπαϊκές ἐπιδράσεις ἔπαιρναν μιά ἰδιαίτερη μορφή καί κατέληγαν στήν ἐνίσχυση τῶν ὀπισθοδρομικῶν θεσμῶν, θά μπορούσαμε νά ποῦμε πώς ἦταν ἐπιρρεπής σέ ἐπαναστάσεις πού δέν ἔφερναν ποτέ τίποτα τό καινούργιο. Οἱ ἀστικοί θεσμοί ἦταν χαλαροί: ὁ κοινοβουλευτισμός δέν ἦταν παρά ἕνα προσωπεῖο, χειραγωγούμενος πάντα ἀπό τήν ἑκάστοτε κυβέρνηση. Ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη ἦταν ἀργή, μηδαμινή καί περιορισμένη σέ ὁρισμένες περιοχές. Ἡ κατάσταση τῆς γεωργίας, στάσιμη καί συχνά ὀπισθοδρομική, ἀπαιτώντας μία ριζική ἀναμόρφωση, σκόνταφτε στήν ἀντίθεση τῶν κατεστημένων συμφερόντων καί δέν κατάφερνε ποτέ νά μορφοποιηθεῖ. Συντηρητικοί καί φιλελεύθεροι δέν ἦταν παρά οἱ ἐτικέττες κυρίαρχων ὁμάδων πού ἀντιπροσώπευαν ἀντιμαχόμενα συμφέροντα καί χρησιμοποιοῦσαν γιά λογαριασμό τους τήν μία ἤ τήν ἄλλη λαϊκή παράδοση.

Ὡστόσο, μέ τό πέρασμα τῶν χρόνων, σχηματίσθηκε ἕνα προλεταριάτο: ἀκτήμονες γεωργοί ἐξαθλιωμένοι στήν ὕπαιθρο, καί, στίς πόλεις, μία μειονότητα εἰδικευμένων ἐργατῶν εὐρωπαϊκοῦ ἐπιπέδου, σχετικά καλοπληρωμένων καί μιά μάζα χειρωνακτῶν, πού προέρχονταν ἀπό τήν ὕπαιθρο. Μετά τήν ἐφήμερη Α' Δημοκρατία καί τήν ἵδρυση τῆς Α' Διεθνοῦς, σύγχρονα πολιτικά ρεύματα ἄρχισαν τά εἰσχωροῦν σ' αὐτές τίς ἐξαθλιωμένες ἀλλά καί εὔφλεκτες μάζες καί γέννησαν ἔντονες πολιτικές διαμάχες, πού διακόπτονταν ἀπό περιόδους ὀπισθοδρόμησης καί ἀπάθειας. Ἡ ὑποστήριξή τους καταμέμονταν, ἄνισα, ἀνάμεσα στούς σοσιαλιστές καί τούς ἀναρχικούς.

Εἶναι ἀλήθεια πώς ἡ Ἱσπανία ὑπῆρξε τό μόνο κράτος ὅπου ὁ

ἀναρχισμός κατόρθωσε νά δημιουργήσει ἕνα μαζικό κίνημα. Αὐτό δέν ἔγινε ἄμεσα, γιατί τό καθαρά πολιτικό κίνημα, ἀκόμα καί στίς καλύτερες στιγμές του, δέν ὑπῆρξε παρά μία ἐλίτ πού περιοριζόταν σέ μερικές χιλιάδες ἀγωνιστές, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἱδρύσει μία μυστική ὀργάνωση. Ὡστόσο, κατόρθωσε νά δημιουργήσει μαζικά ἐπαναστατικά συνδικάτα, καί νά συνδεθεῖ μαζί τους μ' ἕνα χαλαρό καί ἀντιιεραρχικό τρόπο, χωρίς μόνιμα στελέχη, ἔτσι ὥστε οἱ ἧττες καί ἡ καταστολή νά μποροῦν μέν νά καταστρέψουν καί νά διαλύσουν τίς δυνάμεις τους, ἀλλά νά εἶναι εὔκολο νά ἀναπτυχθεῖ γρήγορα τό κίνημα μέ τήν πρώτη εὐνοϊκή εὐκαιρία. Ἕνα ἄλλο χαρακτηριστικό τοῦ ἱσπανικοῦ ἀναρχισμοῦ ὑπῆρξε ἡ διείσδυσή του στά στρώματα τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν καί τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν γῆς, ἰδιαίτερα στήν Ἀνδαλουσία.

Οἱ σοσιαλιστές πού ἐμπνέονταν ἀπ' τό μαρξισμό, κατόρθωσαν νά ὀργανώσουν ἐπίσης ἕνα κόμμα καί συνδικάτα προσελκύοντας τούς πιό πειθαρχημένους ἐργάτες στά ἀναπτυσσόμενα βιομηχανικά κέντρα, ὅπου ἡ τοπική κατάσταση ἀπόκλειε περισσότερο ἀπό ἀλλοῦ, τίς όππορτουνιστικές τάσεις. Ὅμως ἡ ἄνοδος τῶν σοσιαλιστῶν καί τῶν ἀναρχικῶν ὀφειλόταν κυρίως σέ τοπικές διαφορές.

Δέν θά ἦταν χρήσιμο νά ἀναφερθοῦμε ἐδῶ στίς περιπέτειες τῆς παρακμῆς τῆς Ἱσπανίας, στή διάρκεια τοῦ 19ου αἰώνα καί στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ. Ὁ φιλελευθερισμός δέν ἐπικράτησε ποτέ, οὔτε μπόρεσε νά ὁδηγήσει σέ μία ἀστική ἐπανάσταση. Οἱ ἀγῶνες ἀνάμεσα σέ φιλελεύθερους καί συντηρητικούς εἶχαν ἕναν φραξιονιστικό χαρακτήρα καί ἀποτελματώνονταν γρήγορα μέσα στίς ἴντριγκες τῶν διεφθαρμένων ἀρχηγῶν. Στόν πολιτικό στίβο κυριαρχοῦσαν οἱ κασίκοι* πού καταπίεζαν τόν πληθυσμό ἤ ἐξαγόραζαν τίς ψήφους του. Στό κοινωνικό πεδίο ἡ κυρίαρχη κατάσταση ἀκολουθοῦσε ἱεραρχικά τήν ἀκόλουθη σειρά: μεγαλοϊδιοχτῆτες, ἐκκλησία, στρατός καί μοναρχία. Αὐτοί οἱ θεσμοί, ὅσο περισσότερο ἔχαναν κάθε κοινωνική λειτουργικότητα, τόσο μεγαλύτερη ἀπέχθεια προκαλοῦσαν καί, σάν στοιχεῖα ἀποσύνθεσης καί παρασιτισμοῦ, ἔφραζαν τό δρόμο στήν κοινωνική πρόοδο. Αὐτό ὁδήγησε σέ μιά κατάσταση κρίσης καί στασιμότητας, ἀταξίας καί διαφθορᾶς, ἴντριγκας καί στρατιωτικῶν πραξικοπημάτων, πού εἶναι τόσο συνηθισμένα στήν Ἱσπανία. Τό μόνο νέο στοιχεῖο ὑπῆρξε τό ξέσπασμα βίαιων προλεταριακῶν ἀγώνων ἀπό τά 1902 καί μετά.

Περιοριζόμενοι σέ ὅ,τι θεωροῦμε πρόδρομο τῆς συγκυρίας τοῦ 1936, διαπιστώνουμε πώς ὁ Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, γέννησε μία κατάσταση σχετικῆς εὐμάρειας καί ταυτόχρονα χάους. Στά 1917 ξέσπασε μία γενική ἀπεργία ὀργανωμένη ἀπό κοινοῦ ἀπό τήν CNT

* Σ.τ.Ε. Μεγαλοτσιφλικάδες.

καί τήν UGT*, πού τήν ἀκολούθησαν, ἀπό τά 1917 ὥς τά 1919, ἀναρχικές ἀπεργίες στήν 'Ανδαλουσία καί στό Λεβάντε. Ἦταν μία ἐπαναστατική ἀπόπειρα πού ἀπότυχε, ἐξαιτίας τῆς ἔλλειψης ἑνότητας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί τῆς αὐτόματης συσπείρωσης τῶν κατωλάνων βιομήχανων καί τῆς ἀγροτικῆς ὀλιγαρχίας. 'Ακολούθησε μία περίοδος βαθειᾶς πολιτικῆς καί κοινωνικῆς ἀστάθειας, μία ἀληθινή «ἰσορροπία τῶν τάξεων», πού κατέληξε στήν τρατιωτική καί ὕστερα πολιτική δικτατορία τοῦ Πρίμο ντέ Ριβέρα. Αὐτός ἐπιχείρησε νά ἐγκαθιδρύσει ἕνα γραφειοκρατικό σύστημα: ἀπαγόρευση τῆς λειτουργίας κομμάτων καί συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων, συγκεντροποίηση τῆς πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς ζωῆς κάτω ἀπό τή διεύθυνση μιᾶς κρατικῆς ὀλιγαρχικῆς γραφειοκρατίας, «προστασία τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας», προγραμματισμό τῶν δημόσιων ἔργων, ἕνα καί μοναδικό κόμμα, ἀπόπειρα συντεχνιακῆς ὀργάνωσης.

Μετά τήν πτώση του, ἡ μοναρχία ἀνατράπηκε καί ἡ 2η Δημοκρατία ἀνακηρύχθηκε στά 1931. 'Αλλά ὥς τά 1936, ἡ ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων ἔδειχνε πώς ἡ ἐγκαθίδρυση μιᾶς ἀστικῆς κοινοβουλευτικῆς δημοκρατίας, δέν στηριζόταν σέ στέρεα θεμέλια. Σύμφωνα μέ τή δική τους ὁμολογία, οἱ δημοκρατικοί ἀστοί δέν ξεπερνοῦσαν τούς 10.000. Δέν μποροῦσαν νά κυβερνήσουν οὔτε νά ὁδηγήσουν σέ θετικό ἀποτέλεσμα ὁποιοδήποτε σοβαρό μεταρρυθμιστικό μέτρο πού θά ἦταν ἡ συνισταμένη τῶν θελήσεων μιᾶς ἀντιδραστικῆς δεξιᾶς καί μιᾶς ἐπαναστατικῆς ἀριστερᾶς. Ἦταν πραγματικά ἀνίκανοι νά πάρουν στά χέρια τους τίς τύχες τῆς χώρας. Δέν ἔπρεπε νά στηρίζονται πάνω τους ὅσοι ἤθελαν νά συντομέψουν τό δρόμο πρός τήν ἐπανάσταση. Καχύποπτοι ἀπέναντι στούς ἐργάτες, ἀνίκανοι νά ὑποκινήσουν μία ἀγροτική μεταρρύθμιση, δέν τολμοῦσαν ν' ἀντιταχθοῦν ἀποτελεσματικά οὔτε στήν ἐκκλησία, οὔτε στό στρατό, πού ἦταν τά δύο βασικά προπύργια τῆς ἀντίδρασης. Κάθε ἀπόπειρα ἐδραίωσης, σήμαινε νά δοθεῖ ἡ σκυτάλη στά χέρια σάπιων ὀπορτουνιστῶν τύπου Λερού ἤ ἀντιδημοκρατῶν τύπου Χίλ Ρόμπλες, δηλαδή νά υἱοθετηθοῦν αὐταρχικές λύσεις, πού, ὡστόσο, ἦταν ὑπερβολικά ἀδύναμες γιά ν' ἀναχαιτίσουν γιά πολύ τή μαζική ἀντίσταση, ἀκόμα καί στό ἐκλογικό πεδίο. Ἡ ἱσπανική δημοκρατία, παρά τήν καταστολή τῆς γενικῆς ἀπεργίας τῆς Χενεραλιδάδ τῆς Καταλωνίας καί τῶν μεταλλωρύχων στίς 'Αστουρίες κατέληξε, στά 1934, στήν ἀποτυχία κάθε ρεφορμιστικῆς ἤ «βίαιης» λύσης καί στά 1936, σέ ἐκλογική νίκη τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου.

Ποιό δίδαγμα βγαίνει ἀπ' τά γεγονότα τῆς περιόδου 1931 - 1936; Πῶς ἡ ἀντίσταση τῆς ἀντιδραστικῆς δεξιᾶς καθώς καί ἡ πίστη τῶν μαζῶν δέν μποροῦσαν παρά νά ξεπεράσουν τά ὅρια τῆς ἀστικῆς νομιμότητας. Σέ μία τέτοια συγκυρία, ἡ μόνη ἀληθινή προοπτική ἦταν

* Σ. τ. Ε. Γενική Ἕνωση Ἐργατῶν.

ἢ ἡ ἀνάπτυξη μιᾶς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ἢ ἡ ἐπιβολή μέ τή βία ἑνός στρατιωτικοῦ, ἐκκλησιαστικοῦ καί ἀστυνομικοῦ δοναπαρτισμοῦ.

ΛΟΥΙ ΡΙΓΚΑΛ

Στρατιωτική ἀνταρσία καί ἐργατική ἀντεπίθεση. Ἐπαναστατικές ἐλπίδες

Ἡ νίκη τοῦ ἱσπανικοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου ἐπανέφερε στήν ἐξουσία τούς δημοκρατικούς ἀστούς. Ἀλλά αὐτοί δέν μποροῦσαν νά προσφέρουν καμία οὐσιαστική λύση, μιά καί δέν ἀντιπροσώπευαν οὔτε τή δεξιά, οὔτε τίς λαϊκές μάζες. Ἔτσι ἡ κατάσταση πού δημιουργήθηκε ἦταν ἐξαιρετικά ἀσταθής καί δέν ἐπιδεχόταν ἄλλη λύση ἔξω ἀπό μιά κοινωνική ἐπίθεση τοῦ ἑνός ἀπό τά δύο ἀνταγωνιστικά στρατόπεδα. Αὐτή τήν πρωτοβουλία ἀνέλαβαν οἱ στρατιωτικοί. Ὁ στρατός τοῦ Μαρόκου ξεσηκώθηκε καί ἔκανε ἔκκληση γιά μιά «σταυροφορία» ἐνάντια στή Δημοκρατία καί τό μαζικό κίνημα. Ὅλοι οἱ στρατιωτικοί παράγοντες καί τά συντηρητικά στοιχεῖα προσχώρησαν μαζικά. Ὁ κοινοβουλευτικός μηχανισμός τῶν δημοκρατικῶν ἀστῶν κατάρρευσε, ἕτοιμος νά συνθηκολογήσει μέ τούς στρατιωτικούς, ἐπιζητώντας μάταια, ἀπό τόν Μαρτίνεθ Μπαρρίο ὥς τόν Πριέτο, νά ἔρθει σέ συμβιβασμό μέ τόν Φράνκο. Οἱ ἐργάτες ἔσωσαν τήν κατάσταση. Ἡ ἀποφασιστική τους ἐπέμβαση συνέτριψε τήν στρατιωτική ἀπόπειρα στή μισή χώρα. Ὁ στρατός ἔλπιζε νά ὑπερισχύσει, ἄν όχι σέ μερικές μέρες, τουλάχιστον σέ μερικές ἑβδομάδες. Τελικά ἡ χώρα χωρίστηκε στά δύο. Οἱ δημοκρατικοί δέν ἀντιπροσώπευαν πιά τίποτα, οὔτε κάν τά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης πού εἶχε συμμαχήσει σύσσωμη μέ τόν Φράνκο. Συνακόλουθα, οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες μαζί μέ τίς ὀργανώσεις τους εἶχαν οὐσιαστικά στά χέρια τους τήν ἐξουσία. Ἀνέλαβαν τή διεύθυνση τῆς οἰκονομίας καί τῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἐργατικές ἐπιτροπές σχηματίσθηκαν σέ ὅλα τά σημεῖα τῆς «δημοκρατικῆς ζώνης», ἀπό τόν Ἰούλη ὥς τόν Ὀκτώβρη. Ὀργάνωναν καί ἐξόπλιζαν τίς πολιτοφυλακές γιά τήν συνέχιση τοῦ πολέμου. Χτυποῦσαν καί ἐκφόβιζαν τόν ἐσωτερικό ἐχθρό. Ὀργανώνονταν ἔτσι ὥστε νά συνεχισθεῖ τό ἔργο τους, καταλαμβάνοντας ἐργοστάσια καί κτήματα, πού συχνά εἶχαν ἐγκαταλειφθεῖ ἀπό τούς ἰδιοκτῆτες τους. Σ' αὐτή τή συγκυρία ἦταν ἀναπόφευκτη μία περίοδος ἐπαναστατικῆς τρομοκρατίας. Ὁ ἐσωτερικός ἐχθρός ἦταν τότε τόσο ἐπικίνδυνος ὅσο καί ὁ ἐξωτερικός. Πρίν νά πᾶνε στό μέτωπο, τά προλεταριακά στρατεύματα ξεκαθάριζαν τά ὕποπτα στοιχεῖα, γιά νά δε-

βαιωθοῦν πώς ἡ κυβέρνηση δέν θά συνθηκολόγουσε καί πώς, μετά τήν ἀναχώρησή τους, δέν θά ἐμφανιζόταν μία πέμπτη φάλαγγα. Ἡ αὐθόρμητη δράση τῶν λαϊκῶν μαζῶν ἐνάντια στούς ἐχθρούς τους ἦταν ἀναγκαία. Καί ὑπῆρξε ἄλλωστε πολύ πιό περιορισμένη ἀπό ὅ,τι στό ἄλλο στρατόπεδο. Γιά μία ἀκόμη φορά ἐπαληθεύθηκε τό ἱστορικό δίδαγμα, ἡ γνώση πώς ἡ λευκή τρομοκρατία εἶναι πολύ πιό αἱματηρή, πιό συστηματική καί πιό μακρόχρονη ἀπό τήν κόκκινη. Ἡ φρανκική τρομοκρατία ξανάρχιζε κάθε φορά πού καταλαμβάνονταν μιά νέα περιοχή καί ἐξακολούθησε νά ὑπάρχει μετά τό 1939.

Πολύ πιό σημαντικό ἀπό αὐτό τό προληπτικό καθῆκον, ἦταν ἡ ἀνάληψη τῆς οἰκονομίας ἀπό τίς ἐπιτροπές τῶν εἰδικευμένων καί ἀνειδίκευτων ἐργατῶν, τῶν γεωργῶν καί τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν γῆς. Οἱ ἰθύνοντες δέν ἐπενέβαιναν παρά γιά νά «ρυθμίσουν τήν κατάσταση». Οἱ ἐπιτροπές διαισθανόντουσαν ἐνστιχτώδικα πώς αὐτό ἦταν τό πιό σημαντικό στό δρόμο τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης. Ἀντιλαμβανόντουσαν πώς ὁ πόλεμος δέν ἦταν ἕνας ἁπλός ἀγώνας ἐνάντια στόν φασισμό, ἀλλά πάνω ἀπό ὅλα ἡ πολυπόθητη εὐκαιρία νά οἰκοδομηθεῖ μία νέα κοινωνία. Ἀκόμα, πώς ἄν δέν ἀγωνιζόντουσαν ἀπό τήν ἀρχή γιά νά ἐπιβάλλουν σάν τετελεσμένο γεγονός τήν ἐπανάσταση, θά τούς ξεπερνοῦσαν καί θά τούς νικοῦσαν τά γεγονότα, γιατί ὁ πόλεμος δέν θά κερδιζόταν ποτέ ἄν ἡ κοινωνική ἐπανάσταση δέν ἐπωμιζόταν τίς στρατιωτικές ἐπιχειρήσεις. Θά ἔπρεπε νά ἐξασφαλίσουν τήν αὐταπάρνηση καί τόν ἐνθουσιασμό τῶν ἐργατῶν, δείχνοντάς τους τίς πρῶτες ὕλες ἑνός νέου κόσμου, πού θά δικαίωνε καί θά γεννοῦσε αὐθόρμητα τήν στρατιωτική πειθαρχία καί ὀργάνωση, πού ἦταν ἀπαραίτητες γιά τήν συνέχιση τοῦ πολέμου ἐνάντια στόν ἐξωτερικό ἐχθρό. Τό ξεκίνημα αὐτῆς τῆς συλλογικῆς διεύθυνσης τῶν ἐργοστασίων καί τῶν κτημάτων ἀπό τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες ὑπῆρξε τόσο ἐντυπωσιακό, πού ἄφησε ἄναυδους ἀκόμα καί τούς πιό σκεπτικιστές παρατηρητές.

Τούς καρπούς αὐτῶν τῶν ἐπαγγελιῶν ἔφερε στό φῶς, ἔστω καί ἀπό μία ἀρνητική, ἀλλοίμονο, πλευρά, ἕνας ἀγώνας πού κράτησε δυόμιση χρόνια καί εἶχε ἕνα ἴσως καί δύο ἑκατομμύρια θύματα. Γιατί ἡ ἀντίσταση τῶν ἐργατικῶν μαζῶν ἀπέτυχε, παρά τό μεγαλεῖο της; Τό ν' ἀπαντήσουμε διαβεβαιώνοντας πώς αὐτές οἱ ἐπαναστατικές μάζες προδόθηκαν ἀπό τίς ἴδιες τους τίς ὀργανώσεις, ἀπό λάθος ἑνός ἐπαναστατικοῦ κόμματος, εἶναι σά νά ὀνειροβατοῦμε, νά θεωροῦμε ἀληθινό κάτι ἀμφισβητήσιμο. Σημαίνει νά διαβεβαιώνουμε, πέφτοντας σέ ἀντίφαση, πώς οἱ ἐπαναστατικές μάζες, ὅπως ἦταν στήν Ἱσπανία, εἶναι ἀνίκανες νά διευθύνουν ἀπό μόνες τους μία νικηφόρα ἐπανάσταση, πού μόνο ἕνα ἐπαναστατικό κόμμα μπορεῖ νά τούς προσφέρει ἀπ' τά ἔξω. Ἡ ἐσώτερη σχέση ἀνάμεσα στούς ἀγῶνες τῶν μαζῶν καί στήν δημιουργία, στούς κόλπους τους, μιᾶς πρωτοπορίας ὀργανικά

δεμένης μαζί τους, εἶναι μία ἀνάπτυξη πολύ πιό πολύπλοκη γιά νά ἔχει μία τόσο ἁπλοϊκή ἑρμηνεία. Τό νά διαπιστώσουμε, ἄλλωστε, πώς μία ἐπαναστατική συγκυρία γεννιέται ἀπό τίς ἐπαναστατικές μάζες καί ἀπό ἕνα καθοδηγητικό ἐπαναστατικό κόμμα, εἶναι μία μηχανιστική ἀντίδραση ἀπέναντι σέ διαφορετικές καταστάσεις πού δέν μᾶς ἱκανοποιεῖ. Ὑπάρχουν ἐπαναστατικές συγκυρίες πού καταλήγουν σέ ἕνα νικηφόρο ἀποτέλεσμα, ἀλλά ὄχι ἀπαραίτητα σέ μία σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί ἀκόμα λιγότερο σέ μία σοσιαλιστική κοινωνία. Αὐτό ἔγινε πιό ἀντιληπτό ἀπό τά 1917 καί μετά. Στήν περίπτωση τῶν ὑποανάπτυκτων χωρῶν, μία εὐνοϊκή διεθνής συγκυρία ὁδηγεῖ μιά ἐπανάσταση νά καταλήξει στήν ἀπομόνωση χωρίς νά μπορέσει: νά φτάσει στό σοσιαλισμό. Δέν πρέπει νά ἀρνηθοῦμε, ἐδῶ, τήν πραγματικότητα, ἀλλά οὔτε καί νά τῆς δώσουμε ἕναν σοσιαλιστικό χαρακτήρα, πού δέν ἔχει παρά μόνο μέ τήν ἔννοια μιᾶς ἰδεολογίας πού ταιριάζει παντοῦ. Οἱ ἐπαναστάσεις εἶναι ἕνα φαινόμενο πολύ ἀρχαιότερο ἀπό τήν ἐμφάνιση τοῦ σύγχρονου ἐργατικοῦ κινήματος καί τήν θεωρητική του ἀντανάκλαση στήν ἔννοια τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ὅπως τή βρίσκουμε ἐπεξεργασμένη κυρίως στό ἔργο τοῦ Μάρξ. Ἡ σημερινή θριαμβευτική τους ἀνάπτυξη εἶναι ἕνα γεγονός πού δέν θά πρέπει, ὅμως, νά παραμορφωθεῖ.

Ἡ Ἐξωτερική ἐπέμβαση

Ὅπως καί νά εἶναι, ἡ Ἱσπανία δέν ἐντασσόταν στά πλαίσια αὐτά. Παρά τήν ἱστορική της καθυστέρηση, ἀνῆκε στόν δυτικό κόσμο, τόσο αὐτή ὅσο καί τό προλεταριάτο της. Τό σχέδιο μιᾶς ὑπερσυγκεντρωτικῆς καί ἐλιτίστικης ἐπανάστασης, πού ταίριαζε στίς ὑποανάπτυκτες χῶρες, δέν θά μποροῦσε νά ἐφαρμοσθεῖ στήν Ἱσπανία καί δέν ὁδήγησε παρά στήν ἀποτυχία. Ἡ προοπτική μιᾶς μαζικῆς, ριζοσπαστικῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης, χωρίς τήν ἀστική τάξη, δέν εἶχε καμιά κοινωνική βάση. Ὁ Μάρξ εἶχε μελετήσει τήν Ἱσπανία χωρίς νά κρύψει τήν καθυστέρησή της. Στά κείμενα πού τῆς ἀφιέρωσε, σημειώνει τρία βασικά χαρακτηριστικά της: τή ζωτικότητα τῆς κοινωνίας σέ ἀντίθεση μέ τήν συντηρητική νωθρότητα τῶν κυρίαρχων τάξεων καί τόν παρασιτισμό τῶν θεσμῶν· τήν μεγάλη διάρκεια τῶν ἐπαναστατικῶν κρίσεων τοῦ ἔθνους· καί τήν σύγκρουση τῶν ἐξωτερικῶν γεγονότων μέ τήν ἐσωτερική κατάσταση. Τό ἴδιο ἔγινε στή διάρκεια τῆς κρίσης τοῦ 1936 - 1939. Τά λαϊκά στρώματα δέν ἔπαψαν νά ἀγωνίζονται ἐνεργητικά καί νά προσδεύουν. Ὅμως δέν θά μποροῦσαν νά ξεπεράσουν τίς δυσκολίες τους, ν' ἀναπτύξουν καί νά ἑνοποιήσουν τή δράση τους παρά μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου. Καί τά διεθνή γεγονότα ἄσκησαν ἀμέσως, ἀπό κάθε μεριά, τήν ὀλέθρια ἐπίδρασή τους στούς ἐσωτερικούς ἀγῶνες τῆς χώρας.

Ὅπως σημειώσαμε παραπάνω, παρά τήν συνένοχη ἀπάθεια τοῦ δημοκρατικοῦ ἀστικοῦ μηχανισμοῦ καί ἀντιμέτωποι μέ ἕνα στρατιωτικό πραξικόπημα, οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες ἐπέδειξαν μία ἀσύγκριτη τόλμη καί ἱκανότητα πρωτοβουλίας. Ὅμως χρειαζόταν χρόνος γιά νά διατηρηθοῦν οἱ ἐπαναστατικοί θεσμοί πού εἶχαν αὐθόρμητα δημιουργήσει καί γιά νά δώσουν τό παράδειγμα στά λαϊκά στρώματα, πού βρίσκονταν προσωρινά κάτω ἀπό τήν μπότα τῶν πραιτωριανῶν τοῦ Φράνκο.

Δέν τούς δόθηκε ὅμως ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος, ὄχι ἐξαιτίας τῆς ἔλλειψης ἑνός μυθικοῦ «καθοδηγητικοῦ» ἐπαναστατικοῦ κόμματος, ἀλλά γιατί μόνο στήν πορεία τοῦ ἴδιου τοῦ ἀγώνα θά εἶχαν καταφέρει νά σφυρηλατήσουν τήν πρωτοπορία τους. Ὁ δημιουργικός δυναμισμός τους ἐρχόταν σέ ἀντίθεση μέ τήν καθαρά κατασταλτική καί μιλιταριστική κτηνωδία τῶν Φρανκιστῶν. Ὅμως ἡ χώρα ἦταν σέ ἐμπόλεμη κατάσταση καί ἡ ἔλλειψη ὅπλων ἦταν ἀπελπιστική. Εἶχαν ἀπομονωθεῖ διεθνῶς. Ἀπό τήν ἀρχή τῆς σύγκρουσης, ὄχι μόνο οἱ ἀντίπαλοί τους δέχθηκαν στρατιωτική βοήθεια ἀπό τά φασιστικά καθεστῶτα, πού ἐπέμβηκαν ἄμεσα, ἀλλά καί οἱ ἀστικές δημοκρατίες, συμπεριλαμβανόμενης τῆς κυβέρνησης Λαϊκοῦ Μετώπου τοῦ Λεόν Μπλούμ, ἐπέβαλαν μία πολιτική δῆθεν μή ἐπέμβασης, πού χωρίς νά ἐμποδίζει τή φασιστική βοήθεια, ἀπέκλειε τίς μάζες, πού κατεῖχαν οὐσιαστικά τήν ἐξουσία, ἀπ' τά ὅπλα πού χρειάζονταν γιά τήν ἀπόκρουση τῶν ἐπιθέσεων τῶν ἀντιπάλων τους. Ἄν ὁ πόλεμος δέν μποροῦσε νά κερδηθεῖ παρά μέ τήν ἐπανάσταση, αὐτή δέν θά μποροῦσε νά ἑδραιωθεῖ, παρά μέ τόν ἐξοπλισμό τοῦ λαοῦ. Ἡ «οὐδετερότητα» τῶν «δημοκρατιῶν» παρέλυε σέ μεγάλο βαθμό τίς στρατιωτικές προσπάθειες τοῦ ἐργατικοῦ στρατόπεδου. Τά αἰσθήματα τῶν ἰσπανικῶν μαζῶν ἀπέναντι στή μή - ἐπέμβαση ἑρμηνεύονται ξεκάθαρα ἀπό μία παρατήρηση τοῦ Ἱσπανοῦ πρόξενου στή Γενεύη: «Μετά τόν Φράνκο ὁ πιό μισητός ἄνθρωπος σήμερα στήν Ἱσπανία εἶναι ὁ Λεόν Μπλούμ».

Ὁπωσδήποτε διαπράχθηκαν σφάλματα καί σημειώθηκε μία ἔλλειψη τόλμης ἀκόμα καί στά ἐπαναστατικά στοιχεῖα, πρᾶγμα πού εἶχε μεγάλη σημασία γιά τήν κατοπινή ἐξέλιξη τῶν ἀγώνων. Ἀναφέρουμε ἕνα χαρακτηριστικό παράδειγμα. Τόν Ἰούλη 1936, οἱ ἡγέτες τῶν μαροκινῶν ἐθνικιστῶν ἦρθαν σέ ἐπαφή μέ γάλλους ἐπαναστάτες ἀγωνιστές. Πρότειναν νά ξεσηκώσουν τίς φυλές τοῦ Ρίφ, ἐνάντια στίς ἰσπανικές θέσεις στό Μαρόκο. Γιά νά τό πετύχουν, ζητοῦσαν ὅπλα ἤ χρήματα γιά νά τά ἀγοράσουν. Στάλθηκε μία ἀντιπροσωπεία στή Βαρκελώνη γιά τίς διαπραγματεύσεις. Ἀπευθύνθηκε στούς ἀναρχικούς, πού τότε ἦταν ἡ μόνη ἰσχυρή δύναμη, οἱ ὁποῖοι ἔδωσαν τή συγκατάθεσή τους, μέ τόν ὅρο νά συμφωνήσει καί ἡ Χενεραλιδάδ. Ὁ Κομπάνυς, πού κατεῖχε κατ' ὄνομα τήν ἐξουσία, ἐφόσον οἱ ἀναρχι-

καί τήν εἶχαν ἀρνηθεῖ, δέχθηκε ἐπίσης, ἄν συμφωνοῦσε καί ἡ κυβέρνηση τῆς Μαδρίτης. Ἡ τελευταία ἀφοῦ ἐνημερώθηκε, ἔβαλε σάν ὅρο γιά τή συμφωνία της... τή συγκατάθεση τοῦ Λεόν Μπλούμ. Ἔτσι χάθηκε μία πολύτιμη εὐκαιρία νά συντριβεῖ στή γένεσή της ἡ πραιτωριανή ἀνταρσία. Ἀντί γι' αὐτό, οἱ στρατιωτικές μεραρχίες τῶν ἰθαγενῶν Ταμπόρ καί τοῦ «Τέρθιο», τῆς Ἱσπανικῆς λεγεώνας τῶν ξένων, ἀφοῦ μεταφέρθηκαν μέ ἀερογέφυρα, ἀποβιβάστηκαν καί κατόρθωσαν νά καταλάβουν τήν Ἀνδαλουσία, μία ἀπό τίς πιό ἐπαναστατικές περιοχές τῆς χώρας.

Ἡ Γραφειοκρατία ἐμφανίζεται στό προσκήνιο

Τόν Σεπτέμβρη 1936, ὁ Στάλιν ἀποφάσισε μέ τή σειρά του νά ἐπέμβει. Δέν δυσκολεύθηκε νά ἐπιβληθεῖ ἐμπορικά στήν κυβέρνηση τῆς Μαδρίτης, πού εἶχε ἀπομονωθεῖ καί δέν διέθετε τά ἀπαραίτητα ὅπλα. Πουλώντας πολεμικό ὑλικό, πού δέν παραδίνονταν στήν κυβέρνηση Καμπαγιέρο, ἀλλά στούς ὀπαδούς του, ὀργανώνοντας διεθνεῖς ταξιαρχίες κατευθυνόμενες ἀπό πράκτορές του, κατόρθωσε νά δημιουργήσει ἕνα κομμουνιστικό κόμμα, ὡς τότε ἀνύπαρκτο, ἀποτελούμενο ἀπό στοιχεῖα πού εἶχαν κυρίως δεξιά πολιτική τοποθέτηση, γιατί δέν μποροῦσε νά ἐλπίζει σ' ἕναν προσεταιρισμό τῶν ἐργατῶν, πού ἦταν πιστοί στά συνδικάτα τους. Ἵδρυσε ἔτσι ἕνα πληθειακό κόμμα πού ἐπιβλήθηκε, ἀπ' τή μιά ἑκούσια καί ἀπ' τήν ἄλλη μέ τή βία, στούς ἀδύναμους δημοκρατικούς καί, βοηθούμενο ἀπό τούς ρώσους πράκτορες πού στάλθηκαν ἐπί τόπου, διείσδυσε σ' ὅλα τά γρανάζια τῆς διοίκησης ἰδιαίτερα στό Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν, τήν ἀστυνομία καί τό στρατό. Ποιός ἦταν ὁ ἀντικειμενικός στόχος τοῦ Στάλιν στήν Ἱσπανία; Νά προστατέψει τά συμφέροντα τῆς ρώσικης γραφειοκρατίας. Ἡ ἱστορία τῆς χώρας τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης πού ἔσπευσε νά βοηθήσει τήν ἱσπανική ἐπανάσταση δέν ἦταν παρά ἕνας μύθος προορισμένος γιά μαζική κατανάλωση. Διαψεύσθηκε ἄλλωστε ἀπό τή γραμμή τῶν σταλινικῶν, πού περιόριζαν τόν ἀγώνα στήν «ἀντιφασιστική» ἀντίσταση τοῦ «δημοκρατικοῦ καθεστῶτος».

Τότε ἔλεγαν (καί λένε ἀκόμα) πώς ἐπεμβαίνοντας καί χαλιναγωγώντας τόν ἱσπανικό ἀγώνα, ὁ Στάλιν ἐπιδίωκε νά διαλύσει τήν καχυποψία τῆς ἀγγλικῆς καί γαλλικῆς ἀστικῆς τάξης καί νά ἑδραιώσει μία συμμαχία μ' αὐτές τίς δύο χῶρες, θυσιάζοντας σ' αὐτήν τήν δυνατότητα μιᾶς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Ἦταν τό περίφημο ἐπιχείρημα αὐτῶν πού, τήν ἐποχή ἐκείνη, μᾶς ἐξηγοῦσαν σοβαρά: «Σήμερα, ἡ διεξαγωγή τοῦ πολέμου προηγεῖται τῆς ἐπανάστασης στήν Ἱσπανία». Ἀνεπιφύλακτος ὀπαδός τοῦ πολιτικοῦ ρεαλισμοῦ, ὁ Στάλιν χρησιμοποίησε, ἴσως, τή μία ἤ τήν ἄλλη ἐκδοχή τῆς ἐξωτερικῆς του πολιτικῆς στά πλαίσια μιᾶς πολύ ἀσταθοῦς διεθνοῦς συ-

γκυρίας. Σάν καλός διπλωμάτης, εἶχε πολλές δυνατότητες. Ὅμως ἄν πιστέψουμε πώς εἶχε μιά προκαθορισμένη πολιτική, ἀκόμα καί σ' αὐτό τό σημεῖο εἶναι σάν νά τοῦ ἀποδίδουμε μία δόση ἀφέλειας πού τοῦ ἦταν ἄγνωστη. Δέν μποροῦμε νά ποῦμε τίποτ' ἄλλο πάνω σ' αὐτό κι ὅσα εἴπαμε δέν εἶναι παρά δευτερεύοντες συλλογισμοί.

Στήν πραγματικότητα, ὅπως, ἀκριβῶς, οἱ δίκες τῆς Μόσχας στήν ΕΣΣΔ ἔτσι καί ἡ ἐπεμβατική του πολιτική στήν Ἱσπανία, ἔδειχνε πώς ἀκολουθοῦσε ὁριστικά μία πολιτική, πού ὑπαγορευόταν πρωταρχικά ἀπ' τά συμφέροντα τῆς ρώσικης γραφειοκρατίας καί τήν ὁποία προσπαθοῦσε νά ἐπιβάλλει μέ κάθε μέσο. Ἀπό αὐτή τήν ἄποψη, ὁ περιστασιακός ἀντίπαλος θά μποροῦσε νά εἶναι ἡ μιά ἤ ἡ ἄλλη χώρα ἤ ὁμάδα χωρῶν, ὅμως ὁ κύριος ἐχθρός του ἦταν ἡ ἀριστερά. Καί αὐτή τή στάση ἐθνικοῦ ἐγωισμοῦ τῆς γραφειοκρατίας καί τῆς τέλειας ἔκφρασής της, τοῦ Στάλιν, δέν τή συναντοῦμε μόνο πρόσφατα, ἀλλά ἀκόμα καί στήν ἐποχή τῆς ἴδιας τῆς ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης. Ἀνέκαθεν ὁ Στάλιν εἶχε ἀμφιβολίες γιά τίς προοπτικές μιᾶς ἐπανάστασης στή δύση καί ἦταν φανατικός ὑπέρμαχος τῆς νίκης τῆς «ἐπανάστασης» μόνο στήν Ρωσία. Ὁ Στάλιν δέν ἀπόκτησε ποτέ μία διεθνιστική ἀντίληψη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Ἀφοῦ σταθεροποίησε τά θεμέλια τῆς ρώσικης γραφειοκρατίας καί τοῦ ἐθνικοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ του, αὐτός ὁ σκεπτικισμός ἔγινε μία ἀποφασιστική ἀντίθεση, ἀκόμα καί μία ἀδιάλλακτη ἐχθρότητα, ὅσο ὁ κίνδυνος ἦταν ἄμεσος. Χρόνια ὁλόκληρα, ἡ πολιτική ἰσορροπίας τοῦ Στάλιν σ' ὅλο τόν κόσμο καί ἰδιαίτερα στήν Εὐρώπη, ἀπέκλειε κάθε ἀνεξάρτητη ἐπανάσταση. Ἀκόμα περισσότερο, κάθε ἐνδεχόμενο μιᾶς ἐπανάστασης στήν Εὐρώπη, ὅπως καί ἡ πιθανή της ἐξάπλωση, θά ἔβαζε σέ δεύτερο πλάνο τήν ὑποανάπτυκτη ἀκόμα Ρωσία. Σύμφωνα μέ τή γραφειοκρατική ἄποψη, ἐκεῖ βρισκόταν ὁ ἐχθρός. Δέν ἦταν πιά δυνατόν νά ὑπάρξει «ἐπανάσταση» παρά διαμέσου τῆς ἐξάπλωσης τῆς ρώσικης δύναμης.

Ὁποιος δέν ἔχει συνείδηση αὐτῆς τῆς κατάστασης, εἶναι καταδικασμένος νά μήν καταλάβει τίποτα ἀπό τήν σταλινική πολιτική τῆς δεκαετίας τοῦ 1930. Ποιά στάση τήρησε ἡ ρώσικη πολιτική ἀπέναντι στή γερμανική κρίση τοῦ 1931 - 1933; Ὁ ἐπαναστατικός βερμπαλισμός καί ὁ σεκταρισμός τῆς «τρίτης περιόδου», πού καθιστοῦσαν τήν σοσιαλδημοκρατία τόν ὑπ' ἀριθμόν ἕνα «σοσιαλφασιστικό» ἐχθρό καί πού κατάληξαν στήν χωρίς μάχη συνθηκολόγηση μέ τόν Χίτλερ, τοῦ ἰσχυρότερου ἐργατικοῦ κινήματος στήν Εὐρώπη. Αὐτή εἶναι μιά κραυγαλέα ἐπιβεβαίωση τῆς γραφειοκρατικῆς πολιτικῆς, πού ὑπῆρξε μέν καταστροφική, ἀλλά πού δέν φαίνεται παράλογη παρά μόνο σ' αὐτούς πού δέν μποροῦσαν οὔτε μποροῦν ἀκόμα νά διακρίνουν τήν ἰδιαίτερη λογική τῆς πολιτικῆς μιᾶς μεγάλης δύναμης. Νά τά ἐπιχειρήματα πού χρησιμοποιοῦσαν τότε οἱ ἰθύνον-

τες κύκλοι τῆς Μόσχας: δέν μποροῦμε νά ἀντιμετωπίσουμε τήν ἀπειλή τοῦ χιτλερικοῦ φασισμοῦ παρά μέ ἕνα ἑνιαῖο μέτωπο τῶν γερμανικῶν ἐργατικῶν δυνάμεων καί μέ μία σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Τήν ἐπαύριο ὅμως μιᾶς τέτοιας νίκης, οἱ σοσιαλδημοκρατικοί μηχανισμοί θά ὑπερίσχυαν καί ἡ Ρωσία θά ἀπισθοχωροῦσε. Αὐτό ἐπιβεβαιώνει, στήν ἴδια ἐποχή, τήν ἀμηχανία πού κατέλαβε τούς κύκλους αὐτούς ἐπέναντι στήν κρίση πού ἀκολούθησε τό τέλος τῆς διχτατορίας καί τήν πτώση τῆς ἱσπανικῆς μοναρχίας.

Ὁ Σταλινισμὸς σαμποτάρει τὴν Ἐπανάσταση στὴ Δύση

Ὡστόσο, ὅταν τό στρατιωτικό πραξικόπημα προκάλεσε στήν Ἱσπανία μία ἐπαναστατική κατάσταση καί ὅταν οἱ μάζες τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν κατέλαβαν οὐσιαστικά τήν ἐξουσία στίς δημοκρατικές περιοχές, ὁ κίνδυνος μιᾶς ἐπανάστασης στή δύση καί τῆς ἐξάπλωσής της, πέρασε σέ πρῶτο πλάνο. Ἔπρεπε νά κατασταλεῖ καί νά ἀποπροσανατολιστεῖ γιά χάρη τῶν ρώσικων συμφερόντων. Ἀπό ἐκεῖ προῆλθαν ἡ ὑποστήριξη στή δεξιά πτέρυγα τοῦ δημοκρατικοῦ στρατόπεδου, ἡ δημιουργία, μέ τή μορφή ἑνός κομμουνιστικοῦ κόμματος, ἑνός πληβειακοῦ σχηματισμοῦ πού στρατολογοῦσε ὅλα τά ἀντεπαναστατικά στοιχεῖα καί ἡ διείσδυση τῶν τελευταίων στόν κρατικό μηχανισμό, ἡ ἀποστολή ὀργάνων τοῦ σταλινισμοῦ, ρώσων καί ξένων, γιά νά ἐξασκήσουν τήν τρομοκρατία τους ἐνάντια στούς ἐπαναστάτες. Οἱ σταλινικοί δέν ἔτρεφαν παρά μόνο μίσος γιά τόν ἐπαναστατικό ἐνθουσιασμό τῶν σοσιαλιστῶν τῆς ἀριστερᾶς, τῶν ἀναρχικῶν, τῶν πουμιστῶν καί ἄλλων ἀγωνιστῶν, τούς ὁποίους ταξινομοῦσαν κάτω ἀπό τό κοινό, συνωμοτικό, ὄνομα τοῦ «τροτσκισμοῦ». Ἡ ρώσικη ἐπέμβαση καί ἡ πώληση τοῦ πολεμικοῦ ὑλικοῦ, τούς πρόσφερε μιά ἐπιρροή πού δέν θά εἶχαν ποτέ ἀποχτήσει χωρίς αὐτά. Ἀρνήθηκαν νά ἐξοπλίσουν τούς ἀντιπάλους τους καί κυριάρχησαν πάνω τους. Ἀνασύνταξαν ὅλους αὐτούς πού φοβόντουσαν τίς συνέπειες τῆς ἐπανάστασης. Μπροστά στά μάτια τῶν ἀνίσχυρων δημοκρατικῶν, τοποθέτησαν τούς ἀνθρώπους τους σέ καίριες θέσεις. Πλημμύρισαν ὅλη τή χώρα μέ ἀστυνομικά στοιχεῖα. Παίρνοντας ἐχθρική στάση ἀπέναντι στό κίνημα χειραφέτησης, κατέλυσαν ὅλους τούς θεσμούς πού εἶχαν δημιουργήσει οἱ μάζες. Ἀπονέκρωσαν ὅλη τή χώρα, συλλαμβάνοντας καί καταπιέζοντας ὅλους τούς ἐπαναστάτες ἀγωνιστές. Μέ τό πρόσχημα τοῦ «πολέμου» κατάπνιξαν κάθε ζωντάνια, ἀνάστειλαν τόν κοινωνικό μετασχηματισμό στά πρῶτα του βήματα καί ἀποθάρρυναν τόν αὐθορμητισμό.

Λένε πώς ἐνίσχυσαν τίς πολεμικές προσπάθειες. Ἀκόμα καί δῶ, δέν ἐπιδίωκαν παρά τήν ἐνίσχυση τῶν κομματικῶν τους θέσεων καί

τό θρίαμβο τῆς σταλινικῆς ὑπόθεσης. Ἀρνήθηκαν νά ἐξοπλίσουν τά μέτωπα πού εἶχαν καταληφθεῖ ἀπό τίς ἐπαναστατικές πολιτοφυλακές ὅπως στήν Ἀραγωνία. Ἐπειδή δέν ἤθελαν νά προσποριστεῖ τά ὀφέλη μιᾶς ἐνδεχόμενης νίκης ὁ Λάργκο Καμπαγιέρο, ἀντιτάχθηκαν στήν ἰδέα μιᾶς ἐπίθεσης στήν Ἐστραμαδούρα πού εἶχε πολλές πιθανότητες ἐπιτυχίας. Στά τέλη τοῦ 1936, ἄρχισαν νά διαλύουν τίς ἐργατικές ἐπιτροπές καί τήν κοινωνική ἐπανάσταση. Μέ τή διχόνοια πού ἔσπειραν, προκάλεσαν μιά χειροτέρευση τοῦ κλίματος ἐπαναστατικῆς ἑνότητας. Οἱ ἀναρχικοί ἔκαναν λάθος νά ἀνεχτοῦν μία παρόμοια κατάσταση καί νά μποῦν στήν κυβέρνηση. Ὅμως στήν Καταλωνία, ἡ CNT δέν ἀντιμετώπιζε λιγότερο τήν πίεση τοῦ σταλινικοῦ PSUC. Ἔτσι οἱ σταλινικοί ἐντείνανε τήν πίεσή τους στήν κυβέρνηση. Πολλοί μάλιστα, πίστευαν πώς εἶχαν τήν πρόθεση νά ἐπιβληθοῦν μέ πραξικόπημα καί πώς θά ὁδηγοῦσαν τίς διεθνεῖς ταξιαρχίες τους ἐνάντια στή Βαλένθια, ὅπου εἶχε τήν ἕδρα της ἡ κυβέρνηση. Ἡ συσπείρωση ὅμως τῶν ἄλλων κομμάτων τούς ἐμπόδισε.

Ἐπειδή δέν μποροῦσαν νά ἐπιβληθοῦν στόν Καμπαγιέρο, πού ἀρνιόταν νά διαλύσει τίς πολιτοφυλακές καί νά καταργήσει, ὅπως τοῦ τό ζητοῦσαν, τά μέτρα τῆς ἐπανάστασης, ὀργάνωσαν στή Βαρκελώνη μία μαζική προβοκάτσια τό Μάη 1938. Οἱ ὁδομαχίες κράτησαν 3 μέρες, παρά τήν συμβιβαστική στάση τῶν ἀναρχικῶν ἡγετῶν. Ἔτσι ἐπωφελήθηκαν ἀπό αὐτό γιά νά ἀπαιτήσουν τήν διάλυση τῶν συνδικάτων καί τόν ἔλεγχο τοῦ τύπου καί τῆς ἀστυνομίας στήν Καταλωνία. Τέλος πέτυχαν τήν διάλυση τοῦ POUM καί τήν ἐνοχοποίηση τῶν ἡγετικῶν στελεχῶν του. Τότε ἦταν πού ἐξαφάνισαν καί δολοφόνησαν τόν Ἀντρές Νίν. Ἡ ἐπίθεσή τους ὁδήγησε στήν πτώση τοῦ Καμπαγιέρο καί στόν σχηματισμό μιᾶς κυβέρνησης σοσιαλιστῶν τῆς δεξιᾶς, δημοκρατικῶν καί σταλινικῶν. Μετά τήν παραίτηση τοῦ νέου ὑπουργοῦ τοῦ Πριέτο, τοῦ Βάσκου Ἰρούχο καί τοῦ ἀντιπρόσωπου τῆς μικροαστικῆς Ἐσκέρα Καταλά, κατόρθωσαν νά ἐλέγξουν τήν κατάσταση. Ὅμως τότε κιόλας ἄρχισαν νά ὀπισθοχωροῦν. Ἀφοῦ πέτυχε τόν στόχο του, νά συντρίψει τήν ἐπανάσταση στήν Ἱσπανία, ὁ Στάλιν ἀποφάσισε νά ἀποσυρθεῖ καί σταμάτησε νά στέλνει ὅπλα.

Ἡ φύση τῆς σταλινικῆς γραφειοκρατίας

Ἡ ἐξόντωση τῶν ἀντιπολιτευτικῶν στοιχείων στή Ρωσία, στή διάρκεια τῆς περιόδου τῶν δικῶν τῆς Μόσχας, καί, στό ἐξωτερικό, ἡ ἐπέμβαση στήν Ἱσπανία, ὑπῆρξαν μία ἀποφασιστική καμπή στήν ἀνάπτυξη τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς γραφειοκρατίας στή Ρωσία. Ἔπρεπε νά ἐξαλειφθεῖ, τόσο στό ἐσωτερικό ὅσο καί στό ἐξωτερικό, κάθε ἐμπόδιο γιά τήν ἐπέκταση τοῦ καθεστῶτος. Ἀπό τά διπλωματικά κίνητρα πού παρείσφρυσαν στίς ρωσικές βλέψεις,

τό κυριότερο ήταν, όπως καί τό μέλλον θά έπιβεβαίωνε, νά προληφθεῖ ή όλοκλήρωση μιᾶς έπανάστασης σοσιαλιστικοῦ τύπου καί ή έξάπλωσή της. Λίγο ένδιέφεραν οί ήττες πού σημειώθηκαν στό έξωτερικό. Άπό τίς σπουδαιότερες άναφέρουμε τήν κινέζικη στά μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ 1920, τή γερμανική στίς άρχές τῆς δεκαετίας τοῦ 1930 κλπ. Ό βασικός στόχος ήταν νά έμποδιστεῖ ή έπιτυχία μιᾶς έπαναστατικῆς έναλλαγῆς στό «ρώσικο σύστημα» πού θά μποροῦσε νά άπειλήσει τό τελευταῖο, τοῦ όποίου οί ίδιες του οί άποτυχίες συντελοῦσαν στή διατήρηση καί στή σταθεροποίηση τῶν δομῶν του. Γιά πρώτη φορά στήν Ίσπανία, τό γραφειοκρατικό κράτος έπενέβηκε μέ όλο τό βάρος τῶν δυνάμεων πού διέθετε γιά νά έξασφαλίσει τήν άποτυχία τῆς έπαναστατικῆς άπόπειρας. Αύτό τήν καταδίκασε πολύ περισσότερο άπό τίς έσωτερικές της δυσκολίες. Μετά τήν άνοδο τοῦ Χίτλερ στήν έξουσία, όλες οί άντιπολιτευόμενες παρατάξεις έλπιζαν νά φορτώσουν στήν άριστερά τήν άπειλή πού άντιπροσώπευε ό σταλινισμός γιά τήν έπανάσταση στό έξωτερικό. Μέ τήν έπέμβασή του, τό ρώσικό κράτος έδρασε έτσι ώστε νά μήν έκτοπιστεῖ στό περιθώριο άπ' τό σοσιαλιστικό κῦμα πού δημιούργησε στήν Εύρώπη ή παγκόσμια κρίση τοῦ 1930. Κατέπνιξε στήν Ίσπανία τίς προσπάθειες τῶν έπαναστατῶν τόσο άποτελεσματικά, όσο καί οί φασίστες καί οί ναζί στό άλλο στρατόπεδο.

Αύτό έπιβεβαίωσε ή ρώσικη πολιτική μετά τό Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Καί τότε, έπίσης, οί συνέπειες τῆς σύγκρουσης εἶχαν δημιουργήσει μία προεπαναστατική κατάσταση σέ όλη τήν Εύρώπη καί ίδιαίτερα στήν άνατολική καί κεντρική της περιοχή. Μετά άπό συμφωνία μέ τίς Ήνωμένες Πολιτεῖες, ή ρώσικη γραφειοκρατία έπιδίωξε εἴτε νά ύπαχθοῦν στήν άμεση στρατιωτική κατοχή της οί περιοχές πού βρίσκονταν σέ άναβρασμό, εἴτε νά παραλύσουν μέ τήν συντονισμένη έπέμβαση τῶν «συμμάχων». Ή έγκαθίδρυση τοῦ «σοσιαλισμοῦ» δέν έπρεπε νά εἶναι παρά ή έπέκταση τοῦ καθεστῶτος καί τῆς έξουσίας τῆς ρώσικης γραφειοκρατίας. Αύτό φάνηκε πιό καθαρά έκεῖ όπου έγκαθιδρύθηκαν παρόμοια καθεστῶτα, άλλά πάνω στή βάση ένός έθνικοῦ άγώνα, άνεξάρτητου άπ' τή Ρωσία (Γιουγκοσλαβία, Κίνα...) Σύντομα άκολούθησε ή ρήξη καί ό άγώνας μέ κάθε μέσο. Όπως ό βορειοαμερικάνικος ίμπεριαλισμός μέ διαφορετικά μέσα άλλά όμοιους σκοπούς, έτσι καί ό γραφειοκρατικός ίμπεριαλισμός τῆς Ρωσίας δέν άποδέχεται παρά δορυφόρους πού μπορεῖ νά τούς έλέγχει. Ή έπέμβαση στήν Ί-

σπανία ὑπῆρξε μία γενική πρόβα αὐτῆς τῆς ταχτικῆς. Ἐκεῖ, ἀνίκανη νά κατέχει γιά πολύ καιρό τά ἐδάφη ἡ γραφειοκρατία προσπάθησε νά καταπνίξει αὐτό πού τά ἀντεπαναστατικά της αἰσθήματα τήν βοηθοῦσαν νά διαβλέψει, δηλαδή τό ἐνδεχόμενο τῆς προόδου μιᾶς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης στή δύση. Ὁ κίνδυνος καί ἡ φύση τῆς γραφειοκρατικῆς πολιτικῆς δέν εἶχαν γίνει τότε ἀντιληπτοί μέ καθαρότητα καί σαφήνεια, ἀκόμα καί ἀπό ὅσους δέν ἔτρεφαν πιά αὐταπάτες γιά τή Ρωσία. Αὐτό συνέβηκε γιατί ἡ φύση καί τά μέσα τοῦ «ρώσικου συστήματος» δέν ἀναπτύχθηκαν παρά μέ διαδοχικά ἅλματα, πού δέν μπόρεσαν νά ἀξιολογηθοῦν σωστά παρά ἀφοῦ συμπληρώθηκε ἡ καμπύλη αὐτῆς τῆς ἀνάπτυξης. Ὅμως τά ἀποτελέσματα στήν Ἱσπανία φανέρωναν ἤδη τά βασικά τους χαρακτηριστικά: τή συντριβή, ἰδιαίτερα μέσα στήν ἐπαναστατική ἀριστερά, ὁποιουδήποτε στοιχείου θά μποροῦσε νά γίνει ἐμπόδιο στήν ἐνίσχυση καί στήν ἐπέκταση αὐτοῦ τοῦ συστήματος.

Οἱ συνέπειες τῆς ἥττας

Ὅταν ὁ ἀγώνας στήν Ἱσπανία περιορίστηκε σέ ἐπιχειρήσεις καθαρά στρατιωτικές καί δέν ἀποτελοῦσε πιά παρά μία προαπεικόνιση, σέ τοπική κλίμακα, τοῦ ἐπικείμενου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, ὅταν ἔχασε κάθε ταξικό περιεχόμενο καί κάθε κοινωνική σημασία στά μάτια τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, ἀνοίχτηκε ὁ δρόμος γιά τή νίκη τῶν φρανκιστῶν καί τό θρίαμβο τῶν στόχων τους. Δεδομένου ὅτι ἡ σοσιαλιστική λύση τοῦ διλήμματος εἶχε συντριβεῖ κι ἡ ἰσορροπία τῶν ἀντιτιθέμενων τάξεων εἶχε καταστραφεῖ, μπόρεσε νά ἐπιβληθεῖ ἡ ἀντίθετη λύση. Ἐπίσης εἶναι ἀρκετά μάταιο στίς τότε συνθῆκες, νά ἀναρωτηθεῖ κανείς τί θά συνέβαινε ἄν..., ἀλλά ὁλότελα ἀπαραίτητο νά καταλάβει τί πραγματικά συνέβηκε καί νά ἀντλήσει συμπεράσματα γιά τήν σημερινή κατάσταση. Ἡ Ρωσία ὑπῆρξε ἐδῶ ὁ πρόδρομος μιᾶς παγκόσμιας τάσης, ἀφοῦ ἡ ἐπανάσταση κατέλυσε τήν ἀτομική ἰδιοκτησία καί τήν ἀστική τάξη, χωρίς νά μπορέσει νά ἀνακαλύψει τό δρόμο πρός τό σοσιαλισμό. Ἡ γραφειοκρατία ἀνέβηκε στήν ἐξουσία καταλύοντας σχεδόν ἀμέσως τούς λαϊκούς θεσμούς ἑνός νέου τύπου δημοκρατίας καί βάζοντας τά θεμέλια ἑνός κρατικοῦ καπιταλισμοῦ. Τό ἴδιο ἔγινε μέ μία εἰδική μορφή στήν Ἰταλία, μετά τήν ὑποχώρηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κύματος πού σημάδεψε τήν κρίση τοῦ 1919 - 1920. Μετά τήν οἰκονομική κρίση τοῦ 1929 - 1937, αὐτή ἡ τάση τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ ἐμφανίσθηκε λίγο πολύ σε ὅλες

τίς κοινωνίες καί πρῶτα στή Γερμανία καί ἐνισχύθηκε μετά τόν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ἐπειδή ἡ ἐργατική τάξη ἦταν ἀνίκανη ἤ ἐμποδιζόταν νά ἀλλάξει τήν ὑπάρχουσα τάξη πραγμάτων, ἐπιβλήθηκε μία ἐναλλακτική λύση: συγκεντρωτισμός τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καί συγχώνευση τοῦ κρατικοῦ συστήματος μέ τό οἰκονομικό μέ τή μορφή μιᾶς μαζικῆς παρέμβασης τοῦ κράτους στήν οἰκονομική ζωή, κάτω ἀπό τήν πίεση τῆς ἀνάγκης νά ἐπιλυθεῖ ἡ ἀντίφαση πού γεννήθηκε στά πλαίσια μιᾶς ὀξείας ταξικῆς πάλης πού δέν κατορθώνει νά ἐξελιχθεῖ σέ σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Αὐτός ὁ μετασχηματισμός ἐπιχειρεῖται: σύμφωνα μέ τίς ἰδιαίτερες συνθῆκες κάθε χώρας κάτω ἀπό τρεῖς ἄνισα, σταθερές μορφές: μιά φαινομενικά δημοκρατική, μιά δοναπαρτιστική ἤ μιά φασιστική. Ὅμως παντοῦ ὁ στόχος εἶναι ἴδιος: ἡ ἀλληλοδιείσδυση τῶν πολιτικῶν ἐξουσιῶν καί τῶν διευθυντικῶν κύκλων τῆς οἰκονομίας, πού θά καταλήξει στή δημιουργία μιᾶς νέας διευθυντικῆς ὀλιγαρχίας, διαμέσου ἑνός συγκεντρωτισμοῦ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας χωρίς προηγούμενο, ἑνός συντονισμοῦ καί ἐλέγχου ὅλων τῶν καίριων θέσεων τῆς πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς ζωῆς κι ἑπομένως, ἡ ἐξάλειψη κάθε μορφῆς πολιτικῆς καί πολιτιστικῆς ἀντιπολίτευσης.

Στήν Ἱσπανία, μία ἔντονη ταξική πάλη ἀπό τά 1931 καί μετά, ἔσπρωχνε τή Δημοκρατία ὅλο καί πιό ἀριστερά. Στά 1936, ἡ κρίση πού γεννήθηκε ἀπό τήν στρατιωτική ἀνταρσία καί τήν οὐσιαστική ἄνοδο στήν ἐξουσία τῶν ἐργατικῶν καί ἀγροτικῶν μαζῶν στή δημοκρατική ζώνη, ἔθεσε τήν ἀναπόφευκτη ἐναλλαγή: ποιός θά ἐπέλυνε τήν κοινωνική διαμάχη καί πρός ποιά κατεύθυνση; Ἤ θά ἔπρεπε νά μετασχηματιστοῦν οἱ κοινωνικές σχέσεις μέ μία σοσιαλιστική ἐπανάσταση, πού θά ἀποσκοποῦσε στήν κυριαρχία τοῦ βιομηχανικοῦ προλεταριάτου μέ τήν πλατιά συμμετοχή τῶν ἀγροτῶν, ἤ νά μετασχηματιστεῖ ἡ κοινωνία διαμέσου τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ καί πρός ὄφελος μιᾶς νέας μονοπωλιακῆς τάξης. Τά καθαρά φασιστικά κινήματα, μέ τή μικρή τους σημασία, δέν ἔπαιξαν παρά περιθωριακό ρόλο. Μιά ἀπόλυτη ἐξουσία ἐπενδύθηκε στό πρόσωπο τοῦ Φράνκο. Ἡ ἐθνική βιομηχανία ρυθμίστηκε μέ βάση ἕνα σύστημα οἰκονομικῆς αὐτάρκειας καί ἡ κρατική παρέμβαση ἐνισχύθηκε μέ τήν ἵδρυση ἑνός Ἐθνικοῦ Βιομηχανικοῦ Ἰνστιτούτου γιά νά ἐξασφαλισθεῖ ἡ ἐπέκταση τῆς βιομηχανίας πρός ὄφελος τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Κάθε ἀπόπειρα ἀγροτικῆς μεταρρύθμισης ἐμποδίστηκε καί ὁ κρατικός ἔλεγχος ἐξασφάλισε τήν ὑποταγή τῆς γεωργίας στούς στόχους τῆς συσσώρευσης τοῦ κεφάλαιου. Οἱ ἀπεργίες κηρύχθηκαν πράξεις «ἐσχάτης προδοσίας». Οἱ δημοκρατικές συνδικαλιστικές ὀργανώσεις διαλύθηκαν καί τά στελέχη τους ἐκκαθαρίστηκαν πρός ὄφελος τῶν «κάθετων» συνδικάτων συνεταιριστικοῦ τύπου, πού μπῆκαν στήν ὑπηρεσία τοῦ κράτους». Ὅλα τά ἔντυπα «ὀργανώνονταν

παρακαλουθοῦνταν καί ἐλέγχονταν» ἀπό τό Κράτος. Ὅλα τά πολιτικά κόμματα δημοκρατικοῦ τύπου διαλύθηκαν γιά νά παραχωρήσουν τή θέση τους σέ ἕνα μοναδικό Κίνημα. Αὐτός ὁ πανταχοῦ παρών κρατικός ἔλεγχος ἐπέτρεψε τήν ἀνάπτυξη τῆς κρατικοκαπιταλιστικῆς οἰκονομίας. Ἡ συσσώρευση τοῦ κεφάλαιου ἔγινε σέ βάρος τῶν ἀγροτῶν καί τῶν διομηχανικῶν ἐργατῶν. Μία νέα μεσαία τάξη ἐμφανίσθηκε, στενά δεμένη μέ τόν κρατικό μηχανισμό καί μεταμορφωμένη σέ μία νέα γραφειοκρατική, χρηματιστική ἀστική τάξη. Ἐκτός ἀπό τήν ἴδια τήν κρατική ἐξουσία, κυρίαρχοι θεσμοί ἦταν ἡ Ἐκκλησία, ὁ στρατός καί ἡ ἀστυνομία.

Αὐτή τή νέα δομή ἀνισότητας, αὐστηρά ἱεραρχημένη καί βιομηχανοποιημένη, τό φρανκικό καθεστώς τήν ἔχει ἐπιβάλλει στή χώρα ἐδῶ καί 40 χρόνια. Ἡ μεγάλη της διάρκεια ἑρμηνεύεται, ἄλλωστε, μέ βάση τή νέα διεθνή συγκυρία καί τή διαίρεση τοῦ κόσμου σέ σφαῖρες ἐπιρροῆς, πού ἐξασφάλισε ἀπό πολύ νωρίς στό καθεστώς τήν ὑποστήριξη τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καί τήν ἀνοχή, ἄν ὄχι καί τή συνενοχή, τῶν ἄλλων χωρῶν. Ἡ ἴδια ἡ Ἰσπανία, μετά τόν θάνατο τοῦ Φράνκο, ἀντιμετωπίζει, ὅπως ὅλη ἡ Εὐρώπη, τούς κινδύνους μιᾶς φανερά μακρόχρονης οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς κρίσης. Τό μέλλον θά δείξει ποιά θά εἶναι ἡ ἐξέλιξή της. Τό προλεταριάτο ἔχει ἐνισχυθεῖ καί ἐξευρωπαϊσθεῖ. Ἡ πολιτική ζωή ξανάρχισε παρά τόν κλονισμό τῶν ἐπίσημων θεσμῶν, πού ἔχασαν ἕνα μεγάλο μέρος ἀπό τήν παλιά τους αἴγλη. Σ' αὐτές τίς συνθῆκες, εἶναι δύσκολο νά σκεφτεῖ κανείς πῶς μέ ὁποιονδήποτε τρόπο κι ἄν γίνει αὐτό, ἡ πάλη τῶν τάξεων δέν θά ἀναζωπυρωθεῖ καί δέν θά βρεῖ τήν εὐκαιρία νά καταλήξει σέ ἐπαναστατικές λύσεις.

Θελήσαμε νά ξαναεκδόσουμε τίς μπροσοῦρες πού ἀκολουθοῦν γιά νά ὑπενθυμίσουμε τήν βαρειά εὐθύνη πού εἶχε ἡ ρώσικη ὁλοκληρωτική γραφειοκρατία στήν καταστροφή, ἀπό τά μέσα, τῶν πλούσιων ἐπαγγελιῶν τῆς ἰσπανικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1936.

ΛΟΥΙ ΡΙΓΚΑΛ

Ο ΣΤΑΛΙΝΙΣΜΟΣ, ΔΗΜΙΟΣ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ 1937 - 1938

Πρόλογος

Δέν εἶναι ἡ πρώτη φορά πού μᾶς ἔρχεται ἀπό τήν 'Ισπανία ἡ ἀφήγηση ὠμοτήτων καί βασανιστηρίων πού διαπράχθηκαν σέ βάρος κατάδικων στά κάτεργα, δολοφονιῶν πού πραγματοποιήθηκαν ἀπό ἁπλούς ἀστυνομικούς ἤ ἀπό εἰδικευμένους μισθοφόρους πού ἐπιδίωκαν τή συστηματική ἐξόντωση τῶν ἀγωνιστῶν ἐργατῶν. Στή διάρκεια τοῦ βίαιου ἀγώνα πού οἱ ἐπαναστάτες συνδικαλιστές ἐργάτες καί οἱ ἀναρχικοί διεξάγανε ἀνεπιφύλακτα ἐνάντια στήν μισοφεουδαρχική μοναρχία καί στή δικτατορία, ἡ καταστολή ἐξαπλώθηκε συστηματικά μέ ἕναν τόσο ἄγριο τρόπο, οἱ βιαιοπραγίες πού διαπράχθηκαν σέ βάρος τῶν φυλακισμένων ἦταν τόσο ἀπάνθρωπες καί τά βασανιστήρια τόσο σαδιστικά, ὥστε ἡ ἀποκάλυψή τους ξεσήκωσε τήν ὀργή τοῦ προλεταριάτου σέ ὅλες τίς χῶρες καί τήν ἀγανάκτηση ἐκείνης τῆς μερίδας τῆς φιλελεύθερης καί δημοκρατικῆς κοινῆς γνώμης, πού ἀρνιόταν νά γίνει μέ τή σιωπή της συνένοχος τῶν δημίων καί προκάλεσε τή δημιουργία ἑνός κινήματος ἀλληλεγγύης ἀπέναντι στά ἄτυχα θύματα, πού ἦταν τόσο ἰσχυρό ὥστε οἱ κληρικοί καί μοναρχικοί βασανιστές τους ἀναγκάστηκαν νά σταματήσουν τό ἀποτρόπαιο ἔργο τους.

"Ομως εἶναι ἡ πρώτη φορά πού μιά τέτοια καταστολή, ἡ καταφυγή, δηλαδή, σέ ἐκλεπτυσμένες μεθόδους βασανισμοῦ τῶν φυλακισμένων καί στό σφαγιασμό στήν 'Ισπανία, κάτω ἀπό τό πρόσχημα τῆς ὑπεράσπισης τῆς δημοκρατίας, τοῦ ἀντιφασιστικοῦ ἀγώνα τῶν ἀγωνιστῶν ἐργατῶν ἀπό ἐπαγγελματίες «δολοφόνους», συντελέσθηκαν μέ τήν ἀδιαφορία ἤ τήν συνένοχο σιωπή καί κάποτε τήν ἀνοιχτή ὑποστήριξη τῶν ἐκπροσώπων ἐκείνων τῶν ὀργανώσεων καί παρατάξεων πού κάποτε καταγγέλανε τά ἐγκλήματα τῶν κυβερνώντων καί τῶν ἐκτελεστικῶν ὀργάνων τους.

Τά γεγονότα πού ἀναφέρονται σ' αὐτή τή μπροσούρα εἶναι ἤδη γνωστά, στίς γενικές τους γραμμές ἄν ὄχι καί στίς φρικιαστικές τους λεπτομέρειες, σ' ὅλους αὐτούς πού θέλησαν νά μάθουν τί συνέβηκε πραγματικά στήν 'Ισπανία.

Δέν ἀμφισβητοῦνται καί δέν μποροῦν ν' ἀμφισβητηθοῦν. Ὅμως ἔπρεπε νά ἀποσιωπηθοῦν. Τό νά μιλήσει κανείς σήμαινε νά ὑπηρετήσει τόν Φράνκο, δημιουργώντας σύγχυση στήν ἀντιφασιστική παράταξη. Πρῶτα ἔπρεπε νά χτυπηθεῖ ὁ Φράνκο. Ὅμως μετά τή νίκη θά γίνει ἕνα ξεκαθάρισμα λογαριασμῶν ἀνάμεσα στούς ἀντιφασίστες νικητές καί ἡ Ἐπανάσταση θά συνεχίσει τό δρόμο της. Αὐτό ἦταν μιά θεληματική τύφλωση ἤ προδοσία ἐκείνων πού διαβρώθηκαν ἀπό τήν ἐξουσία καί δέν ἔχουν πιά ἐμπιστοσύνη στήν ἐργατική τάξη; Πῶς νά διανοηθεῖ κανείς ὅτι μιά καταστολή πού τόσο ξεκάθαρα κανονίστηκε καί ἐκτελέστηκε μέ μία ἀκατάλυτη ἐπιμονή, θά μποροῦσε νά εἶναι ἕνα ἀσήμαντο καί ξεκομμένο γεγονός, πού παραμένει στό περιθώριο τοῦ γενικοῦ ἀγώνα; Ἀντίθετα, εἶναι φανερό πώς ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστο στοιχεῖο τῆς ἠθελημένης πολιτικῆς τῆς δημοκρατικῆς κυβέρνησης καί πώς εἶναι ἡ πιό σαφής σύνοψη καί ἡ πιό ξεκάθαρη ἑρμηνεία αὐτῆς τῆς πολιτικῆς. Ἡ ἁπλῆ ὑπενθύμιση τῶν γεγονότων πού ξετυλίχθηκαν ἀπ' τόν Μάη 1936, εἶναι ἀρκετή γιά νά μᾶς τό δείξει.

Οἱ ἀναρχικοί, σοσιαλιστές, πουμιστές ἐργάτες, μόνοι καί σχεδόν ἄοπλοι, ἔσωσαν τή Μαδρίτη καί τή Βαρκελώνη, καί μαζί μέ τίς δύο πρωτεύουσες θά σωζόταν ὅλη ἡ χώρα ἄν ἡ κυβέρνηση δέν εἶχε τρομοκρατηθεῖ ἀπό τό σοσιαλιστικό χαρακτήρα πού πῆρε αὐτόματα ἡ ὑπεράσπιση τῆς δημοκρατίας. Οἱ ἐργάτες δέν ρίχτηκαν στά πολυβόλα ἀπό ἀγάπη γιά τούς δημοκρατικούς ἡγέτες πού τά ἔργα τους εἶχαν δεῖ κιόλας ἀπό τά 1931 ὥς τά 1933, ἀλλά γιατί τούς ἐμψύχωνε ἡ ἐπαναστατική πίστη. Εἶναι, λοιπόν, φανερό πώς ὁ ἀγώνας δέν διεξάγονταν τώρα πιά ἀνάμεσα στούς ἀνίσχυρους δημοκράτες τοῦ Ἀθάνια καί στούς στασιαστές στρατηγούς, ἀλλά ἀνάμεσα στό σοσιαλισμό καί στό φασισμό. Οἱ μεγάλοι ἐκμεταλλευτές, βιομήχανοι καί τσιφλικάδες, πού δέν ἔτρεφαν πιά αὐταπάτες τάχθηκαν ὅλοι μέ τό μέρος τοῦ Φράνκο. Ἀκόμα κι ὁ Μουσσολίνι τό κατάλαβε. Ἔστειλε ἀμέσως ἐνισχύσεις καί συνέβαλε στήν ἐξασφάλιση τῆς ἐλεύθερης διόδου μεταξύ Μαρόκου καί Φρανκικῆς Ἰσπανίας, πρᾶγμα πού ἐπέτρεψε στό Φράνκο νά ἀνασυντάξει τά μάχιμα στρατεύματά του, ἀπό λεγεωνάριους μαροκινούς ἀκροβολιστές, χωρίς τά ὁποῖα θά ἀναγκαζόταν σύντομα νά συνθηκολογήσει.

Τί γίνεται, ὅμως, μέ τίς «μεγάλες δημοκρατίες»; Στή Γαλλία ἡ κυβέρνηση τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου υἱοθετεῖ τή λεγόμενη πολιτική «μή - ἐπέμβασης», σέ συμφωνία μέ τή βρεταννική κυβέρνηση.

Καί ἡ ἄλλη «δημοκρατία», ἡ σταλινική; Ὁ Μουσσολίνι χωρίς νά χάσει οὔτε στιγμή, ἔστειλε ἀεροπλάνα. Ὁ Στάλν, στήν ἀρχή, δέν θά δώσει τίποτα στό ἰσπανικό προλεταριάτο· ἕνα μήνα μετά, στά μέσα Αὐγούστου, θά προσφέρει μόνο τήν «ἠθική ἀποζημίωση» τῆς πρώτης «δίκης τῆς Μόσχας». Στά τέλη τοῦ Ἰούλη 1936, εἶναι ἀπασχολημένος μέ τή «σκηνοθεσία» τῆς δίκης μαζί μέ τόν Γιαγκόντα, τόν «προδότη» τοῦ 1938. Καί ὥς τά τέλη τοῦ Σεπτέμβρη, δέν θά ἔχει στείλει τίποτα περισσότερο στούς ἰσπανούς ἐργάτες, πού ἦταν φτωχά ἐξοπλισμένοι καί ἀντιμέτωποι μέ ἕναν ἀντίπαλο πού προχωροῦσε ἐπικίνδυνα. Ἐκεῖνο τόν καιρό, δέν δ ί ν ε ι ἀλλά π ο υ λ ά ε ι ὅπλα στή δημοκρα-

τική κυβέρνηση. Καί δέν τό κάνει χωρίς δρους: μαζί μέ τά δπλα, πρέπει νά δεχτοῦν τήν πολιτική του. Αὐτή συνίσταται, βασικά, στή συντριβή, δσο γίνεται πιό σύντομα, τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Γιά τόν Στάλιν, στήν οὐσία δέν πρόκειται γιά ἕναν ἀποφασιστικό ἀγώνα ἀνάμεσα στό σοσιαλισμό καί στό φασισμό. Θά πρέπει νά κρύψει, ἀναμένοντας τήν δριστική της συντριβή, δ,τιδήποτε χαρακτηρίζει τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, νά μήν ξαναμιλήσει παρά γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς δημοκρατίας καί, κυρίως νά μεταθέσει τόν ἀγώνα στό πεδίο τοῦ ἀντιχιτλερισμοῦ, δηλαδή, νά κινητοποιήσει τήν Γαλλία καί τήν 'Αγγλία, νά ὑποκινήσει τόν πιό αἰσχρό σωβινισμό, γιά νά ὠθήσει τίς κυβερνήσεις τῶν δύο αὐτῶν χωρῶν νά ἐπέμβουν, νά μετατρέψει τόν μεγάλο ἐργατικό ἀγώνα σέ διαμάχη ἀνάμεσα σέ ἀντίπαλους ἰμπεριαλισμούς. Ἄν ὑπάρχουν στήν 'Ισπανία ταραχοποιοί πού ἀντιτίθονται σ' αὐτά τά σχέδια, θά πρέπει νά ἐξοντωθοῦν, σύμφωνα ἀκριβῶς μέ τή μέθοδο πού μόλις ἐγκαινιάσθηκε στή Μόσχα μέ τήν πρώτη δίκη τῶν παλιῶν μπολσεβίκων. Μ' αὐτό τό σκοπό, καταφθάνει ἕνα ἐξειδικευμένο προσωπικό μαζί μέ τά τάνκς καί τά ἀεροπλάνα. Τοποθετεῖται κάτω ἀπό τή διεύθυνση τοῦ 'Αντόνωφ 'Οφσένκο — ἑνός «προδότη» ὡστόσο, σύμφωνα μέ τίς τελευταῖες πληροφορίες — πού ὀνομάζεται γενικός πρόξενος στή Βαρκελώνη, ἐκεῖ ἀκριβῶς δπου οἱ «ταραχοποιοί» ὑπερέχουν ἀριθμητικά, διαθέτουν μία ἐπιβλητική δύναμη στόν ἐργατικό χῶρο καί ἕνα κῦρος πού ἀπόχτησαν μέ τή στάση τους στή διάρκεια τῶν ἡρωικῶν ἡμερῶν τῆς ἀρχῆς τῆς ἐξέγερσης. 'Ο 'Αντόνωφ δίνει τίς ὁδηγίες του καί κινητοποιεῖ τούς πράκτορές του: ἕνα Κράτος ἐν Κράτει σχηματίζεται σέ δλη τή δημοκρατική 'Ισπανία καί ἰδιαίτερα στή Βαρκελώνη καί στήν Καταλωνία, μέ τήν ἀστυνομία του, τίς φυλακές του, τούς δήμιούς του, λειτουργώντας σάν ἀπόλυτη ἐξουσία στό περιθώριο τῆς ἀστυνομίας καί τῶν ἐπίσημων ἀρχῶν. Αὐτούς παρακολουθοῦμε, στίς μαρτυρίες πού ἐκθέτουμε ἐδῶ, νά βασανίζουν ἄντρες καί γυναῖκες, ἀφοῦ ἀπήγαγαν καί ἐξόντωσαν τούς Μπερνέρι, Μπαρμπιέρι, 'Αντρές Νίν, Κούρτ Λαντάου, Μάρκ Ράιν - 'Αμπράμοβιτς, Ἔρβιν Βόλφ, Φρόυντ Μούλιν καί τόσους ἄλλους λιγότερο γνωστούς, ἀναρχικούς, πουμιστές, σοσιαλιστές, μέλη τῆς Δ' Διεθνοῦς, πού ἔρχονταν ἀπό παντοῦ γιά νά ἀγωνιστοῦν στό πλευρό τῶν ἰσπανῶν ἐργατῶν, δοκιμασμένους ἐπαναστάτες, ἀντιφασίστες πιό σίγουρους ἀπό τόν Μ. 'Αθάνια.

Μήπως αὐτά τά ἐγκλήματα ἐμπόδισαν τήν προέλαση τοῦ Φράνκο; Δέν τό νομίζουμε. Βλέπουμε, ὡστόσο, πώς ὑπάρχει ἕνας κάποιος παραλληλισμός ἀνάμεσα στήν ἐκτέλεσή τους καί στίς συνεχεῖς ἐπιτυχίες τοῦ ἐχθροῦ, πού σήμερα ἔχει ἐκπορθήσει ἀκόμα καί τήν ἴδια τήν Καταλωνία, πρᾶγμα πού στούς πρώτους μῆνες τῆς ἐπανάστασης θά φαινόταν σά μία παράλογη ὑπόθεση. Καί βέβαια ὑπῆρξαν προδοσίες, ἀλλά ποτέ ἀπό τήν πλευρά πού ἰσχυρίζονται οἱ σταλινικοί καί πάντοτε μεταξύ τῶν συμμάχων τους καί τῶν στρατευμάτων τους. Δημοκρατικοί στρατηγοί προσχώρησαν στό Φράνκο, σταλινικοί ὑπουργοί ὑποχώρησαν ἀπέναντι στόν ἐχθρό στήν πιό κρίσιμη στιγμή... 'Η πέμπτη φάλαγγα δέν εἶναι ἕνας μύθος, ἀλλά οἱ προδότες καί οἱ κατάσκοποι πού τήν ἀποτελοῦν εἶναι πάντα ἐλεύθεροι καί μποροῦν νά δροῦν ἀτιμώρητα: ἡ δημοκρατική ἀστυ-

νομία δέν τούς ἀνακαλύπτει ποτέ — ὅταν δέν τούς προστατεύει — καί ἡ σταλινική ἀστυνομία δέν καταζητεῖ παρά μόνο τούς ἐπαναστάτες.

Ὁ Στάλιν πούλησε ὅπλα στή δημοκρατική Ἱσπανία. Ὅμως ταυτόχρονα ὁδήγησε στήν ἠθική κατάπτωση τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες τῆς Ἱσπανίας. Πολλοί ἀναγνώριζαν ἀρχικά στήν ΕΣΣΔ τήν δοομένη βοήθεια, ἀλλά δέν μποροῦσαν νά καταλάβουν πώς ἡ παροχή ὅπλων περιλάμβανε σάν πρῶτο ὅρο τήν ἐγκατάλειψη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης πού ἤδη εἶχε πραγματοποιηθεῖ. Ἡ ἠθική κατάπτωση καί ἡ ἡττοπάθεια ἐξαπλώθηκαν στό προλεταριάτο ὅλων τῶν χωρῶν. Ἔτσι ἡ γαλλική Ὁμοσπονδία σιδηροδρομικῶν πού ἡ διοίκησή της εἶναι σταλινική, περιορίζεται νά κοιτάζει νά περνοῦν τά τραῖνα μέ τά πυρομαχικά γιά τό Φράνκο, ἀρκούμενη νά παρατηρεῖ, εἰρωνικά ὅπως φαίνεται: «Ὡραῖα εἶναι ἡ μή-ἐπέμβαση!». Ἡ ἀστική τάξη, ἀκόμα καί τοῦ δημοκρατικοῦ στρατόπεδου, ἐκπληρώνει τό ρόλο της ἐπεμβαίνοντας ἐνάντια σέ μία σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Τό ἴδιο ἔκανε ἐνάντια στή σοβιετική Ρωσία, ἐνάντια στή σοβιετική Οὐγγαρία, ἐνάντια στή γερμανική ἐπανάσταση. Δέν ὑπάρχει σ' αὐτό τίποτα πού νά μᾶς ἐκπλήσσει. Ὅμως ὅταν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν μεγάλων ἐργατικῶν ὀργανώσεων περιορίζονται σέ πλατωνικές καταγγελίες τῆς μή-ἐπέμβασης, χωρίς ν' ἀπαιτήσουν τήν ἄμεση δράση τῶν ἐργατῶν, ὅταν ζητοῦν ἀπό τήν κυβέρνηση νά ἀσχοληθεῖ μέ τά «γαλλικά συμφέροντα», τότε βλέπουμε ξεκάθαρα, ποιός τελικά βοηθάει τόν Φράνκο. Αὐτή ἡ ἀληθινή προδοσία, εἶναι ὁ δηλητηριώδης καρπός τῆς σταλινικῆς πολιτικῆς, μιᾶς καταστροφικῆς πολιτικῆς πού σήμερα ἐπαναλαμβάνεται παντοῦ, μέ τή δολοφονία τῶν ἀγωνιστῶν πού παρέμειναν ἐπαναστάτες. Οἱ σελίδες πού ἀκολουθοῦν μᾶς παρέχουν νέες ἀποδείξεις. Ὅποιος θέλει νά συμβάλει στή νίκη τοῦ ἀντιφασισμοῦ, πρέπει νά μιλήσει.

ΑΛΦΡΕΝΤ ΡΟΣΜΕΡ

Εἰσαγωγή

Γεμάτοι ἀγωνία, οἱ ἐργάτες ὅλου τοῦ κόσμου, παρακολουθοῦν τήν προέλαση τῶν φασιστικῶν συμμοριῶν στήν Ἱσπανία. Παρά τήν σοβαρότητα τῆς στρατιωτικῆς κατάστασης στήν Ἱσπανία, δημοσιεύουμε μία καταγγελία ἐνάντια στή καθοδήγηση ἑνός κόμματος πού αὐτοαποκαλεῖται ἀντιφασιστικό. Ξέρουμε πώς ὁπωσδήποτε θά βρεθοῦν βρισκόμενοι εὐσυνείδητοι σύντροφοι, πού, ἄν καί θά συμφωνοῦν μαζί μας ἀναφορικά μέ τήν ἀξιολόγηση αὐτοῦ τοῦ κόμματος, θά παρατηρήσουν πώς δέν εἶναι ἡ κατάλληλη στιγμή γιά μία καταγγελία καί πώς πρέπει ὅλα νά τά περιλάβουμε σ' ἕνα μόνο ἐρώτημα: πῶς θά βοηθήσουμε τούς ἱσπανούς ἀδελφούς μας;

Αὐτός πού ἔζησε τόν ἱσπανικό ἐμφύλιο πόλεμο, ἔχει συνειδητοποιήσει πώς δέν μποροῦμε νά βοηθήσουμε οὐσιαστικά, παρά μόνο ἀφοῦ ἀναγνωρίσουμε τούς λόγους τῆς τωρινῆς ἥττας. Θά προτιμούσαμε νά μή μιλᾶμε παρά μόνο γιά νίκες καί γιά ἀδελφική ἑνότητα. Ὅμως τά γεγονότα μᾶς ἀναγκάζουν νά μιλήσουμε γιά τούς ἐνόχους

πού βρίσκονται στίς τάξεις μας· διαφορετικά δέν πρόκειται ποτέ νά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἑνότητα.

Ὁ ἱσπανικός ἐμφύλιος πόλεμος μᾶς ἔδωσε νά καταλάβουμε πώς *μόνο ἡ ἐπαναστατική ἐργατική τάξη θά νικήσει τό φασισμό.* Καί ξέρουμε πώς τό προλεταριάτο δέν μπορεῖ νά νικήσει παρά μόνο ἄν ἀκολουθήσει τήν ἀνεξάρτητη ταξική πολιτική του.

Μέχρι τώρα, οἱ ρεφορμιστές ἦταν οἱ μόνοι πού πολεμοῦσαν αὐτή τήν ἀνεξάρτητη ταξική πολιτική. Οἱ σταλινικοί, σήμερα, δέν ἀντιτάσσονται λιγότερο σέ μία ἐπαναστατική πολιτική, ἀλλά κρύβονται πίσω ἀπό τίς παραδόσεις τῆς ἔνδοξης ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης. Στήν πραγματικότητα, ἔχουν ἐγκαταλείψει τόν ἐπαναστατικό μαρξισμό καί οἱ ἐμπειρίες τοῦ Ὀχτώβρη εἶναι γι' αὐτούς νεκρό γράμμα. Ἔχασαν τήν πίστη τους στήν ἐπανάσταση καί στήν ἐπαναστατική δύναμη τῶν μαζῶν. Γιά χάρη μιᾶς συνθήκης ἀνάμεσα στήν Ε.Σ.Σ.Δ. καί στό δημοκρατικά ἰμπεριαλιστικά καθεστῶτα, πού εἶναι θανάσιμοι ἐχθροί τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, θυσίασαν τήν διεθνιστική πολιτική τους.

Στήν ἴδια τήν ΕΣΣΔ, οἱ σταλινικοί δολοφόνησαν ὅλους τούς παλιούς συνεργάτες τοῦ Λένιν, ὅλη τήν παλιά μπολσεβίκικη φρουρά. Τούς δολοφόνησαν ἀφοῦ τούς δυσφήμισαν καί τούς ἐξευτέλισαν. Οἱ σημερινοί ἡγέτες τῆς Κ.Δ. δέν ἀντιλήφθηκαν πώς κάνοντας κάτι τέτοιο, θά ἔσυραν στή λάσπη τό ἴδιο τους τό πολιτικό παρελθόν, τό κόμμα τῶν μπολσεβίκων καί ὅλη τήν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη. Μόνο ὁ διεθνής φασισμός μπορεῖ νά χαρεῖ γι' αὐτό καί νά τό ἐκμεταλλευθεῖ.

Ὅλοι οἱ σοσιαλιστές ἤ κομμουνιστές πού τολμοῦν νά ἐναντιωθοῦν στήν ὀλέθρια πολιτική τοῦ σταλινισμοῦ, κατηγοροῦνται πώς εἶναι πράχτορες τῆς Γκεστάπο, τοῦ Μουσσολίνι καί τοῦ Φράνκο καί ὁ σταλινικός τύπος ἀπαιτεῖ τήν «φυσική τους ἐξόντωση». Ἀρχίζοντας ἀπό τή συκοφαντία, ὁ σταλινισμός δέν ὑποχωρεῖ πιά μπροστά σέ κανένα ἔγκλημα προκειμένου νά καταπνίξει τή φωνή τῆς ἀντιπολίτευσης. Αὐτές οἱ σταλινικές μέθοδοι θά ὁδηγήσουν ἀναγκαστικά σέ μία ἀποσύνθεση τοῦ ἀντιφασιστικοῦ μετώπου σέ ὅλο τόν κόσμο. Ἀντικαθιστώντας τήν ἰδεολογική πάλη καί τήν ἀντικειμενική συζήτηση μέ τή σύγχυση καί τή βία, ὁ σταλινισμός ὁδηγεῖ τό διεθνές προλεταριάτο σέ μία ἀναπόφευκτη ἧττα. Γιά νά νικήσει τό φασισμό, τό προλεταριάτο θά πρέπει νά πάρει ὑπόψη του πώς ὀφείλει ν' ἀπαρνηθεῖ αὐτές τίς μεθόδους. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος καί καταγγέλουμε δημόσια τούς ἐνόχους τῶν τραγικῶν γεγονότων πού διαδραματίζονται στήν Ἱσπανία.

Γιατί οἱ σταλινικοί ἐξαπόλυσαν αὐτή τή συκοφαντική ἐκστρατεία, αὐτό

τό θανάσιμο άγώνα, πρωταρχικά, ένάντια στό POUM; Ἐφ' ὅσον σύμφωνα μ' αὐτούς ἡ ἐργατική τάξη αὐτή τή στιγμή πρέπει νά ἀποκηρύξει μία ἀνεξάρτητη ἐπαναστατική πολιτική, ἦταν φυσικό γιά τούς σταλινικούς νά περάσουν ὑποχρεωτικά στήν ἐπίθεση ἐνάντια στό POUM, πόν πιό συνειδητό ἐκπρόσωπο αὐτῆς τῆς πολιτικῆς. Δύο ἀσυμβίβαστα πολιτικά συστήματα ἀλληλοσυγκρούονται. Οἱ μέν χρησιμοποιοῦν τά ὅπλα τῆς ἰδεολογικῆς πειθοῦς, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἀπαιτοῦν τή φυσική ἐξόντωση τῶν ἀντιπάλων τους.

Οἱ σταλινικοί κατηγοροῦν τούς σύντροφους τοῦ POUM, δηλαδή πούς πιό φανατικούς ἐχθρούς τοῦ Φράνκο, πώς εἶναι πράχτορές του.

Οἱ σύντροφοι τοῦ POUM, οἱ πιό ἀδιάλλακτοι, δηλαδή, ὑπέρμαχοι τοῦ ἐπαναστατικοῦ πολέμου, χαρακτηρίζονται ἡττοπαθεῖς.

Οἱ σύντοφοι τοῦ POUM, πού εἶναι ἡ πρωτοπορία τῆς ἐπανάστασης, ἀντιμετωπίζονται σάν ἀντεπαναστάτες.

Ἔτσι οἱ σταλινικοί παίζουν τό παιχνίδι τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, πού τούς χρησιμοποιεῖ γιά νά ἐξοντώσει τά ἐπαναστατικά στοιχεῖα, ἐκμηδενίζοντας τίς τελευταῖες προλεταριακές καταχτήσεις τοῦ Ἰούλη '36.

Ὄντας βαθιά δεμένοι μέ τόν ἡρωϊκό ἀγώνα τοῦ ἰσπανικοῦ προλεταριάτου, δέν μποροῦμε νά ἀποσιωπήσουμε τίς μεθόδους πού χρησιμοποίησαν οἱ σταλινικοί σ' αὐτό τόν ἀδελφοκτόνο ἀγώνα πού οἱ ἴδιοι ἐπιδίωξαν. Αὐτούς πού νομίζουν πώς πρέπει νά σωπάσουμε γιά νά μήν προσφέρουμε ἐπιχειρήματα ἀπ' τή μιά στούς ρεφορμιστές καί ἀπ' τήν ἄλλη, στούς ταξικούς ἐχθρούς μας τῆς ἄλλης παράταξης, τούς ρωτᾶμε:

Ποιός δίνει ἐπιχειρήματα στούς ἀντιπάλους μας; Αὐτός πού δολοφονεῖ τήν παλιά φρουρά τῶν μπολσεβίκων ἤ αὐτός πού καταδικάζει τούς δολοφόνους;

Ποιός δίνει ἐπιχειρήματα στούς ἀντιπάλους μας; Αὐτός πού κατηγορεῖ τούς ἐπαναστάτες πώς εἶναι πράκτορες τοῦ Φράνκο, τῆς Γκεστάπο, τοῦ Μουσσολίνι, τῆς Ἰαπωνίας ἤ αὐτός πού θέλει νά ἀπαλλάξει τό ἐργατικό κίνημα ἀπό αὐτές τίς μεθόδους συκοφαντίας;

Ποιός δίνει ἐπιχειρήματα στούς ἀντιπάλους μας; Αὐτός πού συλλαμβάνει, ἀπαγάγει καί δολοφονεῖ τούς ἐπαναστάτες στήν Ἰσπανία ἤ αὐτός πού λέει: ἀρκετά πιά μ' αὐτές τίς φασιστικές μεθόδους πού χρησιμοποιεῖτε ἐνάντια στούς ἐπαναστάτες ἀγωνιστές.

I. Ο ΣΤΑΛΙΝΙΣΜΟΣ, ΔΗΜΙΟΣ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Τὰ Ρωσικὰ ὅπλα: Ἀδελφικὴ βοήθεια ἢ πολιτικὸς ἐκβιασμός;

19 Ἰούλη 1936. - Ἀξέχαστες μέρες ἀγώνα καί θριάμβου ἐνάντια στή φασιστική ἀνταρσία στήν Καταλωνία: ἀξέχαστοι ἡρωϊσμοί τῶν συντρόφων τῆς CNT - FAI καί τοῦ POUM, πού κατεβαίνουν πρῶτοι στούς δρόμους καί πού, ὁπλισμένοι μέ ἕνα περίστροφο ἤ μ' ἕνα παλιό δίκαννο, συχνά μέ τίς γυμνές γροθιές τους, ρίχνονται ἐνάντια στόν ἐχθρό. Χιλιάδες, δεκάδες χιλιάδες πέφτουν, θυσιάζουν τούς καλύτερους συναγωνιστές τους στίς ὁδομαχίες στή Μαγιόρκα, στά διάφορα μέτωπα. Ὅμως καμία θυσία δέν τούς φαίνεται ἀρκετή, προκειμένου νά πολεμήσουν τόν Φράνκο, καί νά ὁδηγήσουν στή νίκη τήν ἱσπανική ἐπανάσταση.

Τό διεθνές προλεταριάτο καί ἰδιαίτερα οἱ ἐργάτες τῶν φασιστικῶν καί μισοφασιστικῶν χωρῶν, παρακολουθοῦν μέ ἐνθουσιασμό καί ἐλπίδα τόν ἀγῶνα τῶν ἱσπανῶν συντρόφων σέ ὅλες του τίς φάσεις. Ὅμως οὔτε στή Γαλλία οὔτε στήν Ἀγγλία ἡ πίεση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος πάνω στίς «δημοκρατικές» κυβερνήσεις δέν εἶναι ἀρκετά ἰσχυρή, ὥστε νά τίς ἀναγκάσει νά ἐφοδιάσουν τήν κόκκινη Ἱσπανία μέ ἐπαρκή ποσότητα ὅπλων. Ἐνῶ ὁ Χίτλερ καί ὁ Μουσσολίνι δέν παύουν νά στέλνουν στόν Φράνκο ἄφθονα ὅπλα καί στρατό, τό διεθνές προλεταριάτο περιορίζεται λίγο πολύ σέ ἐκδηλώσεις συμπάθειας καί πλατωνικές διαμαρτυρίες.

Ἰούλης, Αὔγουστος Σεπτέμβρης, Ὀχτώβρης: ἀτέλειωτοι μῆνες ἀγωνίας καί μάταιης ἀναμονῆς, πού περνᾶνε ὑπονομεύοντας τά θεμέλια τῶν ἀρχῶν τῆς διεθνοῦς ἀλληλεγγύης.

Μοναδική ἐξαίρεση: τό Μεξικό στέλνει ἕνα φορτίο ὅπλα, σάν ἔνδειξη ἀλληλεγγύης στήν ἱσπανική ἐπανάσταση. Ὅμως αὐτή εἶναι μία χειρονομία πού δέν θά λύσει τό πρόβλημα. Καί ὅταν ἐπιτέ-

λους φτάνουν τά ρώσικα ὅπλα, σ' αὐτή τήν τόσο τραγική στιγμή ὅπου οἱ φασιστικές συμμορίες ἔχουν ἤδη καταλάβει τά προάστια τῆς Μαδρίτης, πού φαίνεται χαμένη, οἱ ἱσπανοί ἐργάτες ρίχνονται σ' αὐτά τά ὅπλα ὅπως ὁ ναυαγός στή σανίδα σωτηρίας. Π λ η ρ ώ ν ο υ ν μ έ χ ρ υ σ ά φ ι α ὐ τ ά τ ά ρ ώ σ ι κ α ὅ π λ α κ α ί ἀ π ο δ έ χ ο ν τ α ι τ ο ύ ς π ο λ ι τ ι κ ο ύ ς ὅ ρ ο υ ς τ ῆ ς σ τ α λ ι ν ι κ ῆ ς ὑ π ο σ τ ή ρ ι ξ η ς.

Γιά νά σώσουμε τή Μαδρίτη, λένε, δέν ὑποχωροῦμε ἀπέναντι σέ καμιά θυσία. Τά ὅπλα λείπουν ὄχι μόνο ἀπό τή Μαδρίτη, ἀλλά κι ἀπό τό μέτωπο τῆς 'Αραγωνίας. Στό μέτωπο τῆς 'Αραγωνίας, περιμένουν οἱ ἀγωνιστές τῆς CNT - FAI καί τοῦ POUM. Μέ τά σύγχρονα ρώσικα ὅπλα, θά πετύχουν στήν κατάχτηση τῆς Σαραγόσσα, συμβάλλοντας ἔτσι μέ τόν πιό ἀποφασιστικό καί ἀποτελεσματικό τρόπο στή λύση τῆς πολιορκίας τῆς Μαδρίτης. Καί τά ὅπλα, αὐτή τή φορά, δέν εἶναι πιά ἕνα μακρινό ὄνειρο: βρίσκονται ἐκεῖ, στό λιμάνι τῆς Καρθαγένης.

'Αλλά στό μέτωπο τῆς 'Αραγωνίας, οἱ ἀναρχικοί ἀγωνιστές καί οἱ ἀγωνιστές τοῦ POUM μάταια περιμένουν. Καί σιγά - σιγά συνειδητοποιοῦν τή σκληρή πραγματικότητα: τά ρώσικα ὅπλα εἶναι ὅπλα πολιτικά, πού στρέφονται ἐνάντια στά ἐπαναστατικά στοιχεῖα τῆς CNT, τῆς FAI καί τοῦ POUM. 'Εξυπηρετοῦν τήν πολιτική ἐπέμβαση τῆς ΕΣΣΔ στίς ὑποθέσεις τῆς 'Ισπανίας. 'Εξυπηρετοῦν τήν τεχνητή ἀνάπτυξη αὐτῆς τῆς μικρῆς, ἄθλιας ὁμάδας πού ἀντιπροσώπευε στή ἀρχή τῆς ἐπανάστασης τό καταλανικό κομμουνιστικό κόμμα. 'Εξυπηρετοῦν τό στραγγαλισμό τῆς 'Επανάστασης καί τῶν πιό πιστῶν καί ἀσυμβίβαστων ὑπερασπιστῶν της.

Κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν ρώσικων ὅπλων καταφέρεται τό πρῶτο χτύπημα: ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ POUM ἀπό τήν Χενεραλιδάδ. Κι ἔπειτα ὁ ἀγώνας διεξάγεται σέ βάθος ἐνάντια σέ ὅλες τίς ἐπαναστατικές καταχτήσεις, ἐνάντια στίς ἐπιτροπές, στίς πολιτοφυλακές, στίς περιπόλους ἐλέγχου. Ἡ ἀτμόσφαιρα σέ ὅλη τήν Καταλωνία γίνεται ὅλο καί πιό τεταμένη. Οἱ ἐργάτες αἰσθάνονται προδομένοι, ἐξαπατημένοι. Καί ὅταν στίς 3 Μάη, ὁ Ροντρίγκεθ Σάλα, ἀρχηγός τῆς ἀστυνομίας καί μέλος τοῦ PSUC, ἐπιχειρεῖ τήν κατάληψη τοῦ Κέντρου Τηλεπικοινωνιῶν τῆς Βαρκελώνης, πού ἀπό τήν ἀρχή τῆς ἐπανάστασης ἐλέγχεται ἀπό ἐργάτες τῆς CNT καί τῆς UGT, οἱ ἐπαναστάτες ἐργάτες θεωροῦν αὐτή τήν ἐνέργεια σάν μιά προβοκάτσια ψύχραιμα προετοιμασμένη καί προμελετημένη. Ἡ ἀντίσταση ὀργανώνεται ἀμέσως καί μέ μία ἀπρόσμενη ὁρμητικότητα. Ξεσπάει γενική ἀπεργία καί ὁδοφράγματα ὑψώνονται σχεδόν παντοῦ.

Καί τό POUM; Τό POUM δέν ἐγκαταλείπει τό ἀγωνιζόμενο προλεταριάτο, δέν ἀρκεῖται στό νά τοῦ παρέχει χρήσιμες συμβουλές, μπαίνει ἀδελφικά στό πλευρό του, ἀκολουθώντας ἔτσι τίς

καλύτερες ἐπαναστατικές παραδόσεις. Ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς δέν ἀγνοοῦσαν πώς μία ἀπομονωμένη Κομμούνα δέν θά μποροῦσε νά νικήσει, ἀλλά δέν δίστασαν οὔτε στιγμή νά ταχθοῦν μέ τό μέρος της. Ὁ «Σπάρτακος»* ἀντιλαμβανόταν πώς ἡ ἐξέγερση τοῦ Γενάρη στό Βερολίνο δέν ἦταν παρά ὁ ἀπομονωμένος ἀγώνας μιᾶς μειοψηφίας. Αὐτό ὅμως δέν τόν ἐμπόδισε ν' ἀγωνιστεῖ στό πλευρό της. Ἀλλά αὐτή τήν ὑποστήριξη σ' ἕνα αὐθόρμητο ἐπαναστατικό κίνημα (σ' αὐτό συνίσταται ὅλη ἡ δράση τοῦ POUM στίς μέρες τοῦ Μάη), οἱ σταλινικοί τήν διαστρέβλωσαν: τήν ἐμφάνισαν σάν ἕνα πραξικόπημα προετοιμασμένο καί ὀργανωμένο ἀπό τό POUM, κάτω ἀπό τίς διαταγές τῶν φασιστῶν.

Ἀμέσως μετά τά γεγονότα, τοῦ Μάη, ἀρχίζει μία γιγάντια συκοφαντική ἐκστρατεία ἐνάντια στό POUM, ἐκστρατεία πού προετοιμάζει τήν κήρυξη τοῦ κόμματος ἐκτός νόμου, τίς συλλήψεις καί τίς πιό λυσσαλέες διώξεις τῶν ἡγετῶν καί τῶν μελῶν του.

Ἰούνης 1937. Μόλις ἕνα χρόνο μετά τό ξέσπασμα τῆς Ἐπανάστασης, χιλιάδες ἀντιφασίστες ρίχνονται στά μπουντρούμια τῆς δημοκρατικῆς Ἱσπανίας. Τό σύνθημα ἔρχεται ἀπό τή Μόσχα: φυσική ἐξόντωση τῆς πρωτοπορίας τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου. Ὁ Στάλιν κινητοποιεῖ τό διεθνή τύπο του καί τό διεθνή μηχανισμό τῆς GPU του. Ὁ σοσιαλιστικός τύπος σωπαίνει. Δέν πρέπει νά διακινδυνέψουμε νά ἀποδυναμώσουμε τό λαϊκό μέτωπο ἐξαιτίας τῆς ἁπλῆς ἀνάμιξης τοῦ Στάλιν στίς ὑποθέσεις τῆς Ἱσπανίας! Ρίχνουν στά κάτεργα δοκιμασμένους ἐπαναστάτες, τούς βασανίζουν σωματικά καί ψυχικά, τούς δολοφονοῦν. Καί αὐτή τή φορά, αὐτό δέν συμβαίνει στήν μακρινή, μυστηριώδη Ρωσία, τήν ἑρμητικά ἀπομονωμένη ἀπό τόν ὑπόλοιπο κόσμο, ἀλλά σέ μία χώρα πού συναρεύει μέ τή «μεγάλη γαλλική δημοκρατία». Καί ὁ αὐτοαποκαλούμενος ἀνεξάρτητος ἀστικός τύπος τῆς ἀριστερᾶς τηρώντας μία αἰσχρή σιωπή γιά ὅλα αὐτά, ἔγινε συνένοχος τοῦ σταλινισμοῦ.

Γιατὶ κατηγοροῦν τούς συντρόφους μας;

Ἡ κυβέρνηση Νεγκρίν ἀποφυλάκισε μερικούς ξένους γιά νά δείξει στό ἐξωτερικό πώς δέν καλύπτει τά ἐγκλήματα τῶν σταλινικῶν, καθώς εἶπε ἕνας ἀπό τούς ὑπουργούς της. Ἀποφυλάκισαν ἐμᾶς, τούς «τροτσκιστοφασίστες», γιά νά βάλουν τέλος σ' αὐτές τίς ἐνοχλητικές παρεμβάσεις καί σέ ὅλες τίς καμπάνιες πού μᾶς ὑ-

* Σ. τ. Ε. Βλ. τὸ ὑπὸ ἔκδοση βιβλίο μας, «Ὁ Σπάρτακος κι ἡ Κομμούνα τοῦ Βερολίνου».

περάσπιζαν, καί τέλος γιά νά δείξουν στούς σταλινικούς πώς δέν εἶναι πιά παντοδύναμοι κύριοι στήν Ἱσπανία.

Ἀποφυλάκισαν μιά χούφτα συντρόφων: 15.000, ἀπό τούς ὁποίους, περίπου 1.000 μέλη τοῦ POUM, βρίσκονται ἀκόμα στίς ἐπίσημες καί μυστικές φυλακές τῆς δημοκρατικῆς Ἱσπανίας. Διατυπώνουν ἐναντίον τους τίς ἴδιες κατηγορίες πού ἐξαπόλυαν ἐναντίον μας: ἐσχάτη προδοσία, ἰδεολογική καί στρατιωτική προπαρασκευή τῶν ἡμερῶν τοῦ Μάη, σχέσεις μέ τούς Φράνκο, Χίτλερ καί Μουσσολίνι, προετοιμασία δολοφονικῶν ἀποπειρῶν, πού δέ στρέφονται, κατά κύριο λόγο, ἐνάντια στούς ἀρχηγούς τοῦ PSUC ἤ τοῦ PCE*, ἀλλά ἐνάντια στόν «πατερούλη τῶν λαῶν» καί στόν «ἥλιο τοῦ σοσιαλισμοῦ», δηλαδή, τόν Στάλιν.

Οἱ κατηγορίες ἐνάντια στούς συντρόφους τῆς FAI, ἰδιαίτερα ἐνάντια στούς διοικητές καί πολιτικούς ἐπιτρόπους τῶν ἔνδοξων ἀναρχικῶν ταγμάτων, εἶναι χίλιες φορές πιό ἀναίσχυντες. Πολύ ἀπό αὐτούς βρίσκονται ἐδῶ καί πολλούς μῆνες στίς σταλινικές φυλακές τῆς Σάντα Οὔρσουλα, στή Βαλμαχόρ κλπ. Δέν τούς θεωροῦν πολιτικούς κρατούμενους, ἀλλά ποινικούς, τούς κατηγοροῦν σάν κλέφτες, πλιατσικολόγους, φονιάδες.

Ξέρουμε πολύ καλά σέ τί συνίστανται τά «ἐγκλήματα» τῶν συντρόφων μας. Ἦταν οἱ πρῶτοι στόν ἀγῶνα ἐνάντια στό Φράνκο, ἦταν οἱ πιό διορατικοί καί τολμηροί ὑπερασπιστές τῆς ἰδέας σύμφωνα μέ τήν ὁποία ὁ πόλεμος καί ἡ ἐπανάσταση εἶναι ἀξεχώριστοι. Καί ἀπόδειξαν, τίς μέρες τοῦ Μάη, πώς δέν θέλησαν νά σιωπήσουν, μπροστά στόν ἐκμηδενισμό τῶν ἐπαναστατικῶν καταχτήσεων ἀπ' τούς σταλινικούς.

Ἡ συκοφαντία, ἡ ἀτίμωση, τό ἔγκλημα, ὁ φόνος: νά ποιά εἶναι τά ὅπλα τῶν σταλινικῶν ἐνάντια στούς ἱσπανούς συντρόφους μας. Δέν θά παραλείψουμε νά ἀναφερθοῦμε στόν ψευδολόγο καί πουλημένο τύπο τους καί δέν θά καλλιεργήσουμε τήν παραμικρή αὐταπάτη γιά τό διεθνή μηχανισμό τῆς GPU τους. Διαθέτοντας πολύ λίγα μέσα ἔκφρασης καί διαμαρτυρίας καί καταδικάζοντας τή δολοφονία σάν πολιτικό ὅπλο, δέν μᾶς ἀπομένει παρά ἕνα μόνο ὅπλο: ἡ ἀλήθεια.

Ἀπελαύνοντάς μας ἀπό τήν Ἱσπανία μᾶς ζητοῦσαν πολύ εὐγενικά νά σωπάσουμε, νά μή δημιουργήσουμε σκάνδαλο. Ὅποιος πιστεύει πώς θέλουμε νά δημιουργήσουμε σκάνδαλο, κάνει λάθος. Θέλουμε νά ποῦμε τήν ἀλήθεια καί μόνο αὐτήν. Αὐτός εἶναι, πιστεύουμε, ὁ πιό ἀποτελεσματικός τρόπος ὑπεράσπισης τῶν ἱσπανῶν

* Σ. τ. Ε. Ἱσπανικὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα.

συντρόφων μας καί ταυτόχρονα ἕνα στοιχειῶδες καθῆκον ἀλληλεγγύης ἀπέναντί τους.

Δίνουμε τώρα τό λόγο στό σύντροφο Χ. Λ. Ἀπό ἀνακριτικά ἔγγραφα διαφαίνεται ξεκάθαρα τό ἀναπόδεικτο καί ὁ παραλογισμός τῶν κατηγοριῶν πού διατυπώθηκαν ἐνάντια στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ POUM. Μαζί μ' αὐτόν, πολλοί ξένοι σύντροφοι πού ἀνήκουν στίς πολιτοφυλακές τοῦ POUM, εἶναι ἕτοιμοι νά παρουσιασθοῦν σέ ὁποιοδήποτε ταχτικό δικαστήριο γιά νά καταθέσουν πώς ὅλες αὐτές οἱ κατηγορίες εἶναι ἀποκυήματα τῆς σπαλινικῆς φαντασίας. Μερικοί ἀπό αὐτούς ἦταν στίς πολιτοφυλακές τοῦ POUM στό μέτωπο, ἀπό τήν πρώτη μέρα κιόλας τῆς Ἐπανάστασης. Ἄλλοοι κατεῖχαν σημαντικές θέσεις στό γενικό ἐπιτελεῖο. Δέν θά εἶχαν ἀντιληφθεῖ ἀπόπειρες σαμποτάζ, μακρόχρονες ἐπαφές μέ τούς φασίστες; Ὅλα αὐτά εἶναι ὑπερβολικά παράλογα.

Ἡ μαρτυρία τοῦ συντρόφου Χ. Λ.

«Προσωπικά μοῦ καταλογίζουν τή συμμετοχή μου στά γεγονότα τοῦ Μάη, σάν πολιτοφύλακα τοῦ τάγματος κρούσης Ροβίρα καί μέ κατηγοροῦν πώς πέταξα μία χειροβομβίδα στό καφενεῖο Μόκκα, πού ἦταν δίπλα στό κτίριο τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ POUM. Καθώς βρισκόμουνα στό μέτωπο ὅλες αὐτές τίς μέρες, μοῦ ἦταν οὐσιαστικά ἀδύνατο νά ρίχνω βόμβες στή Βαρκελώνη. Ἀφοῦ ὁ ἀνακριτής ἰσχυρίζεται πώς ἔχει μάρτυρες γιά ν' ἀποδείξει τή συμμετοχή μου στά γεγονότα τοῦ Μάη, τοῦ ζητάω νά μέ φέρει σέ ἀντιπαράσταση μαζί τους. Μοῦ ἀπαντοῦν πώς, γιά λόγους ἀρχῆς, δέν ἐξετάζουν μάρτυρες κατ' ἀντιπαράσταση.

Στίς ἀνακρίσεις κατηγοροῦν τό POUM γιά τά ἀκόλουθα ἀδικήματα: προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης τοῦ Μάη ἀπό τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ POUM καί ἀνοιχτή συμμετοχή τοῦ τάγματος κρούσης Ροβίρα. Ἀπόπειρες σαμποτάζ στό μέτωπο ἀπό τούς πολιτοφύλακες τοῦ POUM. Διαταγή νά μήν πυροβολοῦν τούς φασίστες. Παραβίαση τῆς ἀποστολῆς τῶν ἀδειῶν. Ἐγκατάλειψη θέσεων, σαμποτάζ ἐνάντια στίς ἀγροτικές κολλεκτίβες πού βρίσκονταν κοντά στό μέτωπο.

Ἰσχυρίζονται πώς ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ POUM, πολύ πρίν ἀπό τά γεγονότα τοῦ Μάη, εἶχε κάνει ὅλες τίς προετοιμασίες γιά μία ἔνοπλη ἀνταρσία· πώς τάνκς, τεθωρακισμένα καμιόνια, πολυβόλα, τουφέκια καί πολεμοφόδια μεταφέρονταν ἀσταμάτητα ἀπό τό μέτωπο στά μετόπισθεν. Οἱ τοπικές ἐπιτροπές, ἡ Ἐκτε-

λεστική Ἐπιτροπή καί ἡ σύνταξη τῆς «La Batalla»* διέθεταν πολυάριθμες χειροβομβίδες, πολυβόλα, καί κανόνια.

Ἰδοὺ οἱ ὑποτιθέμενες πράξεις σαμποτάζ τοῦ POUM στὸ μέτωπο

Στό μέτωπο τῆς Ἀραγωνίας, ὁ στρατηγός Πόθας διέταξε τήν ἀναστολή ὅλων τῶν ἀδειῶν, ἀλλά οἱ πολιτοφυλακές τοῦ POUM δέν τήν ἐφάρμοσαν. Ἀντίθετα, ἡ μεραρχία Λέν:ν στέλνει συντρόφους στή Βαρκελώνη γιά νά μπορέσουν νά ἀσχοληθοῦν μέ τήν ὀχύρωση τῶν κομματικῶν γραφείων, νά ὑψώσουν ὁδοφράγματα κλπ. Κατηγοροῦν τό POUM πώς διέταξε νά μήν πυροβολήσουν τό καμπαναριό τῆς ἐκκλησίας τῆς Οὐέσκα, ὑπερασπιζόμενο τόν ἱστορικό χαρακτήρα αὐτοῦ τοῦ μνημείου. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πώς αὐτή τή διαταγή δέν τήν ἔδωσε τό POUM, ἀλλά ὁ λαϊκός στρατός καί ἡ κυβέρνηση τῆς Βαλένθια.

—Ἰσχυρίζονται πώς ἐνῶ οἱ φασίστες προκαλοῦσαν στούς πολιτοφύλακες, οἱ ἀξ:ωματικοί τοῦ POUM ἀπαγόρευσαν νά τούς πυροβολήσουν, προσθέτοντας κυνικά, πώς, ἐφ' ὅσον ἡ κυβέρνηση τῆς Βαλένθια δέν τούς παρέχει πολεμοφόδια, δέν θά πρέπει νά σπαταλήσουν αὐτά πού διαθέτουν.

Ἰσχυρίζονται ἀκόμα, πώς στήν ἐπίθεση ἐνάντια στή Οὐέσκα, ἀπό τίς 16 ὥς τίς 19 Ἰούνη 1937, οἱ πολιτοφύλακες τοῦ POUM δηλαδή τό τάγμα κρούσης Ροβίρα, ἔκαναν μία ἐπίθεση στήν Καλλίνα Βέρδε, πού ἀποτελεῖ ἕνα πραγματικό σαμποτάζ. Ἀντί νά χρησιμοποιήσουν τούς 700 φρουρούς ἐφόδου γιά νά ἐνισχύσουν τίς γραμμές, τούς χρησιμοποίησαν γιά νά ἀντικαταστήσουν τούς πολιτοφύλακες τοῦ POUM. Οἱ φασίστες, ἄλλωστε, δύο ὧρες πρίν ἀπό τήν ἔναρξη τῆς ἐπίθεσης, εἶχαν εἰδοποιηθεῖ ἀπό τήν ἔκρηξη μιᾶς χε:ροβομβίδας.

Ἀ π ά ν τ η σ α: πώς δέν ὑπῆρξε καμία προετο:μασία τῶν γεγονότων τοῦ Μάη. Πώς τά γραφεῖα τοῦ POUM δέν εἶχαν ὅπλα, ἐκτός ἀπό μερικά τουφέκια πού ἀνῆκαν στήν μόνιμη φρουρά. Σάν ἀπάντηση σ' αὐτές τίς ὁλότελα φανταστικές κατηγορίες, ὑπενθύμισα τήν κλοπή τῶν 11 τάνκς ἀπό τό PSUC στό κέντρο τῆς Βαρκελώνης, τόν Ἀπρίλη. Δέν ἦταν τά γραφεῖα τοῦ POUM πού ἔμοιαζαν μέ φρούριο, ἀλλά ἀντίθετα τά γραφεῖα τοῦ PSUC, ὅπως ἦταν φανερό στόν καθένα.

Τό POUM διέθετε ἐλάχιστο πολεμικό ὑλικό στό μέτωπο καί δέν σχεδίαζε νά μεταφέρει τίποτα στά μετόπισθεν, γιατί αὐτό θά ἐξασθένιζε τό μέτωπο.

Ὅσο γιά τήν ἀναστολή τῶν ἀδειῶν, ἦταν πολύ εὔκολο νά δια-

Σ. τ. Ε. «Ἡ Μάχη».

πιστώσει κανείς πώς όλοι οί σύντροφοι, πού εκείνο τόν καιρό πήγαιναν στή Βαρκελώνη, διέθεταν μιά ειδική άδεια τοῦ ἐπιτελείου.

Οὐδέποτε ἀξιωματικοί τοῦ POUM ἔδωσαν διαταγή στούς ἄντρες τους νά μήν πυροβολοῦν τούς φασίστες. Ὑπάρχουν χιλιάδες μαρτυρίες πού ἐπιβεβαιώνουν πώς ὅλες αὐτές οἱ κατηγορίες δέν εἶναι παρά ἐπινοήσεις τῆς GPU!

Ὅσο γιά τήν κατηγορία πώς τό POUM ἤθελε νά προφυλάξει τούς πολιτοφύλακές του σέ βάρος τῶν φρουρῶν ἐφόδου, αὐτή εἶναι ἐξίσου ψεύτικη μέ τίς ἄλλες. Οἱ 700 φρουροί ἦταν ὁπλισμένοι ὥς τά δόντια μέ σύγχρονα ρώσικα τουφέκια καί πολυβόλα, ὅπλα πού δέν εἶχαν δεῖ ποτέ τους οἱ πολιτοφύλακες τοῦ POUM. Ὅμως οἱ φρουροί δέν τολμοῦσαν κάν νά ὑψώσουν τά κεφάλια τους πάνω ἀπό τά χαρακώματα. Ἡ χειροβομβίδα ρίχτηκε, ἀλλά ὅταν οἱ πολιτοφύλακες τοῦ τάγματος κρούσης βρισκόντουσαν ἤδη σέ μία ἀπόσταση μερικῶν μέτρων ἀπό τήν Κολλίνα Βέρδε, πού κατεῖχαν οἱ φασίστες. Μάταια περίμεναν τήν ὑποστήριξη τῶν φρουρῶν ἐφόδου.

Ποιοί εἶναι οἱ «ἐγκληματίες τοῦ Μάη»;

Δέν κατηγοροῦν τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ POUM, μόνο πώς εἶχε στενές σχέσεις μέ τόν Φράνκο καί τόν Χίτλερ. Τήν κατηγοροῦν, πάνω ἀπό ὅλα, ὅτι ὑποκίνησε τά γεγονότα τοῦ Μάη '37. Γιά νά δικαιολογήσουν τίς μαζικές συλλήψεις τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ POUM, χρησιμοποιοῦν ἀκόμα καί σήμερα σάν πρόσχημα τή συμμετοχή τους στά γεγονότα τοῦ Μάη. Ταυτόχρονα ὁ σταλινικός τύπος εἶναι ἀρκετά ἀφελής ὥστε νά ὁμολογεῖ πώς ἡ ἐπίθεση ἐνάντια στό POUM εἶχε προετοιμαστεῖ μεθοδικά ἀπό καιρό, ὁρίζοντας ὁ ἴδιος σάν ἀφετηρία αὐτῆς τῆς προετοιμασίας τίς μέρες τοῦ Ἀπρίλη. Ξέρουμε πώς ἡ προετοιμασία αὐτή ἄρχισε ἀκόμα νωρίτερα. Ἡ διάλυση τοῦ POUM, οἱ διώξεις τῶν ἀναρχικῶν συντρόφων μας, ἦταν ἕνας ἀπό τούς πολιτικούς ὅρους τῆς πρώτης ἀποστολῆς τῶν ρώσικων ὅπλων.

Στό πρωτομαγιάτικο μήνυμά του, τό POUM προειδοποιεῖ τό προλεταριάτο νά μήν παρασυρθεῖ σέ ἕνα πραξικόπημα, σέ μία ξεκομμένη ἐνέργεια. Ὅμως δέν ἐγκαταλείπει τούς ἐργάτες πού πήραν τά ὅπλα. Μέ ὅλες του τίς δυνάμεις, προσπαθεῖ νά μετατρέψει τόν ἔνοπλο ἀγώνα σέ ἕναν πολιτικό ἀγώνα γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν ἐπαναστατικῶν κατακτήσεων.

Τό PSUC, ὑπερασπίζοντας ἀνοιχτά τό σύνθημα: νά κερδίσουμε τόν πόλεμο κι ἄς χάσουμε τήν ἐπανάσταση, τοποθετεῖται αὐτόματα στό πλευρό τῆς κρατικῆς ἐξουσίας. Παρόλο πού πρόσταξε νά μήν ἐπέμβει κανείς στή

διαμάχη, ἐξαπολύονται πυροβολισμοί κατά ριπές ἀπό τά γραφεῖα τοῦ Καταλάνικου Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, πού τραυματίζουν θανάσιμα πολυάριθμους ἐπαναστάτες ἐργάτες.

Ὅμως τό PSUC δέν ἀρκεῖται μόνο σ' αὐτά: ὀφείλουμε νά δηλώσουμε πώς τά γραφεῖα τοῦ κόμματος, ὅπως λογουχάρη, τῆς Πεδρέρα, τοῦ Πασέο δέ Γκράθια καί οἱ στρατῶνες Κάρλ Μάρξ καί Βοροσίλωφ, ἦταν ἀληθινές ποντικοπαγίδες καί λαιμητόμοι. Στήν Πεδρέρα, μάρτυρες εἶδαν γιά τελευταία φορά τούς δύο «ἐξαφανισθέντες» συντρόφους τοῦ Ράδιο - POUM. Στούς κομμουνιστικούς στρατῶνες ὁδήγησαν τούς νεαρούς ἀναρχικούς γιά νά τούς βασανίσουν μέ τόν πιό φρικιαστικό τρόπο, νά τούς ἀκρωτηριάσουν, καί στό τέλος νά τούς σκοτώσουν. Τά πτώματά τους βρέθηκαν τυχαῖα. Τά πτώματα πολλῶν ἄλλων δέν βρέθηκαν ποτέ. Ἡ ἡγεσία τῆς CNT - FAI, πιστή στήν δλέθρια ταχτική της νά ὀπισθοχωρεῖ ἀπέναντι στούς σταλινικούς, χρειάστηκε νά ὑποστεῖ τήν πίεση τῶν μαζῶν γιά νά ἀποφασίσει νά δημοσιεύσει, τουλάχιστον, τά ἁπλά γεγονότα τῆς ἀπαγωγῆς καί τῆς δολοφονίας τοῦ Μπερνέρι καί τῶν δώδεκα συντρόφων τῆς ἀναρχικῆς Νεολαίας.

Ἔτσι στήν «Soli» τῆς 12 Μάη διαβάζουμε:

Ἕνα μακάβριο εὕρημα.

«...Ἐξετάζοντας προσεχτικά τά 12 πτώματα, ἀντιλήφθηκαν πώς ὁ θάνατός τους δέν εἶχε ἐπέρθει μονάχα μ' ἕνα βίαιο τρόπο, ἀλλά ἀφοῦ ἀκριβῶς εἶχαν ὑποστεῖ φριχτά βασανιστήρια, κρίνοντας ἀπό τόν ἀκρωτηριασμό, τούς μώλωπες καί τά φοβερά χτυπήματα πού φαίνονταν σ' ὅλο τους τό κορμί.

Ἀπό τή διάγνωση πού ἔγινε ἀπό ἰατροδικαστές προκύπτει πώς πρόκειται γιά νεαρά ἄτομα πού πέθαναν τουλάχιστον ἐδῶ καί δύο μέρες. Ταυτόχρονα διαπιστώθηκε πώς, πρίν πεθάνουν, βασανίσθηκαν μ' ἕναν τρόπο βάρβαρο, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπ' τό γεγονός ὅτι τά σώματά τους παρουσιάζουν ἐκτεταμένες ἐκχυμώσεις, καί αἱματώματα στήν κοιλιά, πού φαίνεται πρησμένη καί παραμορφωμένη. Σάν λεπτομέρεια, μποροῦμε νά προσθέσουμε ἀκόμα πώς ὁρισμένα ἴχνη σέ ἕνα ἀπό τά πτώματα, δείχνουν καθαρά πώς εἶχε κρεμαστεῖ ἀπό τά πόδια. Τό κεφάλι καί ὁ λαιμός του φαίνονται κατακόκκινοι. Τό κεφάλι ἑνός ἄλλου ἀπό αὐτούς τούς ἄτυχους νεαρούς συντρόφους φέρνει τά ἐμφανή σημάδια ἀπό χτυπήματα μέ ὑποκόπανο τουφεκιοῦ.

Ὅταν στή Βαρκελώνη ἐπιχειρήθηκε ἡ ἐξακρίβωση τῆς ταυτότητας τῶν ἄτυχων νέων, ἀποδείχτηκε πώς ἦταν ὅλοι μέλη τῆς Ἐλευθεριακῆς Νεολαίας τῆς παλιᾶς περιφέρειας τοῦ Σάν Ἀντρέ (τῆς σημερινῆς Ἀρμόνια δέ Παλομάρ)».

Πάνω στή δολοφονία τῶν Μπερνέρι καί Μπαρμπιέρι, παραθέτουμε τόν Μαρσέλ Ὀλιβιέ:

«...Ὁ τύπος ἀνάγγειλε, τόν καιρό ἐκεῖνο, τό θάνατο τοῦ καθηγητῆ Μπερνέρι, τοῦ Ἰταλοῦ ἀναρχικοῦ πού, ὅπως τόσοι ἄλλοι, ὑπῆρξε θύμα τῶν αἱματηρῶν ἡμερῶν τῆς Βαρκελώνης. Αὐτό πού παράλειψε εἶναι πώς ὁ Μπερνέρι, ὅπως καί ὁ σύντροφός του Μπαρμπιέρι, δολοφονήθηκαν θρασύδειλα ἀπό τούς σταλινικούς, κάτω ἀπό τίς διαταγές κάποιου πού ὑποπτευόμαστε μόνο τό ὄνομά του. Ὅταν βρῆκαν τά πτώματά τους, ἀνακάλυψαν πώς ὁ πρῶτος ξεκοιλιάστηκε καί ὁ δεύτερος ἀκρωτηριάσθηκε μέ τόσο φρικιαστικό τρόπο, πού ἡ γυναίκα του δέν μπόρεσε νά τόν ἀναγνωρίσει παρά μόνο ἀπό τό χρῶμα πού εἶχαν οἱ κάλτσες του...»

Ἔτσι ἔδρασαν οἱ σταλινικοί τίς μέρες τοῦ Μάη, ἔτσι συμπεριφέρθηκαν οἱ αὐτοαποκαλούμενοι κομμουνιστές ἀπέναντι στούς ἀντιφασίστες ἐπαναστάτες. Γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ἐφαρμόσθηκαν, μέθοδοι πού, γιά λόγους ἀρχῆς ἀπορρίπταμε καί γιά τούς φασίστες, ὄχι ἀπό οἶκτο, ἀλλά ἐπειδή φοβόμαστε τά ὀλέθρια ἀποτελέσματά τους καί τά ἀντίποινα ἐνάντια στό δικό μας κίνημα. Γιά πρώτη φορά, ἕνα κόμμα πού αὐτοαποκαλεῖται ἀντιφασιστικό καί ἐπαναστατικό, χρησιμοποίησε μεθόδους πού εἴχαμε συναντήσει ἀποκλειστικά στά ναζιστικά μπουντρούμια τῆς φασιστικῆς Γερμανίας, στά κάτεργα τοῦ Μουσσολίνι καί στήν καταστολή τῆς οὐγγρικῆς κομμούνας τό 1919.

Καί ἄν μία μέρα τολμήσουν νά δικάσουν τούς συντρόφους μας γιά τή συμμετοχή τους στά γεγονότα τοῦ Μάη, θά ξεσκεπαστοῦν ὅλα αὐτά τά ἐγκλήματα. Δέν θά εἶναι ἡ πρώτη φορά στήν ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος πού οἱ ἐπαναστάτες κατηγορούμενοι θά μεταμορφωθοῦν σέ κατήγορους. Ἄν δέν θελήσουν νά τούς δικάσουν κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, θά βροντοφωνάξουν ποιοί εἶναι οἱ ἀληθινοί «ἐγκληματίες τοῦ Μάη».

Ἡ διείσδυση τῆς GPU στόν κρατικό μηχανισμό

Στίς 16 Ἰούνη, μόλις 6 ἑβδομάδες μετά τά γεγονότα τοῦ Μάη, ὁ Ἀντρές Νίν, πού, μαζί μέ τόν Μαουρίν, τόν ἀναγνωρισμένο ἀρχηγό τοῦ POUM, ἦταν ὁ πιό ἀγαπητός καί δημοφιλής ἀγωνιστής τοῦ καταλανικοῦ προλεταριάτου, συλλαμβάνεται.

Στίς 16 Ἰούνη, τό μεσημέρι, ἀστυνομικοί φτάνουν στό χτίριο τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ POUM, στήν Ράμπλα δέ λός Ἐστούδιος 10, μέ ἕνα ἔνταλμα σύλληψεις γιά τά μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ POUM. Δέν κάνουν καμιά ἔρευνα στό χῶρο, στή διάρκεια τῆς ὁποίας θά εἶχαν εὔκολα ἀνακαλύψει τόν Γκόρκιν, τόν Ἀρκέρ καί ἄλλους συντρόφους. «Ἀρκοῦνται» στόν Νίν.

Τήν ἴδια μέρα, σχεδόν ὅλα τά μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς συλλαμβάνονται καί ὁδηγοῦνται στό ἀρχηγεῖο τῆς Ἀστυνομίας, ὕστερα μεταφέρονται στή Βαλένθια ἀπό ὅπου ὁδηγοῦνται στή

Μαδρίτη, γιά νά ἐξαφανισθοῦν ἐπί ἑδομάδες στίς φυλακές τῆς GPU.

Τή νύχτα τῆς 16 πρός 17 Ἰούνη, πραγματοποιοῦνται μαζικές συλλήψεις τῶν μελῶν καί ὀπαδῶν τοῦ POUM. Οἱ σταλινικοί ὑπερηφανεύθηκαν ἀργότερα πώς τούς μάζεψαν σάν τά κουνέλια. Κοντολογίς, σάν ἀληθινούς κατάσκοπους.

Δέν ξέραμε πώς προετοιμαζόταν ἕνα ἀποφασιστικό χτύπημα ἐνάντια στό POUM; Φυσικά εἴχαμε ἀντιληφθεῖ πώς, μέ τήν πολιτική ὑποχώρησης τῆς ἡγεσίας τῆς CNT - FAI, τό POUM δέν θά γλύτωνε τήν κήρυξή του ἐκτός νόμου. Καί ἡ μόνη μορφή πού μπορούμε νά καταλογίσουμε στόν ἑαυτό μας εἶναι πώς, μέχρι τίς 17 Ἰούνη, εἴμασταν ἀφελή παιδιά πού, παρά τίς δίκες τῆς Μόσχας, παρόλα ὅσα συνέβηκαν τίς μέρες τοῦ Μάη, δέν εἴχαμε καταλάδει πώς οἱ σταλινικοί δέν ἦταν πιά πολιτικοί ἀντίπαλοι, ἀλλά πολιτικοί γκάνγκστερς, ἕτοιμοι νά μᾶς συντρίψουν μέ κάθε μέσο.

Εἴχαμε προετοιμαστεῖ γιά μιά κανονική παρανομία, ὅπως ἐκείνη πού οἱ ἱσπανοί σύντροφοι τήν εἶχαν ἤδη ζήσει περισσότερες ἀπό μιά φορές. Τό PSUC τό ἤξερε. Οἱ πράχτορές του, πού εἶχαν εἰσχωρήσει στίς γραμμές τοῦ POUM, τοῦ ἔδωσαν ὅλες τίς ἀπαραίτητες πληροφορίες, ἑτοίμασαν μαῦρες λίστες σύμφωνα μέ τίς ὁποῖες μπόρεσαν ἀργότερα, στίς 17 Ἰούνη, νά δράσουν ἐναντίον μας καί τοῦ προμήθευσαν φωτογραφίες πού χρησίμευαν γιά τήν ἀναγνώρισή μας.

Οἱ σταλινικοί δέν ἦρθαν μονάχα γιά νά μᾶς συλλάβουν. Μᾶς λήστεψαν· μᾶς ἔκλεψαν ὅλα μας τά ροῦχα καί τά διβλία (δέν διαθέταμε ἄλλα πλούτη)· δέν δίσταζαν νά ἀδειάσουν τίς βαλίτσες τῶν συντρόφων πού βρισκόντουσαν ἐκείνη τήν ὥρα στό μέτωπο καί χτυπήθηκαν μεταξύ τους γιά τή μοιρασιά τῶν λαφύρων. Μᾶς ἀφαίρεσαν κάθε εἶδος νταχουμέντων, διαβατήριων, πιστοποιητικῶν, κλπ. Χρόνια ὁλόκληρα διατρέχουμε ἀκόμα τόν κίνδυνο νά συλληφθοῦμε γιά τά ἐνδεχόμενα ἐγκλήματα τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου πράχτορα τῆς GPU, πού ταξιδεύουν μέ τά διαβατήριά μας.

Μήπως ἡ 17 Ἰούνη ἦταν ἕνα αἰφνιδιαστικό χτύπημα ἀπό τήν πλευρά τοῦ PSUC, μέ τήν ἔννοια μιᾶς παράνομης πολιτικῆς ἐνέργειας ἑνός κόμματος ἰσχυρότερου ἐνάντια σ' ἕνα ἀσθενέστερο, μέ τήν λίγο πολύ σιωπηρή ἐπιδοκιμασία τῶν ἄλλων κομμάτων; Κατά βάθος συνέβαινε μονάχα αὐτό, ὄχι ὅμως κι ἀπό τήν ἐπίσημη ἄποψη.

Ἀπό τήν ἐπίσημη ἄποψη, ἐνεργοῦσαν ἐναντίον μας στή Βαρκελώνη σάν ἐπίσημη ἀστυνομία καί μποροῦσαν νά μᾶς παραχωρήσουν τήν πολυτέλεια νά μή μᾶς ὁδηγήσουν ὅπως ἄλλοτε στά γραφεῖα τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος καί στούς στρατῶνες του, ἀλλά στό ἀρχηγεῖο τῆς Ἀστυνομίας, στό τμῆμα τῆς «Brigada Criminal»*

* Σ. τ. Ε. Ἐγκληματολογική Ὑπηρεσία.

Τήν ὥρα πού οἱ καλύτεροι ἀγωνιστές τοῦ POUM καί τῆς CNT-FAI ἔδιναν τή ζωή τους στόν ἀγώνα ἐνάντια στό Φράνκο, τό ἰσπανικό κομμουνιστικό κόμμα καί τό PSUC καταχτοῦσαν τήν ἀστυνομία. Ἔτσι, κυριαρχώντας στόν μηχανισμό τῆς ἀστυνομίας καί στηριζόμενοι στόν κρατικό μηχανισμό, ἔδρασαν μέ ἄνεση, πρῶτα ἐναντίον μας καί μερικές ἑβδομάδες ἀργότερα, ἐνάντια στά ἐπαναστατικά στοιχεῖα τῆς CNT - FAI.

Οἱ σταλινικοί δέν διέθεταν μονάχα τούς ἐπίσημους ἀστυνομικούς μηχανισμούς. Ὅπως σέ ὅλες τίς ἄλλες χῶρες, ἔτσι καί στήν Ἰσπανία εἶχαν μία μυστική κρατική ἀστυνομία, μία ἀντικατασκοπεία. Στήν ἀρχή τῆς ἐπανάστασης, ὅλα τά ἀντιφασιστικά κόμματα ἀντιπροσωπεύονταν σ' αὐτήν. Οἱ Ρῶσοι δέν εἶχαν στείλει τά ὅπλα τους χωρίς νά θέσουν πολιτικούς ὅρους. Ἕνας ἀπό τούς ὅρους ἦταν νά παραδοθεῖ στούς σταλινικούς ἡ μυστική κρατική ἀστυνομία. Αὐτό πού τότε ὀνόμαζαν στήν Ἰσπανία «Τσεκά» καί πού σήμερα ὀνομάζουμε «GPU» καί πού δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπό τή μυστική ἀστυνομία τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, μπόρεσε, κάτω ἀπό τήν πίεση τῆς Μόσχας, νά ἐνθρονιστεῖ στόν κρατικό μηχανισμό. Ἡ GPU πού ἔγινε ἕνα τμῆμα τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν, πῆρε ἕνα ὄνομα πολύ ἁπλό καί πολύ οὐδέτερο: «Grupo de Informacion»* ἤ ἀκόμα καλύτερα: «Departamento Especial de Informaciones del' Estado» (Εἰδικό τμῆμα κρατικῶν πληροφοριῶν). Ἡ ἕδρα του ἦταν παλιά στήν ὁδό Πουέρτα δέλ Ἄγχελ Νο 24. Στά τέλη τοῦ Σεπτέμβρη μεταφέρθηκε στό Πασέο Σάν Χουάν 104. Ἀπό τίς 18 Δεκέμβρη τά γραφεῖα του βρίσκονται στήν ὁδό Μουντανέρ 321. Κάθε ἕνα ἀπό αὐτά τά ἐπίσημα χτίρια τοῦ «Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν», εἶναι ταυτόχρονα μιά μυστική φυλακή. Καί σ' αὐτές τίς μυστικές φυλακές, οἱ ἀποθῆκες, ἕνα γκαράζ ἤ ἀκόμα κι ὁ τελευταῖος ὄροφος τοῦ κτιρίου χρησιμεύουν γιά κελλιά.

Ἐπίσημες καί μυστικές φυλακές

Στίς 17 Ἰούνη 1937, συνελήφθηκαν πολλοί ξένοι σύντροφοι. Νά οἱ ἀφηγήσεις αὐτῶν τῶν συντρόφων:

Οἱ ξένοι σύντροφοι, μέλη τοῦ POUM, δέν βρίσκονται παρά λίγες ὧρες στό ἀρχηγεῖο τῆς Ἀστυνομίας. Στή 1 τό πρωί, μᾶς ξεχωρίζουν ἀπό τούς ἰσπανούς συντρόφους μας καί περιστοιχισμένους ἀπό δύο φρουρούς ὁπλισμένους ὡς τά δόντια μᾶς ὁδηγοῦν ἐφ' ἑνός ζυγοῦ, ὅπου ὁ ἕνας ἀπέχει ἀπό τόν ἄλλο 10 μέτρα, μέσα ἀπό στενά καί σκοτεινά δρομάκια, στήν πρώτη μυστική φυλακή μας στήν Πουέρτα δέλ Ἄγχελ 24.

* Σ. τ. Ε. Ὑπηρεσία Πληροφοριῶν.

Ἐκεῖ, διασχίζουμε μερικά πολυτελῆ γραφεῖα, μέ στοιβαγμένες πολυθρόνες, πίνακες, μεταξωτές κουρτίνες. Κατεβαίνουμε. Στόν κάτω ὄροφο, ὅλα εἶναι ἤδη λιγότερο φιλόξενα. Βρώμικες καί ἄδειες ἀποθῆκες, κάγκελα στά παράθυρα, σκοτάδι, παντελής ἔλλειψη ἀέρα, κρεβατιῶν, στρωμάτων ἤ κουβερτῶν. Ἀλλά ἕνα μεγάλο πορτραῖτο τοῦ Στάλιν, ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπό τήν πόρτα τοῦ «κελλιοῦ» μας, μᾶς παρηγορεῖ γιά τήν ἔλλειψη ἀνέσεων. Δέν ἀμφιβάλλουμε πιά γιά τό ὅ,τι βρισκόμαστε, ὅπως μᾶς ἐπαναλαμβάνουν συνέχεια, στά χέρια τῆς ἱσπανικῆς κρατικῆς ἀστυνομίας. Αὐτό πού μᾶς φαίνεται λίγο περίεργο εἶναι πώς, μέσα σ' αὐτή τήν ἰδιόμορφη κρατική ἀστυνομία, ξένοι κάθε ἐθνικότητας παίζουν ἕνα κυρίαρχο ρόλο, δίχως συχνά νά ξέρουν νά ποῦν οὔτε μία λέξη στά ἱσπανικά.

Γιά νά φτάσουμε στά κελλιά μας κατεβαίνουμε ἀκόμα ἕναν ὄροφο. Ἀκόμα λιγότερος ἀέρας, ἀφόρητες συνθῆκες ὑγιεινῆς. Στίς διαμαρτυρίες μας ἀπαντοῦν βγάζοντας τά περίστροφά τους ἤ διατάζοντας τούς φύλακες νά μᾶς πυροβολήσουν ἄν δέν σωπάσουμε ἀμέσως.

Σέ 10 μέρες, μᾶς ὁδηγοῦν σέ μία ἄλλη μυστική φυλακή. Αὐτή τή φορά πρόκειται γιά ἕνα κτίριο ἀκόμα πιό ἐπίσημο ἀπό τό πρῶτο, πού καθένας ἀπό μᾶς ἔχει κιόλας δεῖ καί ἐπισκεφθεῖ τουλάχιστον μιά φορά: ἐκεῖ βρίσκονται τά γραφεῖα τῆς ἀστυνομίας ἀλλοδαπῶν, ἡ κρατική ὑπηρεσία παράδοσης διαβατηρίων πού βρίσκεται στήν ὁδό Κορθέγκα 299.

Ἐκτός ἀπό τά γραφεῖα, ὑπῆρχε καί ἕνα γκαράζ, πράγμα πού ἀγνοούσαμε. Μέσα σ' αὐτό, πρίν ἀπό τή σύλληψή μας, εἶχανε χτίσει βιαστικά κατά μῆκος τοῦ κεντρικοῦ τοίχου, ἕνα εἶδος μικροῦ κουτιοῦ, χωρίς κανέναν ἀερισμό. Σ' αὐτό τό γκαράζ παραμείναμε κλεισμένοι, ἄντρες καί γυναῖκες, βδομάδες καί μῆνες ὁλόκληρους. Δέν ὑπῆρχε παρά μόνο ἕνας νιπτῆρας καί μία τουαλέτα, πού ἡ μυρωδιές τους γέμιζαν ὅλο τό γκαράζ. Οἱ ψεῖρες καί οἱ ψύλλοι δέν ἔλειπαν καί μᾶς ἔκαναν νά ὑποφέρουμε πολύ. Ἡ μόνη ἐπαφή μας μέ τόν ἔξω κόσμο ἦταν μέ τήν τροφή πού μᾶς ἔστελνε ἡ Κόκκινη βοήθεια τοῦ POUM, δύο φορές τή μέρα. Ποιός μπορεῖ νά καταλάβει τί σήμαινε γιά μᾶς, γιά τό ἠθικό μας, αὐτή ἡ βοήθεια ἀπό τό κόμμα μας!

Τούς πρώτους μῆνες γίνονται μερικές σπάνιες ἀπελάσεις. Πρόκειται ἀποκλειστικά γιά ἀμερικάνους συντρόφους, κατόπιν γιά ὁλλανδούς καί ἄγγλους. Ὁ Γάλλος πρόξενος ἀρνεῖται νά μᾶς ὑποστηρίξει. Ἀπομένουν στίς φυλακές, ἀποδιοπομπαῖοι τράγοι χωρίς ἐθνικότητα, πολωνοί, γερμανοί καί αὐστριακοί πρόσφυγες, τούς ὁποίους ἔλπιζαν καί νόμιζαν πώς μποροῦν νά κάνουν ὅ,τι θέλουν.

Στό τέλος τοῦ τρίτου μήνα, ἀρχίζουν νά μᾶς μεταφέρουν στίς ἐπίσημες φυλακές. Μᾶς ὁδηγοῦν ἐκεῖ μέ χαρτιά πού λένε ὅτι εἴμαστε κατάσκοποι καί ὅτι θά προσαχθοῦμε στά εἰδικά δικαστήρια κατασκοπείας τῆς Μαδρίτης.

Στίς έπίσημες φυλακές, ή κατάστασή μας είναι όπωσδήποτε καλύτερη. Οί συνθῆκες ύγιεινῆς είναι καλύτερες καί ἔχουμε μερικά μικροδικαιώματα, λογουχάρη, νά παίρνουμε έφημερίδες, νά δεχόμαστε έπισκέπτες κλπ. Ἡ γυναικεία φυλακή τῆς Βαρκελώνης, ἰδιαίτερα, κάτω ἀπό τή διεύθυνση μιᾶς συντρόφισσας τοῦ POUM, τῆς συντρόφισσας Χιρονέγια, ἀποτελεῖ μία ἀληθινή φυλακή ὑπόδειγμα, ἀπό ἄποψη γούστου καί ὑγιεινῆς. Ὁ Φελισιέν Σαλλέϊγ δέν παρέλειψε νά ἀναφερθεῖ σ' αὐτήν, στή μπροσούρα του γιά τήν Ἱσπανία.

Ἀλλά ἀπό νομική ἄποψη, τίποτα δέν εἶχε ἀλλάξει. Εἴμαστα ἐκτός νόμου καί καταλαβαίναμε καλά πώς ή κατάστασή μας δέν θά ἄλλαζε παρά μόνο μέ τόν τερματισμό τῆς σταλινικῆς ἐπιρροῆς καί μέ μιά νέα ὤθηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

Νά μερικά λόγια τοῦ σύντροφου Βίττε γιά τίς «φροντίδες» πού παρέχονταν στούς ἀρρώστους στά σταλινικά κάτεργα:

«Ἡ περίπτωσή μου δέν εἶναι ἐνδιαφέρουσα, παρά μόνο ἀπό τήν ἄποψη τῆς μεταχείρισης τῶν ἀρρώστων στίς φυλακές τῆς GPU. Πολλοί ἀγωνιστές ἔχασαν ἐκεῖ ὁριστικά τήν ὑγεία τους καί δυστυχῶς, ἀκόμα καί τή ζωή τους, χωρίς τά περισσότερα ἀπό τά δράματα αὐτά νά γίνουν δημόσια γνωστά.

Τήν ἴδια μέρα τῆς σύλληψής μας — τόν Ἰούνη 1937 — γύρω στά μεσάνυχτα, μᾶς ὁδηγοῦν στήν «Τσεκά», Πουέρτα δέλ Ἄνχελ 24. Δύο σύντροφοι καί ἐγώ, ριχνόμαστε σ' ἕνα κελλί στίς ἀποθῆκες, χωρίς παράθυρο, δίπλα στίς τουαλέτες, πού ὁ σωλήνας τους περνοῦσε ἀπό τό κελλί αὐτό. Καθώς ὁ σωλήνας αὐτός εἶχε μεγάλες τρύπες, μία ἀσφυχτική μυρωδιά γέμιζε τό κελλί. Ἡ πόρτα ἦταν πάντα κλειστή, καθώς οἱ ἀστυνομικοί εἶχαν πάρει τήν αὐστηρή διαταγή νά μήν τήν ἀφήνουν ποτέ ἀνοιχτή ἤ μισάνοιχτη.

Οἱ τουαλέτες χρησιμοποιοῦνταν ἀπό 35 κρατούμενους καί ἐπί πλέον ἀπό πολλούς φύλακες πού μᾶς ἐπέβλεπαν. Ἡ ἀσφυκτική ὀσμή ἦταν τόσο ἀνυπόφορη ὥστε ὑποφέραμε τρομαχτικά ἀπό πονοκεφάλους καί ναυτίες.

Μετά ἀπό δυό τρεῖς μέρες, ἔνιωσα δυνατούς πόνους στά πνευμόνια. Ἀντιλήφθηκα πώς ή παλιά μου φυματίωση δέν θά ἀργοῦσε νά ξαναφουντώσει. Ἔχανα τίς δυνάμεις μου μ' ἕναν ἀνησυχητικό τρόπο, οἱ πόνοι δυνάμωναν καί στό τέλος τῆς πρώτης ἑβδομάδας ἄρχισαν ὁ πυρετός καί οἱ αἱμοπτύσεις.

Παρόλο πού βρισκόμουν σέ μία κατάσταση πολύ κρίσιμη, ἀναγκάστηκα νά καταβάλλω προσπάθειες πολλῶν ἑβδομάδων, μέχρι νά μεταφερθῶ ἐπί τέλους στό νοσοκομεῖο. Καί αὐτό δέν ἔγινε κατευθείαν ἀπό τήν Πουέρτα δέλ Ἄνχελ, ἀλλά ἀφοῦ πέρασα προηγούμενα ἀπό πολλές ἄλλες σταλινικές φυλακές, μέ παρόμοιες συνθῆκες ὑγιεινῆς.

Τό δηλώνω: διέφυγα ὡς ἐκ θαύματος ἀπό σίγουρο θάνατο.

'Αλλά ἄς μήν ξεχνᾶμε πώς ἑκατοντάδες ἄλλοι σύντροφοι πέθαναν στά κάτεργα τῆς GPU ἐξαιτίας τῶν ἀπερίγραπτων συνθηκῶν ὑγιεινῆς καί μιᾶς παντελοῦς ἔλλειψης τῆς πιό στοιχειώδικης φροντίδας γιά τούς ἀρρώστους».

Μερικές λεπτομέρειες γιά τίς ἀνακριτικές μεθόδους

Περάσαμε βδομάδες καί μῆνες στίς μυστικές σταλινικές φυλακές. Ὅλο αὐτό τό διάστημα, δέν εἴδαμε οὔτε ἕνα φύλακα πού νά μήν ἦταν μέλος τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας καί τοῦ PCE, οὔτε ἕνα ἀστυνομικό πού νά μήν εἶχε στή τσέπη του τήν ταυτότητα τοῦ PCE, συχνά μέ πολύ πρόσφατη ἡμερομηνία ἔκδοσης. Δέν εἴχαμε δεῖ ἄλλες ἐφημερίδες ἐκτός ἀπό τίς σταλινικές, ὅπως, ἡ«Frente Rojo», ἡ «Treball», ἡ «Mudno Obrero», «Ἡ Δυεθνής» καί ἡ «Διεθνής 'Αντιπόκριση».

Ἡ τραγελαφική πλευρά, θά μπορούσαμε νά ποῦμε, ὅλων τῶν ἀνακρίσεων, ἦταν πώς δέν εἴχαμε τίποτα νά ὁμολογήσουμε.

Ἄν εἴμασταν πραγματικά φασίστες ἤ κατάσκοποι, θά εἶχαν ἀρκεσθεῖ στίς συνηθισμένες ἀστυνομικές μεθόδους. Ὅμως αὐτό πού ἐξηγεῖ ὥς ἕνα βαθμό τήν ἀγριότητα καί τήν κτηνωδία, πού χρησιμοποιήθηκαν ἐναντίον μας, εἶναι πώς ἤθελαν νά μᾶς ἐξαναγκάσουν νά ἐνοχοποιήσουμε ἄλλους συντρόφους ἀλλά, παρά τά σωματικά καί ψυχικά βασανιστήρια, δέν κατέληγαν πουθενά. Στερήσαμε τούς πράκτορες τῆς GPU στήν 'Ισπανία, ἀπό κάθε ἐλπίδα νά μᾶς ἀποσπάσουν ὁμολογίες ὅπως στή Μόσχα. Δέν θά μᾶς τό συγχωρέσουν ποτέ. Ὅλοι οἱ σύντροφοι πού γνωρίζουμε, σοσιαλιστές, ἀναρχικοί, μέλη τοῦ POUM, προτίμησαν νά ὑποστοῦν ὅλα τά βασανιστήρια, νά δαρθοῦν, νά κλειστοῦν στίς περιβόητες ντουλάπες τῆς Σάντα Οὔρσουλα (ἀντιγραφή τῶν «μποῦνκερ» στίς ναζιστικές φυλακές), ἀπό τό νά προδώσουν ἔστω καί ἕναν σύντροφο. 'Ακόμα καί οἱ πιό νέοι καί οἱ λιγότερο ἔμπειροι, ἔδωσαν συγκινητικά δείγματα πίστης στίς ἰδέες μας καί μιᾶς περήφανης περιφρόνησης γι' αὐτούς τούς ψευτοκομμουνιστές τῆς GPU.

Σέ γενικές γραμμές, οἱ ἀνακρίσεις γίνονται τή νύχτα, συνήθως ἀπό τίς 11 τό βράδυ ὥς τίς 6 τό πρωί. Ἤ ἀκόμα ξυπνοῦν τόν φυλακισμένο πολλές φορές στή διάρκεια τῆς νύχτας γιά νά τόν τσακίσουν καί ἔρχονται νά τόν πάρουν γιά ἀνάκριση τό πρωί, ὅταν πιστεύουν ὅτι ἔχει πιά καταρρεύσει ἀπό τήν κούραση. Οἱ ἀνακρίσεις ἀρχίζουν πάντα μέ τόν ἴδιο τρόπο: «Ἡ θέση σου εἶναι δύσκολη. Οἱ φίλοι σου ἔχουν ὁμολογήσει τά πάντα. Ξέρεις πώς μποροῦμε νά σέ κάνουμε ὅ,τι θέλουμε. Ξέρεις πώς δέν θά ξαναβγεῖς ζωντανός ἀπό αὐτό τό κτίριο». Γιά νά δώσουν μεγαλύτερη ἔμφαση στά λόγια τους, ἀκουμποῦν τό περίστροφο στό τραπέζι, τό στηρί-

ζουν στούς κροτάφους τοῦ κατηγορούμενου, τό ἀδειάζουν στόν ἀέρα. Καί ἄν ὅλα αὐτά δέν φέρουν κανένα ἀποτέλεσμα, δάζουν τόν κρατούμενο σέ ἕνα αὐτοκίνητο. Ἔξω ἀπό τή Βαρκελώνη, τοῦ λένε νά κατέβει, τοῦ δένουν μ' ἕνα πανί τά μάτια κι οἱ φύλακες γεμίζουν τά ὅπλα τους καί πυροβολοῦν... Καί ὕστερα τοῦ δγάζουν τό πανί καί ξανά τόν δάζουν στό αὐτοκίνητο λέγοντας: «Ἔχουμε κι αὔριο καιρό νά σκοτώσουμε αὐτό τό σκυλί». Καί τήν ἄλλη μέρα ἐπαναλαμβάνουν τό ἴδιο παιχνίδι.

Χρησιμοποίησαν ὅλα τά μέσα γιά νά ἐξευτελίσουν καί νά ἐκφοδίσουν τούς συντρόφους. Δοκίμασαν ἐπίσης τή μέθοδο τοῦ δελεασμοῦ. Σέ νεαρούς συντρόφους, πού δρισκόντουσαν ἐδῶ καί λίγο καιρό στό κίνημα, ἔλεγαν: «Ἐσύ εἶσαι ἕνα τίμιο ἀγόρι, ἕνας εἰλικρινής κομμουνιστής. Δέν θἄθελες νά ὑπερασπιστεῖς αὐτούς τούς φασίστες τοῦ POUM ἤ τῆς FAI. Ἔλα μαζί μας. Στήν ἀντιφασιστική μας ὀργάνωση θά δρεῖς ἀληθινούς φίλους. Καθώς καταλαδαίνεις, πρέπει νά κερδίσουμε τόν πόλεμο. Ἔχουμε πάντα ἀνάγκη ἀπό νέους καί ἀφοσιωμένους ἀνθρώπους πού ξέρουν νά ἐργάζονται. Μιλᾶς ξένες γλῶσσες. Μπορεῖς νά προκόψεις. Σοῦ χαρίζουμε τήν ἐλευθερία σου. Καί σύ δέν θά κάνεις ἄλλη δουλειά ἀπό τό νά περιφέρεσαι στή Βαρκελώνη, συνοδευόμενος φυσικά ἀπό ἕναν σύντροφο καί νά μᾶς δοηθᾶς νά ἀνακαλύπτουμε αὐτούς τούς δρωμοφασίστες τοῦ POUM. Νά ἡ «Διεθνής» καί ἡ «Διεθνής Ἀνταπόκριση», διάδασέ τες, θά καταλάδεις πολλά».

Ὅταν καταλάδαιναν πώς οὔτε ὁ ἐκφοδισμός οὔτε ὁ δελεασμός εἶχαν τήν παραμικρή ἐπίδραση πάνω μας, ὁ τόνος ἄλλαζε: «Δέν θέλεις νά πεῖς τό ὄνομα αὐτῶν τῶν φασιστῶν ἐγκληματιῶν. Ἔ λοιπόν, θά ψοφήσεις στή φυλακή. Ἄν κατά τύχη μᾶς ξεφύγεις, ἄν ἀφεθεῖς ἐλεύθερος καί νομίσεις πώς θά μπορεῖς νά τά διηγηθεῖς ὅλα αὐτά, κάνεις λάθος: ὁ μηχανισμός μας εἶναι διεθνής. Πρέπει νά τό καταλάδεις καλά πώς ἔχουμε ὅλα τά μέσα γιά νά σέ κάνουμε νά τό δουλώσεις».

Καί ὅταν προετοιμάζοντας τήν ἀνάκριση, δέν τούς ἔδιναν τίποτα νά φᾶνε ἐπί 36, 48 καί περισσότερες ὧρες, ζητοῦσαν ἀπό τούς συντρόφους νά ὑπογράψουν ἕνα χαρτί πού ἔλεγε: «Βεβαιώνω πώς μέ μεταχειρίσθηκαν καλά». Αὐτό μᾶς θύμιζε κάτι πού δρισμένοι σύντροφοι εἶχαν ἤδη ξαναζήσει: ἀλλά τότε ἦταν στή Γερμανία, στίς ναζιστικές φυλακές.

Ὁ σύντροφος Χ... ἀφηγεῖται:

«Στήν ἀρχή τῆς ἀνάκρισης ἀκουμποῦσαν πάντοτε ἕνα περίστροφο πάνω στό τραπέζι, ἔπαιζαν μαζί του, ἐνῶ εἶχαν δγάλει τίς σφαῖρες, κάνοντας πώς ἤθελαν νά πυροδολήσουν. Ἐπαναλάμβαναν: «Ἀντιλαμβάνεσαι πώς μποροῦμε νά σέ

ἐ κ τ ε λ έ σ ο υ μ ε ὅ π ο τ ε θ έ λ ο υ μ ε». Ἡ ἀκόμα μοῦ ἔλεγαν: «ἄ ν δ έ ν κ ά ν ε ι ς α ὐ τ ό π ο ύ θ έ λ ο υ μ ε θ ά σ έ ἐ κ δ ι κ η θ ο ῦ μ ε σ κ ο τ ώ ν ο ν τ α ς τ ό ν ἀ δ ε λ φ ό σ ο υ» (πού ἦταν πολιτοφύλακας στίς Διεθνεῖς Ταξιαρχίες). Ὅταν ἀρνιόμασταν νά ὑπογράψουμε, μᾶς ἔκλειναν σέ μία ἀποθήκη, ἀφήνοντάς μας νηστικούς γιά πολλές μέρες.

Στή συνέχεια παραθέτει ἕνα συγκλονιστικό παράδειγμα τῶν μεθόδων πλαστογράφησης: «Μιά μέρα πρίν ἀπό τήν ἀποφυλάκισή μου, μοῦ ἔδωσαν ἕνα φύλλο χαρτιοῦ καί μοῦ ζήτησαν νά γράψω τά βιογραφικά στοιχεῖα μου (τήν πολιτική μου σταδιοδρομία): πῶς ἦρθα στήν Ἱσπανία, μέ τή βοήθεια ποιᾶς ὀργάνωσης κλπ... Λίγο μετά, μοῦ δίνουν πίσω τό χαρτί, ἀλλά στό πάνω μέρος του, γεμάτος ἔκπληξη, διαβάζω: Διεθνής Ταξιαρχία, τμῆμα Βαρκελώνης κάγιε Σιθίλια 22, καί μοῦ λένε παγερά πώς ἀπό ἐκείνη τή στιγμή μπορῶ νά θεωρῶ τόν ἑαυτό μου μέλος τῆς Διεθνοῦς Ταξιαρχίας. Μοῦ ἀποκαλύπτουν ἄλλωστε πώς ἕνα ἄρθρο μου θά δημοσιευθεῖ σέ λίγο καιρό στήν ἐφημερίδα «Λιμπερτάδ», στήν Ἀλμπαθέτε. Τούς ρωτάω: «Γιά μένα ἤ ἀπό μένα;» Μοῦ ἀπαντοῦν: «Ἕνα ἄρθρο δικό σου, μέ τή δική σου ὑπογραφή».

Δέν εἶχα ποτέ τήν πρόθεση νά πάω στήν Ἀλμπαθέτε ἤ νά γράψω ἄρθρα γιά τόν σταλινικό τύπο. Πέρα ἀπ' αὐτή τήν πλαστογραφία, μέ χαρακτήρισαν, λοιπόν, καί λιποτάκτη ἀπ' τίς Διεθνεῖς Ταξιαρχίες.

***

Ἡ ἀνάκριση τῆς συντρόφισας Π. Ντ. κράτησε 60 περίπου ὧρες. Θεώρησαν ἰδιαίτερα ὕποπτο ὅτι δέν ὑπῆρξε καμιά ἀντίφαση ἀνάμεσα στήν πρώτη καί στήν τελευταία της κατάθεση. Δέν τῆς συγχώρησαν τό ὅτι ἡ λαμπρή καριέρα πού τῆς εἶχαν ὑποσχεθεῖ, δέν ἄσκησε πάνω της τήν παραμικρή ἕλξη.

Νά ἡ μαρτυρία της:

«Συνελλήφθηκα κι ἐγώ στίς 17 Ἰούνη 1937. Ἀφοῦ πέρασα 10 μέρες στήν Πουέρτα δέλ Ἄνχελ, 9 ἑβδομάδες στήν κάγιε Κορθέγκα 299», μέ μεταφέρανε, στίς 28 Αὐγούστου, στίς γυναικεῖες φυλακές τῆς «Λάς Κόρτας» μαζί μέ τίς Ε.Χ. καί Κ.Λ..

Στίς 11 Σεπτέμβρη, δυό πράχτορες τῆς Ὑπηρεσίας Πληροφοριῶν, ἔρχονται νά μέ βροῦν, μέ τό πρόσχημα πώς θά μέ ἀφήσουν ἐλεύθερη. Ἀρνήθηκα νά ἐγκαταλείψω τή φυλακή προτοῦ νά δῶ ἕνα πιστοποιητικό πού νά βεβαιώνει πώς εἶμαι ἐλεύθερη. Μετά ἀπό πολύωρη συνομιλία, μοῦ ἔδειξαν ἕνα πιστοποιητικό συνταγμένο ἀπό τό ἀρχηγεῖο Ἀστυνομίας, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο δέν θά ἀποφυλακιζόμουν, ἀλλά θά μεταφερόμουν στήν Πουέρτα δέλ Ἄνχελ. Ἀφοῦ μοῦ ἔκαναν σωματική ἔρευνα, μέ ὁδήγησαν σέ μία αἴθουσα πού ἦταν ἄλ-

λοτε τό ἰδιωτικό παρεκκλήσι τοῦ κτιρίου. Τήν πρώτη νύχτα καί ὅλες τίς ἑπόμενες, ξυπνούσαμε ἀρκετά συχνά ἀπό τά ποντίκια πού ἔβγαιναν ἀπό τίς παλιατζοῦρες. Ἔπρεπε νά παίρνουμε πολλές προφυλάξεις γιά νά διατηρήσουμε τό ψωμί γιά τήν ἑπόμενη μέρα.

Ὅταν ἤθελα νά πάω στήν τουαλέτα, ἔπρεπε νά χτυπήσω καί νά φωνάξω ἐπί ἀρκετή ὥρα καί πάντοτε μέ συνόδευε ἕνας φύλακας. Τήν τρίτη μέρα δέν μοῦ ἔφεραν νά φάω. Τό ἄλλο πρωΐ, στίς 10, μέ φώναξαν καί μέ ὁδήγησαν σ' ἕνα γραφεῖο, δύο ὀρόφους πιό πάνω. Ἐκεῖ ὑπῆρχαν 4 ξένοι, μεταξύ τῶν ὁποίων οἱ πράκτορες Ἄντον καί Μπενζαμέν, πού μοῦ ζήτησαν νά καθήσω σέ μία καρέκλα στή μέση τῆς αἴθουσας. Μία λάμπα πού βρισκόταν πάνω στό τραπέζι, πίσω ἀπό τό ὁποῖο ἦταν καθισμένοι καί οἱ 4, τοποθετήθηκε ἔτσι ὥστε τό φῶς της νά πέφτει κατ' εὐθεῖαν στό πρόσωπό μου. Γιά πέντε λεπτά, οἱ 4 ἄντρες δέν ἔπαψαν νά μέ κοιτοῦν. Ὕστερα ἄρχισαν νά μοῦ μιλοῦν καί οἱ πρῶτες τους κουβέντες ἦταν οἱ ἀκόλουθες: «Ε ἶ σ τ ε ἡ γ ρ α μ μ α τ έ α ς τ ῆ ς σ τ ρ α τ ι ω τ ι κ ῆ ς ἐ π ι τ ρ ο π ῆ ς τ ο ῦ POUM κ α ί θ ά μ π ο ρ έ σ ε τ ε ν ά μ ᾶ ς π ε ῖ τ ε ἐ ν δ ι α φ έ ρ ο ν τ α π ρ ά γ μ α τ α». Ἀπάντησα πώς οὔτε ἐκείνη τή στιγμή οὔτε προηγούμενα κατεῖχα ποτέ αὐτή τή θέση. Τότε ἕνας ἄλλος μοῦ λέει: «Νά εἶστε λογική, ἄν θέλετε νά γλυτώσετε τή ζωή σας». Τούς εἶπα πώς ἤξερα ὅτι βρισκόμουν στά χέρια τῆς GPU καί πώς μποροῦσαν νά μέ ρωτήσουν ὅ,τι ἤθελαν, ἀλλά ὅτι ἡ ἀπάντησή μου ἐξαρτιόταν ἀπό μένα καί μόνο καί πώς δέν μποροῦσαν νά μέ ἐξαναγκάσουν ἀκόμα καί μέ ἀπειλές. Τότε ἕνας ἄλλος πρόσθεσε: «Θ ά μ ά θ ε τ ε, ὅ μ ω ς, π ώ ς ἔ χ ο υ μ ε τ ά μ έ σ α ν ά σ ᾶ ς ἐ ξ α ν α γ κ ά σ ο υ μ ε ν ά μ ι λ ή σ ε τ ε». Λέγοντας αὐτό, πῆρε τό περίστροφό του καί τό ἔβαλε πάνω στό τραπέζι. Ὕστερα μέ ρώτησαν ποιές ἦταν οἱ σχέσεις μου μέ τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ POUM. Ὅταν ἀπάντησα πώς δέν εἶχα καμμία, μοῦ εἶπαν πώς αὐτό ἦταν ψέμμα, πώς εἶχαν συλλάβει 4 μέλη τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς στό διαμέρισμά μου, πώς πήγαινα καθημερινά στό σπίτι ὅπου συνεδρίαζε ἡ Ε.Ε., καί πώς ὅλα αὐτά ἀποδεικνύουν ὅτι εἶχα ἄμεσες καί προφανῶς στενές διασυνδέσεις μέ ἕνα ἤ περισσότερα μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Τίς ἑπόμενες δύο ἑβδομάδες, μέ ἀνάκριναν καθημερινά ἐπί πολλές ὧρες καί πολλές φορές τήν ὥρα τῆς διανομῆς τοῦ συσσιτίου. Ὅταν μετά τήν ἀνάκριση μέ γύριζαν στό κελλί μου, δέν ἔβρισκα τίποτα νά φάω. Σέ γενικές γραμμές τά γεύματα ἦταν ἄθλια, καί καθώς πολλές φορές δέν μοῦ τά παρεῖχαν, λιμοκτονοῦσα. Κατά τύχη, ἔμαθα πώς τό POUM ἔφερνε καθημερινά δύο γεύματα γιά 3 συντρόφους πού βρισκόντουσαν στό ἴδιο κτίριο καθώς καί γιά μένα, ὅμως ἐγώ δέν πῆρα ποτέ κανένα. Στή διάρκεια μιᾶς ἀνάκρισης, δια-

μαρτυρήθηκα γι' αὐτή τή μεταχείριση. Μοῦ εἶπαν πώς βρισκόμαστε σέ ἐμπόλεμη κατάσταση, πώς καθένας πρέπει νά κάνει θυσίες καί ἐπιπλέον πώς ὁ ἀνεφοδιασμός καί ἡ γενική μεταχείριση ἦταν πολύ καλύτερες ἀπό ὅτι σέ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἀστική χώρα καί τέλος πώς δέν βρισκόμουν ἐκεῖ γιά νά ἀναρρώσω ἀλλά γιατί εἶχα ἐπιτελέσει ἕνα καταστροφικό ἔργο γιά τό ἱσπανικό κράτος. Μέ ρώτησαν γιατί τό κόμμα μου δέν ἔκανε τίποτα γιά μένα. Καί ἄν εἶχα ἀντιληφθεῖ πώς οἱ σύντροφοί μου μέ εἶχαν ἐγκαταλείψει. Ξέροντας πώς αὐτοί δέν ἄφηναν νά περάσει τίποτα ἀπό ὅσα ἡ Κόκκινη Βοήθεια τοῦ POUM ἔφερνε γιά μένα, τούς ἀπάντησα: «Ἄν τό κόμμα μου δέν κάνει τίποτα γιά μένα, δέν σημαίνει πώς μέ ἔχει ἐγκαταλείψει, ἀλλά πώς χρειάζεται χρήματα γιά πιό ἀναγκαῖα πράγματα. Ἀλλά ἄν μοῦ φέρνει τρόφιμα, ὅπως ὑποθέτω, καί δέν φτάνουν σέ μένα, αὐτό μπορῶ νά τό ἐξηγήσω πολύ καλά». Δέν ξανάθιξαν ποτέ πιά αὐτό τό θέμα.

Ἰσχυριζόμενοι πάντα πώς ἤμουν γραμματέας τῆς Στρατιωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ POUM, μέ ρωτοῦσαν ἀσταμάτητα γι' αὐτό τό θέμα. Μέ ρωτοῦσαν γιά πάνω ἀπό 100 ἄτομα καί μοῦ ζητοῦσαν πληροφορίες γι' αὐτά. Ἐπρόκειτο γιά μέλη τοῦ POUM, ἀπό τήν Ἱσπανία καί τό ἐξωτερικό, ἰδιαίτερα γιά ἀγωνιστές τῆς μειοψηφίας Λένιν. Μέ κάθε ὄνομα μοῦ ἔδειχναν καί μιά φωτογραφία παρατηρώντας μέ κατάματα. Ἦταν φανερό πώς ἤθελαν νά μάθουν τά ὀνόματα τῶν συντρόφων πού δέν εἶχαν ἀκόμα συλλάβει καί πώς ἦταν οἱ τελευταῖοι πού θά μποροῦσαν νά πιστέψουν τίς κατηγορίες γιά κατασκοπεία.

Τή στιγμή τῆς σύλληψής μου, βρῆκαν πάνω μου ἕνα γράμμα γιά τόν ἐλβετό πρόξενο τῆς Βαρκελώνης. Μοῦ εἶπαν τότε πώς ὅλες οἱ ξένες πρεσβεῖες στήν Ἱσπανία, ἦταν ἀνεξαίρετα ἑστίες φασιστῶν καί πώς οἱ σχέσεις μου μέ τόν πρόξενο ἦταν μία παραπάνω ἀπόδειξη πού ἐπιβεβαιώνει πώς εἶμαι φασίστρια.

Στή διάρκεια τῶν ἀνακρίσεων, μοῦ ἔλεγαν συχνά πώς μέ τίς σχέσεις μου καί μέ τίς γνώσεις μου ξένων γλωσσῶν θά μποροῦσα νά προσφέρω ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες στήν παγκόσμια ἐπανάσταση. Θά μέ βοηθοῦσαν ἀδελφικά νά ξαναβρῶ τόν σωστό δρόμο καί αὐτό χάρη στήν μεσολάβηση τοῦ κουνιάδου μου, πού ἦταν καλός σταλινικός καί εἶχε μεσολαβήσει στό ἱσπανικό κομμουνιστικό κόμμα

γ ι ά   ν ά   μ έ   σ ώ σ ε ι. Καταλάβαινα καλά τό νόημα αὐτῆς τῆς «ἀδελφικῆς» βοήθειας καί ζήτησα μιά γιά πάντα νά μήν μοῦ ξανακάνουν παρόμοιες προτάσεις. Ἔλεγα πώς δέν εἶχα πέσει στά χέρια τοῦ POUM σάν ἕνα μικρό καί ἀθῶο θύμα, ἀλλά πώς εἶχα προσχωρήσει σ' αὐτό τό κόμμα ἐπειδή ἀναγνώριζα τήν πολιτική τοῦ POUM σάν τή μόνη ἐπαναστατική πολιτική στήν Ἱσπανία καί πώς κανείς ἀπό μᾶς δέν θά πρόδινε τό κόμμα, ἀκόμη καί γιά νά σώσει τή ζωή του.

Στίς ἀρχές τοῦ Ὀχτώβρη, μᾶς μετέφεραν σέ μιά ἄλλη φυλακή, στήν Κάγιε Βαλμαχόρ 5. Ἐκεῖ, φυσικά, δέν εἶχαν προνοήσει γιά τίποτα: τήν πρώτη μέρα, ὅπως τό συνήθιζαν, δέν ὑπῆρχε στρῶμα, οὔτε κουβέρτες, οὔτε φαγητό. Μᾶς ἔκλεισαν 3 καί 4 μαζί σέ μικροσκοπικά κελλιά, μέ κλεισμένα καί καρφωμένα τά παράθυρα καί τά παντζούρια τους. Μᾶς ἔλεγαν: «Ἄ ν   π ρ ο σ π α θ ή σ ε τ ε   ν ά   ἀ ν ο ί ξ ε τ ε   ἤ   ν ά   σ π ά σ ε τ ε   κ α ν έ ν α   π α ρ ά θ υ ρ ο,   ο ἱ   φ ύ λ α κ ε ς   ἔ χ ο υ ν   δ ι α τ α γ ή   ν ά   π υ ρ ο β ο λ ή σ ο υ ν   ἀ μ έ σ ω ς». Καθώς δέν ὑπῆρχε ἠλεκτρικό ρεῦμα, εἴμασταν μέσα στό σκοτάδι ἀπό τίς 4 ἡ ὥρα τό ἀπόγευμα, χωρίς καμμιά δυνατότητα νά διαβάσουμε ὥς τήν ἄλλη μέρα. Δέν μᾶς ἐπέτρεπαν ἐφημερίδες οὔτε ἐπισκέπτες, εἴμασταν ἐντελῶς ἀπομονωμένες. Δέν βγαίναμε ἀπό τό κελλί παρά μόνο γιά νά πᾶμε στήν τουαλέτα. Καθώς ὑπῆρχαν μονάχα 3 τουαλέτες σέ ὁλόκληρο τό κτίριο, ἦταν πάντοτε σέ ἄθλια κατάσταση. Παρόλα αὐτά, μᾶς κατηγοροῦσαν πάντοτε πώς πηγαίνουμε πολύ συχνά καί μᾶς ἀπειλοῦσαν πώς δέν θά μᾶς ἐπέτρεπαν νά πηγαίνουμε. Οἱ φύλακες καί ἰδιαίτερα οἱ ἀστυνομικοί, ὅλοι ἀνεξαίρετα κομμουνιστές, μᾶς μεταχειριζόντουσαν μέ μεγάλη σκληρότητα.

Ὅταν ἀρρώστησα, ὁ γιατρός τῆς «Ὑπηρεσίας Πληροφοριῶν» ἦρθε νά μέ δεῖ, καί, διαπιστώνοντας μία πολύ βαρειά στηθάγχη, μοῦ ἔγραψε μία συνταγή. Ἔδωσα 10 πεσέτες σέ ἕναν ἀστυνομικό, παρακαλώντας τον νά μοῦ ἀγοράσει τό φάρμακο. Δέν ξαναεῖδα ποτέ, οὔτε τά λεφτά, οὔτε τό φάρμακο.

Στήν Τσεκά τῆς ὁδοῦ Κορθέγκα

Αὐτή τή φορά δέν πρόκειται πιά γιά μιά κρατική φυλακή, ἀλλά γιά ἕνα ἰδιαίτερο κτίριο στόν ἴδιο δρόμο, πού εἶχε μετατραπεῖ σέ ἀποκλειστικά σταλινικές φυλακές. Εἴχαμε μόλις μάθει πώς ἐκεῖ εἶχαν ὁδηγήσει οἱ πράκτορες τῆς GPU τόν σύντροφό μας Κούρτ Λαντάου.

Ὁ σύντροφος Χ. Χ. Τρ.... πέρασε ἐκεῖ πάνω ἀπό δύο μῆνες καί μᾶς ἔδωσε τήν παρακάτω συγκλονιστική ἀφήγηση:

«Περισσότερο ἀπό ἕνα χρόνο πολέμησα στίς γραμμές τῆς φάλαγγας Ντουρούτι. Τραυματίστηκα δύο φορές, στό ἀριστερό πόδι ἀ-

πό ἔκρηξη ὀβίδας καί στό κεφάλι ἀπό μιά σφαῖρα. Στίς 11 Σεπτέμβρη 1937 μέ συλλαμβάνουν στό καφενεῖο «Μόκα» στή Βαρκελώνη. Μέ ὁδηγοῦν στήν μυστική φυλακή τῆς Κάγιε Καρθέγκα, πού διευθυντής ἦταν ὁ Γκασπάρ Νταλμάου Καρμπονέλ, γνωστός γιά τήν ἀπερίγραπτη σκληρότητά του. Μένω ἐκεῖ 28 μέρες. Στό μεταξύ, κανένας ἀπό τούς συντρόφους μου δέν καταρθώνει ν' ἀνακαλύψει τόν τόπο κράτησής μου. Καθώς δέν μποροῦν νά ἀνακαλύψουν κανένα στοιχεῖο ἐναντίον μου, μέ μεταφέρουν στή «Λετσέρα» καί ἀργότερα στό ἀρχηγεῖο τῆς Ἀστυνομίας. Μοῦ κανοποιοῦν μιά διαταγή ἀποφυλάκισής μου, πού δέν ἐκτελεῖται γιατί οἱ ἀστυνομικοί τῆς GPU μέ περιμένουν στήν πόρτα τῆς Ἀστυνομίας μέ ἕνα αὐτοκίνητο γιά νά μέ ὁδηγήσουν γιά μιά ἀκόμα φορά στήν ὁδό Καρθέγκα.

Γύρω στά μεσάνυχτα μέ ὁδηγοῦν στόν τρίτο ὄροφο, στό γραφεῖο τοῦ διευθυντῆ, καί ἡ πρώτη ἀνάκριση ἀρχίζει. Τό σκηνικό ἐναρμονίζεται μέ τόν χαρακτῆρα τῆς ἀνάκρισης. Κάθομαι σ' ἕνα καναπέ. Δίπλα μου ὁ Νταλμάου, στήν ἄλλη μεριά ὁ Καλέρο, ἕνας ἀπό τούς ὑπολοχαγούς του, πού παίζει μ' ἕναν τεράστιο καί μυτερό στιλέτο. Ὑπάρχουν ἀκόμα μερικοί ἀστυνομικοί πού κατά διαστήματα μοῦ κάνουν ἐν χορῷ ἐρωτήσεις. Ταυτόχρονα, πίσω ἀπό ἕνα παραβάν μιά φωνή διαβεβαιώνει κατηγορηματικά πώς μέ εἶδε τή μέρα τῆς ἀπόπειρας δολοφονίας τοῦ Ἀντρέου, προέδρου τοῦ Ἀνώτατου Δικαστήριου, σέ ἕνα ἁμάξι ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπό τό Δικαστικό Μέγαρο.

Τό θέαμα ἦταν ἱκανό νά τσακίσει καί τά πιό δυνατά νεῦρα. Ἡ κούραση, ἡ ἐξάντληση, οἱ ἐρωτήσεις, οἱ βρισιές, ὁ τεράστιος ἠλεκτρικός προβολέας πού ἔλουζε τό πρόσωπό μου, τό στιλέτο πού μέ ἀπειλοῦσε, χόρευαν μέσα στό μυαλό μου. Ἐπιθυμώντας νά τελειώσω ὅσο γίνεται πιό γρήγορα μ' αὐτόν τόν ἐφιάλτη, ὁμολόγησα: «Ναί ἐγώ εἶμαι. Ἐγώ ἤμουν μέ τόν Ἀθάνα καί τόν Καμπάνυς!» Ἡ συντριβή κάθε ἐλπίδας ἦταν πού μέ ἔκανε νά ὁμολογήσω. Εἶχε ἔρθει ἡ ὥρα νά ἀλλάξουν οἱ διαδικασίες.

Ὁ Νταλμάου σηκώθηκε: «Ξέρετε τί πρέπει νά κάνετε, τά συνηθισμένα», εἶπε. Κατεβήκαμε. Μέ ὁδήγησαν σέ μιά τουαλέτα. Ἔριξαν στή μπανιέρα ἕνα σαπούνι καί ἄνοιξαν τίς βρύσες. Παρατηροῦσα τή σκηνή δίχως νά μπορῶ νά καταλάβω τήν ἀληθινή πρόθεση αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων. Ἀφοῦ τέλειωσαν τά προκαταρκτικά, ξανάρχισε ἡ ἀνάκριση. Μετά ἀπό μισή ὥρα περίπου, ὁ Καλέρο ἀπευθύνεται στούς βοηθούς του: «Τί πιστεύετε; Δέν μᾶς μένει παρά νά τόν μπανιάρουμε». Καί δίχως νά καταλάβω γιατί ἤθελαν νά μέ ἀναγκάσουν νά κάνω μπάνιο νυχτιάτικα, φορώντας τά ροῦχα μου, βρέθηκα στόν ἀέρα, μέ τό κεφάλι στό πάτωμα καί τά πόδια στό ταβάνι.

Τό ἀληθινό βασανιστήριο ἄρχιζε. Μέ κάθε νέα ἐρώτηση τό κεφάλι μου βυθιζόταν μέσα στό νερό. Φυσικά οἱ ἀπαντήσεις μου ἦταν

ἴδιες μέ τίς προηγούμενες. Καί δέν ἔχω συγκρατήσει παρά μία ἀμυδρή ἀνάμνηση αὐτοῦ τοῦ γεγονότος. Τό κεφάλι μου βυθίστηκε ὥς τόν πάτο τῆς μπανιέρας. Θυμᾶμαι πώς οἱ καρποί μου, ἔχοντας πρηστεῖ ἀπό τήν πίεση τῶν χειροπέδων, μέ ἔκαναν νά πονάω ἀνυπόφορα.

Στόν πάτο τῆς μπανιέρας προσπαθοῦσα νά ἀντισταθῶ ὅσο πιό πολύ μποροῦσα. Κράτησα τήν ἀναπνοή μου γιά μερικά δευτερόλεπτα κι ἔπειτα δέν μπόρεσα πιά νά ἀντισταθῶ. Μοῦ ἔλειπε ὁ ἀέρας. Ἄρχισα νά ρουφάω νερό ἀπό τό στόμα, τά ρουθούνια, τά αὐτιά. Ἔχασα τότε τόν ἔλεγχο τῆς θέλησής μου. Ἀπόμενε μονάχα τό ἔνστικτο αὐτοσυντήρησης πού ἀμυνόταν παθιασμένα.

Ἀγνοῶ ὁλότελα πόση ὥρα πέρασα σ' αὐτήν τήν κατάσταση. Ὅταν συνῆλθα, ἤμουν ριγμένος σέ μιά καρέκλα μέ τό κεφάλι νά κρέμεται ἀπό τή μιά μεριά καί τά πόδια ἀπό τήν ἄλλη. Εἶχα κάνει πολύ ἐμετό: τό σαπούνι εἶναι ἐξαίρετο ἐμετικό. Τό κεφάλι μου στριφογύριζε σάν νά εἶχα μεθύσει. Μόλις, ὅμως, ἀνάκτησα τίς αἰσθήσεις μου, ἡ ἀνάκριση ξανάρχισε.

Μπροστά στήν συστηματική ἀποτυχία τῆς ἀνάκρισης, βυθίστηκα ἀκόμα μία φορά στή μπανιέρα, συνοδευόμενος ἀπό τίς βρισιές τῶν ἀστυνομικῶν. Οἱ τελευταῖοι εἶχαν χάσει κάθε ἔλεγχο τῶν νεύρων τους. Μέ χτυποῦσαν μέ ὅλη τή σκληρότητα πού ἦταν ἱκανοί νά ἐπιδείξουν, συναδεύοντας τίς κλωτσιές καί τίς μπουνιές μέ χυδαῖες φράσεις. «Πουτάνας γιέ! Ἀναρχονταβά! Θά σᾶς καθαρίσουμε ὅλους!»

Μετά ἀπό πολλές ὧρες μέ ὁδήγησαν σέ μιάν ἄλλη αἴθουσα. Οἱ ἀστυνομικοί μ' ἔγδυσαν καί μέ ξάπλωσαν σ' ἕνα στρῶμα. Πῆραν μαζί τους ὅλα μου τά ροῦχα κι ἔμεινα ἔτσι γυμνός 4 ὁλόκληρες μέρες. Δέν εἶχα κάν μιά κουβέρτα γιά νά τυλιχτῶ ,ὅταν ἔπρεπε νά βγῶ γιά τίς σωματικές μου ἀνάγκες.

Μόλις συνῆλθα, ὁδηγήθηκα ξανά στό τρίτο πάτωμα, γιά νά καταθέσω. Αὐτό ἐπαναλήφθηκε ἄλλες δύο φορές. Ζοῦσα σέ μία κατάσταση ὑπερέντασης, πεπεισμένος πώς ὅλες αὐτές οἱ διαδικασίες θά μέ ὁδηγοῦσαν ξανά στή μπανιέρα. Μιά νύχτα μέ διέταξαν νά ἀνέβω σ' ἕνα αὐτοκίνητο. Πήραμε τήν ὁδό δέ Σαλμερόν καί κατευθυνθήκαμε πρός τή Ραμπασάδα. Ἔξω ἀπό τή Βαρκελώνη, μέ ἀνάγκασαν νά κατέβω. «Ἑτοιμάσου νά πεθάνεις», μοῦ εἶπαν. Γιά μία ἀκόμα φορά μοῦ πρόσφεραν ἀμοιβή γιά ν' ἀποκαλύψω τά ὀνόματα τῶν ὑπαίτιων τῆς ἀπόπειρας δολοφονίας τοῦ Ἀντρέου. Τέλος μέ ἀνάγκασαν νά ξανανέβω στό αὐτοκίνητο καί ἐπιστρέψαμε στή φυλακή. «Θά σοῦ δώσουμε ἀκόμα μία μέρα διορία γιά νά μετανοήσεις», εἶπαν.

Μετά ἀπό 2 μῆνες παρόμοιας μεταχείρησης, ὁ σύντροφος Τρ. μεταφέρθηκε στόν Ἀρχηγεῖο τῆς Ἀστυνομίας καί τέλος στήν Πρό-

τυπη Φυλακή τῆς Βαρκελώνης. Τό σῶμα του φέρνει ἀκόμα τά σημάδια ἀπό τά βασανιστήρια πού ὑπέστη στίς σταλινικές φυλακές.

(Δημοσιεύθηκε σέ μιά παράνομη μπροσούρα τοῦ POUM: «Τά ἄντρα τῆς σταλινικῆς τρομοκρατίας»).

Σάντα Οὔρσουλα, τὸ «Νταχάου» τῆς Δημοκρατικῆς Ἱσπανίας

Εἶναι ἀδύνατο νά μιλήσουμε γιά ὅλες τίς μυστικές καί μισομυστικές φυλακές τῆς δημοκρατικῆς Ἱσπανίας. Θά μπορούσαμε νά γράψουμε ἕνα ὁλόκληρο βιβλίο γιά τίς ἰδιομορφίες τῆς περιβόητης «Κρατικῆς Φυλακῆς» τῆς Κάγιε Βαλχαμόρ 5, στή Βαρκελώνη. Θά μπαίναμε στόν πειρασμό νά κάνουμε μία σύγκριση ἀνάμεσα στά κάτεργα πού οἱ σταλινικοί εἶχαν προετοιμάσει εἰδικά γιά μᾶς σέ παλιά μοναστήρια καί τήν φυλακή γιά τίς φασίστριες στό Τορρέντε, κοντά στή Βαλένθια, πού ἡ Μαντλέν Ζακόμπ, ἐγκωμιάζει σ' ενα ἄρθρο πού δημοσιεύθηκε στό «Ἔργο», στίς 24 Φλεβάρη 1938:

«Ἄ! πόσο ὄμορφα εἶναι λοιπόν σ' αὐτή τή φυλακή! Ἡ ὡραία αὐτή φυλακή βρίσκεται στό Τορρέντε, ἕνα προάστιο τῆς Βαλένθια, Ἡ φυλακή τῆς Λάς Κούβας εἶναι κρυμμένη ἀνάμεσα στίς πορτοκαλλιές. Ἕνα τεράστιο πάρκο, ἡλιόλουστα μπαλκόνια... Εἶδα πολλές φυλακές, στή Γαλλία καί ἀλλοῦ. Δέν γνώρισα ποτέ πιό ἑλκυστικές φυλακές, πού νά μοιάζουν τόσο λίγο μέ φυλακή, ἀπό τίς φυλακές τῶν φασιστριῶν πού εἶναι κλεισμένες στό ὡραῖο κολλέγιο τοῦ Τορρέντε... Δέν πρέπει νά τίς λυπόμαστε. Πουθενά ἀλλοῦ δέν θά μποροῦσαν νά εἶχαν βολευτεῖ καλύτερα, νά ἀπολαμβάνουν καλύτερη διατροφή καί περιποίηση... καθώς καί προστασία...».

Δέν σκοπεύουμε νά συγκρίνουμε οὔτε τίς «φροντίδες» οὔτε τή διατροφή. Θά περιγράψουμε μονάχα μία φυλακή: τῆς Σάντα Οὔρσουλα, τό «Νταχάου» τῆς δημοκρατικῆς Ἱσπανίας.

«Τό παλιό μοναστήρι τῆς Σάντα Οὔρσουλα, μεταμορφωμένο σέ φυλακή καί κάτω ἀπό τόν ἀποκλειστικό ἔλεγχο τοῦ ἱσπανικοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, ἀπόχτησε μία θλιβερή φήμη πού ξεπέρασε τά ἱσπανικά σύνορα. Δέν εἶναι τυχαῖο πού οἱ κρατούμενοι τήν ὀνόμασαν «φάμπρικα φασιστῶν». Γιατί πολλοί πού μπῆκαν ἐκεῖ μέσα σάν ἀντιφασίστες, τήν ἐγκατάλειψαν σάν ἄσπονδοι ἐχθροί τῆς δημοκρατικῆς Ἱσπανίας.

Θά ἀποφύγουμε νά μιλήσουμε γιά τίς συνθῆκες ὑγιεινῆς, τήν ἔλλειψη κρεβατιῶν, στρωμάτων, κουβερτῶν. Αὐτά δέν ἀποτελοῦν τίποτα τό ἀσυνήθιστο γιά μιά σταλινική φυλακή. Ἄς δοῦμε τά μεσαιωνικά βασανιστήρια πού γίνονταν καθημερινά στή Σάντα Οὔρσουλα, τή μεταχείριση τῶν φυλακισμένων πού δέν ἀπέχει ἀπ' τίς φα-

σιστικές μεθόδους. Γιά τό συμφέρον τῆς ἀντιφασιστικῆς ὑπόθεσης ὅλοι οἱ ἐργάτες ὀφείλουν νά ἀντιταχθοῦν ἐνεργητικά στίς μεθόδους τῆς GPU ἀπέναντι στούς ἀντιφασίστες κρατούμενους. Αὐτές οἱ μέθοδοι θά ἔπρεπε ἐπίσης νά καταδικασθοῦν ἀκόμα κι ἄν στρέφονται ἐνάντια στούς ταξικούς ἐχθρούς. Ἡ ἐπανάσταση μπορεῖ νά ἐκμηδενίσει τούς ἐχθρούς της χωρίς νά τούς παραδώσει σέ σαδιστές δήμιους. Πρέπει νά ὑπογραμμίσουμε πώς τά βασανιστήρια χρησιμοποιήθηκαν στή Σάντα Οὔρσουλα, κατά κύριο λόγο ἐνάντια στούς ἐπαναστάτες ἐργάτες καί ὄχι ἐνάντια στούς φασίστες.

Οἱ ἀνακρίσεις στή Σάντα Οὔρσουλα γίνονται τή νύχτα. Διευθύνονται ἀπό ρώσους, γερμανούς, οὔγγρους κλπ., ὅλους μέλη τῶν ἀντίστοιχων κομμουνιστικῶν κομμάτων. Ἐξαιτίας τῆς ἀπόλυτης ἀδυναμίας νά ἀποσπάσουν ὁμολογίες μέσα ἀπό φυσιολογικές διαδικασίες, καταφεύγουν στήν πιό κτηνώδη σκληρότητα. Τά χέρια τοῦ φυλακισμένου δένονται πίσω ἀπό τήν πλάτη του καί ἄν αὐτός δέν ὁμολογήσει (συνήθως δέν ἔχει τίποτα νά ὁμολογήσει), τόν δέρνουν. Ὅλη τή νύχτα, ἡ φυλακή ἀντηχεῖ ἀπό τά βογγητά καί τίς κραυγές τῶν συντρόφων πού βασανίζονται. Μέ σπασμένα δόντια, τραύματα στό κεφάλι, σπασμένα πλευρά, καί αἱμορραγίες ἐπιστρέφουν στά κελλιά τους μετά τίς ἀνακρίσεις, συχνά μεταφερόμενοι ἀπό τούς φύλακες. Μείναμε 6 μῆνες στή Σάντα Οὔρσουλα. Δέν γνωρίζουμε οὔτε μιά περίπτωση ἀληθινοῦ κατάσκοπου ἤ σαμποτέρ ἀνάμεσα σ' ὅλους αὐτούς πού ἀνακρίθηκαν μ' αὐτό τόν τρόπο.

Θά παραθέσουμε ἐδῶ μία ἀπό τίς χιλιάδες περιπτώσεις: Ὁ μηχανικός Ε. συλλαμβάνεται ἀπό τήν GPU γιά κατασκοπεία. Μάταια περιμένει νά δικαστεῖ ἐπί 7 μῆνες. Σοβαρά ἄρρωστο ἀπό φυματίωση, τόν μεταφέρουν ἐπιτέλους στό νοσοκομεῖο. Πρστοῦ θεραπευτεῖ, τόν μεταφέρουν ξανά στή φυλακή ὅπου δέν ὑπάρχει καμιά πρόνοια γιά τούς ἄρρωστους κρατούμενους. Ὁ σύντροφος πέθανε τόν Αὔγουστο. Δέν εἶναι ὁ μόνος πού ὑπέκυψε στά βασανιστήρια καί στίς ἰδιαίτερες συνθῆκες τῆς Σάντα Οὔρσουλα.

Ἡ ἀφήγηση τῶν βασανιστηρίων μέσα στίς ντουλάπες θά πρέπει νά ἀποτελέσει ἕνα ξεχωριστό κεφάλαιο. Σέ μερικές ἀπ' αὐτές, ὁ κρατούμενος μόλις πού μποροῦσε νά σταθεῖ ὄρθιος, ἐνῶ σέ ἄλλες, ἔπρεπε νά μένει κουλουριασμένος. Δύο μικρές τρύπες στήν πόρτα ἦταν τά μόνα ἀνοίγματα γιά νά παίρνουν ἀέρα. Ἀφοῦ τούς ἔκλειναν ἐκεῖ γιά πολλές μέρες νηστικούς, μποροῦμε νά φανταστοῦμε τήν σωματική καί ψυχολογική κατάσταση τῶν κρατουμένων, ἀντρῶν καί γυναικῶν, χωρίς νά χρειάζεται νά τήν περιγράψουμε.

Θέλουμε μονάχα νά ὑπενθυμίσουμε τήν περίπτωση ἑνός νεαροῦ Βέλγου πολιτοφύλακα πού εἶχε τραυματιστεῖ στό μέτωπο. Ἀφοῦ πέρασε μερικές βδομάδες στό νοσοκομεῖο, ἔπρεπε νά ξαναγυρίσει στό μέτωπο. Τ ή ν π α ρ α μ ο ν ή τ ῆ ς ἀ ν α χ ώ ρ η σ ή ς

του, τόν συλλαμβάνουν καί τόν κλείνουν σέ μία ἀπό αὐτές τίς ντουλάπες ὕψους περίπου ἑνός μέτρου. Ἔμεινε ἐκεῖ μέσα 3 μέρες κουλουριασμένος καί χωρίς φαΐ. Μετά ἀπό αὐτό τόν ἀποφυλάκισαν κυνικά καί τόν ξανάστειλαν στό μέτωπο, λέγοντας πώς αὐτή ἡ ποινή τοῦ ἐπιβλήθηκε ἐπειδή τόν βρῆκαν μεθυσμένο στό δρόμο!

Ὁ σύντροφος Θ., πού πέρασε μερικές βδομάδες στή Σάντα Οὔρσουλα, εἶχε τήν εὐκαιρία νά συνομιλήσει μέ πολλούς κρατούμενους καί νά ἐπαληθεύσει τίς ἀφηγήσεις τους. Παραθέτει τίς ἑξῆς περιπτώσεις.

Ἡ περίπτωση τοῦ Ρ: Ὁ Ρ. εἶναι ἕνας ἄντρας γύρω στά 50. Βρίσκεται στήν Ἱσπανία ἐδῶ καί 10 χρόνια. Εἶναι Γερμανός, ἀλλά ἐγκατέλειψε τή Γερμανία πρίν ἀπό 26 χρόνια. Δέν ἀσχολήθηκε ποτέ μέ τήν πολιτική.

Μία μέρα τόν συλλαμβάνουν καί τόν ὁδηγοῦν στή Σάντα Οὔρσουλα. Στή διάρκεια τῶν ἀνακρίσεων, τοῦ ἔσπασαν ὅλα τά δόντια. Δέν τοῦ ἔμεινε κανένα. Καθώς δέν εἶχε τίποτα νά ὁμολογήσει, τόν ἔκλεισαν ἐπί 8 μέρες σέ μία ντουλάπα, ὅπου δέν μποροῦσε νά σταθεῖ ὄρθιος.

Μία μέρα, ἕνας πράχτορας τῆς GPU μπαίνει στό κελλί του. Καθώς ὁ Ρ. ἀρνεῖται νά ὁμολογήσει κάτι πού δέν ἔχει διαπράξει, τόν ἀπειλοῦν πώς θά τοῦ κόψουν ἕνα - ἕνα τά δάχτυλα καί πώς θά τοῦ βγάλουν τά μάτια. Τόν δέρνουν πολλές φορές μέ τόν πιό κτηνώδη τρόπο. Μετά ἀπό λίγο καιρό παύουν νά τόν ἀνακρίνουν, ἀλλά δέν τόν ἀποφυλακίζουν.

Ἡ περίπτωση τοῦ Μπρ.: ὁ Μπρ. ὑπέστη τά πιό φριχτά σωματικά βασανιστήρια. Ἔμεινε ἀνάπηρος γιά ὅλη του τή ζωή. Δύο φορές τόν ἔκλεισαν σέ μία ντουλάπα, κάθε φορά γιά πολλές μέρες. Στίς 19 Αὐγούστου εἶχα τήν εὐκαιρία νά ἀκούσω μία βίαιη συνομιλία ἀνάμεσα στόν Μπρ. καί στόν ἀρχηγό τῆς GPU. Δέν ξαναεῖδα τόν Μπρ. παρά μόνο μετά ἀπό 3 μέρες, στό κελλί του, λιπόθυμο. Σύμφωνα μέ διαταγή τοῦ ἀρχηγοῦ, ἔπρεπε νά παραμείνει καθισμένος σέ μία καρέκλα 3 μέρες καί 3 νύχτες. Οἱ φύλακες πού ἄλλαζαν βάρδια κάθε 2 ὧρες, εἶχαν τήν αὐστηρή διαταγή νά μήν τόν ἀφήσουν νά ἀποκοιμηθεῖ.

Ἡ περίπτωση τοῦ Κ.: Ὁ Κ., ἀμέσως μετά τήν ἄφιξή του στή Σάντα Οὔρσουλα, κλείνεται σέ μία ντουλάπα ὕψους 1,80 μ. καί πλάτους 80 ἑκατοστά. Στήν πόρτα ὑπῆρχε μία τρύπα διαμέτρου 4 ἑκατοστῶν. Ὁ Κ. ὑποφέρει πολύ ἀπό τήν ἔλλειψη ἀέρα καί ἁρπάζει ἕναν πυρετό πού τόν ἐξαντλεῖ σέ τέτοιο σημεῖο ὥστε νά μήν μπορεῖ

πιά νά πάει μόνος του στήν τουαλέτα. Όταν είναι σχεδόν έτοιμοθάνατος, τόν βάζουν επιτέλους σ' ένα κελλί. Τήν ίδια νύχτα τόν όδηγοῦν στό άστυνομικό τμῆμα τῆς Κάγιε Σαλμερόν 9, όπου τόν άναγκάζουν γιά μία ολόκληρη νύχτα νά άκούει τίς κραυγές τῶν συγκρατουμένων του. Γιά νά άναγκάσουν τούς φίλους του νά υπογράψουν πλαστές όμολογίες, τούς χτυποῦσαν μέ σιδερένιους λοστούς καί τούς ξερρίζωναν τά μαλλιά.

Στίς άποθῆκες τῆς Σάντα Οὔρσουλα, βρίσκονται τά φέρετρα τῶν μοναχῶν. Ἀπό τότε πού άνοίχθηκαν, μία άποπνικτική μυρωδιά άποσύνθεσης γεμίζει τίς άποθῆκες. Σχεδόν παντοῦ κείτονται τά φωσφορίζοντα πτώματα. Καί σ' αὐτές τίς κρύες καί ύγρές άποθῆκες έκλεισαν κρατούμενους πού φοροῦσαν ένα πουκάμισο κι ένα παντελόνι, χωρίς κουβέρτες, χωρίς τροφή.

Ἄλλοι κρατούμενοι πού «δέν ἤθελαν» νά όμολογήσουν, προειδοποιοῦνται πώς θά τουφεκιστοῦν σέ μία ὥρα. Τούς έπιτρέπουν νά γράψουν τή διαθήκη τους. Μετά τούς όδηγοῦν στό νεκροταφεῖο καί οί φύλακες άδειάζουν τά τουφέκια τους στόν άέρα. Τέλος, άναβάλλουν τήν έκτέλεση γιά τήν έπόμενη μέρα.

Μερικοί θά ἤθελαν νά έλπίζουν πώς τό νά βάζεις άναμμένα χαρτιά στά πέλματα τῶν κρατουμένων γιά νά τούς κάνεις νά μιλήσουν, είναι μία κακόβουλη έπινόηση τῶν φασιστῶν. Όμως αὐτό άποτελεῖ έπίσης μέρος τῶν άνακριτικῶν μεθόδων τῆς Σάντα Οὔρσουλα.

Δέν έχουμε τήν πρόθεση νά παραπονεθοῦμε γιά τήν άνεπαρκή διατροφή. Ξέρουμε πώς ό έφοδιασμός τοῦ μετώπου έχει τήν προτεραιότητα. Όμως δέν μποροῦμε νά κρύψουμε τήν άγανάκτησή μας, γιά τό ότι οί φασίστες κρατούμενοι δέν στερήθηκαν ποτέ τίποτα. Οί οίκογένειές τους εἶχαν τήν άδεια νά τούς φέρνουν τρόφιμα, καπνό, σαπούνι, κρεβάτια, κουβέρτες, ένῶ έμεῖς, οί έπαναστάτες έργάτες, κοιμόμασταν στό πάτωμα καί στερούμασταν τά πάντα. Καί αὐτό έπί κυβερνήσεως «λαϊκοῦ μετώπου»!

Ποιά ἦταν ή κοινωνική σύνθεση τῶν κρατουμένων τῆς Σάντα Οὔρσουλα; Τόν Μάρτη καί τόν Ἀπρίλη έρχόντουσαν συνήθως γιατροί, παπάδες, δικηγόροι, μεγαλέμποροι, πολιτικοί άντίπαλοι τοῦ δημοκρατικοῦ καθεστῶτος. Σύντομα, όμως, τό μεγαλύτερο μέρος αὐτῶν τῶν φυλακισμένων άφέθηκαν έλεύθεροι, άκόμα καί αὐτοί πού δήλωναν άνοιχτά ότι ἦταν φασίστες. Στή θέση τους ἦρθαν έργάτες, παλιά μέλη τοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος, συνδικαλιστές, άναρχικοί, μέλη τοῦ POUM. Αὐτή ή άλλαγή ἦταν τόσο φανερή, πού τήν άντιλήφθηκαν άκόμα καί τά άστικά στοιχεῖα. Καί ένῶ άποφυλακίζονταν άληθινοί φασίστες, οί έπαναστάτες άντιφασίστες άναγκάστηκαν νά κάνουν πολλές φορές άπεργία πείνας, γιά νά διαμαρτυρηθοῦν γιά τή σύλληψή τους άπό τή GPU καί γιά τά βασανιστήρια στά όποῖα ύποβάλλονταν.

Όμως ἀκόμα καί πιλότοι, δημοσιογράφοι, τεχνίτες καί ἐθελοντές γέμιζαν τά κελλιά τῆς Σάντα Οὔρσουλα. Ὁ Ἰταλός πρόσφυγας Μπ., πού εἶχε κάνει ἐκείνη τήν περίφημη πτήση στή Ρώμη, καί πέταξε ἀντιφασιστικές προκηρύξεις, βρισκόταν ἐπίσης ἐκεῖ. Εἶχε ἔρθει στήν Ἱσπανία γιά νά ἀγωνιστεῖ γιά τήν ἀντιφασιστική ὑπόθεση!

Πρέπει ἀκόμα νά ἀναφέρουμε μία ἄλλη κατηγορία κρατουμένων: τούς προμηθευτές ἀεροπλάνων καί πολεμικοῦ ὑλικοῦ, πού συχνά ἐρχόντουσαν σάν ἀντιπρόσωποι μεγάλων ἐργοστασίων πολεμικοῦ ὑλικοῦ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀφοῦ ἔπαιρνε ἕνα, δύο ἤ περισσότερα ἀεροπλάνα, ἡ GPU τούς συλλάμβανε σάν κατάσκοπους ἤ σαμποτέρ. Οἱ εἰδικοί πού ἦρθαν ἀπό ὅλες τίς χῶρες γιά νά προσφέρουν τίς γνώσεις τους, ἀφοῦ περιπλανήθηκαν ἀρκετά στούς προθάλαμους τῶν ὑπουργείων, κλείστηκαν στίς ἰδιαίτερες φυλακές τῆς GPU. Σάν «κατάσκοπο» γνωρίσαμε ἕναν νορβηγό συνδικαλιστή, πού εἶχε συγκεντρώσει ἕνα ἑκατομμύριο πεσέτες στή χώρα του καί τίς ἔφερε στήν Ἱσπανία. Σάν «φασίστα κατάσκοπο» γνωρίσαμε ἐπίσης ἕναν γάλλο πιλότο, μέλος μιᾶς εἰρηνιστικῆς ὀργάνωσης παλιῶν ἀγωνιστῶν, πού εἶχε φέρει στή Βαλένθια ἕνα καταδιωκτικό. Ὁ ἀντιπρόσωπος ἑνός μεγάλου ἐργοστάσιου πολεμικοῦ ὑλικοῦ συνελήφθη ὅπως τόσοι ἄλλοι, ἀφοῦ ἡ GPU τοῦ πῆρε ὅλα του τά σχέδια γιά τά πιό σύγχρονα καί πιό τελειοποιημένα μοντέλα πολυβόλων. Ἔτσι αὐτά δέν ἔφτασαν ποτέ στά χέρια τοῦ ὑπουργοῦ πολέμου.

Οἱ φύλακες, σχεδόν ὅλοι μέλη τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, ἦταν ὁλότελα ἀνήθικοι καί διεφθαρμένοι καί πολύ συχνά μεθοῦσαν. Πολλές φορές ἔδειξαν ἀνοιχτή συμπάθεια στούς φασίστες, πού ἦταν κλεισμένοι στά κελλιά τους.

Τό παλιό μοναστήρι τῆς Σάντα Οὔρσουλα ἀνήκει στό ἱσπανικό κομμουνιστικό κόμμα. Δέν περιλαμβάνεται στίς ἐπίσημες κρατικές φυλακές. Εἶναι μία ἀπό τίς πολυάριθμες φυλακές τῆς GPU, ὅπου οἱ σταλινικοί ἐξόντωσαν τούς συντρόφους μας. Ἡ ἰσχυρή πίεση ἀπό τό ἐξωτερικό, ἔβαλε τέλος σέ ὁρισμένες ὑπερβολικά σκανδαλώδεις καταχρήσεις στή Σάντα Οὔρσουλα. Ὡστόσο, οἱ σταλινικές μέθοδοι, πού μιμήθηκαν πιστά τίς φασιστικές, δέν ἐξαφανίστηκαν.

II. ΟΙ ΧΑΜΕΝΟΙ ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ

Ὁ Στάλιν ἐξοντώνει τήν ἐπαναστατική πρωτοπορία

Ξεκινώντας μέ μία συκοφαντική ἐκστρατεία, οἱ σταλινικοί δέν δίστασαν νά περάσουν στή δράση γιά τή φυσική ἐξόντωση τῶν ἐπαναστατῶν.

Θέλουμε νά περιγράψουμε ἐδῶ, ποιές διαδικασίες χρησιμοποίησαν γιά νά ἐκτελέσουν τίς ἄμεσες διαταγές τῆς Μόσχας. Οἱ ἀπαγωγές, οἱ δολοφονίες τῶν ἐκλεκτότερων ἀγωνιστῶν τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ἦταν μέχρι τότε προνόμιο τοῦ φασισμοῦ. Ὁ σταλινισμός, πολιτική τάση πού αὐτοαποκαλεῖται ἀντιφασιστική, σοσιαλιστική, πού στρατολογεῖ ἕνα μεγάλο μέρος ἀπό τά μέλη του ἀπό τά προλεταριακά στρώματα, διαπράττει σήμερα τά ἴδια ἐγκλήματα μέ τόν φασισμό.

Ἡ περίπτωση τοῦ Ἀντρές Νίν

> «Κανένας δέν ξέρει τί ἀπόγινε, τί ἀπόγινε ἕνας ἀπό τούς πιό φλογερούς ἐκπρόσωπους τοῦ ἱσπανικοῦ προλεταριάτου».
>
> (Βίκτωρ Σέρζ: Ἀποχαιρετισμός στόν Ἀντρές Νίν).

Ἡ ἱστορία τοῦ Νίν εἶναι ἀπό αὐτές πού δέν χρειάζονται σχόλια. Θά περιοριστοῦμε λοιπόν στό νά ἀπαριθμήσουμε τά σπουδαιότερα γεγονότα τῆς ζωῆς του καί νά ξαναθυμίσουμε τόν μυστηριώδη θάνατό του.

Στά 1919, νεαρός ἐκπαιδευτικός ἀκόμη, ἀφοῦ προσχώρησε στό σοσιαλιστικό κόμμα, ὁ Νίν ἀναγγέλλει στό Συνέδριο τῆς CNT πώς ἐντάσσεται στίς γραμμές τοῦ ἐπαναστατικοῦ συνδικαλισμοῦ. Ἡ δικτατορία τοῦ Μαρτίνεθ Ἄνιδο τόν ὁδηγεῖ στήν παρανομία. Ὁ σύντροφός του Κορνέλα σκοτώνεται δίπλα του ἀπό τούς πιστολέρο τοῦ «Ἐλεύθερου Συνδικάτου».

Δίνουμε τώρα τό λόγο στό σύντροφό μας Βίκτωρ Σέρζ, στενό καί πιστό φίλο τοῦ 'Αντρές Νίν.

«'Ο Νίν εἶναι γιά μένα κάτι παραπάνω ἀπό ἕνας παλιός φίλος, κάτι σάν ἀδερφός μου — γιά τίς ἰδέες, τούς δρόμους πού ἀκολούθησε, τίς δοκιμασίες πού ὑπέστη καί γιά ὅ,τι ἄλλο ὑπάρχει καί εἶναι ἀδύνατο νά ἐκφραστεῖ σέ μία ἀνθρώπινη σχέση. Τόν γνωρίζω, ξέρω τί εἶναι, τί ἀξίζει γιά ὅλους μας. Δέν εἶναι ἡ πρώτη φορά πού τιτλοφορῶ ἕνα ἄρθρο μου «Γιά τόν 'Αντρές Νίν». Στά 1922, ἀναγκάστηκα νά κάνω στή «Διεθνή 'Ανταπόκριση», στήν «Οὐμανιτέ» καί σέ ὅλες τίς κομμουνιστικές ἐφημερίδες, μιά τεράστια καμπάνια γιά νά τόν σώσω ἀπό τό κάτεργο.

Σάν νεαρός ἀγωνιστής τῆς CNT, ἔμεινε γιά λίγο στήν Αἴγυπτο καί ἀργότερα ἐκλέχτηκε ἀντιπρόσωπος στό Τρίτο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τόν συνάντησα ἐκεῖ, τόν ἴδιο καιρό μέ τόν Χοακίν Μαουρίν, τόν συνταξιδιώτη του, τόν Φραντσέσκο Γκέτζι καί μερικούς ἄλλους πού δέν τόν πρόδωσαν ἀπό τότε, οὔτε πρόκειται ποτέ νά τόν προδώσουν... Στό μεταξύ, ὁ πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τοῦ 'Αλφόνσου XIII, 'Εντουάρντο Δάτο, σκοτώθηκε σ' ἕνα δρόμο τῆς Μαδρίτης ἀπό τόν Ραμόν Κασανέγιας, πού κατέφυγε στή Μόσχα. 'Η κυβέρνηση τῆς Μανδρίτης ἀναζήτησε σ' αὐτή τήν ἀπόπειρα τόν δάχτυλο τῆς Μόσχας καί ἐνοχοποίησε τόν Νίν, κόντρα στήν κοινή λογική, ἀλλά αὐτό εἶναι ἄλλο θέμα. Τόν συνέλαβαν τυχαῖα στό Βερολίνο. Κατορθώσαμε, μέ τήν συμπαράσταση τῆς σοβιετικῆς πρεσβείας, νά σταματήσουμε τή διαδικασία ἔκδοσής του καί ἐπέστρεψε στή Μόσχα, ἀφοῦ ἐκλέχθηκε, ἐπιπλέον, σ' ἕνα συνέδριο, δεύτερος γραμματέας τῆς Κόκκινης Συνδικαλιστικῆς Διεθνοῦς. 'Εμελλε ν' ἀσκήσει αὐτά τά καθήκοντα ἐπί πολλά χρόνια, δουλεύοντας μαζί μέ κάποιον Λοζόφσκι, πού γινόταν ὅλο καί πιό διαλλακτικός καί ἄδουλος. Σέ κάθε συνάντησή μας, μοῦ ἐκφραζε τήν ἀπογοήτευσή του. 'Η ΚΣΔ, ἀντί νά γίνει μιά ζωντανή καί ὑγιής διεθνής ἑστία, γραφειοκρατικοποιόταν ἀπό μήνα σέ μήνα, καταλήγοντας νά εἶναι μονάχα μία τεράστια μηχανή πού κυοφοροῦσε ἴντριγκες καί διέδιδε συνθήματα καμιά φορά ἀποπροσανατολιστικά. Στό 1923, ὁ 'Αντρές Νίν συνδέεται μέ τήν πρώτη ἀριστερή ἀντιπολίτευση: Πρεομπραζένσκυ, Πιατάκωφ, Τρότσκυ. Ὅμως δέν εἶναι ἀκόμα τελείως ὥριμος γι' αὐτούς τούς ἀγῶνες. 'Ασφυκτιᾶ μέσα στά γραφεῖα τῆς Προφιντέρν, καί θά πρέπει νά ποῦμε πώς καί ἡ ἴδια ἡ ἀτμόσφαιρα πού ἐπικρατεῖ ἐκεῖ συντελεῖ σέ κάτι τέτοιο. Τά παρατάει. Τό γόητρό του θά μειωθεῖ περισσότερο τρία χρόνια ἀργότερα, ὅταν θ' ἀναμιχθεῖ στήν ἀποφασιστική σύγκρουση ἀνάμεσα σ' αὐτούς πού, θυσιάζοντας ὅλα τους τά προσωπικά συμφέροντα, προσπαθοῦν νά δώσουν τίς τελευταῖες εὐκαιρίες σέ μία ἀναστήλωση τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος καί στή σταλινική γραφειοκρατία, πού εἶναι ἀποφασισμένη

νά κρατήσει τήν ἐξουσία. Τό γόητρό του θά μειωθεῖ ἀκόμα περισσότερο μέ τήν ἀποστολή στήν Κεντρική Ἐπιτροπή ἑνός σύντομου καί ἀπόλυτα κατηγορηματικοῦ γράμματος, πού παρόμοια μ' αὐτό δέν ἔφταναν συχνά ἐκεῖ: «Ἡ ἀντιπολίτευση ἔχει δίκιο, τάσσομαι ἀνεπιφύλαχτα μέ τό μέρος της», δηλώνει ὁ γραμματέας τῆς ΚΣΔ. Δέν ξέρω τί προβλέπανε τά διεθνή καταστατικά, ἀλλά ὁ γραμματέας τῆς ΚΣΔ ἔπαψε νά κατέχει αὐτή τή θέση τήν μεθεπόμενη μέρα. Καί περίμενε ἀστειευόμενος — μέ τό ἐξαιρετικά σπάνιο χιοῦμορ πού διαθέτει — νά ἔρθουν νά τόν συλλάβουν, ὅπως ὅλους τούς ἄλλους. Περίμενα νά γίνει τό ἴδιο καί μέ μένα, γιά τούς ἴδιους λόγους. Συναντιόμασταν στό σπίτι μου ἤ στό δικό του, στό Λένιγκραντ ἤ στή Μόσχα, κάπως ἔκπληκτοι πού παραμέναμε (σχετικά) ἐλεύθεροι. Γιά νά ζήσουμε ἐπιδοθήκαμε σέ διάφορες ἀσχολίες. Ὁ Νίν βάλθηκε νά μεταφράζει Ντοστογιέφσκι καί, μετά, Μπόρις Πιλνιάκ, στά Καταλάνικα. Ἔγραψε ἕνα βιβλίο γιά νά ὑπερασπίσει τήν ἰδέα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἐνάντια στόν Μ. Κάμπο, καταλάνο θεωρητικό τῆς διχτατορίας. Συγκέντρωνε κείμενα καί φυλλάδια. Πολύ ἐργατικός, περισσότερο σπιτόγατος, ζοῦσε δουλεύοντας σκληρά, μαζί μέ τήν σύντροφό του Ὄλγα Καρέβα καί τίς κόρες του. Τότε χάσαμε ἕναν κοινό μας φίλο, τόν Τζώρτζ Ἀντρέϊτσιν τῆς IWW τῆς Ἀμερικῆς, πού εἶχε «συνθηκολογήσει», λέγοντάς μας μέ μιά ἔκφραση ἀπόγνωσης: «Εἶμαι ἕνας δειλός». (Σέ ποιά φυλακή τῆς ΕΣΣΔ βρίσκεται σήμερα ὁ Τζώρτζ Ἀντρέϊτσιν;). Ὅταν ξέσπασε ἡ ἱσπανική ἐπανάσταση, ὁ Νίν ἀπεύθυνε στήν Κεντρική Ἐπιτροπή μία νέα ἐκπληκτική ἐπιστολή — ὅπου ζητοῦσε νά τόν ἀφήσουν νά φύγει ἤ νά τόν συλλάβουν — ἐπιστολή πού τόν ἔβαλε σέ μεγάλο κίνδυνο. Συζητήθηκε πολύ νά τόν ἐκτοπίσουν στή Σιβηρία. Τελικά προτίμησαν νά τόν ἀπελάσουν. Βρέθηκε τότε στούς δρόμους τῆς Ρίγας, μαζί μέ τήν γυναίκα του καί τά παιδιά του, ἐντελῶς ἀδέκαρος.

Στήν Ἱσπανία, ὁ Ἀντρές Νίν, ρίχτηκε στή δράση. Φυσικά, γρήγορα φυλακίσθηκε. Ἀφέθηκε ἐλεύθερος, καί ξαναφυλακίσθηκε πολλές φορές. Διεύθυνε τόν τύπο τῆς κομμουνιστικῆς τροτσκιστικῆς ἀριστερῆς ἀντιπολίτευσης, μετάφραζε βιβλία, ἔγραφε προκηρύξεις, πήγαινε συχνά στίς συγκεντρώσεις, ζοῦσε λιτά, ἀρνούμενος τήν εὔκολη καί προσοδοφόρα σταδιοδρομία. Κατέληξε σέ μία διάσταση, πάνω σέ ζητήματα θεωρίας καί πραχτικῆς, μέ τόν Λέον Νταβίντοβιτς Τρότσκυ, μέ τόν ὁποῖο ὡστόσο τόν ἔδενε μία παλιά καί σταθερή φιλία. Προσέγγισε τόν Χοακίν Μαουρίν καί ἀπό τήν συγχώνευση τῶν δύο ὁμάδων τους, γεννήθηκε, στά 1935, τό Ἑνοποιημένο Μαρξιστικό Ἐργατικό Κόμμα (POUM).

Στά 1933, ἡ ἀστυνομία τῆς Ἱσπανικῆς Δημοκρατίας, ὅπου ἀνέτειλε τό ἄστρο τοῦ κυρίου Λεροῦ καί τοῦ Χίλ Ρόμπλες, ἐπιχείρησε νά καταφέρει στόν Νίν ἕνα πολύ ἄσχημο χτύπημα. Ἀφοῦ τόν συνέ-

λαβε στήν Βαρκελώνη καί τόν ὁδήγησε σέ ἄγνωστη κατεύθυνση, τόν μετέφερε, χωρίς νά ξέρουμε γιατί, σέ μία φυλακή τῆς 'Αλγεθίρας. Τά γεγονότα τόν ἔσωσαν.

"Οταν ἔγινε ὑπουργός ἤ μᾶλλον σύμβουλος στό ὑπουργεῖο Δικαιοσύνης τῆς κυβέρνησης Ταραδέγιας, πού σχηματίστηκε τήν ἑπομένη τῆς ἐργατικῆς νίκης στίς 19 'Ιούλη 1936, ὁ 'Αντρές Νίν προσπάθησε νά σπρώξει αὐτή τή κυβέρνηση στό δρόμο τῶν ἐπαναστατικῶν κατακτήσεων καί, ἀπό τήν πλευρά του, συνέβαλε στήν πιό ριζοσπαστική ἀναμόρφωση πού μποροῦσε νά γίνει στόν μηχανισμό τῆς δικαιοσύνης. 'Υπῆρξε ὁ δημιουργός τῶν νέων λαϊκῶν δικαστηρίων.

Εἶναι μόνο 45 χρονῶν, ἀλλά ἔχει ἤδη συμπληρώσει πάνω ἀπό 20 χρόνια ἀγωνιστικῆς δράσης. 'Επί 6 χρόνια, διακινδυνεύει ψύχραιμα, καθημερινά, μέ μία ὑγιή αἰσιοδοξία — ἄν καί, καθώς ξέρω, μέ ἀρκετές αὐταπάτες — τή ζωή του καί τήν ἐλευθερία του. Οἱ λόγοι καί τά κείμενά του ἀποκαλύπτουν μία δραστήρια καί διορατική ἐπαναστατική σκέψη. Σ' ὅλη τήν ζωή του διακρίθηκε γιά τή συνέπειά του.

***

Στίς 16 'Ιούνη 1937, δύο μέρες πρίν ἀπό τήν ἡμερομηνία ἔναρξης τοῦ Συνεδρίου τοῦ POUM, ὁ Νίν συλλαμβάνεται. 'Η σύλληψή του εἶναι μεμονωμένη καί μόνο ἀργότερα καταλάβαμε γιατί οἱ ἀστυνομικοί πού ἦρθαν γιά νά συλλάβουν ὅλη τήν 'Εκτελεστική 'Επιτροπή τοῦ POUM, ἦταν τόσο «ὀλιγαρκεῖς».

Οἱ σταλινικοί εἶχαν συνειδητοποιήσει καλύτερα ἀπό ὁποιονδήποτε, τί θά σήμαινε γιά τό POUM ἡ ἀπώλεια τοῦ Νίν. 'Ο Νίν δέν τόλμησε μονάχα νά πεῖ τήν ἀλήθεια γιά τό ρόλο τοῦ σταλινισμοῦ στήν ἰσπανική ἐπανάσταση καί στό διεθνές ἐπαναστατικό κίνημα. Διέπραξε τό ἀσυγχώρητο ἔγκλημα νά ἀντιπαραθέσει στόν Στάλιν, ἕνα κόμμα, στήν 'Ισπανία, ὄχι βέβαια πολύ μεγάλο, ἀλλά πού, ἐξαιτίας τῆς ἰδεολογικῆς του συνοχῆς ἀναπτυσσόταν συνεχῶς. 'Ο Νίν, ἀρχηγός αὐτοῦ τοῦ κόμματος καί παλιός ἀποστάτης τῆς Κ. Δ. ἔπρεπε νά ἐξοντωθεῖ. 'Η "Ολγα Νίν εἶδε τόν ἄντρα της στίς 16 'Ιούνη τό ἀπόγευμα, στό 'Αρχηγεῖο τῆς 'Αστυνομίας τῆς Βαρκελώνης. "Οταν ἐπέστρεψε μία ὥρα ἀργότερα, γιά νά τοῦ φέρει φαΐ καί κουβέρτες, δέν βρισκόταν πιά ἐκεῖ καί κανείς δέν μπόρεσε νά τήν ἐνημερώσει γιά τό τί ἀπόγινε.

'Αναφερόμενος στό θέμα αὐτό, ὁ σταλινικός τύπος δέν ὑστέρησε σέ κυνικότητα. Νά τά γεγονότα:

Λίγες μέρες μετά τή σύλληψή του, τό περιβόητο «'Ισπανικό Πρακτορεῖο» καί ἔπειτα ὅλες οἱ ἄλλες σταλινικές ἐφημερίδες τῆς χερσονήσου καί τῶν ἄλλων χωρῶν, ἀνακοίνωσαν τήν ἀνακάλυψη ἑνός συντριπτικοῦ ντοκουμέντου γιά τό POUM. Πρόκειται γιά ἕνα

σχεδιάγραμμα τῆς Μαδρίτης, πού βρέθηκε στό σπίτι ἑνός φασίστα μέ τ' ὄνομα Γκολφίν. Στό πίσω μέρος τοῦ σχεδιαγράμματος ἦταν γραμμένο μέ συμπαθητική μελάνι ἕνα μήνυμα στόν Φράνκο, στό ὁποῖο γίνεται μνεία κάποιου Ν., πού θεωρεῖται ἐν ἐνεργεία πράχτορας στή δημοκρατική ζώνη. Οἱ ἐφημερίδες αὐτές ἀφήνουν νά ὑπονοηθεῖ πώς τό ἀρχικό αὐτό ὑποδηλώνει τόν 'Αντρές Νίν.

Ἡ ἔρευνα πού ἔγινε ἀπό τήν πρώτη διεθνή ἀντιπροσωπεία πού τήν ἀποτελοῦσαν ὁ Φέννερ Μπρόκγουεϊ, γραμματέας τοῦ 'Ανεξάρτητου 'Εργατικοῦ Κόμματος, ὁ Λουζόν καί ὁ Τσάρλς Γούλφ, καταλήγει στό συμπέρασμα πώς τό ντοκουμέντο αὐτό ἐκλάπη (μαντεύουμε ἀπό ποιόν) ἀπό τόν ἀρχηγό τῆς ἀστυνομίας καί τό κείμενο μέ τή συμπαθητική μελάνι προστέθηκε ἀργότερα.

Γιά νά πάρουν περισσότερες πληροφορίες γιά τήν τύχη τοῦ Νίν, οἱ παραπάνω ἀντιπρόσωποι, πῆγαν στή Βαλένθια, ὅπου μπόρεσαν νά συζητήσουν μέ πολλά μέλη τῆς κυβέρνησης. Ὁ Μ. 'Ιρούχο ἔκανε τότε τήν παρακάτω δήλωση πού ἀναφέρεται ὄχι μόνο στόν Νίν, ἀλλά καί στά ἄλλα μέλη τῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ POUM: «Μπορῶ νά διαβεβαιώσω πώς κανένας κρατούμενος δέν ἔχει ὑποστεῖ οὔτε μία γρατζουνιά, οὔτε τήν παραμικρή κακομεταχείριση, οὔτε μία ὁποιαδήποτε ἄλλη πίεση ἐκτός ἀπό αὐτήν τῆς ἴδιας του τῆς συνείδησης».

Γύρω στίς 25 'Ιούλη, μαθαίνουμε μέ φρίκη, πέρα ἀπό τά ἱσπανικά σύνορα, μία δήλωση τῆς Φεντερίκα Μοντσένυ, πρώην ὑπουργοῦ στήν κυβέρνηση Λάργκο Καμπαγιέρο, στήν ὁποία ἀντιπροσώπευε τήν CNT. Δηλώνει ἐπιγραμματικά: «'Αλλά καταλήξανε νά μᾶς λένε πώς τά πτώματα τοῦ Νίν καί δύο ἄλλων συντρόφων βρέθηκαν στή Μαδρίτη».

'Αντιμέτωπος μέ τήν ἀναταραχή πού δημιουργήθηκε στήν 'Ισπανία καί ἔξω ἀπό αὐτήν, ὁ ὑπουργός Δικαιοσύνης στέλνει στίς ἐφημερίδες, στίς 29 'Ιούλη, μιά ἀνακοίνωση ὅπου ἀπαριθμεῖ τούς ἀγωνιστές τῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ POUM, πού κρατοῦνται στίς ἐπίσημες κυβερνητικές φυλακές.

Τό ὄνομα τοῦ 'Αντρές Νίν δέν ἐμφανίζεται σ' αὐτόν τόν κατάλογο.

Μετά ἀπό λίγες μέρες, τό πρακτορεῖο «'Ισπανία» διαπιστώνει τήν ἐξαφάνιση τοῦ Νίν... καί συμπεραίνει ὅτι ἔχει δραπετεύσει! Αὐτό θυμίζει τούς αἰσχρούς μύθους πού πλάστηκαν γύρω ἀπό τόν Χοακίν Μαουρίν, πού οἱ σταλινικοί ἰσχυρίζονταν πώς τόν εἶδαν νά περπατάει παρέα μέ τόν Κέιπο δέ Γιάνο* στή Σεβίλλη.

Μιά δεύτερη ἀνακριτική ἐπιτροπή στήν ὁποία περιλαμβάνονται ἐκτός τῶν ἄλλων καί οἱ Τζαίημς Μάξτον, πρόεδρος τοῦ 'Ανε-

* Σ.τ.Ε. Φασίστας Στρατηγός.

ξάρτητου Ἐργατικοῦ Κόμματος, ἀντιπρόσωπος στή Βουλή τῶν Κοινοτήτων καί Ἀντρέ Βέιλ - Κυριέλ, μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Σοσιαλιστικῆς Ὁμοσπονδίας (SFIO) τοῦ Σηκουάνα, ἀναχωρεῖ γιά τήν Ἱσπανία στίς 19 Αὐγούστου καί ἐπιστρέφει στίς 26. Ἀναφέρει:

1. Τήν ἐπαλήθευση τῆς ἀναξιοπιστίας τοῦ ντοκουμέντου Ν.

2. Ἄρκετες δηλώσεις γιά τήν τύχη τοῦ Ἀντρές Νίν.

Ὁ Ἰνταλέθιο Πριέτο, ὑπουργός πολέμου, ἀναγνωρίζει πώς ἡ σύλληψη τοῦ Νίν καί τῶν ἡγετῶν τοῦ POUM δέν ἀποφασίσθηκε ἀπό τήν κυβέρνηση.

Ὁ Μ. Ἰρούχο, ὑπουργός Δικαιοσύνης, διαβεβαιώνει πώς «ὁ Νίν δέν κρατήθηκε ποτέ σέ κυβερνητική φυλακή». Τά ἴχνη του χάνονται σ' ἕνα ἰδιαίτερο κτίριο πού δέν ἦταν φυλακή.

Ὁ Μ. Θουγκαθαγκοϊτία, ὑπουργός ἐσωτερικῶν, διαβεβαιώνει πώς ἡ ἐξαφάνιση τοῦ Νίν ἔγινε ἀντίθετα μέ τήν θέληση τῆς κυβέρνησης.

Ἡ Ὀδύσσεια τοῦ Νίν

Ἀπό τίς πληροφορίες πού συγκεντρώσαμε εἴτε ἀπό τήν 2η ἐπιτροπή, εἴτε ἀπό τούς ἱσπανούς ἀναρχικούς, εἴτε ἀπό τούς φυλακισμένους συντρόφους τοῦ POUM, συνάγεται πώς ὁ Νίν, πρίν ἀπό τήν ἐξαφάνισή του, μεταφερόταν ἀπό φυλακή σέ φυλακή. Ὅλες αὐτές οἱ φυλακές ἦταν ἰδιωτικές, ὅλες ἀνήκανε στήν GPU!

Ὅταν ἦρθε ἀπό τήν Βαρκελώνη, κλείστηκε πρῶτα στό κτίριο τῆς εἰδικῆς ταξιαρχίας, στό Πασέο δέ λά Καστιγιάνα στή Βαλένθια, ἔπειτα στήν Τσεκά τῆς Ἀτότσα στή Μαδρίτη καί στήν Τσεκά τοῦ Πάρδο ἐπίσης στή Μαδρίτη. Τέλος ὁδηγήθηκε στήν ἀπομονωμένη βίλλα τῆς Ἀλκάλα δέ Ἐνάρες, ὅπου χάνουμε τά ἴχνη του.

Γνωρίζουμε τά ὀνόματα τῶν τριῶν ἀστυνομικῶν (Ραμάγιο, Βαλεντίν καί Ροσέλ) πού συνέλαβαν τόν Νίν. Σύμφωνα μέ τούς συντρόφους τῆς CNT, ὁ ἄνθρωπος πού εὐθύνεται γιά τήν ἐξαφάνισή του πρέπει νά ἦταν ἕνας ρῶσος ἀξιωματικός τῆς Διεθνοῦς Ταξιαρχίας: ὁ Ὀρλώφ.

Ὁ ἀρχηγός τῆς Ἀσφάλειας, Ὀρτέγκα, ἐπειδή θεωρήθηκε ὕποπτος συνεργίας καί πού ἄλλωστε δέν κατάφερε νά ξαναβρεῖ τό Νίν, καθαιρέθηκε. Ἀλλά τόν ἀντικατέστησαν μ' ἕνα σταλινικό πού ὀνομαζόταν Μορόν καί πού, μόλις ἄρχισε ἡ ἀνάκριση, ἄφησε ἐλεύθερους τούς ἀστυνομικούς πού εἶχαν συλληφθεῖ μέ διαταγές τοῦ προανακριτῆ.

Τί ἀπόγινε ὁ 'Αντρές Νίν

Σ' αὐτό τό ἐρώτημα, δέν μποροῦμε νά ἀπαντήσουμε παρά μέ ὑποθέσεις. 'Ωστόσο δύο πράγματα φαίνονται σίγουρα:

Τό πρῶτο εἶναι πώς αὐτή ἡ ὕπουλη τρομοκρατική ἐνέργεια, εἶναι ἔργο τοῦ σταλινισμοῦ: ἡ πληθώρα τῶν κομμουνιστικῶν ἐπιθέσεων ἐνάντια στό POUM, στούς μῆνες πού προηγήθηκαν, οἱ δολοφονίες ἤ οἱ ἐξαφανίσεις πολλῶν ἄλλων ἀγωνιστῶν συντρόφων (Μπερνέρι, Μπαρμπιέρι, Ἔρβιν Βόλφ, Μάρκ Ράιν, Κούρτ Λαντάου), τέλος οἱ ὁμολογίες — λίγο πολύ συγκαλυμένες — τῶν ὑπουργῶν στά μέλη τῆς 2ης ἀντιπροσωπείας, ὅλα αὐτά ἐπιβαρύνουν τούς ἀνθρώπους τῆς Γ' Διεθνοῦς.

Τό δεύτερο εἶναι πώς ὁ Νίν δέν ξαναβρέθηκε. Ἄν ἐμφανιζόταν, θά εἶχε πολλά πράγματα νά πεῖ καί ξέρουμε πώς δέν θά σώπαινε ποτέ.

Στήν περίοδο ἀπό τόν Αὔγουστο 1936 (πρώτη δίκη τῆς Μόσχας), ὥς τίς μέρες μας, μία περίοδο πού σημαδεύτηκε ἀπό τίς ἐκκαθαρίσεις ὅλων τῶν παλιῶν μπολσεβίκων, ὅλων αὐτῶν πού πῆραν μέρος στήν 'Οχτωβριανή 'Επανάσταση ἤ στήν οἰκοδόμηση τῆς Γ' Διεθνοῦς, ἕνας ἀγωνιστής, σάν τόν Νίν, μάρτυρας καί πρωταγωνιστής τῶν ἀγώνων τοῦ παρελθόντος, πού ἔζησε χρόνια στή Μόσχα καί εἶχε μία διεθνή φήμη, δέν θά ἔπρεπε νά παραμείνει ζωντανός.

Ἡ «ἀπομονωμένη βίλλα» τῆς 'Αλκαλά δέ 'Ενάρες, βρίσκεται κοντά σέ ἕνα σοβιετικό ἀεροδρόμιο. 'Ο Νίν ὁδηγήθηκε σ' αὐτήν γιά νά ἀνακριθεῖ ἀπό τούς ρώσους ἀξιωματικούς πού βρισκόντουσαν ἐκεῖ; 'Απήχθη καί μεταφέρθηκε στή Ρωσία; Δολοφονήθηκε ἐπί τόπου; Κανείς δέν τό ξέρει.

'Ο 'Αντρές Νίν ἦταν ἀπό αὐτούς πού ἐμπνέουν τήν ἐχτίμηση μέ τήν ἁγνότητα τῆς ζωῆς τους, μέ ἕνα σύνολο ἀπό ἀνθρώπινα καί πνευματικά χαρίσματα. Εἶναι ἕνα ἀπό τά μεγαλύτερα θύματα αὐτῆς τῆς νέας τυραννίας πού ὀνομάζεται σταλινισμός.

Στό μέτρο πού τά μάτια ἀνοίγουν καί οἱ αὐταπάτες διαλύονται, οἱ ἡγέτες τῆς ἐκφυλισμένης Γ' Διεθνοῦς ἀναγκάζονται νά καταφύγουν σέ ὅλο καί πιό βίαιες, κυνικές καί εἰδεχθεῖς μεθόδους γιά νά διατηρήσουν τήν κυριαρχία τους καί ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπ' αὐτούς πού τούς ἐνοχλοῦν.

Ὅμως ἔρχεται μία στιγμή πού τό αἷμα ζητάει ἐκδίκηση, καί ὅπου συντελοῦνται μεταστροφές τῆς κοινῆς γνώμης πού παραλύουν τά χέρια τῶν δολοφόνων. 'Αργά ἀλλά σταθερά, μιά παρόμοια κίνηση ἀρχίζει αὐτόν τόν καιρό νά δημιουργεῖται. Βγαίνοντας στό προσκήνιο μαζί μέ μιά ἀτέλειωτη σειρά ὠμοτήτων, ἡ ἐξαφάνιση τοῦ Νίν καί τόσων ἄλλων ἐπαναστατῶν, ξεσήκωσε ἕνα τεράστιο κῦμα ἀγανάκτη-

σης στήν Ἰσπανία καί σ' ὅλο τόν κόσμο. Ὁ θάνατος τοῦ Νίν θά ἀποδεῖ ὀλέθριος γιά ὅσους τόν ὀργάνωσαν.

Ἡ περίπτωση Λαντάου

Στίς 23 Σεπτέμβρη, ὁ Κούρτ Λαντάου συνελήφθη ἀπό δύο αὐτοαποκαλούμενους ἀστυνομικούς, πού συνοδευόντουσαν ἀπό ἕναν φρουρό ἐφόδου. Σύντομα μάθαμε πώς γιά μιά ἀκόμα φορά, δέν ἐπρόκειτο γιά μιά σύλληψη, ἀλλά γιά μιά ἀπαγωγή. Οἱ σύντροφοι τῆς ὁμάδας «Der Funke» στό Παρίσι, ἔγραψαν γιά τήν ὑπόθεση αὐτή:

«Πέμπτη, 23 Σεπτέμβρη 1937. Ὁ Κούρτ Λαντάου, γνωστός μέ τό ψευδώνυμο Βόλφ Μπέρτμαν, ἀπήχθη ἀπό ἕνα μικρό σπίτι στά περίχωρα τῆς Βαρκελώνης. Ἀπό τίς συνθῆκες τῆς ἐξαφάνισής του, συνάγεται ὅτι πρόκειται γιά μία ἀπαγωγή ὀργανωμένη ἀπό τούς σταλινικούς πράχτορες. Οἱ Νίν, Μάρκ Ράιν, Βόλφ καί πολλοί ἄλλοι εἶχαν ἐξαφανισθεῖ μέ τόν ἴδιο τρόπο. Γιά τήν περίπτωσή τους, οὔτε ἡ ἐπίσημη ἀστυνομία οὔτε ἡ κυβέρνηση μπόρεσαν νά μᾶς δώσουν καμιά πληροφορία. Ἐπί πολλούς μῆνες, οἱ σταλινικοί κατηγοροῦσαν τόν Βόλφ Μπέρτμαν πώς εἶναι ὁ «ἀρχηγός μιᾶς τρομοκρατικῆς συμμορία», σύνδεσμος μεταξύ Γκεστάπο καί POUM. Ἡ κατηγορία πώς εἶναι πράχτορας τῆς Γκεστάπο, σέ σχέση μέ τό ἐπαναστατικό του παρελθόν καί μέ τή μέχρι τώρα δράση του, φαίνεται σάν μία σχιζοφρενική ἐπινόηση.

Ὁ Βόλφ Μπέρτμαν, σάν γραμματέας τῆς κομμουνιστικῆς ὁμάδας «Der Funke», ἐγκατέλειψε τή Γερμανία τόν Μάρτη 1933, καταδιωκόμενος ἀπό τούς πράχτορες τῆς Γκεστάπο. Πρίν ἀπ' τά 1933 ὅλα τά μέλη τῆς ὁμάδας «Der Funke», μέ ἐξαίρεση τόν Μπέρτμαν, τή γυναίκα του κι ἕναν ἄλλο σύντροφο, συλλήφθηκαν, βασανίσθηκαν καί ὁδηγήθηκαν στά κάτεργα καί στά στρατόπεδα συγκέντρωσης. Καί ἐνάντια στόν Μπέρτμαν, πού τόν καταζητοῦσε ἡ ἴδια ἡ Γκεστάπο, οἱ σταλινικοί διατυπώνουν τήν κατηγορία πώς εἶναι πράχτορας της!

Τό μένος τῶν σταλινικῶν στρέφεται ἐνάντια στόν κομμουνιστή θεωρητικό τῆς ἀντιπολίτευσης. Ἔχει σά στόχο τόν συγγραφέα τῆς μπροσούρας τοῦ Δεκέμβρη 1936, «Ἰσπανία 1936, Γερμανία 1918», ὅπου ἤδη ἔδειχνε πώς ἡ συντριβή τῶν ἐπαναστατημένων ἐργατῶν ἀπό τούς σταλινικούς στήν Ἰσπανία — στήν ὁποία συνέβαλαν ἀπό τόν Μάη — ἦταν μία ἀναπόφευκτη συνέπεια τῆς πολιτικῆς τους.

Τό μίσος τους στρέφεται ἐνάντια σ' ἕναν ἄνθρωπο πού ἀφιέρωσε ὅλη του τή ζωή ἀποκλειστικά στό ἐπαναστατικό κίνημα, ἀπό τά 1921 στίς γραμμές τοῦ αὐστριακοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, σάν μέλος τῆς σύνταξης τῆς «Κόκκινης Σημαίας» τῆς Βιέννης καί στό τμῆμα προπαγάνδας καί ἀγκιτάτσιας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς

τοῦ Κ.Κ. Αὐστρίας καί πού, ἀπ' τά 1923, πῆρε μέρος στόν ἀγώνα τοῦ Τρότσκυ ἐνάντια στό Στάλιν.

Ἡ ἐχθρότητα τῶν σταλινικῶν ἀναζωπυρώθηκε καί πάλι ὅταν, στά 1930, ἵδρυσε μαζί μέ τόν Ἄλφρεντ Ρόσμερ καί τόν Τρότσκυ, τό γραφεῖο τῆς Διεθνοῦς Κομμουνιστικῆς Ἀντιπολίτευσης τῆς Ἀριστερᾶς. Δέν κατασιγάστηκε ὅταν, στά 1931, διαχώρισε τή θέση του ἀπό τόν Τρότσκυ ἐξαιτίας διαφωνιῶν πάνω σέ ὀργανωτικά ζητήματα, οὔτε ὅταν, στά 1933, στράφηκε ἐνεργητικά ἐνάντια στόν Τρότσκυ γιά τό ζήτημα τῆς ἵδρυσης τῆς Δ' Διεθνοῦς.

Τό μίσος τῶν σταλινικῶν τόν συνόδευε ἀδιάκοπα, ἐξαιτίας, βασικά, τῆς διεθνοῦς του δραστηριότητας, πού στήν Αὐστρία καί στή Γερμανία, στήν ἐξορία καί στήν Ἱσπανία, ἐμπνεόταν ἀπό τίς θεμελιακές ἀρχές τοῦ μαρξισμοῦ γιά νά πολεμήσει τήν σταλινική πολιτική.

Στήν ἐξορία, σέ πολυάριθμες συνεντεύξεις καί ἄρθρα, ἀσχολήθηκε μέ τά προβλήματα τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος. Τό Νοέμβρη 1936, ἔφυγε γιά τήν Ἱσπανία καί προσχώρησε στό POUM γιά νά προσφέρει τίς ὑπηρεσίες του στήν Ἱσπανική Ἐπανάσταση.

Οἱ σημερινοί ἰθύνοντες τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, ἀνίκανοι νά ἀναμετρηθοῦν μέ τούς ἀντιπάλους τους στό πολιτικό πεδίο καί ἀπό φόβο μήπως δοῦν νά ξεσκεπάζεται ἡ ἐγκληματική τους πολιτική, ἀντικαθιστοῦν τίς συζητήσεις μέ τό ἔγκλημα καί τήν τρομοκρατία!

Ἡ ἀπαγωγή

Στίς 9 Ὀχτώβρη, ἡ συντρόφισσα Σ. Ντ. ἐμφανίζεται στό δικαστήριο καί κάνει τήν ἑξῆς δήλωση:

«Φιλοξένησα στό διαμέρισμά μου στή Βαρκελώνη κάποιον Κούρτ Λαντάου, αὐστριακῆς ἐθνικότητας, γνωστό μαρξιστή συγγραφέα.

Στίς 23 Δεκέμβρη, γύρω στίς 7 τό βράδυ, ἦρθαν δύο ἀστυνομικοί, συνοδευόμενοι ἀπό ἕναν φρουρό ἐφόδου, γιά νά συλλάβουν τόν Κούρτ Λαντάου. Δέν ἔγινε καμία ἔρευνα, ἀλλά πῆραν ἀμέσως τόν κρατούμενο.

Οἱ ἔρευνες πού ἔγιναν στήν Κεντρική Διεύθυνση Δημόσιας Τάξης, καθώς καί σέ ὅλες τίς ἐπίσημες φυλακές, δέν ἔφεραν κανένα ἀποτέλεσμα. Μετά τή σύλληψη τοῦ Κούρτ Λαντάου, δέν ξέρουμε οὔτε ποῦ μεταφέρθηκε, οὔτε ποῦ βρίσκεται σήμερα. Ἀκόμα καί ὁ γενικός ἐπίτροπος Δημόσιας Τάξης, Παουλίνο Γκομέθ, εἶπε στούς ἐνδιαφερόμενους γιά τήν ἐξαφάνιση τοῦ Κούρτ Λαντάου, πώς δέν εἶχε καμιά πληροφορία ἀπό τήν Βαλένθια σάν ἀπάντηση στην ἐπερώτησή του. Ὅλα αὐτά τά γεγονότα μᾶς ἐπιτρέπουν νά ὑποθέσουμε πώς ὁ

Κούρτ Λαντάου συνελήφθη κάτω ἀπό τά μάτια τῶν ἐπίσημων ἀρχῶν, χωρίς νά λάβει γνώση ὁ γενικός ἐπίτροπος Δημόσιας Τάξης. Οἱ ἀστυνομικοί ἐργαζόντουσαν γιά δικό τους λογαριασμό; Ὑπάκουαν σέ διαταγές τοῦ ἀνωτέρου τους, δηλαδή τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀστυνομίας Μ. Μπουρίγιο; Ποῦ ὁδήγησαν τόν Κούρτ Λαντάου ὅταν τόν συνέλαβαν; Τί ἀπόγινε;

Ἄν ὑποθέσουμε πώς τά προαναφερθέντα γεγονότα συνιστοῦν τά ἀκόλουθα ἀδικήματα: ἀπαγωγή, στέρηση τῆς ἐλευθερίας, ἀκόμα καί φόνο, ἡ κάτωθι ὑπογεγραμμένη τά καθιστᾶ γνωστά στίς ἀρχές.

Παρακαλεῖ τό δικαστήριο νά ἐνεργήσει ἀμέσως καί νά διατάξει προανάκριση μέ σκοπό νά μάθουμε τί ἀπόγινε ὁ Κούρτ Λαντάου καί νά τιμωρηθοῦν οἱ ἔνοχοι».

Σ. Ντ.

Δίνουμε τώρα τό λόγο στήν Κάτια Λαντάου:

«Ὅταν μοῦ εἶπαν πώς ὁ Κούρτ Λαντάου συνελήφθη ἀπό δύο ἀστυνομικούς καί ἕναν φρουρό ἐφόδου, πίστεψα στήν ἀρχή πώς θά πρόκειται γιά κανονική σύλληψη. Ἀργότερα, ὅταν κι ἐγώ ἡ ἴδια μεταφέρθηκα στό Πασέο Σάν Χουάν 104, ἕδρα τῆς GPU, κατάλαβα πώς ἡ GPU εἶχε κατορθώσει νά ἐνεργήσει «νόμιμα», ἐφόσον ἔλεγχε τόν κρατικό μηχανισμό καί, πάνω ἀπ' ὅλα, ἀφοῦ εἶχε στή διάθεσή της ἀρκετούς φρουρούς, «εἰδικά ἐπιλεγμένους», καθώς ἔλεγαν, πού ἀποτελοῦσαν τά πιό πιστά μέλη τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας.

«Κανείς δέν ξέρει ποῦ καί γιά ποιόν δουλεύουμε. Καί ὅταν ἡ ὑπηρεσία μας ἔχει τελειώσει, δέν ἔχουμε δεῖ οὔτε ἀκούσει τίποτα. Ναί, αὐτό εἶναι τυφλή ὑπακοή, ἄν θέλετε, ἀλλά εἶναι ἀκριβῶς αὐτό πού ταιριάζει σ' ἕναν πιστό ἀγωνιστή», μοῦ ἔλεγαν.

Ναί, τούς γνώρισα αὐτούς τούς νεαρούς «ἰδεαλιστές», πού, γιά 100 πεσέτες παραπάνω τό μήνα, ἦταν ἱκανοί γιά ὅλα καί μᾶς μπούχτισαν ἀρκετά μέ τήν «ὑπερηφάνειά» τους σάν «ἀγωνιστές πρώτης τάξεως». Δέν ὑπάρχει ἡ παραμικρή ἀμφιβολία γιά αὐτούς πού συνέλαβαν τόν Κούρτ Λαντάου. Ξέρουμε ἀκόμα πώς τό σπίτι ἦταν ἤδη ὑπό παρακολούθηση ἐδῶ καί μερικές μέρες ἀπό ἕνα ζευγάρι, ἕναν ἄντρα καί μία νεαρή ξανθή γυναίκα, πού προφανῶς ἦταν ξένοι. Ἡ περιγραφή τῆς γυναίκας μᾶς ἀφήνει νά ὑποπτευθοῦμε πώς πρόκειται γιά τήν Σ.Κ., πράκτορα τῆς GPU στή Βαρκελώνη. Ἄλλωστε, διάλεξαν τή στιγμή πού ὁ Κούρτ Λαντάου βρισκόταν μόνος στό σπίτι. Οἱ μάρτυρες λένε πώς τοῦ ἔδωσαν μόλις 3 μέ 5 λεπτά γιά νά ἀλλάξει ροῦχα καί τό αὐτοκίνητο, μία μεγάλη καί πολυτελής Ρόλς - Ρόυς, εἶχε κιόλας ἐξαφανιστεῖ πρός τήν κατεύθυνση τῆς Βαρκελώνης. Ἀπό τότε, κανένα ἴχνος του, κανένα νέο του.

Γιά ποιό πράγμα κατηγοροῦσαν οἱ σταλινικοί τόν Κούρτ Λαντάου; Δέν παραθέτω παρά μόνο τίς βασικές κατηγορίες πού ἐπανα-

λαμβάνονται σέ ὅλες τίς ἀνακρίσεις τῶν ξένων συντρόφων, μελῶν τοῦ POUM. Ἡ πιό σοβαρή κατηγορία, στήν ὁποία ἔδιναν τό μεγαλύτερο βάρος, ἦταν πώς ὁ Κούρτ Λαντάου ὑπῆρξε μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ POUM. Περιττεύει νά ποῦμε πώς αὐτό ἦταν μιά ἁπλοϊκή καί φανερή ἐπινόηση, γιατί ἡ Ε.Ε. τοῦ POUM δέν περιλάμβανε παρά μονάχα Ἱσπανούς συντρόφους. Ἔπειτα, ὁ διεθνής σταλινικός τύπος τόν παρουσίαζε σάν «θεωρητικό «ἐγκέφαλο» τοῦ POUM (εἰδικό τεῦχος τῆς «Διεθνοῦς» — Σεπτέμβρης 1937). Στίς ἀνακρίσεις τοῦ συντρόφου Π., κατηγοροῦσαν τόν Κούρτ Λαντάου πώς ἵδρυσε τήν γερμανική ὁμάδα τοῦ POUM, μιά ἀληθινή τρομοκρατική ὀργάνωση, γιά νά προετοιμάσει τά γεγονότα τοῦ Μάη. Γράμματα μέ πολιτικό περιεχόμενο μετατράπηκαν σέ ντοκουμέντα γιά νά ἀποδείξουν τήν προμελέτη τρομοκρατικῶν ἐνεργειῶν, ὄχι μονάχα ἐνάντια στόν Στάλιν, ἀλλά καί ἐνάντια σέ ὅλους τούς ἡγέτες τῆς Γ΄ Διεθνοῦς! Οἱ σταλινικοί δέν ἔχουν καθόλου τύχη! Νά κατηγοροῦν γιά τρομοκρατία ἕναν ἀγωνιστή πού πάντοτε πολέμησε ἐνάντια στήν ἀτομική τρομοκρατία μέ ὅλες του τίς δυνάμεις... Ὅμως, λίγο τούς ἐνδιαφέρει ἡ ἀλήθεια.

Ἕνας ἀπό τούς πιό ἀνέντιμους πράχτορες τῆς GPU, ὁ Μόριτς Μπρέσλερ, ἀλλιῶς Φόν Ράνκε, περιόρισε τό κατηγορητήριο στό οὐσιῶδες σημεῖο του. Αὐτός καί ἡ γυναίκα του, ἡ Σέλπ Καπαλάντζ, συνέλαβαν ἕνα σύντροφο, ἐπειδή ὑποπτευόντουσαν ὅτι ἤξερε ποῦ βρισκόταν ὁ Κούρτ Λαντάου. «Ἄν δέν μᾶς δώσετε τή διεύθυνσή του», ἔλεγαν, «δέν θά βγεῖτε ποτέ ἀπό τήν φυλακή. Εἶναι ἐχθρός τοῦ λαϊκοῦ μετώπου καί τοῦ Στάλιν. Ὅταν μάθουμε ποῦ μένει, θά πᾶμε νά τόν σκοτώσουμε.».

Ἡ ἀπεργία πείνας

Ἡ ἀπαγωγή ἔγινε στίς 23 Σεπτέμβρη. Οἱ ἱσπανοί σύντροφοι καί οἱ ξένοι φίλοι ἔκαναν ὅλα τά ἀπαραίτητα διαβήματα καί ἐνέργειες πού γίνονται στήν περίπτωση μιᾶς κανονικῆς σύλληψης. Ὅλα αὐτά δέν ἔφεραν κανένα ἀποτέλεσμα. Καί μεῖς φυλακισμένες γιά πολλούς μῆνες χωρίς ἐπίσημη κατηγορία, χωρίς ἀνάκριση, ἀναρωτιόμασταν: «Μποροῦμε νά σιωπήσουμε ἀπέναντι στό γεγονός πώς ἐξαφάνισαν, χτές τόν Ἀντρές Νίν, σήμερα τόν Κούρτ Λαντάου; Αὔριο, ποιανοῦ θά εἶναι ἡ σειρά; Μποροῦμε νά ὑποχωρήσουμε μπροστά σέ παρόμοιες μεθόδους πολιτικοῦ γκαγκστερισμοῦ; Δέν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος διαμαρτυρίας γιά ἕναν πολιτικό κρατούμενο ἀπό τήν ἀπεργία πείνας. Θέλω νά πῶ πώς οἱ συντρόφισσες μου δέν μέ ἀκολούθησαν ἀπό οἶκτο, ἀλλά ἀπό πολιτική πεποίθηση, γιά νά φωνάξουν πώς ἐμεῖς, ἀκόμα καί σάν κρατούμενες, καταδικασμένες στήν ἀπραξία, δέν μπορούσαμε οὔτε θέλαμε νά σιωπήσουμε. Μιλήσαμε,

καί μᾶς ἄκουσαν ἐκεῖ πού θέλαμε νά μᾶς ἀκούσουν: στά ἐργοστάσια, σέ ὅλους τούς χώρους δουλειᾶς τῶν συντρόφων μας, οἱ ἐργάτες καταλάβαιναν τό πολιτικό νόημα τῆς ἀπεργίας πείνας μας.

Ἀκόμη κι ὁ Μ. Ἰροῦχο, ὑπουργός δικαιοσύνης, «ἐνάρετος» καθολικός, τό καταλάβαινε. Καταλάβαινε πώς αὐτή ἡ ἀπεργία θά ἐξαπλωνόταν καί πώς τήν Κυριακή 22 Νοέμβρη θά τήν ἀκολουθοῦσαν ἑκατοντάδες ἀντιφασίστες κρατούμενοι, γιά νά διαμαρτυρηθοῦν ἐνάντια στίς σταλινικές μεθόδους. Ἡ μοναδική πρόθεση τοῦ Ἰροῦχο ἦταν νά βάλει ἕνα τέλος σ' αὐτή τήν ἐνοχλητική ἱστορία μέ ὁποιοδήποτε τρόπο καί, ἄν γίνεται, μέ συμβιβαστικό τρόπο. Γι' αὐτό ἦρθε προσωπικά στίς 22 Νοέμβρη, αὐτός, ἕνας ὑπουργός, νά ἐπισκεφθεῖ μία φυλακισμένη. Γι' αὐτό μίλησε γιά τούς δολοφόνους τοῦ Νίν καί τοῦ Λαντάου. Μίλησε χωρίς καμιά ἀπόδειξη, γιά νά βάλει τέλος στήν ἀπεργία καί γιά νά δώσει ἕνα γερό χαστούκι στούς σταλινικούς πού γελοιοποιήθηκαν ὁλότελα, κατηγορώντας με ἐπίσημα πώς ἔχω ἀναμιχθεῖ στήν ἐξαφάνιση τοῦ Ἀντρές Νίν, γιά νά μέ τιμωρήσουν πού μίλησα μιά μία ἄλλη ἐξαφάνιση.

Μία βδομάδα μετά τήν ἀπεργία πείνας μέ ἀποφυλάκισαν. Μία βδομάδα μετά τήν ἀποφυλάκισή μου, ἡ Ὑπηρεσία Πληροφοριῶν μέ συνέλαβε ξανά. Ἦταν μιά κλασσική σύλληψη, δηλαδή χωρίς ἔνταλμα καί μέ ὠμή βία. Μαζί μέ μένα, συνέλαβαν καί τήν συντρόφισσα Ε. Χ.. Πρίν νά ἀνέβω στό αὐτοκίνητο, θέλησα νά φωνάξω κάποιον γιά νά σημειώσει τόν ἀριθμό του. Διαπίστωσα πώς δέν εἶχε ἀριθμό. Λίγες μέρες, νωρίτερα, στίς 2 Δεκέμβρη, ὁ Μ. δέ Χουάν, διευθυντής τῆς Ἀσφάλειας, μοῦ εἶχε πεῖ: «Ἔχετε δυστυχῶς δίκιο. Ἔγιναν ἀπαγωγές, χρησιμοποιήθηκαν αὐτοκίνητα χωρίς ἀριθμό, ἀλλά σᾶς βεβαιώνω πώς ὅλα αὐτά δέν γίνονται πιά». Μετά τήν σύλληψή μου ἀπό τήν Ὑπηρεσία Πληροφοριῶν, ὁ Μ. Θουγκαθαγκοϊτία, ὑπουργός Ἐσωτερικῶν, σέ ἀπάντηση τῶν πολυάριθμων διαβημάτων πού ἔγιναν γιά χάρη μου, δήλωσε πώς εἶναι ἀνίσχυρος ἀπέναντι στήν GPU, πού ἀποτελοῦσε τμῆμα τοῦ ἴδιου τοῦ ὑπουργείου του.

Τά στηρίγματα τῆς κατηγορίας

Ἄν ἐπεκτείνομαι στή δεύτερη σύλληψή μου, εἶναι γιά νά καταδείξω ποῦ στηρίζονται οἱ κατηγορίες γιά κατασκοπεία ἐνάντια στούς ἐπαναστάτες καί ἀκόμα ποιοί εἶναι οἱ «ἄνθρωποι» πού ἦρθαν στήν Ἱσπανία γιά νά μᾶς «κρίνουν».

Φτάνουμε τελικά στό Πασέο Σάν Χουάν 104, ἕδρα τῆς GPU στή Βαρκελώνη. Μπαίνουμε ἀμέσως σ' ἕνα γραφεῖο καί ἀρχίζει ἡ πρώτη ἀνάκριση, ἡ μόνη ἄλλωστε πού ἔγινε ἀπό Ἱσπανό. Αὐτός ἀναφέρεται στά γεγονότα τοῦ Μάη καί στή συμμετοχή μου σ' αὐτά. Ἔπειτα μέ ρωτάει τουλάχιστο 3 φορές ἄν εἶμαι ἑβραία. Βλέποντας

τήν ἐπιμονή του, τόν ρωτάω γιατί αὐτό τόν ἐνδιαφέρει τόσο. Μοῦ λέει: «Γιά μᾶς εἶναι ζήτημα φυλετικό». Τοῦ ἀπαντάω πώς γιά μᾶς τούς κομμουνιστές καί σοσιαλιστές δέν μπαίνει τέτοιο ζήτημα κι ὅτι αὐτό μοῦ θυμίζει τό λεξιλόγιο τῶν γερμανῶν φασιστῶν. Θέλει νά μέ πείσει πώς βρισκόμαστε στό ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν. Ζητάω νά δῶ τόν ὑπουργό Ἐσωτερικῶν πού, καθώς τούς λέω, μέ ἔχει ἀποφυλακίσει ἐδῶ καί μία ἑβδομάδα. Ὁμολογεῖ τότε πώς δέν βρισκόμαστε στό ὑπουργεῖο, ἀλλά σ' ἕνα «παράρτημά» του, πού, σύμφωνα μ' αὐτόν, εἶναι τό ἴδιο πράγμα.

Στίς 6 τό βράδυ, ὁ διευθυντής τοῦ «παραρτήματος» φτάνει, συνοδευόμενος ἀπό ἕναν ξένο. Αὐτός ὁ ξένος κλείνεται μαζί μου σ' ἕνα γραφεῖο. Ὅταν διαμαρτύρομαι πώς μᾶς συνέλαβαν μέ τή βία, χωρίς ἔνταλμα σύλληψης, μᾶς λέει: «Ἐμεῖς εἴμαστε τό Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν, συλλαμβάνουμε ὅποιον θέλουμε καί παίρνουμε ἔνταλμα συλλήψεως ἀπό τήν Ἀστυνομία». Ἀναφερόμενος στήν πρόσφατη σύλληψη τοῦ Γκαστόν Λαντμιράλ, λέει: «Συλλαμβάνουμε — καί χωρίς ἔνταλμα — ἄτομα πού ἔχουν ἀφεθεῖ ἐλεύθερα μέ τήν ἄμεση μεσολάβηση τῆς γαλλικῆς κυβέρνησης. Δέ δίνουμε λογαριασμό σέ κανένα».

Μοῦ λέει πώς δέν εἶμαι κρατούμενη, ἀλλά ὅτι μ' ἔχουν μονάχα ἀνάγκη ἐπειδή γνωρίζω πολύ κόσμο. Ἀκόμα, πώς περιμένουν νά τούς δώσω πολύτιμες πληροφορίες. Δηλώνω πώς κατ' ἀρχήν ξέρω πολύ λίγο κόσμο καί κατά δεύτερον λόγο ὅτι δέν εἶμαι διατεθειμένη νά δώσω πληροφορίες στήν «Ὑπηρεσία Πληροφοριῶν». Μετά ἀπ' αὐτή τή δήλωση, ἡ ἀτμόσφαιρα ἀλλάζει. Μοῦ λέει πολύ ἤρεμα πώς δέν θά βγῶ ποτέ ζωντανή ἀπ' αὐτό τό κτίριο, πώς θά μέ τουφεκίσουν σέ 8 μέρες. Τοῦ ἀπαντάω πώς εἶναι πιό βολικό νά μ' ἀφήσουν νά ψοφήσω σιγά-σιγά. Καθώς μιλάει μέ αὐστριακή προφορά, τοῦ θέτω μερικά ἐρωτήματα ἀπό τά ὁποῖα προκύπτει πώς ἔχουμε γνωριστεῖ στό αὐστριακό κομμουνιστικό κόμμα. Τέλος θυμᾶμαι πώς τόν εἶχα δεῖ, πρίν ἀπό 10 ἤ 12 χρόνια, στήν ἕδρα τοῦ Κόμματος, στή Βιέννη καί πώς ὀνομάζεται Λέοπολντ Κούλκζαρ.

Μετά ἀπό μία ὥρα συνομιλίας, ἀνεβαίνω στόν πρῶτο ὄροφο συνοδευόμενη ἀπό αὐτόν, ἀπό τόν γραμματέα του, ἕναν σγουρο ἀλητάκο μέ τό ὄνομα Χάρρυ καί ἀπό τό διευθυντή τοῦ «παραρτήματος». Μέ ὁδηγοῦν σέ ἕνα ὑπερπολυτελές διαμέρισμα, μέ σαλόνι, κρεβατοκάμαρα, τουαλέτα, μπάνιο. Εἶναι τό διαμέρισμα τοῦ διευθυντῆ. Τό ἴδιο βράδυ ζητάω πληροφορίες γιά τούς ἄλλους συντρόφους. Μοῦ λένε πώς εἶναι ὅλοι καλά, πώς ἔχουν κρεβάτια καί κουβέρτες. Ἀργότερα μαθαίνω πώς αὐτά τά καθάρματα ἀφήσανε τήν Ἔλσα σ' ἕνα ἐγκαταλειμμένο δωμάτιο, χωρίς φῶς καί χωρίς κουβέρτες ἐπί 5 μέρες καί πώς μιά ἄλλη κρατούμενη, πού δουλεύει σάν π ω λ ή τ ρ ι α κ α ί π ά σ χ ε ι ἀ π ό τ ή ν κ α ρ δ ι ά τ η ς,

ἔμεινε 10 μερόνυχτα χωρίς κρεβάτι, χωρίς στρῶμα, χωρίς κουβέρτες, πάνω σέ μιά καρέκλα. Ἔχει ἀρρωστήσει σοβαρά. Ἀπό τήν κάγιε Βαλμαχόρ, μέ τή μεσολάβηση τοῦ διευθυντῆ τῆς φυλακῆς, τήν μετέφεραν στό νοσοκομεῖο. Στό Πασέο Σάν Χουάν θά τήν ἄφηναν νά πεθάνει μέ τήν ἡσυχία της. Συχνά μοῦ ἔλεγαν: «Ἄν θέλετε νά ξαναρχίσετε τήν ἀπεργία πείνας, σύμφωνοι. Ἄ! Αὐτοί οἱ ἠλίθιοι Ἰσπανοί δέν κάνουν καλά τή δουλειά τους ἐμεῖς θά σᾶς ἀφήσουμε νά ψοφήσετε μέ τήν ἡσυχία σας». Σέ ὅλες αὐτές τίς συζητήσεις, ὁ ὁμιλητής μιλοῦσε γιά τούς Ἰσπανούς μέ τή μεγαλύτερη περιφρόνηση, θεωρώντας τους ἠλίθιους στούς ὁποίους ἔπρεπε νά δώσει μερικά μαθήματα. Οἱ ἄλλοι σύντροφοι πού ἀνακρίθηκαν ἀπό ξένους, μοῦ εἶπαν τό ἴδιο. Αὐτοί οἱ τυχοδιῶκτες πού ἦρθαν ἀπό ὅλα τά μέρη τοῦ κόσμου, νομίζουν πώς εἶναι ἀφέντες τῆς Ἰσπανίας.

Ὅταν, στή διάρκεια μιᾶς ἀνάκρισης, μίλαγα γιά τόν ἀρχηγό τῆς Ἀστυνομίας Πασυλίνο Ραμέρο ἤ γιά τόν διευθυντή τῆς Ἀσφάλειας, πού μᾶς εἶχαν δεχτεῖ καί μᾶς εἶχαν δώσει προσωπικές ταυτότητες, ἀπειλοῦσε πώς θά τούς τιμωρήσει: «Ὅλοι αὐτοί θά πάρουν πόδι, τώρα πού ἔχουμε ὅλες τίς ἐξουσίες στά χέρια μας».

Τήν Πέμπτη 9 Δεκέμβρη 1937, τή δεύτερη μέρα τῆς σύλληψής μου, ὁ Λέοπολντ Κούλκζαρ, εἰσβάλλει στό δωμάτιό μου, στίς 7 ἡ ὥρα τό πρωί, κρατώντας στά χέρια του μερικά χαρτιά. Ἰσχυρίζεται πώς αὐτά τά φύλλα εἶναι σχεδιαγράμματα, σχεδιασμένα ἀπό μένα, πού βρῆκε στό δωμάτιό μου. Λέει πώς ἤξερε ἀπό τήν ἀρχή πώς ἤμουν κατάσκοπος, ἀλλά δέν περίμενε νά βρεῖ τόσο τραντακτές ἀποδείξεις.

Καθώς δέν ἤμουν παροῦσα κατά τήν ἔρευνα στό διαμέρισμα πού ἔμενα, ὑπέθεσα πώς εἶχαν τοποθετήσει αὐτά τά χαρτιά, πού ἦταν ἴσως ἀληθινά σχεδιαγράμματα, κατά τήν ἔφοδό τους. Δέν ἐπρόκειτο κάν γι' αὐτό. Τό δωμάτιο στό ὁποῖο συγκατοικοῦσα μέ τήν Ε. Χ. ἐδῶ καί μιά βδομάδα, ἀνῆκε σ' ἕνα νεαρό σχεδιαστή πού ἐκείνη τήν ἐποχή βρισκόταν στό μέτωπο. Τά ὑποτιθέμενα σχεδιαγράμματα ἦταν σχέδια πού εἶχε φτιάξει γιά νά πάρει μέρος σ' ἕνα διαγωνισμό. Ὅμως αὐτό δέν μοῦ χρησίμευε σέ τίποτα. Ὅταν φαινόταν πιά ξεκάθαρα πώς δέν εἶχα δεῖ ποτέ μου αὐτά τά φύλλα, μοῦ εἶπαν: «Τόσο τό χειρότερο γιά σᾶς. Εἶναι ἕνα ἀποδεικτικό στοιχεῖο παραπάνω. Ἄλλωστε κάνατε κατασκοπεία ἀκόμα καί μέσα στίς γυναικεῖες φυλακές», μέ τήν ὑποστήριξη τῆς διευθύντριας, πού δρκιζόταν πώς θά τήν τιμωρήσει, καθώς ἐπίσης καί τόν Μ. Τάσσις, τό διευθυντή τῶν φυλακῶν, πού, καθώς φαίνεται, ἦταν πολύ μαλακός. «Ξέρουμε», μοῦ εἶπε, «πώς γράψατε παράνομα γράμματα στόν φίλο σας Μ., συντάκτη τῆς «Ἐφημερίδας τῶν Ἐθνῶν», στήν Γενεύη. — «Σέ ποιόν φίλο Μ., ἀφοῦ ἐγώ δέν ξέρω κανέναν Μ.». Ὁ τύπος ἔβα-

λε τά γέλια: «Δέν τόν ξέρετε; Εἶναι κωμικό. Προσπαθεῖτε νά ἀρνηθεῖτε πώς συζήσατε μαζί κι οἱ τρεῖς, γιά πολλά χρόνια; Καί δέν λείπουν βέβαια οἱ μάρτυρες», πρόστεσε.

Ὁ Μ. μοῦ ἦταν γνωστός, κατ' ὄνομα, σάν ἕνας 100% σταλινικός. Ἄραγε δέν εἶναι πιά πιστός ὅσο καί πρίν στή σταλινική γραμμή; Δέν τό ξέρω. Ἐν πάσει περιπτώσει, δέν εἶχαν διαλέξει τό κατάλληλο πρόσωπο, δεδομένου ὅτι δέν τόν γνώριζα προσωπικά. Ὅταν ἐπέμεινα νά μοῦ δείξουν ἔστω καί ἕνα ἰδιόγραφο, παράνομο γράμμα μου στόν Μ., ὁ Λέοπολντ Κούλκζαρ ἔχασε πολύ γρήγορα τήν αὐτοπεποίθησή του. Εἶπε πώς τήν ἀλληλογραφία μέ τόν Μ. δέν τήν εἶχα ἀναλάβει ἐγώ ἀλλά ὁ Κούρτ, ὅτι ὁ Μ. ἦταν ἕνας ἰδιαίτερα ὕποπτος τύπος, ἐπειδή ὑποστηριζόταν ἄμεσα ἀπό τήν ἀγγλική κυβέρνηση, ὄντας «πράχτορας τῆς Ἰντέλλιτζενς Σέρβις». Καί καθώς δέν μποροῦσαν νά βροῦν τόν Κούρτ, θ' ἀρκούνταν σέ μένα, κάνοντάς με τό κεντρικό πρόσωπο μιᾶς μελλοντικῆς δίκης στρατιωτικῆς κατασκοπείας.

Ἀπειλοῦν νά μέ ὁδηγήσουν στίς στρατιωτικές φυλακές, νά κάνουν τή δίκη ὅσο γίνεται πιό γρήγορα καί νά μέ τουφεκίσουν μέσα σέ 8 μέρες. Ὁ Λέοπολντ Κούλκζαρ μοῦ λέει κατά λέξη: «Ἦρθα μέ ειδική ἀποστολή γιά τήν ὑπόθεση Λαντάου. Ἡ ἱστορική μου ἀποστολή εἶναι νά ἀποδείξω ὅτι στούς 20 τροτσκιστές, οἱ 18 εἶναι φασίστες, πράχτορες τοῦ Χίτλερ καί τοῦ Φράνκο. Εἶστε ἴσως ὑποκειμενικά μιά εὐσυνείδητη ἐπαναστάτρια, ἀλλά εἶστε πεισμένη πώς μία νίκη τοῦ Φράνκο θά εἶναι πιό εὐνοϊκή γιά τήν ἐφαρμογή τῶν τροτσκιστικῶν ἰδεῶν σας, ἀπό ὅ,τι ἡ νίκη τοῦ σταλινισμοῦ».

Γιά τόν Κούρτ μίλαγε μ' ἕνα ἰδιαίτερο προσωπικό μίσος. Ἡ φράση: «Ἦρθα γιά νά πάρω μέ αἷμα τήν ἐκδίκησή μου ἀπό τόν Λαντάου», ἐπαναλαμβανόταν συνεχῶς. «Ἄν πέσει κάποτε στά χέρια μου, θά τόν κάνω νά μοῦ τό πληρώσει ἀκριβά». Ἀλλά δέν μοῦ εἶπε ποτέ γιά ποιό πράγμα ἤθελε νά πάρει ἐκδίκηση. Συχνά εἶχα τήν ἐντύπωση, μπροστά σ' αὐτό τόν ἄνθρωπο, πώς βρισκόμουν ἀπέναντι σέ μία παθολογική περίπτωση. Αὐτός ὁ ἄνθρωπος φαινόταν πώς δέν ἤξερε πιά τί ἔλεγε. Θά θυμᾶμαι πάντοτε μερικές του φράσεις, ὅπως: «Εἶμαι ἕνας πολύ θρῆσκος ἄνθρωπος. Τό αἷμα σας ἄς πέσει στό κεφάλι μου. Εἶμαι βέβαιος πώς εἶστε κατάσκοπος, ἀλλά ἄν κάνω λάθος, τόσο τό χειρότερο. Ἀναλαμβάνω ἐγώ τήν εὐθύνη».

«Ἄν ὁ Κούρτ», ἔλεγε, «δραπετεύσει ἀπό τήν Ἱσπανία, ὅλα εἶναι κιόλας ἕτοιμα γιά νά τόν καταγγείλουμε στή γαλλική ἀστυνομία γιά διενέργεια κατασκοπείας στή Νότια Γαλλία σέ συνεννόηση μέ φασιστικά στοιχεῖα». Ἀπειλοῦσε ἀκόμα καί ἄλλους συντρόφους, μέ τούς ὁποίους ἀλληλογραφοῦσα. Ἔλεγε πώς θά τούς καταγγείλει στή γαλλική ἀστυνομία, καθιστώντας ἀδύνατη τήν παραμονή τους στή Γαλλία.

Μέ κατηγοροῦσαν ἀρχικά πώς εἶχα πουλήσει σχεδιαγράμματα στή Γαλλία, ἐνῶ ὁ Κούρτ εἶχε ὀργανώσει μεταφορές ὅπλων γιά λογαριασμό τῆς FAI καί τοῦ POUM. Ἐπέμενε ἐπίσης στό θέμα τῆς ἐπίσκεψής μου στόν αὐστριακό πρόξενο τήν παραμονή τῆς σύλληψής μου. Μέ κατηγοροῦσαν πώς ἐργαζόμουν σάν κατάσκοπος στήν ὑπηρεσία τῆς Αὐστριακῆς Πρεσβείας στό Παρίσι. Ἡ ἀπόδειξη: τό διαβατήριό μου εἶχε πενταετή παράταση.

Συχνά Ἱσπανοί, στελέχη τοῦ «παραρτήματος», ὅπως ὁ Ἀλφόνσο Μαρτίνεθ, βοηθοῦσαν στίς ἀνακρίσεις. Ἔπειτα ἐρχόντουσαν νά μέ δοῦν, γιά νά κοροϊδέψουν αὐτόν τόν ξένο πού δέν θά μέ ἔκανε ποτέ νά μιλήσω, καθώς ἔλεγαν.

Ἀποφυλάκιση χωρίς δίκη

Στίς 18 Δεκέμβρη, μέ μετέφεραν στήν Κάγιε Βαλμαχόρ 5, μισαμυστική φυλακή, πού ἐξαρτιόταν ἄμεσα καί ἀποκλειστικά ἀπό τό «παράρτημα». Τρεῖς βδομάδες πρίν ἀπό τήν ἀποφυλάκισή μου, ὁ τότε ἀρχηγός τοῦ «παραρτήματος», ἦρθε νά μέ δεῖ στή φυλακή καί μέ ρώτησε: «Πέστε μου, πραγματικά, κα Λαντάου, γιά ποιό λόγο βρίσκεστε ἐδῶ;» Τήν ἴδια ἐρώτηση μοῦ ἔκανε ὁ σενιόρ Ὀρντόνεθ (σοσιαλιστής πού ὑποστηρίζει ἀνοιχτά τή συγχώνευση τοῦ κόμματός του μέ τό κομμουνιστικό κόμμα), πού στίς 9 Δεκέμβρη, εἶχε ὑπογράψει τό λεγόμενο ἔνταλμα σύλληψή μου (συλλαμβάνεται λόγω σοβαρῶν ὑποψιῶν γιά στρατιωτική κατασκοπεία). Τόν ρώτησα ποιός εἶχε ἐξουσιοδοτήσει τόν Λέοπολντ Κούλτσαρ νά ἔρθει, καθώς ἔλεγε ὁ ἴδιος, μέ ειδική ἀποστολή γιά νά πάρει τήν αἱματηρή του ἐκδίκηση ἀπό τόν Λαντάου. Δυστυχῶς ὁ Ὀρντόνεθ δέν μοῦ ἀπάντησε.

Τή νύχτα τῆς 29 πρός 30 Δεκέμβρη 1938, στίς 2 τό πρωί, ἀνοίγουν ἀπότομα τήν πόρτα τοῦ κελλιοῦ μου: «Corre, corre en libertad»' (Τρέξε, τρέξε, εἶσαι ἐλεύθερη). Μοῦ παραχωροῦν μόλις δυό λεπτά γιά νά ντυθῶ. Καθώς μοῦ εἶχαν κλέψει ὅλα μου τά πράγματα, μέχρι τό τελευταῖο πουκάμισο, δέν εἶχα βαλίτσα γιά νά ἑτοιμάσω. Πόσο τυχερή ἤμουν!

Μαζί μέ τήν Ε. Χ. μέ ὁδηγοῦν στήν Κάγιε Κορθέγκα 299 (τήν Ἀστυνομία Ἀλλοδαπῶν). Ἄραγε θά μᾶς ἀπελάσουν; Ὅταν ἀρνοῦμαι ἐπίμονα νά τό δεχτῶ, μέ ἀπειλοῦν πώς θά μέ ρίξουν στά πιό ἄθλια καί πιό βρώμικα μπουντρούμια. «Ἄραγε ὑπάρχουν πιό ἄθλια μπουντρούμια ἀπό τίς ἴδιες τίς μυστικές φυλακές σας;» Δέν μοῦ ἀπαντᾶνε σ' αὐτή τήν ἀδιάκριτη ἐρώτηση.

Καταφεύγουν τότε στόν ψυχολογικό ἐκβιασμό. Ἄν ἀρνηθῶ τήν ἀπέλαση, δέν θά ἀπελευθερώσουν κανέναν ἀπό τούς συντρόφους μου. Ὑποχωρῶ ἀφοῦ μίλησα μέ τό διευθυντή τοῦ κτιρίου, τόν Β. Σ., πού μέ βεβαιώνει μπροστά στούς ἄλλους συντρόφους, δίνοντας τό

λόγο τῆς τιμῆς του, πώς ὁ Κούρτ ζεῖ, πώς βρίσκεται σέ μία ἱσπανική φυλακή καί πώς σύντομα θά ἀπελαθεῖ. Ὅταν τόν παρακαλάω ἱκετευτικά νά μή μέ ξεγελάσει γιά νά μέ κάνει νά φύγω, πώς θά φύγω φτάνει νά μοῦ πεῖ τήν ἀλήθεια, λέει. «Κάτι τέτοιο θά ἦταν ἀνέντιμο ἀπέναντί σας. Δέν θά ἔπαιζα ποτέ έναν παρόμοιο ρόλο». Γιά νά κερδίσει περισσότερο τήν ἐμπιστοσύνη μου, μοῦ μιλάει γιά τό ἀγωνιστικό του παρελθόν καί τελειώνει μέ τά λόγια: «Ὁ Κούρτ θά ἀπελαθεῖ, σᾶς τό ὑπόσχομαι, μέ τόν ἴδιο ἀκριβῶς τρόπο ὅπως καί σεῖς. Νά φύγετε ἥσυχη. Πιθανόν μία μεγάλη χαρά σᾶς περιμένει κιόλας στό Παρίσι».

* * *

Θά μιλήσω λίγο ἀκόμα γιά τόν Λέοπολντ Κούλκζαρ (Μαρές), πού ἦρθε στή Βαρκελώνη σάν «προανακριτής» γιά τήν ὑπόθεση Λαντάου. Εἶχα πάντοτε τήν ἐντύπωση πώς δέν ἀνῆκε στό μηχανισμό, ἀλλά πώς ἐπιδίωξε νά σταδιοδρομήσει μέ τήν ὑπόθεση Λαντάου. Νομίζω πώς στή GPU μᾶλλον τόν περιφρονοῦσαν, ἀλλά τόν δέχτηκαν ἐπειδή τόν ἔστελναν ὑψηλά ἱστάμενα πρόσωπα.

Αὐτός καί ἡ γυναίκα του, ἡ Ἴλζε Κούλκζαρ, διαγράφτηκαν ἀπό τό αὐστριακό κομμουνιστικό κόμμα στά 1927, μέ τήν κατηγορία πώς εἶναι χαφιέδες τῆς ἀστυνομίας. Ἡ φήμη τους στό ἐργατικό κίνημα εἶναι ἀπό τίς πιό ἄθλιες. Ἡ Ἴλζε εἶναι μιά τελείως ἀδίστακτη καρριερίστρια κι ὁ Κούρτ κατηγορήθηκε γιά κλοπή χρημάτων ἀπό τό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, στό ὁποῖο προσχώρησε μετά τήν διαγραφή του ἀπό τό κομμουνιστικό κόμμα. Ἄλλωστε, αὐτός καί ἡ γυναίκα του, ἀνῆκαν καί οἱ δύο στήν ὁμάδα «Neubeginnen»* ὅπως κι ὁ Μάρκ Ράιν.

Μετά τήν ἐξέγερση τοῦ Φλεβάρη 1934, ἐγκατέλειψαν τήν Αὐστρία καί πῆγαν στήν Πράγα. Τελευταῖα, ὁ Λέοπολντ Κούλκζαρ, δούλευε στήν Ἱσπανική Πρεσβεία τῆς Πράγας, σάν διευθυντής τοῦ γραφείου τύπου, ἀλλά, στήν πραγματικότητα, σάν στρατιωτικός ἀκόλουθος.

Γιά νά δώσουμε μιά εἰκόνα αὐτῆς τῆς πρεσβείας τῆς Πράγας, θά παραθέσουμε τήν ἀκόλουθη περίπτωση: Ἡ οἰκογένεια ἑνός ξένου συντρόφου, μέλους τοῦ POUM, ὁ ὁποῖος συνελήφθη μαζί μας στή Βαρκελώνη, ἀπευθύνεται στήν πρεσβεία γιά νά ζητήσει νά μεσολαβήσουν γιά χάρη τοῦ παιδιοῦ της, τούς λένε: «Ὁ γιός σας εἶναι γενναῖο ἀγόρι. Ἀλλά οἱ φίλοι του εἶναι ὅλοι πράκτορες τῆς Γκεστάπο. Δῶστε μας τά ὀνόματα δύο ἤ τριῶν ἀπό αὐτούς καί ὁ γιός σας θά ἀποφυλακισθεῖ. Σήμερα κιόλας θά στείλουμε ἕνα τηλεγράφημα στή Βαρκελώνη γιά νά μήν ὑπάρξουν χειρότερες συνέπειες».

* Σ.τ.Ε. «Νέο Ξεκίνημα».

Στίς 28 Γενάρη 1938, ὁ Λέοπολντ Κούλκζαρ πέθανε στήν Πράγα. Ὁ Μ. Ἀσούα, ἱσπανός πρεσβευτής στήν Πράγα, δέν παράλειψε νά πλέξει θερμά ἐγκώμια στόν ἐκλιπόντα, καί νά μιλήσει γιά τίς σπουδαῖες ὑπηρεσίες πού πρόσφερε στήν Ἱσπανική Ἐπανάσταση. «Ἡ ὑπερκόπωση», εἶπε, «ἐπιτάχυνε τό θάνατο αὐτοῦ τοῦ γενναίου ἀνθρώπου». Πράγματι, ὁ Λ. Κ. ἔκανε θυσίες ἀνακρίνοντάς μας νύχτες ὁλόκληρες· ἐξαντλήθηκε ἐπινοώντας ἀσταμάτητα νέες μεθόδους σωματικῶν καί ψυχικῶν βασανιστηρίων. Ὁ Μ. Ἀσούα ξέρει νά ἐκτιμάει παρόμοιες ὑπηρεσίες καί θυσίες, περισσότερο ἀπό τόν καθένα μας, καθώς φαίνεται.

Ἀλλά θά μποροῦσε τουλάχιστο νά μᾶς πεῖ ποιός διέταξε τόν Λέοπολντ Κούλκζαρ νά πάει στήν Ἱσπανία, ποιός τοῦ παραχώρησε ἀπόλυτες ἐξουσίες καί ποιός τοῦ ἄνοιξε τίς πόρτες τοῦ Πασέο Σάν Χουάν, πού ἦταν συνήθως ἑρμητικά κλειστές.

Ὁ Λέοπολντ Κούλκζαρ πέθανε. Ἀλλά ἡ Ἴλζε Κούλκζαρ ζεῖ «εὐτυχισμένα» καί συνεχίζει τίς ὡραῖες οἰκογενειακές παραδόσεις. Τήν εἴδαμε δυό φορές στό Πασέο Σάν Χουάν, νά παρίσταται στίς ἀνακρίσεις. Αὐτή τή στιγμή, βρίσκεται στό Παρίσι, παντρεμένη γιά δεύτερη φορά μέ ἕναν ἱσπανό σταλινικό. Ἡ Ἴλζε Κούλκζαρ — Μπαρέα, διαδίδει ἐδῶ τή φήμη πώς ἡ ἱσπανική κυβέρνηση διέπραξε σοβαρό λάθος μέ τόν νά μέ ἀφήσει ἐλεύθερη, πώς εἶμαι ψεύτρα καί πώς θά ἔπρεπε νά μ' ἀναγκάσουν νά μιλήσω (μέ τίς μεθόδους τῆς Σάντα Οὔρσουλα, ἔτσι Ἴλζε Κούλκζαρ;), ἐπειδή εἶναι φανερό πώς ξέρω πολύ καλά ποῦ βρίσκεται ὁ Κούρτ, δηλαδή στό Ρίο ντέ Τζανέιρο!

Βέβαια, μπορεῖ κανείς νά διαδίδει τούς μύθους τῆς GPU ὅταν εἶναι ἄμεσα ἐνδιαφερόμενος, ἀλλά θά ἔπρεπε τουλάχιστον νά τούς πλουτίζει μέ περισσότερο πνεῦμα καί ἐξυπνάδα.

Ἄλλωστε ἡ Ἴλζε Κούλκζαρ, ὅπως ὁ Μόριτς Μπρέσλερ καί πολλοί ἄλλοι, δείχνουν τήν ἀφοσίωσή τους στήν ὑπόθεση τῆς δημοκρατικῆς Ἱσπανίας, στή διάρκεια τῶν τραγικῶν στιγμῶν πού ζεῖ σήμερα, παίρνοντας ἥσυχα τόν καφέ τους στό «Ντόμ» τοῦ Παρισιοῦ.

Θά τελειώσουμε μέ μιά ἀναφορά τῆς σύντρόφισσας Ε. Χ., πού προσπάθησαν νά τήν βάλουν νά καταθέσει σά μάρτυρας κατηγορίας ἐνάντια στήν Κάτια Λαντάου.

Μέ συνέλαβαν στίς 17 Ἰούνη 1937 καί μέ κράτησαν ὥς τίς 29 Νοέμβρη 1947, ἀφοῦ μέ ἔθεσαν στή διάθεση τοῦ εἰδικοῦ δικαστηρίου κατασκοπείας τῆς Μαδρίτης. Ὅταν ἀργότερα μέν ἄφησαν ἐλεύθερη μέ τήν ἄμεση παρέμβαση τοῦ τότε Ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης

Ἰρούχο, στίς 8 Δεκέμβρη 1937, μέ συνέλαβαν ξανά, μαζί μέ τήν Κάτια, ἐνῶ πήγαινα νά ἐπισκεφθῶ τίς συντρόφισσές μου στή φυλακή. Ὁ ἀστυνομικός μοῦ ἀνέφερε σάν δικαιολογία πώς ἡ Κάτια ἔπρεπε νά τούς δώσει ὁρισμένες διευκρινίσεις γιά ἕνα ντοκουμέντο πού τῆς παρέδωσε ὁ πρόξενός της. Ἐμένα, μέ ὁδηγοῦσαν ἐκεῖ μόνο γιά τήν ἀσφάλεια τῆς Κάτιας.

Ὅταν φτάσαμε στό κτίριο πού στέγαζε τά γραφεῖα τοῦ «παραρτήματος», μᾶς χώρισαν ἀμέσως καί μέ ἔκλεισαν στήν τουαλέτα. Σ' αὐτό τό περίεργο κελλί, ἔβαλαν μαζί μου καί ἕναν ἀστυνομικό, ἀληθινό κάθαρμα, πού μέ ἀπειλοῦσε συνέχεια μέ τό περίστροφό του.

Μοῦ ἀνακοίνωσαν πώς μέ συνέλαβαν μέ διαταγή τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν. Διαμαρτυρήθηκα ἀμέσως ἐνάντια σ' αὐτά τά μέτρα, πού πάρθηκαν δίχως ἔνταλμα σύλληψης.

Μέ ὁδήγησαν σέ ἕναν προθάλαμο, ὅπου ξαναβρῆκα τόν ἴδιο ἀστυνομικό πού μᾶς εἶχε συλλάβει. Πάνω στή συζήτηση μοῦ εἶπε: «Πρίν ἀπό 15 μέρες εἶδα τόν Λαντάου σ' ἕνα καφενεῖο στό Παρίσι.»

Τήν ὥρα τοῦ μεσημεριανοῦ γεύματος, ὅλοι οἱ ἀστυνομικοί ἔφυγαν ἀπό τό κτίριο. Ἔτσι εἶχα τήν εὐκαιρία νά ἀνταλλάξω τίς ἐντυπώσεις μου μέ τήν Κάτια ἐπί 3 ὧρες, παρά τήν αὐστηρή μας «ἀπομόνωση».

Ἀργότερα, ὅταν μέ ὁδήγησαν στόν δεύτερο ὄροφο, ἀνακάλυψα πώς τό κτίριο περιλάμβανε, ἐκτός ἀπό τά γραφεῖα, μία ὁλόκληρη φυλακή. Στή διάρκεια τῶν 5 ὡρῶν πού πέρασα καθισμένη σέ μιά καρέκλα, κάτω ἀπό τήν ἐπιτήρηση ἑνός ἀστυνομικοῦ, εἶχα τήν εὐκαιρία νά δῶ ἕναν φυλακισμένο μέ χειροπέδες καί ἕναν ἄλλο κλεισμένο σ' ἕνα εἶδος ντουλάπας μέ διπλή πόρτα.

Στίς 11 ἡ ὥρα τό βράδυ, μέ ὁδήγησαν σ' ἕνα ἄλλο κτίριο τοῦ συγκροτήματος, ὅπου ἕνας ξένος, ὁ Λέοπολντ Κούλκζαρ, πού ἀργότερα θά μέ ἀνέκρινε, πέρασε 10 λεπτά κοιτάζοντάς με. Ἔπειτα ζήτησε τήν χρονολογία τῆς γέννησής μου καί πῆρε τήν τσάντα μου, πού ἤδη μοῦ εἶχαν ἐρευνήσει, χωρίς νά μοῦ τήν ἐπιτρέψει. Ἔδωσε στό ἐργαστήριο τή δεσμίδα μου μέ τά τσιγαρόχαρτα* γιά νά τά ἐξετάσουν. Ἰσχυρίσθηκε πώς μποροῦσε νά διακρίνει πάνω σ' ἕνα ἀπό τά φύλλα, χωρίς λάμπα χαλαζία, λέξεις γραμμένες μέ συμπαθητική μελάνι. Ἀκόμα ἰσχυρίστηκε πώς ἕνα ἁπλό κλειδί βαλίτσας ἀνῆκε σ' ἕνα χρηματοκιβώτιο. Ἐξάντλησε τά ὅρια τῆς φαντασίας του, κάνοντας τήν ἑξῆς ἐντυπωσιακή δήλωση: ἕνα κολλιέ μέ ψεύτικες χάντρες, ἀξίας περίπου 100 φράγκων, ἀποτελούνταν, δῆθεν, ἀπό ἀληθινά μαργαριτάρια. Δέν πῆρε ὑπόψη του τήν παρατήρησή

* Σ.τ.Ε. Εἰδικό χαρτί γιά τό στρίψιμο τσιγάρου.

μου πώς δέν κρατάει κανείς θησαυρούς σέ μιά γυναικεία τσάντα, ισχυριζόμενος πώς αὐτή ἦταν ἀκριβῶς μιά παλιά ταχτική γιά νά φυλάει κανείς ἀντικείμενα ἀξίας. Ἰσχυριζόταν πώς 5 φωτογραφίες τοῦ συζύγου μου, ἔδειχναν 5 διαφορετικούς ἄντρες. Ξαφνικά, πλησιάζοντας μία ἀπό αὐτές τίς φωτογραφίες στό πρόσωπό μου, ἀναφώνησε: «Νά ὁ Λαντάου!». Ἔπειτα ἐμφανίστηκε ὁ γραμματέας του, πού λεγόταν Χάρρυ καί ἤξερε τά ἰσπανικά, ἐνῶ ὁ προϊστάμενός του, δέν τά μιλοῦσε σχεδόν καθόλου.

Τήν αὐγή, μέ ὁδήγησαν σέ ἕνα πολυτελές διαμέρισμα, ὅπου εἶχαν βάλει τήν Κάτια, μέ τό πρόσχημα πώς ἔπρεπε νά μέ ἀναγνωρίσει. Ἐγκαταλείποντας τό δωμάτιο, μέ ρώτησαν ἄν ὁ χῶρος ὅπου ἔμενε ἡ Κάτια δέν μέ παραξένευε καί ὅταν ἀπάντησα «ὄχι» μοῦ εἶπαν: «Ἔ, λοιπόν, τά ὁμολόγησε ὅλα». Μετά ἀπό 8 ὧρες ἀνάκρισης, ὁδηγήθηκα στό κελλί μου. Ἦταν ἕνα μικροσκοπικό δωμάτιο, γεμάτο μέ διάφορα ἀντικείμενα: λάμπες, πίνακες κλπ. Ἕνα μεταλλικό ράντζο χωρίς στρῶμα, θά μοῦ χρησίμευε γιά κρεβάτι καί μιά σανίδα γιά μαξιλάρι. Δέν ὑπῆρχαν κουβέρτες καί τά παραθυρόφυλλα ἦσαν ἑρμητικά κλεισμένα. Δέν ὑπῆρχε ἠλεκτρικό, οὔτε ἀέρας, οὔτε φῶς. Ἐκείνη τήν ἐποχή, τό κρύο ἦταν ἀφόρητο. Μονάχα χάρη σέ συνεχή μασάζ, κατόρθωσα νά γλυτώσω τά πόδια καί τά χέρια μου ἀπ' τό ξεπάγιασμα. Ἔτσι, ἔμεινα ξάγρυπνη ὅλη τή νύχτα. Οἱ ἀστυνομικοί εἶχαν διαταγή νά μή μοῦ ἀνοίγουν τήν πόρτα, παρά μονάχα γιά νά πάω στήν τουαλέτα, 3 φορές τή μέρα. Ὅλες οἱ αἰτήσεις, γιά τό θέμα τοῦ σαπουνιοῦ καί τοῦ χαρτιοῦ ὑγείας ἀπορρίφθηκαν. Ἔτσι δέν μπόρεσα νά πλυθῶ 10 ὁλόκληρες μέρες.

Τίς νύχτες ἐρχόντουσαν νά μέ βροῦν γιά σύντομες ἀνακρίσεις καί ἀντιπαραστάσεις. Μιά μέρα ἦρθε ὁ ἐπίτροπος τῆς ἀστυνομίας. Μοῦ ἔφερε τό ἔνταλμα συλλήψεως πού εἶχε ἐκδώσει τό ἴδιο παράρτημα, λέγοντας πώς μέ συλλάβανε σάν ὕποπτη στρατιωτικῆς κατασκοπείας. Ἐπωφελήθηκε ἀπό αὐτήν τήν ἐπίσκεψη γιά νά διαπιστώσει τίς «ἄψογες» συνθῆκες πού ἐπικρατοῦσαν στό κελλί μου.

Μ' ἔφερναν σέ ἀντιπαράσταση μέ συντρόφους, ἀλλά ἀκόμα καί μέ ἄγνωστα ἄτομα, μεταξύ τῶν ὁποίων ἡ Ἴλζε Κ., σύζυγος τοῦ Λ. Κ..

Ὅταν μετά ἀπό 10 μέρες μοῦ ἐπέστρεψαν τή βαλίτσα μου, παρατήρησα ἀμέσως πώς εἶχαν τοποθετήσει μέσα ἕνα κουτί μέ φίλμ καί φωτογραφίες. Διαμαρτυρήθηκα ἀμέσως.

Ὅλες οἱ ἐρωτήσεις τῆς ἀνάκρισης ἀφοροῦσαν τή δράση μου καθώς καί τῆς Κάτιας, στή διάρκεια τοῦ σύντομου διαστήματος πού εἴμαστε ἐλεύθερες.

Καθώς ἀπόφευγα συνέχεια νά ἀναφέρω τά ὀνόματα τῶν συντρόφων μου, μέ κατηγοροῦσαν ἀσταμάτητα πώς ὑπερασπιζόμουν τούς φασίστες. Ὅταν μίλησα γιά μιά ἐπίσκεψη στόν αὐστριακό πρόξενο, ὁ ἐπίτροπος ἔδειξε ἐνδιαφέρον καί ἀναφέρθηκε σέ κάποιο λαθρε-

μπόρειο δπλων, πού δ Λαντάου είχε όργανώσει μαζί μέ τόν πρόξενο. Τό κύριο σημείο τῆς ἀνάκρισης ἦταν ή ἀκόλουθη ἐρώτηση: «Μέ ποιόν είχε δώσει ραντεβού ή Κάτια Λαντάου, μετά τήν έξοδό της ἀπό τό νοσοκομεῖο;»

Αὐτή ή ἐρώτηση ἐπαναλαμβανόταν μονότονα ἐπί μισή ὥρα κι ὅταν δ ἐπίτροπος δέν μποροῦσε πιά νά μιλήσει, ἔδωσε τό λόγο στό γραμματέα του, δ ὁποῖος συνέχισε, καί, τέλος, ἄρχισαν νά μέ ρωτᾶνε κι οἱ δυό μαζί.

Μέ ἀνάγκασαν νά σταθῶ ὄρθια αὐτή τή μισή ὥρα, μπροστά στό γραφεῖο. Ἄν καί μοῦ εἶχαν ἀπαγορεύσει κάθε κίνηση, ἀναγκάσθηκα νά βγάλω τό παλτό μου, παρά τό φοβερό κρύο πού ἐπικρατοῦσε. Ἐπαναλάμβαναν τήν ἐρώτηση πάντοτε μέ τόν ἴδιο ρυθμό, χτυπώντας μία χτένα πάνω στό τραπέζι.

Στή διάρκεια τῆς ἀνάκρισης, μοῦ ἔδειξαν σχεδιαγράμματα, σκίτσα κλπ, πού εἶχαν βρεθεῖ στό δωμάτιό μου: ἦταν τά σχέδια πού εἶχε φτιάξει ἕνας νεαρός σχεδιαστής γιά ἕναν κρατικό διαγωνισμό καί τίποτα παραπάνω.

Μέ προειδοποίησαν πώς θά δικαστῶ σέ 8 μέρες. Ὡστόσο, δ ἐπίτροπος δήλωσε πώς ἦταν ἕτοιμος νά μέ γλυτώσει ἀπό τή ντροπή νά ἐκτελεστῶ σάν φασίστρια, μέ τόν ὅρο νά κατονομάσω ἐπιτέλους τούς συνενόχους μου. Ἄν κι εἶχε πειστεῖ γιά τήν ἀθωότητά μου, δέν μποροῦσε νά μέ βοηθήσει, γιατί ἐγώ δέν τόν βοηθοῦσα καθόλου. Ἰσχυριζόταν πώς ὅλη ἡ ἀλληλογραφία μου (πού ἔφτανε στά χέρια μου ἀφοῦ περνοῦσε πρῶτα ἀπό τή διπλή λογοκρισία τῶν συνόρων καί τῆς φυλακῆς), μοῦ ἀποστελλόταν ἀπό πολύ ὕποπτα πρόσωπα. Χαρακτήριζε κάτι ἄγγλους φίλους μου, ἰδιοκτῆτες ἑνός ξενοδοχείου σέ μιά μικρή λουτρόπολη κοντά στή Βαρκελώνη (καί ἀνταποκριτές τῆς News Cronicle), σάν πράχτορες τῆς Ἰντέλιτζενς Σέρβις. Καθώς εἶχε δεῖ ἐκεῖ, τόν Μάρτη τοῦ ἴδιου χρόνου, τόν πράχτορα τῆς GPU ..., καί τόν ...*, καί πού οἱ δύο ἦσαν ὑπάλληλοι τοῦ ἴδιου «παραρτήματος», τούς ἀνάφερα σάν μάρτυρες.

Ὁ ἐπίτροπος ἐπαναλάμβανε συνέχεια μιά δήλωση, σύμφωνα μέ τήν ὁποία, δέν ἐνδιαφερόταν διόλου νά καταδιώξει τούς συντρόφους τοῦ POUM, ἀλλά μονάχα τούς φασίστες καί τούς ἀρχηγούς τῆς συνωμοσίας, δηλαδή τόν Λαντάου καί τή γυναίκα του.

Ἡ τελευταία ἀνάκριση ἔγινε ὡς ἑξῆς: Ὁ ἐπίτροπος ἦταν μόνος καί μοῦ ζήτησε μ' ἕνα μυστηριῶδες ὕφος νά τοῦ τά ὁμολογήσω ὅλα. Ἰσχυρίσθηκε πώς ἤθελε νά «ἐκμεταλλευτεῖ τόν χρόνο πού θά ἀπουσίαζε δ γραμματέας του γιά νά μοῦ δώσει μιά τελευταία εὐκαιρία νά δικαιωθῶ, ἐφόσον τοῦ ἔδινα τήν δυνατότητα νά μέ σώσει.

Μοῦ εἶπε μάλιστα, ὅτι πολύ σύντομα θά μποροῦσα νά ἐλπίζω

* Σ.τ.Μ. Τά ὀνόματα εἶναι σβυσμένα ἀπό τόν ἐκδότη.

σ' ἕνα ταξίδι στό Παρίσι μαζί του. Ἔπειτα μοῦ ἀνάγγειλε ὅτι τήν ἑπόμενη μέρα θά γινόταν ἡ τελική ἀνάκριση καί θά μοῦ 'διναν τήν κατάθεσή μου γιά νά ὑπογράψω, ἀλλά δέν ἔγινε οὔτε τό ἕνα οὔτε τό ἄλλο. Στίς 18 Δεκέμβρη, μέ μεταφέρανε στίς δικαστικές φυλακές, ὅπου βρισκόντουσαν ἤδη 3 Ἰσπανίδες. Τό κελλί αὐτό δέν ἀεριζόταν καθόλου, ὅπως καί τό προηγούμενο. Τρεῖς μέρες πρίν ἀπό τήν ἀποφυλάκισή μου, ἐμφανίστηκε γιά μιά ἀκόμα φορά ὁ Χάρρυ στό κελλί μου καί μοῦ ἔδειξε τή φωτογραφία ἑνός ἀγνώστου. Ὅταν τοῦ εἶπα πώς δέν ἀναγνώριζα τό πρόσωπο τῆς φωτογραφίας, μοῦ εἶπε: «Εἶναι ὁ Λαντάου».

Τή νύχτα τῆς 29 πρός 30 Γενάρη 1938, μέ πληροφόρησαν, στίς δύο τό πρωί, πώς ἤμουν ἐλεύθερη.

Ἡ περίπτωση τοῦ Μάρκ Ράιν

Τή νύχτα τῆς 9 πρός 10 Ἀπρίλη 1937, ὁ δημοσιογράφος Μάρκ Ράιν ἐξαφανίστηκε ἀπό τό ξενοδοχεῖο Κοντινεντάλ τῆς Βαρκελώνης ὅπου ἔμενε. Ὁ Μάρκ Ράιν ἦταν μέλος τῆς Γαλλικῆς Σοσιαλιστικῆς Νεολαίας. Πολιτικά δέν ἦταν ἄμεσα ἀντίπαλος τοῦ σταλινισμοῦ. Ὑποστήριζε τό Λαϊκό Μέτωπο καί στή Γαλλία συνεργαζόταν μέ τούς σταλινικούς. Ὁ πατέρας του, παρά τίς ἀπεγνωσμένες προσπάθειές του νά τόν ξαναβρεῖ καί μάλιστα μέ τή βοήθεια τῶν ἰσπανικῶν ἀρχῶν, δέν τά κατάφερε.

Ὁ Μάρκ Ράιν εἶναι ὁ γιός τοῦ ρώσου σοσιαλιστῆ Ἀμπράμοβιτς. Ἡ πολιτική τοποθέτηση τοῦ τελευταίου ἔπαιξε ἕναν ἀποφασιστικό ρόλο στήν ἐξαφάνιση τοῦ γιοῦ του. Εἶναι μέλος τῆς συνταχτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ «Σοσιαλιστικοῦ Ταχυδρόμου», πού βγαίνει δύο φορές τό μήνα ἀπό τό ρώσικο σοσιαλιστικό κόμμα, τό ὁποῖο ἔχει διασυνδέσεις μέ ἀγωνιστές πού ζοῦν στή Ρωσία. Καταλαβαίνουμε, λοιπόν, τό ἐνδιαφέρον ποῦ ἔτρεφε ἡ GPU γιά τά πρόσωπα πού συνδέονταν μέ οἰκογενειακούς δεσμούς μέ τούς συντάκτες τοῦ «Σοσιαλιστικοῦ Ταχυδρόμου».

Ἡ παραμονή τοῦ Μάρκ Ράιν στή Βαρκελώνη δέν ἀποτελοῦσε μυστικό γιά τήν GPU. Οἱ πράκτορές της προφανῶς ευελπιστοῦσαν, εἴτε νά ἀποσπάσουν ἀπό τόν Μάρκ Ράιν ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες, εἴτε νά ἐκβιάσουν τόν πατέρα του. Δέν ἀποκλείεται νά ἤθελαν νά τοῦ ἀποσπάσουν τό ὄνομα ἑνός «παλιοῦ μπολσεβίκου», πού εἶχε δημοσιέψει, πρίν ἀπό ἕνα χρόνο, ἕνα μακροσκελές γράμμα πού ξεσκέπαζε τά ἐγκλήματα τοῦ Στάλιν στήν ΕΣΣΔ.

Αὐτή ἦταν μιά καλή εὐκαιρία γιά τήν GPU. Ὁ Μάρκ Ράιν, πού δέν ὑποστήριζε τίς πολιτικές ἰδέες τοῦ πατέρα του, ἔγινε τό θύμα τῶν σκευωριῶν τῆς GPU. Τόν ἀπήγαγαν ἀπό τή Βαρκελώνη καί πολλοί ἀπό ὅσους γνωρίζουν τίς σταλινικές μεθόδους, πιστεύουν πώς

τόν μετάφεραν στή Ρωσία, εἴτε γιά νά τόν κάνουν νά καταθέσει ἐναντίον τοῦ πατέρα του, εἴτε σάν ὅμηρο.

Ὁ Μάρκ Ράιν ἔφυγε ἀπό τό ξενοδοχεῖο του στίς 9 Ἀπρίλη, χωρίς παλτό καί καπέλλο. Ἀπό τότε δέν τόν ξαναεῖδε κανείς. Μόνο ἕνα γράμμα ἔφτασε μετά τήν ἐξαφάνισή του στόν φίλο του Νίκολας Σουντέλεβιτς (πού τόν συνέλαβαν τόν Ἰούλη 1937 μέ τήν συνηθισμένη κατηγορία πώς ἤθελε νά δολοφονήσει τόν Στάλιν). Αὐτό τό γράμμα προερχόταν ἀπό τή Μαδρίτη. Ὁ γραφικός του χαρακτήρας ἀναγνωρίστηκε ἀπό τόν Ἀμπράμοβιτς σάν χαρακτήρας τοῦ γιοῦ του, ἐνῶ ἡ ἡμερομηνία 13 Μάη εἶχε μᾶλλον προστεθεῖ ἀπό κάποιο ἄγνωστο χέρι. Πρέπει νά προσθέσουμε πώς ὁ Λέοπολντ Κούλκζαρ, τό ὑποκείμενο πού ἦρθε στή Βαρκελώνη μέ «εἰδική ἀποστολή» γιά τήν ὑπόθεση Λαντάου, πού ἔβαλε νά συλλάβουν, στίς 8 Δεκέμβρη 1937, τίς συντρόφισσες Κάτια Λαντάου, Ε.Χ. καί ἄλλες, μέ τήν κατηγορία τῆς στρατιωτικῆς κατασκοπείας, ἀνῆκε, ὄχι μόνο στό αὐστριακό σοσιαλιστικό κόμμα, ἀλλά ταυτόχρονα στήν ὁμάδα «Νέο Ξεκίνημα», στήν ὁποία ἀνῆκε καί ὁ Μάρκ Ράιν. Πῶς νά ἀποκλείσουμε τήν πιθανότητα πώς ἡ Ἴλζε Κούλκζαρ, σύζυγος τοῦ Λέοπολντ Κούλκζαρ, πού ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1936 βρισκόταν στήν Ἱσπανία, θά μποροῦσε νά μᾶς πληροφορήσει εἰδικά γιά τήν ἐξαφάνιση τοῦ Μάρκ Ράιν;

Ἡ ὑπόθεση Ἔρβιν Βόλφ

Ὁ Ἔρβιν Βόλφ, τσεχοσλοβάκος ὑπήκοος, ἦρθε στή Βαρκελώνη στό τέλος τοῦ Μάη 1937, σάν ἀνταποκριτής τῆς ἀγγλόφωνης ἐφημερίδας «Ἱσπανικά Νέα», μιᾶς ἐφημερίδας πού ὑποστήριζε τό λαϊκό μέτωπο. Ἀμέσως μετά τήν ἄφιξή του, παρουσιάστηκε στίς ἱσπανικές ἀρχές καί ἔγινε μέλος τῆς ἐπίσημης ὀργάνωσης τῶν ξένων δημοσιογράφων στή Βαρκελώνη.

Στίς 27 Ἰούλη 1937, γύρω στό βράδυ, ὁ Ἔρβιν Βόλφ συνελήφθη γιά πρώτη φορά. Μαζί μ' ἕναν ἄλλο δημοσιογράφο, ὁδηγήθηκε στήν Πουέρτα δέλ Ἄνχελ 24, ἐκεῖ ὅπου ὁ Π. καί Κ.Θ. τόν εἶδαν γιά τελευταία φορά. Τήν ἄλλη μέρα, ὁ Βόλφ ἀφέθηκε ἐλεύθερος. Ἔχει ἐξαιρετική σημασία νά σημειώσουμε πώς ἐνῶ ὁ ἱσπανικός τύπος δέν δημοσίεψε τίποτα γιά τήν σύλληψη τοῦ Βόλφ καί τοῦ ἄλλου δημοσιογράφου, ἡ ἰταλική φασιστική ἐφημερίδα «Κοριέρε ντέ λά Σέρα» στίς 29 Ἰούλη δημοσίευε τά ἀκόλουθα: «Ἡ μυστική κρατική ἀστυνομία τῆς Ἱσπανίας, συνέλαβε στίς 27 Ἰουλίου 1937, τούς δημοσιογράφους Ἔρβιν Βόλφ καί Ρ. Στ. Τούς ὁδήγησε στήν Πουέρτα δέλ Ἄνχελ 24, γιά νά διεξάγει προανάκριση γιά τήν πολιτική τους δραστηριότητα».

Ἡ σύλληψη αὐτῶν τῶν δύο δημοσιογράφων, δέν ἦταν γνω-

στή παρά μονάχα σέ μερικούς «μυημένους». Αὐτό εἶναι μία ἀκόμα ἀπόδειξη πώς οἱ Ἰταλοί φασίστες εἶχαν τοποθετήσει σέ καίριες θέσεις τούς πράχτορές τους καί μάλιστα μέσα στούς κόλπους τῆς GPU.

Μετά τήν ἀποφυλάκισή του, ὁ Βόλφ ἐπιστρέφει στή μόνιμη κατοικία του. Μαθαίνοντας πώς ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας του ἔχει σταματήσει, ἀποφασίζει νά ἐγκαταλείψει τήν Ἱσπανία. Δέν συναντάει καμιά δυσκολία στήν ἔκδοση τῆς βίζας ἐξόδου του. Τή μέρα τῆς ἀναχώρησής του, ὁ φίλος του Τιόλι τόν παρακαλεῖ τηλεφωνικά νά περάσει ἀπό τό σπίτι του γιά νά παραλάβει τήν ἀλληλογραφία του. Ὁ Βόλφ λέει στή γυναίκα του ὅτι δέ θά κάνει πάνω ἀπό μιά ὥρα. Μιά ὥρα ἀργότερα, τήν εἰδοποιεῖ ὅτι θά καθυστερήσει λίγο.

Ἀπό ἐκείνη τή μέρα, ὁ Βόλφ καί ὁ Τιόλι ἐξαφανίσθηκαν. Τό δωμάτιο τοῦ Τιόλι, στό ξενοδοχεῖο Βικτώρια, παρακολουθοῦνταν ἀπό τήν Ἀστυνομία ἐπί πολλές ἑβδομάδες, καί ὅσοι περνοῦσαν ἀπό κεῖ νά τόν ζητήσουν συλλαμβάνονταν.

Ἡ γυναίκα τοῦ Βόλφ, νορβηγίδα, κόρη σοσιαλιστῆ βουλευτῆ στό σπίτι τοῦ ὁποίου εἶχε ζήσει ὁ Τρότσκυ στή Νορβηγία, ἀναζητεῖ τόν ἄντρα της σέ ὅλες τίς φυλακές τῆς Βαρκελώνης. Τελικά τήν συμβουλεύουν νά φύγει ὅσο μπορεῖ γρηγορότερα γιά νά μήν ὑποστεῖ τήν τύχη τοῦ συζύγου της. Μόνο χάρη στήν ἐνεργό ἐπέμβαση τοῦ νορβηγικοῦ προξενείου διαφεύγει τή σύλληψη τή στιγμή τῆς ἀναχωρησής της.

Ἡ ἀδελφή τοῦ Βόλφ ἀπευθύνεται στήν ἱσπανική πρεσβεία στήν Πράγα, γιά τό θέμα τοῦ ἀδελφοῦ της. Στίς 10 Ὀχτώβρη 1937, λαβαίνει τήν παρακάτω ἀπάντηση:

ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΠΡΕΣΒΕΙΑ
Π ρ ά γ α

«Κυρία,

«Ἔχω τήν τιμή νά σᾶς διαβιβάσω πώς, σύμφωνα μέ μιά ἐπίσημη ἔκθεση τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Ἀσφαλείας, τήν ὁποία μᾶς κοινοποίησε τό Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν, ὁ ἀδελφός σας, Ἔρβιν Βόλφ, βρισκόταν στήν φυλακή, κρατούμενος γιά ἀνατρεπτική δράση. Ἀποφυλακίστηκε στίς 13 Σεπτεμβρίου 1937.

«Ὁ Γραμματέας τῆς Ἱσπανικῆς Πρεσβείας
Πράγας».

Τολμοῦν, λοιπόν, νά ἰσχυρισθοῦν πώς ὁ Βόλφ φυλακίσθηκε γιά «ἀνατρεπτική δράση». Ξέρουμε πολύ καλά γιατί συνέλαβαν τόν Βόλφ καί γιατί ἡ GPU τόν ἐξαφάνισε. Ὁ Βόλφ διετέλεσε ἰδιαίτερος γραμματέας τοῦ Τρότσκυ καί φαίνεται πώς ἔπρεπε νά τό πληρώσει ἀκριβά.

Τόν Φλεβάρη 1937, ἡ ἐφημερίδα «Matin» (Πρωΐ), ἀνέφερε πώς ὁ Βόλφ καί ὁ Ἀντόνωφ Ὀφσέενκο ἐκτελέσθηκαν στήν ΕΣΣΔ. Αὐ-

τό ἐπιβεβαιώνει τήν ὑπόθεση πώς ὁ Βόλφ εἶχε ἀπαχθεῖ καί μεταφερθεῖ κι αὐτός στήν ΕΣΣΔ.

Στό μεταξύ, στό διχηγόρο τοῦ Βόλφ, κοινοποιήθηκε ἐπίσημα ἡ εἴδηση πώς ὁ Βόλφ βρίσκεται σέ μιά κρατική φυλακή στήν Ἱσπανία καί εἶναι στή διάθεση τοῦ δικαστήριου. Δέν τοῦ ἐπέτρεψαν νά δεῖ καθόλου τόν πελάτη του, καί δικαιολογημένα!

Ἡ περίπτωση Μούλιν

Ὁ Χάνς Φρόυντ, γνωστός μέ τό ὄνομα Μούλιν, ἦταν ἕνα ἀπό τά πιό δραστήρια μέλη τῆς ἱσπανικῆς τροτσκιστικῆς παράταξης. Γερμανός πρόσφυγας, σπούδαζε στή Γενεύη. Ἀμέσως μετά τίς 19 Ἰούλη 36, φεύγει γιά τήν Ἱσπανία γιά νά προσφέρει τίς ὑπηρεσίες γαίνει σάν δημοσιογράφος στό μέτωπο τῆς Γκουαδαράμα, ὅπου ὁ του στό ἱσπανικό ἐπαναστατικό κίνημα.

Τόν Αὔγουστο ἀναλαμβάνει πολιτική δράση στή Μαδρίτη. Πηισταλινικός Γκαλάν, ἀπειλεῖ πώς θά τόν ἐκτελέσει γιά τό προπαγανδιστικό του ἔργο στίς τάξεις τῶν πολιτοφυλάκων.

Μετά τόν Δεκέμβρη 1936, βρίσκεται στή Βαρκελώνη, ἐργαζόμενος μέ ὅλες του τίς δυνάμεις. Στή Βαρκελώνη, ἡ GPU δέν ἔπαψε νά τόν παρακολουθεῖ. Ὁ Πολωνός Μίνκ, πράχτορας τῆς GPU, ἔχει ἀναλάβει ἀποκλειστικά τήν παρακολούθησή του. Μετά τίς μέρες τοῦ Μάη, ὁ Μούλιν καταφέρνει νά κρυφτεῖ σ' ἕνα προάστιο τῆς Βαρκελώνης. Στίς 2 Αὐγούστου 1937, «ἄγνωστοι» τόν συλλαμβάνουν σ' αὐτή τήν πόλη. Ἀπό τότε χάνονται τά ἴχνη του.

Ὁ Μούλιν ἦταν φανατικός τροτσκιστής, παθιασμένος ὑποστηριχτής τῆς Δ' Διεθνοῦς. Παρά τίς πολιτικές διαφωνίες πού τόν χωρίζανε ἀπ' τούς συντρόφους τοῦ POUM, οἱ τελευταῖοι τόν ἐκτιμοῦσαν πάντοτε σάν γνήσιο καί ἀφοσιωμένο ἐπαναστάτη.

Οἱ πράχτορες τῆς GPU τούς ὁποίους γνωρίσαμε

Οἱ πραγματικοί ὑθύνοντες τῆς GPU στήν Ἱσπανία εἶναι μερικοί παλιοί, ειδικευμένοι πράχτορες τῆς ρώσικης GPU. Ἡ μεγάλη μάζα τῶν πραχτόρων εἶναι σταλινικοί ἀπό ὅλα τά τμήματα τῆς Κ.Δ. (Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς), Γερμανοί, Πολωνοί, Ἰταλοί, Οὖγγροι, Αὐστριακοί, Γάλλοι κλπ. Οἱ περισσότεροι ἀπό αὐτούς ἦρθαν στήν Ἱσπανία μετά τίς 19 Ἰούλη '36. Ἀντί, ὅμως, νά πᾶνε στό μέτωπο, προτίμησαν νά ἐνταχθοῦν στό μηχανισμό τῆς GPU.

Ὁ ἀληθινός ἀρχηγός τῆς GPU, πού ἐκτελεῖ χρέη συνδέσμου ἀνάμεσα στήν GPU καί στίς ἱσπανικές ἀρχές, εἶναι ἕνας ρῶσος. Εἶναι ψηλός, μεγαλόσωμος, μέ μαῦρα μαλλιά καί μέ μύτη μποξέρ. Μιλάει γερμανικά, ἀλλά μέ ἔντονη ρωσική προφορά. Ἀνακρίνει ἀποκλειστικά τίς σημαντικές περιπτώσεις. Καμιά φορά χτυπάει τούς

φυλακισμένους, ἀλλά συνήθως δίνει μόνο τή διαταγή γιά νά τούς χτυπήσουν.

Ἕνας ἄλλος, ὁ Γκέοργκ Σάγερ, ἀλλιῶς Σάσα Κίντερμαν, ὑπῆρξε γιά πολύ καιρό ἀρχηγός τῆς ὑπηρεσίας ἀλλοδαπῶν τῆς GPU. (Departamento Special de Informaciones del Estado). Κι αὐτός ἐπίσης ἔχει χτυπήσει δάνευσα κρατούμενους.

Ἀκόμα, μεγάλη εἶναι ἡ φήμη τοῦ...* καί τῆς ...* Παλιός πολιτικός ἐπίτροπος τοῦ τάγματος Τέλμαν ὁ... τό ἐγκατέλειψε σύντομα γιά νά ἐργασθεῖ ἀρχικά στήν Πουέρτα δέλ Ἄνχελ 24, καί ἀργότερα στό Πασέο Σάν Χουάν. Ὁ...* ἐργάζεται δραστήρια στό μηχανισμό τῆς GPU.

Ὁ Φρίτς, ἀλλιῶς Κάρλ Ἄρντ, ἀλλιῶς Κάρλ Μάιφες, γερμανός μέ ξανθά μαλλιά, γαλάζια μάτια, ψηλός, μέ ἀθλητικό παράστημα, εἶναι πράχτορας τῆς GPU καί μέλος τοῦ PSUC ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι.

Ὁ Ἄλφρεντ Χέρτζ ἐργάζεται σά χαφιές καί προβοκάτορας. Συνεργαζόμενος ταυτόχρονα μέ τήν ἀστυνομία ἀλλοδαπῶν τῆς κάγιε Κορθέγκα 299, ἐνημερώνει τήν GPU γιά ὅλες τίς ἀναχωρήσεις ξένων, πράγμα πού ἐξηγεῖ τίς αἰφνιδιαστικές συλλήψεις σέ ὥρα ἀναχώρησης.

Ὁ Ἄντον: Βερολινέζος, 40 μέ 50 χρονῶν. Μέσο ὕψος, κόκκινο πρόσωπο, χοντρή μύτη.

Ὁ Χάνς: κοντός, ξανθός, 30 μέ 33 χρονῶν, μέ γυαλιά. Ἄλλοτε εἶχε ἐργασθεῖ σάν ὑπεύθυνος τοῦ P.C.A. (Γερμανικοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος) στήν περιοχή τοῦ Ρούρ. Ἐργάζεται στήν GPU τῆς Βαρκελώνης καί τῆς Βαλένθια.

Ὁ Γκέρχαρτ: Γιουγκοσλάβος. Μιλάει καλά τά Γαλλικά.

Ὁ Μπενζαμέν: Πολωνός. Κοντός μέ μαῦρα μαλλιά, χωρίστρα στή μέση, χλωμός, μέ σουβλερή μύτη, πολύ νευρικός, δέν μιλάει καλά τά γερμανικά.

Ὁ Χάρρυ: Οὖγγρος, μέσο ἀνάστημα, καστανά μαλλιά. Τοῦ λείπουν τά πάνω μπροστινά δόντια. Ἡλικία 26 μέ 28 χρονῶν. Μιλάει γερμανικά, γαλλικά, ἀγγλικά, ἱσπανικά.

Ὁ Φράντς Φέλντμαν: δουλεύει μέ τό ψευδώνυμο Φέρρυ. Οὖγγρος. Ἡλικία 40 μέ 45 χρονῶν, φαλακρός, Μιλάει 4 ἤ 5 γλῶσσες.

Ἐκτός ἀπό τά ὀνόματα τῶν Φέλντμαν, Χέρτζ, Κίντερμαν, ...* καί Κούλκζαρ, ὅλα τά ἄλλα ὀνόματα εἶναι ψευδώνυμα.

---

* Τά σβυσμένα ὀνόματα ἀνήκουν σ' ἕναν πράχτορα τῆς GPU καί τή γυναίκα του. Μολονότι φανατικοί σταλινικοί, κατάλαβαν πώς ἀνακρίνουν ἐπαναστάτες καί ὄχι προδότες. Κατόρθωσαν νά διαφύγουν καί νά φτάσουν στή Γαλλία, ὅπου πολέμησαν στήν ἀντίσταση κατά τῶν ναζί.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΕΠΑΝΑ-ΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

('Από τό φύλλο Νο 7 τοῦ «ΣΠΑΡΤΑΚΟΣ»: Μαρσέλ 'Ολλιδιέ: Οἱ αἱματηρές μέρες τῆς Βαρκελώνης (3 — 9 Μάη 1937).

Τά γεγονότα πού ἐκτυλίχτηκαν στήν 'Ισπανία ἀπό τόν 'Ιούλη 1936 ὥς τόν Μάη 1937, ἀποτέλεσαν τό πιό χαρακτηριστικό παράδειγμα μιᾶς ἀποτυχημένης ἐπανάστασης. Οἱ πυροδολισμοί τῆς Βαρκελώνης δέν μποροῦν νά θεωρηθοῦν σάν ἕνα τέλος, ἀλλά μᾶλλον σάν μία καμπή, μετά ἀπό τήν ὁποία ἀρχίζει μιά νέα περίοδος ἀνάπτυξης. Σημειώνουν τό τέλος τῆς αὐταπάτης, σύμφωνα μέ τήν ὁποία εἶναι δυνατό νά γίνει μιά κοινωνική ἐπανάσταση σέ συνεργασία μέ τά δημοκρατικά κόμματα. Μ' αὐτήν τήν ἔννοια ἔχουν, τόσο γιά τό ἱσπανικό ὅσο καί γιά τό διεθνές προλεταριάτο, μιά ἀνεκτίμητη διδακτική ἀξία.

Τήν ἐπομένη τοῦ πραξικοπήματος τῆς 19 'Ιούλη, ἡ Κυβέρνηση τῆς Μαδρίτης, ἐγκαταλειμμένη ἀπό ὅλες τίς παραδοσιακές δυνάμεις τοῦ ἱσπανικοῦ κράτους (στρατό, ἐκκλησία, ἀστυνομία), δέν δρῆκε στό πλευρό της παρά μόνο τίς ἐργατικές ὀργανώσεις, πού τέθηκαν ἀμέσως στή διάθεσή της, παρέχοντάς της τά μέσα γιά νά ἐπιδιώσει καί νά ἀποκρούσει τίς ἐπιθέσεις τῶν στασιαστῶν. Χωρίς αὐτή τήν ὑποστήριξη, δέν θά εἶχε διατηρηθεῖ οὔτε μέρα. Τά δημοκρατικά κόμματα ἦταν ἀνίσχυρα καί ἐντελῶς ἀποδιοργανωμένα. 'Οργανώσεις καθαρά κοινοδουλευτικοῦ χαρακτήρα, δέν ἦσαν προετοιμασμένες γιά νά ἀντιμετωπίσουν μιά κρίση παρόμοια μέ κείνη πού μόλις εἶχε ξεσπάσει. Ἡ κοινή λοιπόν λογική, καθώς καί τά συμφέροντα τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στό φασισμό, ἀπαιτοῦσαν νά περάσει ἡ ἐξουσία στά χέρια τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων, πού ἦταν οἱ μόνες ἱκανές νά ἀντιμετωπίσουν τίς ἀνάγκες τῆς νέας κατάστασης.

Ὅμως γιά νά γίνει αὐτό ἔπρεπε νά ὑπάρχει μεταξύ τους ἕνα μίνιμουμ ἑνότητας, μιά κοινή δάση δράσης ἐν ὄψει ἑνός κοινοῦ προγράμματος. Αὐτό τό πρόγραμμα ἔλειπε ἐντελῶς κι αὐτή ἡ δάση δέν

ἦταν δυνατό νά βρεθεῖ. Γιά μιά ἀκόμα φορά, ἡ ἐργατική τάξη ἔπαιξε τό παιχνίδι τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἐνῶ οἱ σοσιαλιστές ἦταν ὑπέρμαχοι, ἀπό φυσική προδιάθεση κι ἀπό φόβο τῶν εὐθυνῶν, τῆς συνεργασίας, μέ τά δημοκρατικά κόμματα (ἀπεῖχαν πολύ ἀπό τούς ἡρωικούς καιρούς πού ὁ Πάμπλο Ἰγκλέσιας ὑποστήριζε τήν ἀπόλυτη ἀνεξαρτησία τῆς σοσιαλιστικῆς δράσης ἀπέναντι στούς δημοκρατικούς), οἱ κομμουνιστές, οἱ νέοι φεουδάρχες τῆς Μόσχας, προωθοῦσαν τό σύνθημα τῆς «ἀποκατάστασης τῆς λαϊκῆς καί κοινοβουλευτικῆς δημοκρατίας», δηλαδή, τήν ὑποστήριξη τοῦ καπιταλισμοῦ καί τή διατήρηση τῆς κυριαρχίας τῆς ἀστικῆς τάξης. Σέ ὅσους προκαλεῖ κατάπληξη μιά παρόμοια τακτική, ἀπ' τή μεριά ἑνός κόμματος πού ἐξακολουθεῖ νά διακηρύσσει ὅτι εἶναι λενινιστικό, πρέπει νά ὑπενθυμίσουμε πώς ἡ Ρωσία, τῆς ὁποίας τά σημερινά συμφέροντα εἶναι ταυτόσημα μέ τά συμφέροντα τῆς Γαλλίας ἤ τῆς Ἀγγλίας, δέν ἤθελε μέ κανένα τρόπο μιά ἐπανάσταση στήν Ἱσπανία, ἡ ὁποία, μέ τήν ἀναπόφευκτη ἀντανάκλασή της πάνω στά ἄλλα κράτη, θά κλόνιζε ἐπικίνδυνα τήν ἰσορροπία δυνάμεων στήν Εὐρώπη, ὅπου στηρίζει σήμερα ὅλη τήν πολιτική της καί,ἐπιπλέον, θά ἐγκυμονοῦσε τόν κίνδυνο νά ρίξει τούς συμμάχους τῆς Ρωσίας στήν ἀγκαλιά τῆς Γερμανίας καί τῆς Ἰταλίας.

Ὅσο γιά τούς ἀναρχικούς, πού ὑποστήριζαν μιά ριζική μεταμόρφωση τῆς κοινωνίας, βασισμένη στήν κατάργηση τοῦ καπιταλισμοῦ, ἡ ἐχθρότητά τους ἀπέναντι στήν πολιτική δράση γενικότερα καί στή διχτατορία εἰδικότερα, ἀκόμα κι ἄν τήν ἀσκοῦσαν οἱ ἴδιοι, τούς ὁδήγησε νά συνεργαστοῦν μέ τούς ἄλλους παράγοντες τοῦ ἀντιφασιστικοῦ μετώπου, δηλαδή, ἀκόμα καί μέ τούς δημοκρατικούς, ὀπαδούς αὐτοῦ τοῦ ἴδιου καθεστῶτος πού οἱ ἀναρχικοί ζητοῦσαν τήν κατάργησή του. Αὐτό προϋπόθετε ὁπωσδήποτε τήν ἐγκατάλειψη ἀπό ἕνα μεγάλο ἀριθμό ἀνθρώπων τῶν δογματικῶν τους θέσεων. Ἀλλά ἐξαντλημένοι μᾶλλον ἀπό τήν ἐμπειρία ἑνός ἀσύλληπτου ἀριθμοῦ μάταιων καί αἱματηρῶν πραξικοπημάτων, δέχτηκαν μέ χαρά ἀκόμα καί νά θυσιαστοῦν στό βωμό τῆς ἀντιφασιστικῆς ἑνότητας.

Ὑπῆρχε βέβαια στήν Ἱσπανία ἕνα κόμμα πού ὑποστήριζε ἀπό καιρό μία αὐτόνομη δράση τῆς ἐργατικῆς τάξης, βασισμένη σ' ἕνα στενό σύνδεσμο ἀνάμεσα στά διάφορα κόμματα καί στίς ὀργανώσεις της. Ἦταν τό POUM (Ἑνοποιημένο Μαρξιστικό Ἐργατικό Κόμμα). Δυστυχῶς, τό μειονέκτημά του ἔγκειτο στό ὅτι ἦταν ἕνα κόμμα σχεδόν ἀποκλειστικά καταλάνικο καί ἑπομένως ἀνίκανο νά παίξει ἕναν κάπως σημαντικό ρόλο στήν ἱσπανική πολιτική ζωή.

Αὐτή ἡ ἀδυναμία, αὐτή ἡ βαθιά διαίρεση τοῦ ἐργατικοῦ στρατόπεδου, ἀφοῦ ὀξύνθηκαν ἀκόμα περισσότερο ἀπό μερικούς, μέ μιά κατάφωρη προδοσία τῶν πιό βασικῶν συμφερόντων τῶν ἐργαζόμενων, ἐπέτρεψαν στά ἀστικά κόμματα νά διατηρήσουν τόν μεγαλύτε-

ρο ἀριθμό τῶν θέσεων πού κατεῖχαν τήν ὥρα τοῦ φασιστικοῦ πραξικοπήματος. Ἡ εἴσοδος στήν Κυβέρνηση πολλῶν σοσιαλιστῶν ὑπουργῶν καί, μερικούς μῆνες ἀργότερα, ὁ σχηματισμός μιᾶς κυβέρνησης ἐργατικῆς πλειοψηφίας, δέν ἄλλαξε καθόλου τήν κατάσταση. Κύριοι ἤ ὄχι τῆς Κυβέρνησης, οἱ δημοκρατικοί διατήρησαν τόν ἔλεγχο τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς χώρας, μιά καί στήν οὐσία, ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν ἄλλων κομμάτων ὑπεράσπιζε τίς θέσεις τους.

Ἀρχικά, θά πρέπει νά ποῦμε πώς μπόρεσαν νά δράσουν μέ τή μεγαλύτερη ἐπιδεξιότητα. Ἔχοντας συνειδητοποιήσει τήν ἀδυναμία τους ἀπέναντι στίς ἐργατικές ὀργανώσεις, ἀπόφυγαν προσεχτικά ὅλα ὅσα, ἀπό τήν φύση τους μποροῦσαν νά ξυπνήσουν τήν ὑποψία τῶν παλιῶν τους ἀντιπάλων καί υἱοθέτησαν ἕνα λεξιλόγιο ἱκανό νά ἐμπνεύσει τήν ἐμπιστοσύνη τους. Δήλωσαν πώς τάσσονται ὁλοκληρωτικά στήν ὑπηρεσία τοῦ λαοῦ, διακήρυξαν τήν ἀναγκαιότητα μιᾶς βαθειᾶς μεταμόρφωσης τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, πού θά ἐπιτρέψει στίς κατώτερες τάξεις νά ἐξασφαλίσουν, ὅπως τό ἐπιβάλλει ἡ ἀνθρώπινη δικαιοσύνη καί ἀξιοπρέπεια, μία σημαντική βελτίωση τῆς τύχης τους. Σάν δημοκράτες ἦταν πρόθυμοι νά ὑποταχθοῦν στή θέληση τοῦ λαοῦ. Θά ἔκαναν ὅ,τι τούς ζητοῦσε ὁ λαός. Δέν ἔμενε παρά ν' ἀποφασίσει: αὐτοί θά ὑπάκουαν. Καί μιλοῦσαν μέ τρεμάμενη φωνή γιά τό θαυμαστό παράδειγμα πού ἔδωσαν οἱ ἐργάτες στόν ἀντιφασιστικό ἀγώνα, γιά τήν πειθαρχία, τήν αὐταπάρνηση καί τόν ἡρωισμό μέ τόν ὁποῖο πολεμοῦσαν στό μέτωπο κλπ, κλπ... Πῶς νά μήν πιστέψει κανείς στήν εἰλικρίνεια αὐτῶν τῶν λόγων, ἰδιαίτερα ὅταν προέρχονται ἀπό τό στόμα τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κράτους; Εἶναι ἐκπληκτική ἡ εὐκολία μέ τήν ὁποία οἱ κατώτερες τάξεις ξεχνοῦν τίς προσβολές πού τούς ἔγιναν καί ἀκόμα τά ἐγκλήματα τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν θύματα. Θαυμαστή μεγαλοψυχία τῶν ταπεινῶν! Πόσες φορές στήν ἱστορία δέν τήν ἔχουν ἐκδηλώσει! Χωρίς νά θέλουν νά θυμηθοῦν πώς οἱ ἄνθρωποι πού τά ἔλεγαν αὐτά ἦταν ἐκεῖνοι ἀκριβῶς πού ἀντιμάχονταν πάντοτε τίς πιό γόμιμες διεκδικήσεις τους, ἀποφάσισαν, συγκινημένοι ἀπό αὐτήν τήν ἀλλαγή, νά τούς ἀφήσουν ἐλεύθερο πεδίο δράσης καί νά τούς προσφέρουν ὅλη τή βοήθεια πού χρειάζονταν, γιά τό συμφέρον τοῦ κοινοῦ ἀγώνα.

Καί, ὅμως, ἡ πιό στοιχειώδης σύνεση θά ἔπρεπε νά τούς ἐπιβάλει τήν ἀμείλικτη ἀπομάκρυνσή τους. Ὄχι μόνο γιατί ἦταν φανερό πώς θά χρησιμοποιοῦσαν τήν θέση τους στά διευθυντικά πόστα, γιά νά διευθύνουν τή χώρα πρός ὄφελος τῶν ταξικῶν τους συμφερόντων, καί νά στερήσουν ἔτσι τούς ἐργάτες ἀπ' τόν καρπό τῶν θυσιῶν τους, ἀλλά ἀκόμα καί μόνο ἀπό τεχνική ἄποψη. Γιατί κάτι πού ἐκπλήσσει βαθιά τόν ξένο, εἶναι ἡ ἄγνοια, ἀκινησία καί ἡ πνευματική μηδαμινότητα τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῶν κυβερνητικῶν στελεχῶν τῆς δημοκρατικῆς Ἱσπανίας (ὅπως, ἀναμφίβολα καί τῆς φασιστικῆς).

Ἄγνοια καί μποδαμινότητα πού δέν ἀποκλείουν ἄλλωστε τήν πιό μεγάλη ματαιοδοξία, τήν πιό γελοία ἐπιτήδευση. Ὅσο γιά τούς στρατιωτικούς, μιά καί οἱ περισσότεροι προέρχονταν ἀπό τήν ἀστική τάξη ἤ τήν ἀριστοκρατία, ἡ ἄγνοια καί ἡ ἀνικανότητά τους εἶναι κάτι τόσο φοβερό, πού προκαλεῖ ἴλιγγο. Καί καταλαβαίνουμε, μόνο ὅταν τά βλέπουμε ἀπό κοντά, τά λάθη καί τίς ἀποτυχίες πού οἱ αἰτίες τους φαίνονται μυστηριώδεις σέ ἕναν ἐξωτερικό παρατηρητή. Τό πιό φανερό συμφέρον ἀπαιτοῦσε τήν ἀντικατάσταση αὐτῶν τῶν στελεχῶν πού προέρχονταν ἀπό τήν ἀστική τάξη, μέ νέα στελέχη πού θά προέρχονταν ἀπό τό λαό καί πού θά ἀποκτοῦσαν σύντομα, ἀπ' τήν ἐπαφή μέ τά γεγονότα, τήν ἀναγκαία πεῖρα γιά τήν ἀντιμετώπιση ὅλων τῶν δυσκολιῶν.

Ἡ ἀστική τάξη ξανασηκώνει κεφάλι

Σύντομα ἀποδείχτηκε, ἄλλωστε, πώς ὅλες οἱ δηλώσεις πίστης στή λαϊκή ὑπόθεση καί στήν ἐπανάσταση, πού τόσο συχνά ἔκαναν οἱ δημοκρατικοί στήν ἀρχή τῆς φασιστικῆς ἀνταρσίας, δέν ἦταν παρά καθαρή ὑποκρισία καί προσαρμογή στήν κατάσταση. Στό μέτρο πού οἱ συνθῆκες μεταμορφωνόντουσαν, υἱοθετοῦσαν κι αὐτοί ἕνα νέο λεξιλόγιο. Βέβαιοι πιά γιά τίς προθέσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης κι ἔχοντας ἐνισχύσει τίς θέσεις τους, ἔδειξαν πώς δέν ἦταν καθόλου διατεθειμένοι νά παραχωρήσουν ὁ,τιδήποτε καί νά κάνουν τήν παραμικρή ὑποχώρηση στούς ἐργαζόμενους, πού ἰσχυρίζονταν πώς εἶναι οἱ ταπεινοί τους ὑπηρέτες. Σ' αὐτούς πού ὑποστήριζαν πώς ἔπρεπε νά ἐκμεταλλευτοῦν τήν κατάσταση πού δημιουργήθηκε ἀπό τήν ἀναταραχή γιά νά ἐγκαθιδρύσουν ἕνα νέο κοινωνικό καθεστώς, ἀντέταξαν πώς δέν εἶχε ἔρθει ἀκόμα ἡ κατάλληλη στιγμή γιά νά πραγματοποιήσουν μιά παρόμοια μεταρρύθμιση, πώς ἔπρεπε πρῶτα νά νικήσουν τό φασισμό καί ἀργότερα θά ἔβλεπαν. Ἀπό τή μεριά τῶν ἀστῶν δημοκρατῶν, πού ἦταν ἐξ ὁρισμοῦ ἀντίπαλοι τοῦ σοσιαλισμοῦ, αὐτή ἡ στάση ἦταν ἀπόλυτα κατανοητή. Ἀλλά τό σπουδαιότερο εἶναι πώς βρῆκαν στούς σοσιαλιστές μιά ἀπρόσμενη ὑποστήριξη, μιά καί οἱ τελευταῖοι ἦταν πολύ ἱκανοποιημένοι πού βρῆκαν ἕνα ἐπιχείρημα νά ἀντιτάξουν σέ ὅσους τούς προτρέπανε νά ἐκμεταλλευτοῦν τήν εὐκαιρία πού τούς δόθηκε, γιά νά φέρουν σέ πέρας τόν κοινωνικό μετασχηματισμό πού διακήρυσσαν πώς ὑποστηρίζουν καί νά ματαιώσουν τήν πραγματοποίηση ἑνός ἔργου πού οἱ δυσκολίες του τούς εἶχαν πανικοβάλλει. Ἐξήγησαν πώς τελικά δέν μποροῦσαν νά κάνουν δύο πράγματα συγχρόνως, πώς ἔπρεπε νά συγκεντρώσουν ὅλες τίς δυνάμεις τους στήν διεξαγωγή τοῦ πολέμου καί πώς μονάχα μετά θά ἔκαναν τήν ἐπανάσταση. Ἡσυχάστε, γενναῖοι μου! Αὔριο θά λυθοῦν ὅλα τά προβλήματα.

Σ' ὅτι ἀφορᾶ, τούς κομμουνιστές, εἶναι ἀνώφελο νά ἐπεκταθοῦμε. Μέ τόν ἀπεριγραπτο κυνισμό πού τούς χαρακτηρίζει, δήλωσαν ἁπλά πώς δέν ὑπῆρχε κάν θέμα κοινωνικῆς ἐπανάστασης, πώς ὁ ἱσπανικός λαός ἐπιθυμοῦσε ἀποκλειστικά τήν ἀποκατάσταση τοῦ δημοκρατικοῦ κοινοβουλευτικοῦ καθεστῶτος, αὐτοῦ τοῦ ἴδιου καθεστῶτος πού εἶχε ἐπιδείξει, μέ τόν τρόπο πού ξέρουμε, τό ἐνδιαφέρον του γιά τούς ἐργαζόμενους (ἄρνηση νά χορηγήσει ἐπίδομα ἀνεργίας στούς ἄνεργους ἐργάτες, σφαγές στήν Κάσας Βιέχας καί σέ ἄλλα μέρη, διάλυση τῶν ἐπαναστατικῶν συνδικάτων, φυλάκιση τῶν συνδικαλιστῶν ἀγωνιστῶν, κλπ.), καί πού εἶχε προετοιμάσει τό ἔδαφος γιά τήν φασιστική ἀνταρσία τῆς 19 Ἰούλη, μέ τήν ἀνικανότητά του καί τή σκανδαλώδη ἀδυναμία του ἀπέναντι στά κόμματα τῆς δεξιᾶς.

Ἔτσι οἱ δημοκρατικοί κατόρθωσαν νά ἀπομακρύνουν τό φοβερό φάσμα τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἦταν ἀνίκανοι ν' ἀντιταχθοῦν στό κίνημα πού κατεύθυναν τά συνδικάτα, γιά τήν ἀνάληψη τοῦ ἐλέγχου τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἀλλά τό σαμποτάρησαν ἀφήνοντάς το νά καταποντισθεῖ, ἀρνούμενοι νά τοῦ προσφέρουν τίς ἀπαραίτητες ἐγγυήσεις καί τήν κρατική βοήθεια, χωρίς τίς ὁποῖες τό κίνημα ἦταν καταδικασμένο στήν χρεωκοπία. Γιατί εἶναι φανερό, πώς ἕνα τέτοιο κίνημα δέν θά μποροῦσε νά εὐδοκιμήσει, περιοριζόμενο σέ μιά στενή συνδικαλιστική βάση. Ἀπέχοντας πολύ ἀπό τό νά προετοιμάζει τό ἔδαφος γιά τόν σοσιαλιστικό τρόπο παραγωγῆς, δέν ἔκανε οὐσιαστικά τίποτ' ἄλλο ἀπό τό νά ἀντικαθιστᾶ τήν ἀτομική καπιταλιστική ἰδιοποίηση τῶν προϊόντων τῆς ἐργασίας μέ τήν ἰδιοποίησή τους ἀπό τά συνδικάτα ἐπιτρέποντας, ἔτσι, νά διαιωνίζονται τά μειονεκτήματα τῆς ἐμπορευματικῆς οἰκονομίας, χωρίς τά πλεονεκτήματα μιᾶς συγκεντρωτικῆς διεύθυνσης τῆς οἰκονομίας. Ἄλλωστε, τό ἴδιο τό καθεστώς δέν μποροῦσε νά διατηρηθεῖ παρά μόνο στό βαθμό πού τά συνδικάτα θά ἐξακολουθοῦσαν νά παίζουν ἕνα κυριαρχικό ρόλο στή δημόσια ζωή καί ἡ ἐξασθενημένη καί κλονισμένη ἀπό τό φασιστικό πραξικόπημα ἀστική τάξη δέν θά ξαναπαιρνε στά χέρια της τήν ἐξουσία.

Αὐτό ἦταν πράγματι τό πρόβλημα: νά ἀνακτηθεῖ ἡ ἐξουσία πού εἶχε ξεγλιστρύσει ἀπό τά χέρια τῆς ἀστικῆς τάξης καί πού τό προλεταριάτο δέν μπόρεσε ἤ δέν θέλησε νά πάρει. Γιά νά γίνει αὐτό, χρειαζόντουσαν δύο πράγματα: νά ἀφοπλιστεῖ ὁ λαός καί νά ἀνασυνταχθοῦν οἱ δυνάμεις τῆς ἀντίδρασης πού ἡ ἀνταρσία τους εἶχε στερήσει, πάνω ἀπ' ὅλα τήν ἀστυνομία καί τό στρατό ἀπ' τήν κυβέρνηση. Ἀλλά γιά νά γίνει ὁ ἀφοπλισμός τοῦ λαοῦ, ἦταν ἀπαραίτητη ἡ ὕπαρξη μιᾶς σίγουρης ἀστυνομίας καί ἑνός στρατοῦ, πού δέ θά ἐλέγχονταν ἀπ' τίς ἐργατικές ὀργανώσεις. Αὐτό ἔγινε σταδιακά. Ἀπαγορεύτηκε στά μέλη τῶν σωμάτων ἀσφαλείας νά ἐντάσσον-

ται στίς συνδικαλιστικές όργανώσεις ή στά πολιτικά κόμματα καί νά παρεβρίσκονται στίς συγκεντρώσεις καί στίς έκδηλώσεις τους. Ὁ στρατός, ἀποτελούμενος, ἀρχικά, ἀπό ἐργατικές πολιτοφυλακές, ἀνασυγκροτήθηκε στή βάση ταχτικῶν μονάδων καί ὑποβλήθηκε στόν ἀποκλειστικό ἔλεγχο τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν. Ἀπαγορεύθηκε ὁποιαδήποτε ἄλλη προπαγάνδα ἐκτός ἀπό τήν κυβερνητική. Ὅταν ἔγινε αὐτό, ή ἀστική τάξη μπόρεσε ἐπιτέλους νά ἀναπνεύσει καί νά ἀτενίσει μέ ἐμπιστοσύνη τό μέλλον. Τά ὑπόλοιπα δέν ἦταν παρά ζήτημα χρόνου.

Ὁ ἀγώνας ἐνάντια στήν Καταλωνία

Ὡστόσο, προτοῦ καταλήξει σέ ὁριστικές ἀποφάσεις, ἡ ἀστική τάξη ἔπρεπε νά ἐπιλύσει ἀκόμα ἕνα σοβαρό πρόβλημα, πού ἡ λύση του ἀπαιτοῦσε, ταυτόχρονα, μεγάλη εὐελιξία καί σθένος: τό πρόβλημα τῆς Καταλωνίας. Σέ σχέση μέ τίς ἰδιαίτερες οἰκονομικές καί πολιτικές συνθῆκες της, ἡ Καταλωνία εἶχε προωθήσει πολύ τόν κοινωνικό μετασχηματισμό, πού πραγματοποιήθηκε χάρη στόν ἐμφύλιο πόλεμο. Οἱ ἀναρχοσυνδικαλιστές, πού ἀσκοῦσαν σ' αὐτήν μία κυριαρχική ἐπιρροή, εἶχαν κατορθώσει, μέ τή βοήθεια τῶν ἀνεξάρτητων κομμουνιστῶν τοῦ POOM, νά ἐπιβάλλουν, παρά τήν ἀντίθετη ἄποψη τῶν ἄλλων κομμάτων, μέτρα κοινωνικοποίησης τῆς οἰκονομίας, τά ὁποῖα συνιστοῦσαν μιά πολύ σημαντική ἀπόπειρα ἐνάντια στόν καπιταλισμό στήν Ἰβηρική χερσόνησο. Ἐξάλλου, ἡ Καταλωνία ἀποτελοῦσε ἕνα ἐπικίνδυνο παράδειγμα γιά τήν ἰσπανική ἐργατική τάξη. Νά γιατί ἔπρεπε νά δοθεῖ ἕνα τέλος σ' ὅλα αὐτά, ὅσο πιό γρήγορα γινόταν.

Γιά νά τό καταφέρουν, δέν δίσταζαν μπροστά σέ κανένα μέσο. Στήν ἀρχή ἀρνήθηκαν στήν Καταλωνία τά ἀπαραίτητα ἐφόδια γιά τή λειτουργία τῶν κολλεκτιβοποιημένων ἐπιχειρήσεών της, ἐλπίζοντας ἔτσι πώς θά τίς ὁδηγοῦσαν στήν χρεωκοπία, γιά τήν ὁποία ἀργότερα θά ἀπόδιδαν τήν εὐθύνη στήν ἴδια τή κολλεκτιβοποίηση. Ὄξυναν κατά βούληση τίς ἔμφυτες δυσχέρειες πού ἐμφανίζονται σέ περιόδους πολέμου καί ἐπανάστασης (ἀνεπάρκεια ἐπισιτισμοῦ, ἄνοδος τοῦ κόστους ζωῆς κλπ.), μέ τόν φανερό σκοπό νά ἐξασθενήσουν τόν πληθυσμό καί νά τόν ξεσηκώσουν ἐνάντια στά στοιχεῖα τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς, πού εἶχαν κατηγορηθεῖ σάν ὑπεύθυνα γι' αὐτή τήν κατάσταση. Ἀρνήθηκαν κατηγορηματικά νά στείλουν στό μέτωπο τῆς Ἀραγωνίας τά ἐπιθετικά ὅπλα χωρίς τά ὁποῖα τά στρατεύματα ἦταν καταδικασμένα στήν ἀπραξία, ὥστε νά ἐμφανίσουν τούς καταλάνους ἐπαναστάτες, στά μάτια τῶν ἰσπανῶν καί τῶν ξένων, σάν ἀπειθάρχητα στοιχεῖα, σαμποτέρ τοῦ ἑνιαίου μετώπου κλπ. Ὅταν, ἀπελπισμένα ἀπό τήν παρατεταμένη ἀδράνεια στήν ὁποία τούς εἶ-

χαν καταδικάσει, οἱ καταλάνοι ἀποφάσισαν νά περάσουν στήν ἐπίθεση, ἡ μεραρχία «Κάρλ Μάρξ», πού τήν ἀποτελοῦσαν πολιτοφύλακες τοῦ PSUC, ἀρνήθηκε νά ὑπακούσει στίς διαταγές τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου καί νά ἐγκαταλύψει τά χαρακώματα, ἀναγκάζοντας ἔτσι τίς ἄλλες μεραρχίες νά ἐπιστρέψουν στίς ἀρχικές τους θέσεις. Γιά νά στιγματίσει αὐτό τό σκανδαλῶδες γεγονός, πού ἀποτελοῦσε μιά ἀληθινή προδοσία μπροστά στόν ἐχθρό, τό ὄργανο τοῦ POUM «La Batalla», ἀνέστειλε τήν ἔκδοσή του γιά 4 μέρες.

Στό ἐσωτερικό, ἡ ἐκστρατεία γιά τήν ἐξαφάνιση τῶν ἐπαναστατικῶν κατακτήσεων τοῦ Ἰούλη, συνεχίζονταν μέ ἕνα ρυθμό ὅλο καί πιό γρήγορο. Εἴδαμε παραπάνω πώς οἱ δημοκρατικοί καί οἱ κομμουνιστές ἀντιτάχθηκαν στά μέτρα κοινωνικοποίησης πού ὑποστήριζαν ἡ CNT καί τό POUM καί δέν τά δέχθηκαν τελικά, παρά μόνο μπροστά στήν ἀπειλή τῶν ἀντιπροσώπων τῆς CNT πώς θά ἀποχωρήσουν ἀπό τό Οἰκονομικό Συμβούλιο. Ἀλλά δέν σταμάτησαν παρά μόνο ἀφοῦ κατέστησαν τά μέτρα αὐτά τελείως ἀντιδημοφιλή! Προσπάθησαν νά τά σαμποτάρουν μέ ὅλα τά μέσα καί νά τά δυσφημίζουν στά μάτια τοῦ κοινοῦ, παρουσιάζοντάς τα σάν «πρόωρες ἐμπειρίες», ἀντίθετες στά συμφέροντα τῆς μικροαστικῆς τάξης καί, συνακόλουθα, καταστροφικές γιά τήν ἀντιφασιστική ὑπόθεση. Εἶχαν ἐμφανισθεῖ δυσκολίες στόν ἐπισιτισμό, πού ὀφείλονταν στήν ἀπρονοησία καί στήν ἀνικανότητα τῶν διευθυντικῶν ὀργάνων, καθώς καί σέ μιά ἠλίθια οἰκονομική πολιτική. Ἔριξαν τήν εὐθύνη στίς «Ἐπιτροπές». Μιά ἀληθινή ἀτμόσφαιρα «πογκρόμ» δημιουργήθηκε σιγά - σιγά στίς ὀργανώσεις τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς, μιά ἐκστρατεία πού εὐνοήθηκε ἀπό τήν συνένοχη σιωπή τῶν «δημοκρατικῶν» τῆς Ἐσκέρρα καί τήν ἀπάθεια τῶν ἰθυνόντων τῆς FAI, πού παρακολουθοῦσαν τήν ἐπερχόμενη καταστροφή, ὅπως τό πουλί κατάζει τό φίδι πού εἶναι ἕτοιμο νά τό καταπιεῖ.

Ὅταν οἱ Ἀναρχικοί γίνονται ὀππορτουνιστές

Αὐτή ἡ στάση τῆς CNT - FAI, εἶναι ἕνα ἀπό τά πιό ἀπογοητευτικά κεφάλαια τῆς ἱσπανικῆς ἐπανάστασης. Ἡ παιδαριώδης ἐχθρότητα πού ἐπέδειξαν οἱ ἀναρχοσυνδικαλιστές ἀπέναντι σέ ὁ,τιδήποτε προσεγγίζει, ἄμεσα ἤ ἔμμεσα, τήν πολιτική, τούς παρέδωσε δεμένους χειροπόδαρα στούς ἀντιπάλους τους, οἱ ὁποῖοι, μέ μιά διαβολική ἱκανότητα καί μέ μιά τέλεια ἔλλειψη προσχημάτων, κατόρθωσαν νά ἐκμεταλλευτοῦν αὐτή τήν κατάσταση γιά νά ἐπιβάλουν τίς ἀπόψεις τους. Οἱ ἀναρχικοί, ἄν καί συμμετεῖχαν στή κυβέρνηση, πράγμα πού ἀποτελοῦσε μιά κατάφωρη παραβίαση τοῦ δόγματός

τους καί μιά δραστηριότητα άκρως πολιτική, συνεργαζόμενοι μέ κόμματα πού είχαν έντονο πολιτικό χαρακτήρα, δήλωναν ώστόσο πώς ήθελαν νά άγνοήσουν δλα τά πολιτικά κόμματα τής έργατικής τάξης καί νά μήν έχουν σχέσεις παρά μόνο μέ τίς συνδικαλιστικές όργανώσεις. Μέ μιά έκπληκτική κατανόηση τής κατάστασης, μ' ένα έντυπωσιακά προσαρμοστικό πνεύμα, ή άντίδραση, μέ τή μεσολάβηση τού PSUC, φόρεσε τό συνδικαλιστικό προσωπείο γιά νά τούς έπιβληθεί. Ελέγχοντας τήν UGT πού, στήν παραμονή τής έπανάστασης, δέν έκπροσωπούσε παρά ένα έλάχιστο μέρος τής καταλάνικης έργατικής τάξης, τήν άνάπτυξε μέ τρόπο άποτελεσματικό, προσεταιριζόμενη, στούς μήνες πού άκολούθησαν τό φασιστικό πραξικόπημα, δλα τά άστικά ή μικροαστικά στοιχεία πού έχθρεύονταν τήν έπανάσταση. Οί άναρχικοί, βλέποντας πώς άπό μέρα σέ μέρα ένισχύονταν οί θέσεις τής άντίπαλης συνδικαλιστικής όργάνωσης, δέν ήταν τόσο τυφλοί ώστε νά μήν καταλάβουν τό παιχνίδι πού παιζόταν έναντίον τους, άλλά, αίχμάλωτοι τής ίδιας τους τής άντίληψης γιά τόν κυριαρχικό ρόλο τών συνδικάτων στή δημόσια ζωή, συνέχισαν ώστόσο νά μεταχειρίζονται μέ τόν μεγαλύτερο σεβασμό μιά όργάνωση πού στήν ούσία δέν ήταν παρά τό παραπέτασμα πίσω άπό τό όποίο κρυβόταν ή άνερχόμενη άντίδραση, παρέχοντάς της μία σχεδόν ίση άντιπροσώπευση μέ τή δική τους στά Κυβερνητικά Συμβούλια καί γενικότερα σ' δλη τήν δημόσια ζωή. Αντίθετα, άντιμετώπιζαν μέ μιά έπιτηδευμένη περιφρόνηση δλα τά άλλα έργατικά κόμματα, δπως τό POUM, μέ τό όποίο ώστόσο συμφωνούσαν πάνω σ' δλα τά θεμελιακά προβλήματα τής έπανάστασης καί διατηρούσαν μαζί του, άν καί μυστικά, στενές σχέσεις. Κάθε φορά πού γινόταν ζήτημα γι' αύτό τό κόμμα μπροστά τους, άπαντούσαν μονότονα: «Είναι ένα πολιτικό κόμμα. Δέν μάς ένδιαφέρει». Αύτό δέν τούς έμπόδιζε δμως, νά συνεργάζονται στενά, στήν κυβέρνηση καί άλλού, μέ πολιτικά κόμματα, τών όποίων γνώριζαν τόν άντεπαναστατικό χαρακτήρα κι αύτό μέ τό περίεργο πρόσχημα πώς οί μέν άντιπροσώπευαν τήν άστική τάξη, ένώ οί άλλοι, δπως τό PSUC, μιά συνδικαλιστική όργάνωση.

Αύτή ή βασική ύποκρισία, αύτή ή βαθιά άκατανοησία τής πολιτικής πραγματικότητας, έξηγεί τήν εύκολία μέ τήν όποία ή άστική τάξη κατόρθωσε νά όλοκληρώσει τό έργο τής προοδευτικής συντριβής τών έπαναστατικών καταχτήσεων. Τό POUM, πού έβλεπε τόν κίνδυνο νά πλησιάζει καί προαισθανόταν τό έπερχόμενο κύμα τής καταστολής, είχε προτείνει άπό νωρίς τό σχηματισμό ένός «Έπαναστατικού Μετώπου», τό όποίο θά συγκέντρωνε δλες τίς όργανώσεις τής άκρας άριστεράς, πού ύποστήριζαν τήν διατήρηση άκέραιων τών καταχτήσεων τής 19 Ιούλη καί τόν άνένδοτο άγώνα ένάντια στό φασισμό. Οί άναρχοσυνδικαλιστές άπάντησαν σ' αύτή τήν

πρόταση μέ μία ἐπίμονη σιωπή. Γι' αὐτούς, τό νά δεχτοῦν μιά ὁποιαδήποτε συνεργασία μέ τό POUM, θά ἦταν σάν νά ἐμπλέκονταν στήν «πολιτική δράση», ἐνῶ τό νά συνεργάζονται μέ τό PSUC καί τήν Ἐσκέρρα, ἦταν προφανῶς «οἰκονομικός» ἀγώνας! Δέν εἶχαν μονάχα τυφλωθεῖ ἀπέναντι στόν κίνδυνο στραγγαλισμοῦ τῆς ἐπανάστασης, ἀλλά, ἐπιπλέον, προτιμοῦσαν νά χαθεῖ ἡ ἐπανάσταση παρά οἱ ἀρχές τους! Ἔτσι, ἐξακολουθώντας νά ἀντιπαραθέτουν στίς ἐκκλήσεις τοῦ POUM, στά συνθήματα συναγερμοῦ του, στήν ἑτοιμότητά του, μιά ταπεινωτική σιωπή, διαιώνιζαν τήν «ἀδερφική» τους συνεργασία μέ τούς «ἀγαπημένους συντρόφους» τοῦ PSUC, ἀρκούμενοι στό νά τούς ἀπευθύνουν ποῦ καί ποῦ εὐγενικές ἐκκλήσεις προκειμένου νά ἐπιδείξουν μεγαλύτερη σύνεση στίς ἐπιθέσεις τους, καλοπροαίρετες κριτικές, ὡραῖα λόγια μέ τά ὁποῖα καλύπτουν τίς ἐπιφυλάξεις τους, σάν νά τούς ἐνοχλοῦσε πού ἔκαναν ὅλα αὐτά, σιβυλλικές προειδοποιήσεις, πού κανένας δέν καταλάβαινε τί σήμαιναν, ἔμμεσες ἀπειλές, πού ἀποτελοῦσαν αἰνίγματα γιά τό μεγάλο ἀναγνωστικό κοινό, μιά καί τό τελευταῖο δέν ἤξερε ποτέ οὔτε γιά τί οὔτε γιά ποιόν πρόκειται.

Καταλαβαίνει κανείς πώς ἀπέναντι σέ μιά τέτοια στάση, πού χαρακτηριζόταν ἀπό τό φόβο καί μιά περίεργη ἀκατανοησία τῆς πολιτικῆς πραγματικότητας, ἡ ἀντίδραση ἐνισχύθηκε σιγά - σιγά καί ὕψωσε προοδευτικά τόν τόνο τῆς πολεμικῆς της. Σύντομα πέρασε στή δράση. Πρῶτα ἀπ' ὅλα, τόν Δεκέμβρη, τό POUM διώχτηκε ἀπό τήν Κυβέρνηση τῆς Χενεραλιδάδ. Μετά τήν ἐπιτυχία αὐτῆς τῆς ἐπιχείρησης, ἐξαιτίας τῆς ἀσήμαντης ἀντίδρασης τῶν ἀναρχικῶν, πού ἀποτελοῦσε καί γιά τούς ἴδιους μιά ἐπικίνδυνη ἀπειλή, πέρασαν στήν ἑπόμενη. Μέ τήν εὐκαιρία τῶν δικῶν τῆς Μόσχας, οἱ κομμουνιστές ἐξαπόλυσαν μιά βίαιη ἐκστρατεία ἐνάντια στό POUM, ζητώντας τήν κήρυξη ἐκτός νόμου αὐτοῦ τοῦ κόμματος, πού παρουσίαζαν σάν «διασπαστικό παράγοντα», «διαλυτικό στοιχεῖο», «πράκτορα τοῦ Χίτλερ καί τοῦ Φράνκο» κλπ. Γιά μιά ἀκόμη φορά οἱ ἀναρχικοί ἀποφάσισαν νά μήν ὑποστηρίξουν ἕνα κόμμα, ἄν καί ἤξεραν τόν ἐπαναστατικό του χαρακτήρα καί τήν ἀφοσίωσή του στήν ὑπόθεση τοῦ προλεταριάτου. Ἄν ἡ ἐπιχείρηση ἀπότυχε, αὐτό ἔγινε μόνο καί μόνο ἐπειδή ἡ Ἐλευθεριακή Νεολαία, ἀγανακτησμένη ἀπό αὐτή τήν ἐκστρατεία, δήλωσε πώς δέν πίστευε λέξη ἀπό τίς συκοφαντίες πού ἐξαπολύονταν ἐνάντια σ' ἕνα κόμμα, τοῦ ὁποίου χιλιάδες ἀγωνιστές πολεμοῦσαν στό πλευρό τους στό μέτωπο καί πού εἶχε θυσιάσει ἕναν μεγάλο ἀριθμό ἀπό τούς δικούς του στήν ὑπόθεση τοῦ ἀντιφασιστικοῦ ἀγώνα. Μπροστά σ' αὐτή τήν ἀπρόσμενη ἀντεπίθεση, οἱ σταλινικοί ὑποχώρησαν, ἀλλά λίγο ἀργότερα, ἄρχισαν μιάν ὕπουλη ἐκστρατεία ἐνάντια στούς ἀναρχικούς, ἡ ὁποία κατέληξε στό νά δηλητηριάσει ἐντελῶς τήν ἀτμόσφαιρα καί νά δημιουργήσει ἔντονους φόβους γιά χειρότερες βιαιοπραγίες.

Ἡ Τσεκά ἐν δράσει

Ὅπως μπορεῖ κανείς νά φανταστεῖ, σέ ἄλλες περιοχές, ὅπου ἡ CNT ἀσκοῦσε μιά πιό περιορισμένη ἐπιρροή, δέν δίσταζαν νά χρησιμοποιήσουν ἐναντίον της κάθε δυνατή μέθοδο καταστολῆς: κλείσιμο καί δήμευση τῶν περιουσιῶν ὅλων τῶν συνομοσπονδιακῶν ὀργάνων, φυλάκιση τῶν συνδικαλιστικῶν ἡγετῶν, δολοφονίες ἀγωνιστῶν, χρησιμοποίηση τῶν σωμάτων ἀσφαλείας ἐνάντια στίς πιό μαχητικές ὁμάδες κλπ. Στή Μαδρίτη, ὁ κομμουνιστής Καθόρλα, εἶχε εἰδικευτεῖ σ' αὐτές τίς δολοφονίες. Κάθε νύχτα, στίς ζῶνες δικαιοδοσίας του, οἱ συνδικαλιστές ἀγωνιστές ἔπεφταν κάτω ἀπό τίς σφαῖρες ἀγνώστων δολοφόνων, πού δέν ξαναβρίσκονταν ποτέ τά ἴχνη τους. Εἶναι ἀλήθεια πώς, ἐν εἴδει ἀποζημίωσης, ἄφηνε καθημερινά ἐλεύθερους διαβόητους φασίστες. Ἀφοῦ ἀποκηρύχθηκε δημόσια μετά ἀπό πολλούς μῆνες ἀξιέπαινης δραστηριότητας, σάν πράχτορας τῆς «πέμπτης φάλαγγας», εἶχε τήν τύχη νά ξεφύγει ἀπό τήν ἀνάκριση καί ἀπό τήν τιμωρία πού θά ἀκολουθοῦσε ἀναπόφευκτα, μετά τήν διάλυση τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας στή Μαδρίτη, τοῦ ὁποίου ἦταν ἕνα ἀπ' τά πιό λαμπρά στελέχη. Στήν Μούρθια λειτουργοῦσε μιά ἀληθινή Τσεκά, πού βασάνιζε καί δολοφονοῦσε τούς ἐπαναστάτες ἀγωνιστές, ὀργάνωσε σκηνοθετημένες ἐκτελέσεις κλπ. Στή Βαλένθια καί στίς γύρω περιοχές, ἀληθινές μάχες διεξάχθηκαν ἀνάμεσα στούς ἀναρχικούς ἀγωνιστές τῆς «Σιδηρᾶς Φάλαγγας» καί στήν κυβερνητική ἀστυνομία. Στό Μπιλμπάο, μέ διαταγές τῶν ἐθνικιστικῶν ἀρχῶν, δημεύτηκε ἡ περιουσία τῆς τοπικῆς CNT, φυλακίστηκαν ὅλα τά μέλη τῆς Περιφερειακῆς Ἐπιτροπῆς, καί τά γραφεῖα της δόθηκαν στούς κομμουνιστές. Στήν Πουιγκξέρντα, ἀποσπάσματα καραμπινιέρων στάλθηκαν ἐνάντια στούς ἀναρχικούς τῆς περιοχῆς, γιά νά τούς ἀποσπάσουν τόν ἔλεγχο τῶν συνόρων, καί πραγματοποιήθηκαν αἱματηρές συγκρούσεις, στή διάρκεια τῶν ὁποίων σκοτώθηκε ὁ ἀναρχικός ἡγέτης Ἀντόν Μαρτίν.

Ἦταν φανερό, γιά ὁποιονδήποτε παρακολουθοῦσε τά πράγματα ἀπό κοντά, πώς προετοιμαζόταν μιά ἔκρηξη. Στή Βαρκελώνη, ὁ σταλινικός ἐπίτροπος Δημόσιας Τάξης Ροντρίγκεθ Σάλας, συγκέντρωσε 11.000 ἀστυνομικούς, ὁπλισμένους μέχρι τά δόντια: 7.000 φρουρούς ἐφόδου καί 4.000 ἐθνοφρουρούς. Θορυβημένοι, οἱ ἀναρχικοί ζήτησαν ἐπανειλημμένα νά σταλεῖ στό μέτωπο, ὅπου ὑπῆρχε λειψανδρία, τουλάχιστο ἕνα μέρος ἀπό αὐτές τίς ἀστυνομικές δυνάμεις. Τά ἐργατικά συνδικάτα ἐπαρκοῦσαν, καθώς ἔλεγαν, γιά νά διατηρήσουν τήν τάξη στά μετόπισθεν. Μάταια ὅμως. Ἡ Κυβέρνηση, γιά εὐνόητους λόγους, ἔκανε πώς δέν ἀκούει. Ἀπέχοντας πολύ ἀπό τό νά ἀποσπάσει ἕνα ὁποιοδήποτε μέρος τῶν δυνάμεών της γιά νά τό στείλει στό μέτωπο, ἐργαζόταν πυρετώδικα γιά νά συμ-

πληρώσει τόν ἐξοπλισμό τους, ὥστε νά εἶναι σέ θέση νά ἐκπληρώσουν τό ἔργο γιά τό ὁποῖο τίς προώριζε.

Τήν ὥρα πού ὀργάνωνε αὐτές τίς δυνάμεις καταστολῆς, προσπαθοῦσε νά διαλύσει τίς περιπόλους ἐλέγχου, ἕνα εἶδος ἐργατικῆς ἀστυνομίας πού ἱδρύθηκε τήν ἑπομένη τοῦ φασιστικοῦ πραξικοπήματος καί πού εἶχε προσφέρει ἀμέτρητες ὑπηρεσίες στήν ἐπανάσταση. Καθώς αὐτές ἦταν ὁπλισμένες καί τίς ἀποτελοῦσαν ἄντρες ἀποφασισμένοι καί διατεθειμένοι νά ἀμυνθοῦν μέ κάθε τρόπο, οἱ δημοκρατικοί, σέ συνεργασία μέ τούς σταλινικούς, ζητοῦσαν ἀπό καιρό τή διάλυσή τους. Μετά ἀπό μακρόχρονες συζητήσεις, πού συνεχίσθηκαν ὁλόκληρες ἑβδομάδες, κατέληξαν νά ἐκδώσουν τό διάταγμα τῆς διάλυσής τους. Ἀλλά πῶς θά ἐφαρμοζόταν τό διάταγμα αὐτό; Γιά νά γίνει αὐτό θά ἔπρεπε νά χρησιμοποιηθεῖ βία καί κανένας δέν αἰσθανόταν ἱκανός νά ἀναλάβει τήν ἐπιχείρηση. Προτίμησαν νά περιμένουν μιά καλύτερη εὐκαιρία.

Αὐτή δέν ἄργησε νά παρουσιαστεῖ. Πράγματι, ὅλα συντελοῦσαν στό νά προετοιμάσουν τήν τελική ἔκρηξη: ἡ ἰσχυρή θέληση τῆς ρώσικης κυβέρνησης νά ἐκτοπίσει τήν ἄκρα ἀριστερά, ὄχι μόνο ἀπό τίς καίριες θέσεις ἀλλά καί γενικότερα ἀπό τήν πολιτική ζωή, ὁ ἐξαναγκασμός τῶν δημοκρατικῶν κομμάτων νά συντρίψουν τήν ἐπαναστατική ἀντιπολίτευση γιά νά ἐπαναφέρουν τό καθεστώς πού ὑπῆρχε πρίν ἀπό τίς 19 Ἰούλη καί νά προετοιμάσουν τίς συνθῆκες μιᾶς συνθηκολόγησης μέ τούς στασιαστές, καί τέλος ἡ ἐπιθυμία τῶν κυβερνήσεων τοῦ Λονδίνου καί τοῦ Παρισιοῦ νά ἐγκατασταθεῖ στή Βαλένθια μιά μετριοπαθής κυβέρνηση, μέ τήν ὁποία θά μποροῦσαν νά συνδιαλλαγοῦν.

Τό ὅτι σχεδίαζαν ἀπό καιρό ἕνα αἰφνιδιαστικό χτύπημα, ἀποδεικνύει, μεταξύ τῶν ἄλλων, τό ἐπεισόδιο τῶν τεθωρακισμένων αὐτοκινήτων πού ἔκλεψαν οἱ σταλινικοί. Ἡ ὑπόθεση εἶναι πολύ ἐνδιαφέρουσα, γι' αὐτό καί θά τήν διηγηθοῦμε. Μιά μέρα, πολιτοφύλακες τοῦ στρατόπεδου Βοροσίλωφ (πού ἀνῆκε στούς σταλινικούς), παρουσιάστηκαν σ' ἕνα γκαράζ τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, δείχνοντας μιά διαταγή μέ τήν ὑπογραφή τοῦ συντρόφου Βαγέχο, ἐπίτροπου τῆς πολεμικῆς βιομηχανίας, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ὁ ὑπεύθυνος τοῦ γκαράζ ἔπρεπε νά παραδώσει στούς φέροντες, 11 τεθωρακισμένα αὐτοκίνητα, πού μόλις εἶχαν κατασκευαστεῖ καί προοριζόντουσαν γιά τό μέτωπο. Ἐπειδή ἡ διαταγή φαινόταν αὐθεντική, ὁ ὑπεύθυνος τοῦ γκαράζ τά παρέδωσε. Λίγο ἀργότερα ἀποδείχτηκε πώς ἐνῶ ἡ ὑπογραφή ἦταν αὐθεντική, τό κείμενο δέν ἦταν. Ἐνῶ ἐπρόκειτο γιά τήν παράδοση μερικῶν μονάχα ἐξαρτημάτων, εἶχαν ἀφαιρέσει τόν κατάλογο αὐτῶν τῶν ἐξαρτημάτων, καί τά εἶχαν ἀντικαταστήσει μ' ἐκεῖνον τῶν τεθωρακισμένων.

Ὅταν κάποτε ἀνακαλύφθηκε ἡ δολοπλοκία, ἄρχισε ἡ ἀναζήτηση πῶν κλεμμένων αὐτοκινήτων. Αὐτά εἶχαν ἁπλούστατα μεταφερ-

θεῖ στό στρατόπεδο Βοροσίλωφ. Κηρύχθηκε ἀμέσως συναγερμός καί τά περίπολα ἐλέγχου περικύκλωσαν τό στρατόπεδο, τοῦ ὁποίου ὁ διοικητής κλήθηκε νά παραδώσει ἀμέσως τά πεθωρακισμένα. Στήν ἀρχή ἀρνήθηκε πώς εἶχαν φέρει τεθωρακισμένα στό στρατόπεδο, ἔπειτα δήλωσε πώς ἔχει πλήρη ἄγνοια τῆς κατάστασης καί κατέληξε στό νά ὁμολογήσει πώς πράγματι βρισκόντουσαν ἐκεῖ. Ἀναγκασμένος νά τά ἐπιστρέψει, τελικά ὑποχώρησε καί τά ὀχήματα ἐπιστράφηκαν στό γκαράζ. Ἡ ἀνάκριση πού ἔγινε ἀπόδειξε πώς ἡ διαταγή εἶχε πλαστογραφηθεῖ ἀπό τόν πολιτικό ἐπίτροπο τοῦ στρατόπεδου Βοροσίλωφ, πράγμα πού ἀναγνώρισε ἄλλωστε καί ὁ ἴδιος λίγες μέρες ἀργότερα σ' ἕνα δακρύβρεχτο γράμμα πού ἀπεύθυνε στό Συμβούλιο Ἀσφαλείας καί στό ὁποῖο, σύμφωνα μέ τίς δημόσιες ὁμολογίες πού ἦταν τῆς μόδας στήν ΕΣΣΔ, «ὁμολογοῦσε τά σφάλματά του».

Δέν ἐπιβλήθηκε καμμιά ποινή. Ἡ Κυβέρνηση ἔβαλε τά δυνατά της νά ἀποσιωπήσει τήν ὑπόθεση. Ἄλλωστε πιά ἄλλη κατηγορία θά μποροῦσε νά προσάψει στόν ὑπεύθυνο αὐτῆς τῆς κλοπῆς, ἐκτός ἀπό τό ὅτι ἀνακαλύφθηκε; Ὅσο γιά τούς σταλινικούς, πού ἦταν οἱ πραγματικοί ὑπαίτιοι τῆς κλοπῆς, δήλωσαν κωμικά πώς ἄν μιλοῦσαν γι' αὐτή τήν ὑπόθεση, θά γινόντουσαν ἔνοχοι διαρροῆς στρατιωτικῶν ἀπορρήτων.

Ἀπομένει νά ἀναρωτηθοῦμε γιά ποιό σκοπό οἱ σταλινικοί προσπάθησαν νά κλέψουν τά τεθωρακισμένα. Ἡ ἀπάντηση εἶναι σαφής: ἐν ὄψει μιᾶς αἰφνιδιαστικῆς ἐπίθεσης πού σχεδίαζαν ἀπό καιρό ἐνάντια στούς ἀναρχικούς καί στό POUM. Ἄν ἡ ἀντίδραση δέν ἦταν τόσο ἔντονη, αὐτή ἡ ἐπίθεση θά εἶχε πραγματοποιηθεῖ νωρίτερα; Δέν τό ξέρουμε. Αὐτό πού ἔτσι κι ἀλλιῶς εἶναι σίγουρο εἶναι πώς ἐπρόκειτο νά πραγματοποιηθεῖ. Ἦταν ἡ ἀναγκαία κατάληξη μιᾶς ὁλόκληρης πολιτικῆς, ἡ ἐνέργεια πού θά ἐπισφράγιζε ὁριστικά τό θρίαμβο τῆς ἀντεπανάστασης στήν Ἱσπανία.

Ὅταν ἐπιτέλους ξέσπασε, μ' ἕναν τρόπο πού φαινομενικά κατέπληξε τούς πάντες, μονάχα οἱ ἀφελεῖς παραξενεύτηκαν.

Η ΑΙΜΑΤΗΡΗ ΒΔΟΜΑΔΑ ΤΗΣ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΣ

Οἱ ρίζες τοῦ δράματος

Τό περιμέναμε, γιά νά ποῦμε τήν ἀλήθεια, ἀπό πολύ καιρό. Ἀλλά τά γεγονότα κατέπληξαν τούς πάντες, ἤ τουλάχιστον ὅσους δέν εἶχαν ἀντιληφθεῖ αὐτά πού συνέβαιναν στά παρασκήνια — κι αὐτοί ἦταν ἡ μεγάλη πλειοψηφία. Ἕνας παράλογος πόλεμος πού παρατείνεται ἐπί μῆνες μέσα ἀπό ἀνακοινωθέντα, σκευωρίες καί ραδιουργίες, δέν μπορεῖ παρά νά ὁδηγήσει σέ μία ἔκρηξη, ἰδιαίτερα ὅταν τά πάθη ἔχουν ἐξαφθεῖ καί ὅλα εἶναι ὁπλισμένοι σάν ἀστακοί, ὅπως ἀκριβῶς συνέβη στή Βαρκελώνη.

Ποιό ἦταν στήν πραγματικότητα τό πρόβλημα; Τό κοινωνικό καθεστώς πού θά ἐγκαθιδρυόταν στήν Ἱσπανία κι ἡ λύση πού θά δινόταν στό πρόβλημα τοῦ πολέμου. Αὐτά τά δύο προβλήματα δέν ἀποτελοῦσαν στήν πραγματικότητα, παρά μόνο ἕνα. Ἐνῶ οἱ δημοκρατικοί, οἱ σοσιαλιστές καί οἱ σταλινικοί ὑποστήριζαν τήν ἐπάνοδο στήν ἴδια τάξη πραγμάτων πού ἴσχυε πρίν ἀπό τίς 19 Ἰούλη, δηλαδή στήν λαϊκή Κοινοβουλευτική Δημοκρατία, οἱ ἀναρχοσυνδικαλιστές τῆς CNT καί οἱ αἱρετικοί κομμουνιστές τοῦ POUM, ἦταν, ἀντίθετα, ὑπέρμαχοι μιᾶς σοσιαλιστικῆς δημοκρατίας, πού θά ἦταν ἡ μόνη ἱκανή, καθώς ἔλεγαν, νά ἱκανοποιήσει τίς ἀνάγκες τῶν μαζῶν καί νά ἀποτρέψει ὁριστικά μιά νέα ἐπίθεση τοῦ φασισμοῦ. Εἶναι φανερό πώς ἄν διαλέγαμε τή μιά ἤ τήν ἄλλη λύση, θά υἱοθετούσαμε μιά διαφορετική στάση ἀπέναντι στόν πόλεμο. Ἐνῶ οἱ μέν σχεδίαζαν μιά ἐνδεχόμενη συμφωνία μέ τό Φράνκο καί ἐργαζόντουσαν ὑπόγεια γιά νά τήν πετύχουν, οἱ ἄλλοι ἀπόρριπταν μέ ὀργή αὐτή τήν ἰδέα.

Καί νά 'ταν μονάχα μιά ἐσωτερική διαμάχη! Ὅμως, ἐδῶ ἄλλοι παράγοντες παρεμβαίνανε καί περιπλέκανε ἐπικίνδυνα τήν κατάσταση: οἱ ξένες δυνάμεις. Ἐδῶ δέν ἀναφέρομαι στήν Γερμανία καί στήν Ἰταλία — πού ἤδη γνωρίζουμε τή δράση τους ὑπέρ τοῦ Φράνκο ἀλλά στίς λεγόμενες δημοκρατικές δυνάμεις: τή Γαλλία, τήν Ἀγγλία καί τή Αὐστρία, πού ἡ στάση τους ἀπέναντι στόν Ἱσπανικό ἐμφύλιο ἔγινε ἀντικείμενο πολλῶν διαφορετικῶν ἑρμηνειῶν. Αὐτή ἡ

στάση ἑρμηνεύεται μέ βάση τήν μοναδική τους ἀνησυχία: νά ἐμποδίσουν μιά νίκη τοῦ Φράνκο, πού θά ἀποτελοῦσε ταυτόχρονα νίκη τοῦ Χίτλερ καί τοῦ Μουσσολίνι, ἀλλά, ἐπίσης νά ἐμποδίσουν καί τή νίκη μιᾶς κυβέρνησης στηριζόμενης στίς ἐπαναστατικές δυνάμεις πού, ἐκ τῶν πραγμάτων, θά ὁδηγοῦσε ἀναγκαστικά στό θρίαμβο τῆς ἐπανάστασης στήν Ἰσπανία.

Στό μέτρο πού ἀφορᾶ τήν Ἀγγλία καί τή Γαλλία, αὐτό γίνεται εὔκολα κατανοητό. Ὅσο γιά τή Ρωσία, θά πρέπει νά πάρουμε ὑπόψη μας πώς μιά σοσιαλιστική ἐπανάσταση στήν Ἰσπανία, μέ τήν ἐπίδραση πού θά ἀσκοῦσε ὁπωσδήποτε στίς ἄλλες χῶρες, θά ἀπειλοῦσε ἐπικίνδυνα τήν ἰσορροπία τῶν δυνάμεων στήν Εὐρώπη, μιά ἰσορροπία πάνω στήν ὁποία ἡ Ρωσία στηρίζει σήμερα ὅλη τήν πολιτική της, καί ἐπιπλέον, θ' ἀπειλοῦσε νά τῆς ἀποσπάσει τόν ἔλεγχο πάνω στό διεθνές ἐργατικό κίνημα.

Ἀπό αὐτή τήν ἄποψη, ἡ δράση τῆς τριάδος Φράνκο - Ἀγγλία - Ρωσία, φωτίζεται ἄπλετα. Συνίσταται στή διατήρηση τῆς ἰσορροπίας ἀνάμεσα στούς δύο ἀντιπάλους, ἀρνούμενη νά δδηγήσει σέ πλεονεκτική θέση τόν ἕναν ἀπ' τούς δύο, δημιουργώντας ἔτσι τίς ὑλικές καί ψυχολογικές προϋποθέσεις ἐν ὄψει μιᾶς συμφωνίας πού θά ἀπέκλειε τήν ὁριστική νίκη τοῦ ἑνός στρατοπέδου πάνω στό ἄλλο. Ἀφοῦ μιά ἀπ' αὐτές τίς προϋποθέσεις ἦταν προφανῶς ἡ συντριβή τῶν ἐξτρεμιστικῶν κομμάτων, ἔπρεπε νά τήν πραγματοποιήσουν χωρίς καθυστέρηση.

Ὅλη ἡ ἐσωτερική ἱστορία τῆς δημοκρατικῆς Ἰσπανίας στή διάρκεια τῶν 6 τελευταίων μηνῶν, δέν εἶναι παρά ἡ προοδευτική ἐκτύλιξη αὐτῆς τῆς δράσης. Τόν τελευταῖο Δεκέμβρη πραγματοποιήθηκε ἡ ἀποπομπή τοῦ POUM ἀπό τήν καταλάνικη κυβέρνηση, μετά ἀπό μιά κρίση πού προκλήθηκε ἀπό τούς σταλινικούς, μέ πρωτοβουλία τοῦ σοβιετικοῦ πρόξενου στή Βαρκελώνη, πού ἀπειλοῦσε πώς δέν θά προμηθεύει ὅπλα στήν Καταλωνία, ὅσο αὐτό τό κόμμα δέν θά διωχνόταν ἀπό τό Συμβούλιο τῆς Χενεραλιδάδ. Ἀργότερα, ἀκολούθησαν τά μέτρα ἐνάντια στό παράρτημα τοῦ POUM στή Μαδρίτη, ἡ μανιασμένη ἐκστρατεία ἐνάντια σ' αὐτό τό κόμμα, πού καταγγέλθηκε σάν πράχτορας τοῦ Χίτλερ καί τοῦ Μουσσολίνι, ἡ ἀπαγόρευση τῆς ἔκδοσης τῶν δημοσιογραφικῶν ὀργάνων τῆς CNT στή Μαδρίτη, στήν Βαλένθια καί στό Μπιλμπάο, οἱ δολοφονίες συνδικαλιστῶν ἀγωνιστῶν στή Μαδρίτη, πού πραγματοποιήθηκαν κάτω ἀπό τίς διαταγές τοῦ κομμουνιστῆ Καθόρλα, Ἐπίτροπου Δημόσιας Τάξης στήν Χούντα Ἄμυνας τῆς Μαδρίτης, καί στήν Μούρθια, ὅπου δροῦσε μιά ἀληθινή Τσεκά, ἡ σύλληψη τῶν μελῶν τῆς περιφερειακῆς ἐπιτροπῆς τῆς CNT στό Μπιλμπάο, ἡ ἀποστολή τῶν Φρουρῶν Ἐφόδου ἐνάντια στούς ἀναρχικούς τῆς Πουιγκθέρντα, οἱ ἀπροκάλυπτες ἐπιθέσεις ἐνάντια στή CNT στήν Καταλωνία κλπ.

Αὐτά εἶναι τά πραγματικά αἴτια τοῦ δράματος τῆς Βαρκελώνης.

Ἡ Προβοκάτσια

Στίς 3 Μάη, ὥρα 2.45΄ τό ἀπόγευμα, φορτηγά γεμάτα φρουρούς ἐφόδου, κάτω ἀπό τή διοίκηση τοῦ Ροντρίγκεθ Σάλας, ἐπιτρόπου Δημόσιας Τάξης στή Βαρκελώνη καί μέλους τοῦ σταλινικοῦ κόμματος, παρατάχθηκαν μπροστά ἀπό τό Κέντρο Τηλεπικοινωνιῶν, στήν πλατεία Καταλωνίας. Ἀπό τήν ἀρχή τῆς ἐπανάστασης, αὐτό τό κτίριο βρισκόταν κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τῶν δύο συνδικάτων, CNT καί UGT, καθώς καί μερικῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Συμβουλίου τῆς Χενεραλιδάδ. Ἀλλά ἐπειδή οἱ περισσότεροι ὑπάλληλοι ἀνῆκαν στήν CNT, στήν πραγματικότητα αὐτή ἡ τελευταία ἦταν πού ἐξασφάλιζε τή φρούρηση τοῦ κτιρίου. Εἰσβάλοντας στό ἐσωτερικό τοῦ κτιρίου, οἱ ἀστυνομικοί διέταξαν: «Ψηλά τά χέρια», στούς πολιτοφύλακες πού βρισκόντουσαν ἐκεῖ καί τούς ἀφόπλισαν. Ἔκαναν τό ἴδιο στούς πάνω ὀρόφους, μέχρις ὅτου, μόλις πέρασε ἡ πρώτη ἔκπληξη, συνάντησαν μιά ἰσχυρή ἀντίσταση, πού τούς ἀνάγκασε νά κατέβουν διαστικά στό ἰσόγειο.

Ἡ εἰσβολή εἶχε ἀποτύχει. Παρά τήν προχωρημένη ὥρα (ἕνα μεγάλο μέρος ἀπό τούς ὑπαλλήλους καί τούς πολιτοφύλακες τῆς φρουρᾶς εἶχαν βγεῖ γιά τό μεσημεριανό γεῦμα τους) καί τόν αἰφνιδιασμό, οἱ εἰσβολεῖς δέν πέτυχαν τό σκοπό τους. Τό κέντρο Τηλεπικοινωνιῶν παρέμενε στά χέρια τῶν συνδικαλιστικῶν δυνάμεων, ἐκτός βέβαια ἀπό τό ἰσόγειο, ὅπου ἔμεινε μιά ὁμάδα φρουρῶν ἐφόδου, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι πῆραν θέσεις στίς στέγες τῶν γειτονικῶν σπιτιῶν.

Ἡ εἴδηση τῆς εἰσβολῆς διαδόθηκε ἀστραπιαία. Ὅταν κατατοπίσθηκε γιά ὅσα συνέβαιναν, ἡ τοπική Ἐπιτροπή τῆς CNT ζήτησε τηλεφωνικά ἐξηγήσεις ἀπό τό Συμβούλιο Ἐσωτερικῆς Ἀσφάλειας. Ποιός εἶχε διατάξει τήν κατάληψη; Ἡ διαταγή δέν προερχόταν ἀπό τό Συμβούλιο τῆς Χενεραλιδάδ, πού δέν εἶχε καμιά ἀνάμιξη. Ὅταν ρωτήθηκε ὁ σύμβουλος Ἐσωτερικῆς Ἀσφάλειας, ὁ δημοκράτης Ἀγκουαδέ, δήλωσε πώς εἶχε πλήρη ἄγνοια τῆς κατάστασης. Στήν πραγματικότητα, ἡ διαταγή τῆς κατάληψης, πού προσκόμισε ὁ Ροντρίγκεθ Σάλας, ἔφερε τήν ὑπογραφή του. Εἶναι ἀλήθεια πώς στήν Ἱσπανία τό ψέμμα εἶναι ἕνα ἐλαφρύ ἁμάρτημα.

Ἡ προβοκάτσια ἦταν τόσο φανερή, πού ξεσήκωσε ἀμέσως ἕνα κύμα ἀγανάκτησης. Ἔτσι δέν ἄργησε νά δοθεῖ ἡ ἀπάντηση. Δέν εἶχε περάσει μιά ὥρα, ὅταν οἱ πολιτοφύλακες τῆς FAI καί τά μέλη τῶν περιπόλων ἐλέγχου ἔκαναν τήν ἐμφάνισή τους. Σύντομα ἀκούστηκαν οἱ πρῶτοι πυροβολισμοί. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν ἀχαριστο.

Σέ λίγα λεπτά, οἱ δρόμοι ἐρήμωσαν. Οἱ ἔμποροι εἶχαν κατεβάσει τά σιδερένια ρολλά τῶν καταστημάτων τους καί δέν ἔβλεπε κανείς παρά μερικούς περαστικούς πού ἐπέστρεφαν βιαστικοί στά σπίτια τους, βαδίζοντας σύριζα στούς τοίχους, γιά νά ἀποφύγουν τίς σφαῖρες πού εἶχαν ἀρχίσει νά σφυρίζουν ἀπό παντοῦ. «Τί συμβαίνει;» Κανείς δέν ἤξερε. Ὅλοι ὅμως ἔπρεπε κάπου νά καταφύγουν.

Στό μεταξύ, στά ἐργοστάσια εἶχε δοθεῖ σῆμα συναγερμοῦ. Μετά ἀπό κοινή συμφωνία, οἱ ἐργάτες τῆς CNT καί τῆς UGT, ἀποφάσισαν νά σταματήσουν τή δουλειά. Τά ὅπλα βγῆκαν ἀπό τίς κρύπτες τους καί, σάν νά εἶχε δοθεῖ κάποιο σύνθημα, ὑψώθηκαν σχεδόν παντοῦ ὀδοφράγματα.

Εἶχε στ' ἀλήθεια δοθεῖ κάποιο σύνθημα; Αὐτό τό σημεῖο παραμένει σκοτεινό. Εἶναι δύσκολο νά πιστέψει κανείς σέ μιά κινητοποίηση ὁλότελα αὐθόρμητη, ἄν ἐξετάσει τήν ἔκταση πού πῆρε ἀπό τήν πρώτη στιγμή. Ἀλλά αὐτό δέν ἔχει παρά δευτερεύουσα σημασία. Γιατί εἴτε ὑπῆρξε αὐθόρμητη εἴτε ὄχι, ἡ ταχύτητα μέ τήν ὁποία ἐξαπλώθηκε ἀποδεικνύει πώς ἀνταποκρινόταν σέ μιά φανερή προσδοκία τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ἡ ἀντίδραση ὑπῆρξε τόσο ἰσχυρή πού κινδύνεψε νά παρασύρει τά πάντα. Δέν συνέβη βέβαια αὐτό πού εἶχανε προβλέψει οἱ ὑπεύθυνοι τῆς προβοκάτσιας. Δέν εἶχε ἀκόμα νυχτώσει καί ὑπῆρχαν ὁδοφράγματα σέ ὅλη τήν πόλη, ἀκόμα καί γύρω ἀπό τήν Χενεραλιδάδ, ὅπου ἡ κυβέρνηση βρέθηκε κυριολεκτικά πολιορκημένη ἀπό τίς λαϊκές δυνάμεις. Οἱ φρουροί ἐφόδου, τοποθετημένοι ἀρχικά σέ ὅλα τά στρατηγικά σημεῖα, παρασύρθηκαν γρήγορα ἀπ' αὐτό τό τεράστιο ἀνθρώπινο κύμα πού τούς ἔζωσε, σάν ἐρημονήσια χαμένα στή μέση ἑνός ξέφρενου ὠκεανοῦ. Τά μαγαζιά ἔκλεισαν, τά τράμ καί τά λεωφορεῖα ἐπέστρεψαν στά ἁμαξοστάσια, τά ταξί ἐξαφανίστηκαν ἀπό τήν κυκλοφορία, ἡ πόλη βυθίστηκε σέ μιά τραγική σιωπή, πού διακόπτονταν σποραδικά ἀπό τούς πυροβολισμούς πού ἀντηχοῦσαν μέσα στή νύχτα, ἤ τό ξερό κροτάλισμα τῶν πολυβόλων.

Ἡ νύχτα πέρασε ἔτσι, μέσα στόν πυρετό τῆς προετοιμασίας γιά τόν ἐπικείμενο ἀγώνα. Ἡ κυβέρνηση, φανερά ἀπελπισμένη ἀπό αὐτή τήν ἀπροσδόκητη ἀντίσταση, σιωποῦσε.

Ἡ διεξαγωγή τῆς μάχης

Τό πρωί ὅλη ἡ πόλη, ἐκτός ἀπ' τίς κεντρικές περιοχές, ἦταν στά χέρια τῶν ἐργατῶν. Οἱ νοικοκυρές, ἀρχικά διστακτικές καί ἀργότερα ἐνθαρρυμένες ἀπό τήν ἠρεμία πού ἐπικρατοῦσε παντοῦ, βγῆκαν νά κάνουν τά ψώνια τους. Ἔπειτα γύρισαν στά σπίτια τους καί τό τουφεκίδι ἄρχισε.

Ἡ μάχη γινόταν ἀπό δρόμο σέ δρόμο, ἀπό σπίτι σέ σπίτι, μέ

τουφέκια, πολυβόλα, καί χειροβομβίδες. Στήν πλατεία Καταλωνίας, οἱ φρουροί ἐφόδου, καιροφυλακτώντας στίς στέγες τοῦ ξενοδοχείου Βικτόρια, στή γωνία τῆς Ρόντα Σάν Πέδρο, τοῦ ξενοδοχείου Κολόν, ὅπου οἱ σταλινικοί τούς εἶχαν ἀνοίξει τίς πόρτες, ἀπό τό κτίριο πού βρισκόταν στή γωνιά τῆς ὁδοῦ Πελάγιο, συγκέντρωναν τά πυρά τους πάνω στούς ἀναρχικούς, πού εἶχαν ταμπουρωθεῖ στούς πάνω ὀρόφους τοῦ Κέντρου Τηλεπικοινωνιῶν. Οἱ τελευταῖοι ἀπαντοῦσαν μέ πολυβολισμούς. Ὁ θόρυβος ἦταν τέτοιος πού νόμιζε κανείς πώς βρισκόταν στό μέτωπο.

Στό Πασέο δέ Γκράθια, οἱ σταλινικοί πού βρίσκονταν στό κτίριο Κάρλ Μάρξ, πυροβολοῦσαν τό ἀναρχικό συνδικάτο τοῦ Μπόις, πού ἡ τοπική του ὀργάνωση ἔδρευε λίγο μακρύτερα, στήν ἄλλη πλευρά τῆς λεωφόρου. Στήν Κάγιε Κορθέγκα, πυκνοί πυροβολισμοί ἀνταλλάσσονταν ἀνάμεσα στούς φρουρούς ἐφόδου πού ὑπεράσπιζαν τό κτίριο τῆς κρατικῆς Ἀστυνομίας καί στούς ἀγωνιστές τοῦ 8ου τομέα τοῦ POUM, πού εἶχαν ὑψώσει ἕνα ὀδόφραγμα ἀπέναντι ἀπό τά γραφεῖα τους. Στήν Ράμπλας, οἱ πολιτοφύλακες πού φρουροῦσαν τήν εἴσοδο τοῦ κτιρίου τῆς Ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ POUM, κρατοῦσαν καθηλωμένους 10 περίπου φρουρούς ἐφόδου, στό ἐσωτερικό τοῦ καφενείου Μόκα. Ὅλες οἱ ταράτσες τῶν γειτονικῶν σπιτιῶν ἦταν κατειλημμένες ἀπό τούς πολιτοφύλακες τοῦ τάγματος Ροβίρα, πού ἐπιτηροῦσαν τά πέριξ καί προστάτευαν τά γραφεῖα τοῦ κόμματός τους ἀπό μιά ἐνδεχόμενη φανερή ἤ καλυμμένη ἐπίθεση. Μακρύτερα, ἕνα ὀδόφραγμα εἶχε ὑψωθεῖ στό τέρμα τῆς ὁδοῦ Φελλαδέρ, ὅπου οἱ πολιτοφύλακες τοῦ POUM ἀντάλλασσαν πυροβολισμούς μέ τούς «μόθος ντέ ἐσκουάδρα», πού εἶχαν ὀχυρωθεῖ στήν πλατεία, ἀπέναντι ἀπό τήν Χενεραλιδάδ.

Ὅλη ἡ πλατεία Θεάτρου, ὅπου βρισκόταν τό ξενοδοχεῖο Φαλκόν καί τό κτίριο τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ POUM, εἶχε μεταμορφωθεῖ σέ ἕνα πραγματικό φρούριο, πού τό προστάτευαν ὀδοφράγματα ἀπό πέτρες καί σακκιά μέ χῶμα. Τό ἴδιο γινόταν στήν πλατεία Μάθια, πού τήν κατεῖχαν οἱ ἀναρχικοί. Στίς ταράτσες ἀγρυπνοῦσαν πολιτοφύλακες. Σέ ὅλη τή συνοικία, περίπολοι ἀπό μέλη τοῦ POUM καί ἀπό ἀναρχικούς τῆς μεραρχίας Ἀσκάζο, ἐρευνοῦσαν τά σπίτια, ἀφοπλίζοντας τούς φρουρούς ἐφόδου καί τούς σταλινικούς, πού, ἀπό τίς στέγες τῶν κτιρίων, πυροβολοῦσαν τούς ἐργάτες.

Ἡ κατάσταση ἦταν ἴδια καί στήν ὑπόλοιπη πόλη: σ' ὅλο τό μῆκος τοῦ Παραλέλο, ἀπό τό λιμάνι ὥς τήν πλατεία Ἱσπανίας, στήν ὁδό Λαγετάνα, ὅπου βρισκόταν ἡ ἕδρα τῆς περιφερειακῆς Ἐπιτροπῆς τῆς CNT, στό Πουέμπλο Σέκο, στό Σάνς, στή Γκράθια κλπ., ὅπου οἱ ἀναρχικοί, κύριοι τῶν δρόμων, ἀφόπλιζαν τίς ἀστυνομικές δυνάμεις. Στό Σάνς, τήν πιό πυκνοκατοικημένη συνοικία τῆς Βαρκελώνης, 400 ἐθνοφρουροί εἶχαν ἀφοπλιστεῖ καί φρουρούνταν ἀπό

τούς ἀναρχικούς. Ἀντίθετα, σέ ἄλλες περιοχές, ὅπου εἶχαν ἑνωθεῖ μέ τούς ἐργάτες, τούς εἶχε ἐπιτραπεῖ νά κρατήσουν τά ὅπλα τους καί τούς ἔβλεπε κανείς, μέ τό τουφέκι στόν ὦμο, νά συζητᾶνε ἀδερφικά μέ τούς πολιτοφύλακες. Ἀλλά δέν ἐκδήλωναν ὅλοι τήν ἴδια διάθεση συμφιλίωσης. 60 περίπου ἐθνοφρουροί, κλεισμένοι στόν Ἀμερικάνικο Κινηματογράφο, ἀρνήθηκαν νά παραδοθοῦν. Οἱ ἄλλοι τότε, ἔφεραν ἕνα κανόνι καί ἄρχισαν νά βομβαρδίζουν τό κτίριο. Μέ τή δεύτερη κανονιά, οἱ ἐθνοφρουροί κατέφυγαν στά γειτονικά σπίτια, ὅπου τούς συνέλαβαν ἕναν - ἕναν.

Ἀλλοῦ ὁ ἀγώνας ἦταν πιό σκληρός. Ἀπό τόν σταθμό τῆς Γαλλίας — πού κατέλαβαν οἱ ἀναρχικοί — ὥς τήν Γκαμπερναθιόν, πού ὑπεράσπιζε ἡ ἐθνοφρουρά, παρατάθηκε ὅλη τή μέρα, χωρίς θετικό ἀποτέλεσμα γιά τό ἕνα ἤ τό ἄλλο στρατόπεδο. Λίγο μακρύτερα, ἑκατοντάδες ἐθνοφρουροί, ὀχυρωμένοι στό πάρκο, εἶχαν περικυκλωθεῖ ἀπό τούς ἀναρχικούς, πού τούς χτυποῦσαν μέ τουφέκια, πολυβόλα, χειροβομβίδες, ἀκόμα καί μέ ὅλμους. Ἐδῶ, ἡ μάχη κατέληξε σέ ἀληθινή αἱματοχυσία. Τά βλήματα τῶν ὅλμων κατέστρεφαν τό ὀχυρώματα τῆς φρουρᾶς καί τίναζαν σέ ὕψος πολλῶν μέτρων τά κατακρεουργημένα πτώματα τῶν ἄτυχων ὑπερασπιστῶν τους. Τό στρατόπεδο Βοροσίλωφ, ὅπου βρισκόντουσαν τά σταλινικά στρατεύματα, πολιορκοῦνταν ἀπό τούς πολιτοφύλακες τῆς φάλαγγας «Τιέρρα ὔ Λιμπερτάδ» (Γῆ καί Ἐλευθερία), πού τό ἔλεγχαν μέ τή βοήθεια 6 τεθωρακισμένων αὐτοκινήτων, μέ τά πολυβόλα τους στραμμένα στά παράθυρα τοῦ στρατόπεδου.

Αὐτό συνεχίστηκε ὅλη μέρα, μέ πολύ σύντομες ἀνάπαυλες. Κάτω ἀπό τόν ἀνοιξιάτικο ἥλιο, μάχονταν, ἀλληλασκοτώνονταν ἀδίσταχτα. Οἱ δρόμοι, ὁλότελα ἔρημοι, δέν διασχίζονταν παρά ἀπό τά τεθωρακισμένα αὐτοκίνητα τῆς FAI, τά αὐτοκίνητα τῶν ὀργανώσεων πού περνοῦσαν γρήγορα ἀπό κεῖ γιά νά γαζωθοῦν ἀπό ριπές πυροβολισμῶν καί τά ἀσθενοφόρα, πού μάζευαν τούς νεκρούς καί τούς τραυματίες ἀπό τά ὁδοφράγματα καί ἔπειτα τούς μετέφεραν στό νοσοκομεῖο, ὅπου ὁ ἀριθμός τους σύντομα ἔφτασε στά ὕψη. Ἔτσι ἀναγκάσθηκαν νά ζητήσουν ἐξωτερική βοήθεια.

Μόνο τή νύχτα κατάφερε ἡ κυβέρνηση νά συνέλθει ἀπό τήν ταραχή της. Στήν οὐσία, δέν ὑπῆρχε πιά κυβέρνηση. Εἶχε παρασυρθεῖ ἀπό τήν ἀναταραχή. Στό μέγαρο τῆς Χενεραλιδάδ, οἱ ἐκπρόσωποι τῶν κομμάτων καί τῶν συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων συμφώνησαν πώς τό Συμβούλιο εἶχε πάψει νά ὑπάρχει καί πώς ἔπρεπε νά σχηματισθεῖ μιά νέα κυβερνητική ὁμάδα. Περιμένοντας νά γίνει αὐτό, ἔπρεπε τό γρηγορότερο νά σταματήσουν τό μακελειό. Ὁ Βιδιέγια, ἐκ μέρους τῆς UGT καί ὁ Βάσκεθ, ἐκ μέρους τοῦ ἐθνικοῦ Συμβουλίου τῆς CNT, ἀπεύθυναν, ἀπ' τό ραδιόφωνο, παθιασμένες ἐκκλήσεις, ἱκετεύοντας τούς ἐμπόλεμους νά σταματήσουν τούς πυ-

ροβολισμούς καί νά περιμένουν νά ἐπιτευχθεῖ κάποια συμφωνία. Οἱ ἀναρχικοί ὑπουργοί Γκαρθία Ὀλιβέρ καί Φεδερίκα Μοντσένυ, φτάνοντας διαστικά ἀπ' τή Βαλένθια, ὑποστήριξαν αὐτή τήν ἔκκληση μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις. Ὁ πρῶτος ἔβγαλε ἕναν δακρύβρεχτο λόγο: «Ἕνα κύμα τρέλλας», δήλωσε, «κυρίεψε τήν πόλη. Πρέπει νά δώσουμε ἀμέσως ἕνα τέλος στόν ἀδελφοκτόνο πόλεμο. Ἄς παραμείνει ὁ καθένας στή θέση τους, χωρίς νά προσπαθήσει νά χρησιμοποιήσει τήν ἀνακωχή γιά νά ἐκτοπίσει τούς ἄλλους. Ἡ κυβέρνηση θά συσκεφτεῖ καί θά πάρει τά ἀναγκαῖα μέτρα...».

Οὔτε λέξη βέβαια γιά τίς αἰτίες τῆς σύγκρουσης. Οὔτε λέξη καί γιά τήν προβοκάτσια τῆς ὁποίας ὑπῆρξαν θύματα οἱ ἐργάτες, γιά τίς ποινές πού θά ἐπέβαλαν στούς ὑπεύθυνους καί γιά τά ἀναγκαῖα μέτρα, ὥστε νά ἀποφευχθεῖ ἡ ἐπανάληψη τῶν ἐχθροπραξιῶν. Ἦταν ἕνας ἀληθινός λόγος πολιτικοῦ. Μονάχα ἡ Φεδερίκα Μοντσένυ ἀναφέρθηκε στά αἴτια τῆς σύγκρουσης, δηλώνοντας πώς τά γεγονότα ἐκείνης τῆς μέρας εἶχαν δείξει ἀκόμα μιά φορά πώς δέν ἔπρεπε νά παίζει κανείς μέ τή δύναμη τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὅμως τόσο ὁ ἕνας ὅσο καί ἡ ἄλλη ἀρκέσθηκαν στό νά δώσουν ἀόριστες ὑποσχέσεις.

Ὁ πρόεδρος Κομπάνυς, ὁ ἐπίτροπος προπαγάνδας Μιρατβιλλές, ὁ διευθυντής τῆς «Σολιδαριδάδ Ὀμπρέρα», Τορύχο, μίλησαν μέ τόν ἴδιο τρόπο. Γιά πάνω ἀπό μιά ὥρα, τό ραδιόφωνο μετάδιδε τίς ἐκκλήσεις τους, πού συνοδεύονταν ἀπό τόν ἦχο τῶν ἐκρήξεων καί τῶν σφαιρῶν πού σφηνώνονταν στούς τοίχους.

Ἡ δεύτερη μέρα

Ὅμως ἡ νύχτα πέρασε χωρίς νά φέρει τίς ἀποφάσεις πού ἀναγγέλθηκαν. Ὑπάκουοι στίς διαταγές πού τούς δόθηκαν, οἱ ἐργάτες παράμειναν στίς θέσεις τους, περιμένοντας τό ἀποτέλεσμα τῶν κυβερνητικῶν διαβουλεύσεων. Τό λιγότερο πού μποροῦσαν νά ἐλπίζουν ἦταν ἡ ἀπόδοση τοῦ Κέντρου Τηλεπικοινωνιῶν καί ἡ τιμωρία τῶν προβοκατόρων. Ὅμως δέν ἔγινε τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτά. Ἦταν φανερό πώς προτείνοντας ἀνακωχή, ἡ κυβέρνηση δέν ἐπιδίωκε παρά νά κερδίσει χρόνο. Καί ἐφόσον δέν ἔπαιρνε κανένα μέτρο ἐνάντια στούς ὑπαίτιους τῆς εἰσβολῆς, πού εἶχαν προκαλέσει τή σύγκρουση, ἔδειχνε ἀνοιχτά πώς ἦταν μέ τό μέρος τους. Ἔπρεπε λοιπόν νά περιμένουν μιάν ἐπανάληψη τῶν ἐχθροπραξιῶν.

Τό πρωί ἐπαναλήφθηκαν οἱ σκηνές τῆς προηγούμενης μέρας. Οἱ νοικοκυρές βγῆκαν νά ψωνίσουν καί γύρισαν σύντομα στά σπίτια τους, ἐνῶ οἱ ἔμποροι, πού εἶχαν μισοσηκώσει τά ρολλά τῶν καταστημάτων τους, τά ξανακατέβαζαν βιαστικά. Οἱ δρόμοι, πού γιά λίγο εἶχαν ζωντανέψει, ἄδειασαν ξανά καί οἱ ἄνθρωποι πού βρῆκαν

τό θάρρος νά πλησιάσουν στά παράθυρα τῶν σπιτιῶν τους, δέχθηκαν τήν εὐγενική ἀλλά καί αὐστηρή σύσταση νά τά ξανακλείσουν ἀμέσως καί ν' ἀποσυρθοῦν στό ἐσωτερικό τῶν διαμερισμάτων τους. Αὐτό ἔγινε χωρίς καθυστέρηση. Καί ἡ μάχη ξανάρχισε...

Ἦταν ἀκόμα πιό βίαιη ἀπ' ὅτι τήν πρώτη μέρα. Ἀπελπισμένοι, ἀναμφίβολα, ἀπό τίς ἀπώλειες πού εἶχαν ὑποστεῖ, οἱ ἀντίπαλοι, ὀχυρωμένοι πίσω ἀπό τά ὁδοφράγματά τους, ἀντάλλασσαν πολυβολισμούς. Στήν Κάγιε Σαλμερόν καί σέ ὅλους τούς δρόμους πού συνδέανε τή Διαγκοναλ μέ τήν ἐργατική συνοικία τῆς Γκράθια, νέα ὁδοφράγματα ὑψώνονταν. Ὁμάδες νεαρῶν ἐνόπλων περιπολοῦσαν κρατώντας περίστροφα καί τουφέκια. Μπροστά στό πολυώροφο κτίριο τοῦ παλιοῦ Γερμανικοῦ Προξενείου, οἱ ἀναρχικοί τῆς «Ντάς» (γερμανικῆς ἀναρχοσυνδικαλιστικῆς ὁμάδας), εἶχαν ὑψώσει ἕνα ὁδόφραγμα, μέ ἕνα πολυβόλο στήν κορυφή, πού δέσποζε σ' ὅλο τό Πασέο δέ Γκράθια. Στό σταυροδρόμι αὐτοῦ τοῦ δρόμου καί τῆς Διαγκοναλ, ἔπρεπε νά περάσει κανείς ἀνάμεσα στό ὁδόφραγμα τοῦ POUM καί σ' αὐτό τῶν φρουρῶν ἐφόδου, μέ κίνδυνο νά τόν χτυπήσει κάποια ἀδέσποτη σφαίρα. Λίγο πιό κάτω, ἡ μάχη βρισκόταν στό ἀποκορύφωμά της. Ἀπ' ὅλες τίς μεριές, οἱ σφαῖρες σφύριζαν, σφηνώνονταν στούς τοίχους καί, γιά νά προχωρήσει κανείς, ἔπρεπε νά βαδίζει σύριζα στούς τοίχους τῶν σπιτιῶν καί νά τρέχει ἀπό πόρτα σέ πόρτα. Ξαφνικά ἀκούγονταν ἐκρήξεις, χωρίς νά ξέρει κανείς ἀπό ποῦ, στίς ὁποῖες ἀμέσως ἀπαντοῦσαν ἄλλες, πού μερικές φορές ἦταν τόσο πυκνές ὥστε δημιουργοῦσαν ἀληθινό πανδαιμόνιο.

Στήν ὁδό Λαγιετάνα, μπροστά ἀπ' τό κτίριο τοῦ Κομμισσαριάτου τῆς Δημόσιας Τάξης, ἕνα τεθωρακισμένο αὐτοκίνητο πέρασε ἐπανειλημμένα, γαζώνοντας μέ μιά βροχή ἀπό σφαῖρες τή σκοπιά τῆς εἰσόδου. Ὁ φρουρός ἀπάντησε μέ χειροβομβίδες, ἀναγκάζοντας τό ὄχημα νά σταματήσει. Ἀπ' αὐτό βγῆκαν ἕνας ἄντρας καί δυό κοπέλες, πού ἡ μία ἦταν μόλις 21 χρονῶν. Οἱ κοπέλες ἦταν πού χειριζόντουσαν τό πολυβόλο.

Στήν πλατεία Πανεπιστημίου, ρίχνονταν πυροβολισμοί ἀπό ἕνα γραφεῖο τοῦ Ἐστάτ Καταλά, ἐνάντια σέ μιά ὁμάδα νεαρῶν ἐργατῶν, πού ἔκαναν περιπολία. Οἱ τελευταῖοι ἀποφάσισαν νά καταλάβουν μέ ἔφοδο τό κτίριο. Σέ τρία λεπτά, ἡ ὑπόθεση εἶχε λήξει. Γλιστρώντας κατά μῆκος τοῦ τοίχου, ἔριξαν μερικές χειροβομβίδες ἀπ' τά παράθυρα, ἀναγκάζοντας τούς ἀντιπάλους τους νά ἀποσυρθοῦν στό ἐσωτερικό τοῦ κτιρίου, ὅπου πῆγαν καί τούς συνέλαβαν. Ἀποτέλεσμα: δυό νεκροί καί δεκαπέντε τραυματίες.

Στό μεταξύ, στή διάρκεια αὐτῆς τῆς δεύτερης μέρας τῆς σύγκρουσης, οἱ ἐπαναστάτες εἶχαν δυό σοβαρές ἀπώλειες: ἔχασαν τό σιδηροδρομικό σταθμό Γαλλίας, πού τόν κατέλαβε ἡ Ἐθνοφρουρά, καί τό Κέντρο Τηλεπικοινωνιῶν, ὅπου οἱ ἀναρχικοί, μετά ἀπό διή-

μερη πολιορκία στούς πάνω ὀρόφους, παραδόθηκαν στούς φρουρούς ἐφόδου. Αὐτές οἱ ἀπώλειες ὀφειλόντουσαν περισσότερο στήν ἔλλειψη ἑνότητας καί συνεννόησης στά διάφορα πεδία τῶν μαχῶν, καί λιγότερο στήν ὑπεροχή τῶν κυβερνητικῶν δυνάμεων. Στήν πραγματικότητα, παρόλη τήν ὑποστήριξη πού παρεῖχαν στήν ἀστυνομία τά δημοκρατικά κόμματα κι οἱ σταλινικοί, οἱ ἐπαναστάτες ἐλέγχανε τά τέσσερα πέμπτα τῆς πόλης. Ἄν εἶχαν μιά κεντρική ἡγεσία κι ἕνα ξεκάθαρο στόχο, θά εἶχαν καταλάβει τήν ἐξουσία ἀπό τήν πρώτη μέρα τῆς σύγκρουσης. Ἀλλά δέν εἶχαν οὔτε τό ἕνα οὔτε τό ἄλλο.

Οἱ μεραρχίες τοῦ μετώπου, ὅταν εἰδοποιήθηκαν γιά ὅσα συνέβαιναν, πρότειναν νά κατέβουν στή Βαρκελώνη. Ἡ Περιφερειακή Ἐπιτροπή τῆς CNT ἀπάντησε πώς δέν τίς χρειαζόταν ἐκείνη τή στιγμή καί πώς θά τίς εἰδοποιοῦσε ἄν ἡ ἐπέμβασή τους κρινόταν ἀναγκαία.

Ἡ ὑποχώρηση

Στήν πραγματικότητα, ἡ ὑποχώρηση εἶχε ἤδη ἀποφασισθεῖ. Τό ἴδιο βράδυ οἱ ἡγέτες τῶν δύο συνδικαλιστικῶν κέντρων ἀπεύθυναν ξανά ἐκκλήσεις, ζητώντας ἀπ' τούς ἐργάτες νά ἐγκαταλείψουν τά ὁδοφράγματα καί νά γυρίσουν στά σπίτια τους. Οὔτε μιά λέξη γιά τίς ἀποφάσεις πού εἶχαν ἀναγγελθεῖ τήν προηγούμενη μέρα. Ἦταν ἁπλούστατα μιά καθαρή ὑποχώρηση ἄνευ ὅρων. Μιά ἀνεξήγητη ὑποχώρηση πού ἡ αἰτία της βρισκόταν μᾶλλον στό φόβο τῶν ἀναρχικῶν ἡγετῶν ἀπέναντι σέ μιά κατάσταση πού δέν εἶχαν ὑπολογίσει ὅλες της τίς συνέπειες, καθώς καί τίς εὐθύνες πού θά ἐπωμίζονταν. Ἀλλά τότε γιατί εἶχαν πάρει μέρος στήν σύγκρουση; Δέν κατεβάζουν τούς ἐργάτες στούς δρόμους γιά νά τούς ζητήσουν ὕστερα νά ἀποσυρθοῦν χωρίς νά ἔχουν πετύχει τίποτα. Γιατί ἡ ἐξέγερση δέν εἶναι παιχνίδι.

Καταλαβαίνει, λοιπόν, κανείς πώς αὐτές οἱ ἐκκλήσεις τῶν ἀναρχικῶν ἡγετῶν δέν εἰσακούσθηκαν. Παρά τίς προτροπές τῶν ἀρχηγῶν τους, οἱ ἐργάτες παρέμειναν στά ὁδοφράγματα, ἀποφασισμένοι νά συνεχίσουν παρόλα αὐτά τόν ἀγώνα. Δυό ὁλόκληρες μέρες εἶχαν πολεμήσει καί εἶχαν ἀφήσει πολλούς νεκρούς στό λιθόστρωτο, γιά νά ξαναφύγουν, χωρίς νά κερδίσουν τίποτα; Τούς περνοῦσαν γιά ἠλίθιους; Ὡστόσο, τό πρωί τῆς τρίτης μέρας, οἱ τάξεις τους ἀραίωσαν κάπως.

Ἕνα μέρος ἀπό τούς ἀγωνιστές, κουρασμένο καί ἀπογοητευμένο, γύρισε στά σπίτια του. Χάρη στήν κίνηση πού ὑπῆρχε πάντα τίς πρωινές ὧρες, μερικά τράμ ἀποτόλμησαν νά βγοῦν ἀπό τά ἁμαξοστάσια. Κατέβηκαν ἀνεμπόδιστα τήν ὁδό Σαλμερόν ὥς τό Πασέο

δέ Γκράθια, ἀλλά ἐκεῖ τά ὑποδέχθηκε ἕνας καταιγισμός σφαιρῶν, πού τά ἀνάγκασε νά γυρίσουν πίσω.

Τί συνέβαινε; Οἱ «Φίλοι τοῦ Ντουρούτι», ἀντίθετα μέ τίς διαταγές τῆς Περιφερειακῆς Ἐπιτροπῆς τῆς CNT, εἶχαν ταχθεῖ ὑπέρ τῆς συνέχισης τοῦ ἀγώνα. Αὐτή ἡ ἀπόφαση ἀνταποκρινόταν ἀναμφισβήτητα στήν ἐπιθυμία τῶν μαζῶν. Τά ἐγκαταλειμμένα πρός στιγμήν ὁδοφράγματα ξαναεπανδρώθηκαν καί τά τουφέκια τοποθετήθηκαν ξανά στίς πολεμίστρες. Ἡ ἀδυναμία τῆς κυβέρνησης ἦταν τόσο μεγάλη, ὥστε δέν κατόρθωσε νά ἐκμεταλλευτεῖ τήν ἐκεχειρία γιά νά καταλάβει νέες θέσεις. Στήν πραγματικότητα, οἱ ἀστυνομικές δυνάμεις εἶχαν ἀποθαρρυνθεῖ· μιά μερίδα τους ὑποστήριζε ἀνοιχτά τούς ἐπαναστάτες. Τό POUM, πού συμμορφωνόμενο μέ τό σύνθημα τῆς CNT εἶχε καλέσει τούς ἐργάτες νά σταματήσουν τόν ἀγώνα καί νά ξαναπιάσουν δουλειά, ὅταν ἔμαθε τί συνέβαινε, ἔστειλε ἀντίθετες διαταγές ἀπό τό τηλέφωνο. Ἡ κυβέρνηση, πολιορκούμενη ἀδιάκοπα στό Μέγαρο τῆς Χενεραλιδάδ, ἀποδεικνόταν ἐντελῶς ἀνίκανη νά ἐπιβληθεῖ.

Καί τό τουφεκίδι, ξανάρχισε. Ὅμως δέν ἤξερε πιά κανείς γιατί πολεμοῦσε. Ἐπειδή τό Κέντρο Τηλεπικοινωνιῶν ἦταν στά χέρια τῶν φρουρῶν ἐφόδου, χρειάστηκε, γιά τήν ἀνακατάληψή του, νά χρησιμοποιηθεῖ βαρύ πυροβολικό,πού ἀκόμα καί στό μέτωπο σπάνιζε. Ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας, πού ζητοῦσαν οἱ «Φίλοι τοῦ Ντουρούτι», γιά νά ἐπιβάλλουν τό σχηματισμό μιᾶς ἐπαναστατικῆς χούντας καί τόν ἀφοπλισμό τῶν φρουρῶν ἐφόδου, δέν μποροῦσε νά γίνει χωρίς τήν ὑποστήριξη τῆς CNT. Αὐτή, ὅμως, ὄχι μόνο δέν ἐπιδίωκε μιά ὄξυνση τοῦ ἀγώνα, ἀλλά ἀντίθετα πολλαπλασίαζε τίς ἐκκλήσεις της γιά ἀνακωχή. Σέ μερικές ὧρες, ἡ ἡσυχία πού βασίλευε στήν πλατεία Καταλωνίας, ἁπλώθηκε καί στίς γειτονιές. Στό νοσοκομεῖο εἶχαν ἤδη μετρηθεῖ πάνω ἀπό 500 νεκροί καί χιλιάδες τραυματίες, χωρίς νά περιληφθοῦν ἐκεῖνοι πού, μόλις δέχτηκαν τίς πρῶτες βοήθειες, ξαναγύρισαν στά σπίτια τους.

Στό μεταξύ, τό ραδιόφωνο ἀνακοίνωσε πώς ἡ κυβέρνηση τῆς Βαλένθια, λόγω τῆς κρισιμότητας τῆς κατάστασης, εἶχε ἀποφασίσει νά ἀναλάβει τήν ἀποκατάσταση τῆς δημόσιας τάξης στήν Καταλωνία. Τρία πολεμικά σκάφη, ἀνάμεσα στά ὁποῖα καί τό «Χάιμε Α'», εἶχαν ἀγκυροβολήσει στό λιμάνι. Στή Βαλένθια, μιά ὁλόκληρη ταξιαρχία πού εἶχε ἔρθει ἀπό τήν Χαράμα, ἑτοιμαζόταν νά ξεκινήσει.

Ὁ ἀγώνας εἶχε τελειώσει. Καί ὡστόσο, ἀντίθετα μέ τίς προσδοκίες, κανείς δέν γύρισε στή δουλειά του. Οἱ ἀγωνιστές παράμειναν στίς θέσεις τους. Τί περίμεναν; Τή λήξη τῆς προθεσμίας πού εἶχαν ὁρίσει οἱ «Φίλοι τοῦ Ντουρούτι» γιά τήν ἀποδοχή τοῦ τελεσίγραφου πού εἶχαν στείλει στήν κυβέρνηση. Ἄν αὐτή ἡ τελευταία

δέν ὑποχωροῦσε, ἀπειλοῦσαν νά καταλάβουν μέ ἔφοδο τήν Χενεραλιδάδ. Ἔτσι πέρασε ἡ Πέμπτη μέ τήν ἀναμονή τῆς ἐπανάληψης τῶν ἐχθροπραξιῶν. Ἀλλά τίποτα δέν ἔγινε.

Μονάχα τήν ἑπόμενη μέρα τό πρωί, Παρασκευή, ὥρα 9, ἀποσύρθηκαν κι οἱ τελευταῖοι μαχητές ἀπό τά ὁδοφράγματα, παίρνοντας μαζί τους τά ὅπλα τους.

Ἔτσι τέλειωσαν οἱ αἱματηρές μέρες τῆς Βαρκελώνης. Ἔδειξαν τή δύναμη τῶν ἀναρχικῶν καί τόν ἡρωισμό τῶν στρατευμάτων τους, ἀλλά, ἀκόμα, τήν ἀναποφασιστικότητα τῶν ἡγετῶν τους, τήν εὐθυνοφοβία τους, τήν παντελή ἔλλειψη κατανόησης τῶν πολιτικῶν προβλημάτων. Ἄν ἡ συνωμοσία πού ἐξυφάνθηκε ἀπ' τόν Ἀντόνωφ Ὀφσέγκο, μέ τή συμμετοχή τοῦ προέδρου Κομπάνυς καί τῶν δημοκρατικῶν κομμάτων μέ σκοπό τήν συντριβή τῆς CNT - FAI ἀπότυχε, εἶχε τουλάχιστον σάν ἀποτέλεσμα τήν ἐνίσχυση τῆς δύναμης τῆς κυβέρνησης τῆς Βαλένθια σέ σχέση μέ τήν ἐπαναστατική Καταλωνία. Ἔπρεπε νά βιαστοῦν νά τό ἐκμεταλλευτοῦν. Μόλις τά στρατεύματα τῆς Βαλένθια ἔφτασαν στή Βαρκελώνη, οἱ σταλινικοί πού, σ' ὅλη τή διάρκεια τῆς σύγκρουσης, εἶχαν περιορισθεῖ στά κτίριά τους, καλυπτόμενοι θαρραλέα πίσω ἀπ' τούς φρουρούς ἐφόδου, ζήτησαν μεγαλόφωνα νά κηρυχτεῖ ἐκτός νόμου τό POUM, αὐτό τό καταραμένο κόμμα, πού ἦταν ὁ ὑπαίτιος ὅλου τοῦ κακοῦ...

Ἡ Σοβιετική ἀνάμιξη στήν Ἰσπανία

Οἱ μάχες τῆς Βαρκελώνης θέτουν ξεκάθαρα στήν παγκόσμια κοινή γνώμη τό ζήτημα τῆς σοβιετικῆς ἀνάμιξης στήν ἰσπανική πολιτική.

Αὐτή ἡ ἀνάμιξη ἄρχισε τή μέρα ὅπου ἡ Ρωσία, ἀντιλαμβανόμενη τόν κίνδυνο πού θά διέτρεχε ἄν ἄφηνε τήν Γερμανία καί τήν Ἰταλία νά ἐγκαθιδρύσουν, μέ τό πρόσχημα τῆς φασιστικῆς ἀνταρσίας, τήν κυριαρχία τους στήν Ἰσπανία, ἀποφάσισε νά ἐπέμβει στέλνοντας στή κυβέρνηση τῆς Μαδρίτης τά ὅπλα πού χρειαζόταν. Χάρη σ' αὐτή τή βοήθεια, πού ὅπως θά δοῦμε, κάθε ἄλλο παρά ἀνιδιοτελής ἦταν, οἱ ἰσπανοί ἀντιφασίστες κατόρθωσαν νά ἀποκρούσουν τήν ἐπίθεση ἐνάντια στήν πρωτεύουσα καί νά κερδίσουν ἔτσι τόν ἀπαιτούμενο χρόνο γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἀντίστασης. Καταλαβαίνει κανείς εὔκολα πώς, ὄντας ἐγκαταλειμμένοι ἀπό τόν ὑπόλοιπο κόσμο στά χέρια τῶν ἀντιπάλων τους, πού ἦταν τέλεια ἐξοπλισμένοι, δοκίμασαν ἕνα βαθύ αἴσθημα εὐγνωμοσύνης ἀπέναντι σ' αὐτή τή χώρα, χωρίς τή βοήθεια τῆς ὁποίας θά εἶχαν ἡττηθεῖ ἀνεπανόρθωτα.

Κανείς δέν θέλησε νά δεῖ τά συμφέροντα πού κρύβονταν πίσω ἀπό αὐτή τή βοήθεια: ὑπερασπίζοντας τή δημοκρατική Ἰσπανία

ἐνάντια στίς ἐπιθέσεις τοῦ Χίτλερ καί τοῦ Μουσσολίνι, ἡ Ρωσία ὑπεράσπιζε πάνω ἀπό ὅλα τόν ἴδιο της τόν ἑαυτό καί τούς συμμάχους της. Στά μάτια τοῦ κόσμου, ἡ ἐπέμβαση τῆς Ρωσίας ὀφειλόταν κυρίως στήν ἀγάπη της γιά τή δημοκρατία, πού ἐκπροσωποῦσε ἡ κυβέρνηση τῆς Μαδρίτης. Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ὁ σταλινικός τύπος ἔβαλε τά δυνατά του γιά νά ἐνισχύσει αὐτή τήν ἄποψη.

Μόνο ἄν δέν γνωρίζει κανείς καλά τούς Ρώσους, μπορεῖ νά φανταστεῖ πώς δέν ἤθελαν νά ἐκμεταλλευτοῦν ὅσο μποροῦσαν τίς εὐκαιρίες πού τούς παρουσιάζονταν. Δέν εἶχαν γίνει πρίν ἀπό δυό χρόνια ὑπέρμαχοι τῆς δημοκρατίας στήν Ἱσπανία; Δέν εἶχαν διακηρύξει διαμέσου τῶν πολιτικῶν τους πώς ὁ Ἀθάνια ἦταν ὁ ἄνθρωπος πού διάλεξε ἡ θεία Πρόνοια γιά νά ὁδηγήσει τή χώρα κατ' εὐθεῖαν στό δημοκρατικό παράδεισο; Πάνω ἀπ' ὅλα, αὐτοί δέν ἦταν οἱ σωτῆρες τῆς Δημοκρατικῆς Ἱσπανίας; Ἔτσι λοιπόν, οἱ πρόοδοι πού σημείωσαν στή διάρκεια τῶν μηνῶν πού ἀκολούθησαν τήν ἐπέμβασή τους στήν Ἱσπανία, ὑπῆρξαν κυριολεκτικά ἐκπληκτικές.

Εἶναι ἀλήθεια πώς δέν παράλειψαν καμιά προσπάθεια. Ὄντας οἰκονομικά ἰσχυρός, ὁ σταλινικός τύπος σημείωσε σύντομα μιά σημαντική ἀνάπτυξη. Πολυάριθμες ἐφημερίδες, ἀφοσιωμένες ὥς τότε στήν διάδοση τῶν δημοκρατικῶν ἰδεῶν, μεταμορφώθηκαν ἀπό τή μιά μέρα στήν ἄλλη σέ γνήσια σταλινικά ὄργανα. Ὅσο γιά τίς ἄλλες, καταλαβαίνοντας πρός τά ποῦ φύσαγε ὁ ἄνεμος, μπῆκαν λίγο πολύ θεληματικά, στήν ὑπηρεσία τῆς σοβιετικῆς προπαγάνδας. Ὀργανώσεις ὅπως οἱ «Φίλοι τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης», ἡ «Διεθνής Κόκκινη Βοήθεια», ὁ «Σύνδεσμος Ἀντιφασιστῶν Διανοουμένων» κλπ, πού ὁ ρόλος τους σάν βοηθητικῶν ὀργανώσεων τοῦ σταλινικοῦ κόμματος εἶναι ἤδη γνωστός, πολλαπλασιάστηκαν σάν τά μανιτάρια μετά τή βροχή. Ἡ διαδικασία εἶναι ἄλλωστε ἀρκετά γνωστή ὥστε νά μή χρειάζεται νά ἐπιμείνουμε ἄλλο.

Αὐτή ἡ αὔξηση τῆς σοβιετικῆς ἐπιρροῆς στήν Ἱσπανία καθαγιάστηκε ἐπίσημα μέ τήν εἴσοδο στήν κυβέρνηση Καμπαγιέρο δύο σταλινικῶν ὑπουργῶν: τοῦ Χεσούς Ἑρνάντεθ, γιά τήν Δημόσια Ἐκπαίδευση καί τοῦ Βιθέντε Οὐρίμπε, γιά τή Γεωργία. Ἄν δέν μποροῦμε νά ἀντιληφθοῦμε ξεκάθαρα μετά ἀπό 8 μῆνες ἐκεῖνο πού οἱ δύο αὐτοί κομμουνιστές ἀξιωματοῦχοι, πού ἄλλωστε ἦσαν σχεδόν ἀγράμματοι, ἔκαναν στούς τομεῖς τῆς δικαιοδοσίας τους, μποροῦμε νά διακρίνουμε πολύ καθαρότερα μέ ποιόν τρόπο ἐκμεταλλεύτηκαν τήν παρουσία τους στήν κυβέρνηση γιά νά ἐνισχύσουν τήν ἐπιρροή τοῦ κόμματός τους καί, συνακόλουθα, τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης. Μποροῦμε νά ποῦμε τό ἴδιο γιά τούς σταλινικούς ἀντιπροσώπους στό Συμβούλιο τῆς Χενεραλιδάδ τῆς Καταλωνίας, ὅπου ὅλη τους ἡ δράση ἐμπνεόταν περισσότερο ἀπό τά συμφέροντα τοῦ κόμ-

ματός τους παρά ἀπό τήν συναίσθηση τῶν ὑποχρεώσεων πού συνεπαγόταν τό λειτούργημά τους. Αὐτή ἡ ἐνίσχυση τῆς ἐπιρροῆς διευκολύνθηκε ἄλλωστε ἀπό τήν ἀπορρόφηση μιᾶς μερίδας τῶν λεγόμενων σοσιαλιστῶν τῆς 'Αριστερᾶς (συγχώνευση τῆς κομμουνιστικῆς καί σοσιαλιστικῆς νεολαίας), ἀπό τήν μεγάλη συμπάθεια τῶν δημοκρατικῶν γιά ἕνα κόμμα πού ὑπεράσπιζε μέ μεγαλύτερο φανατισμό ἀπό αὐτούς τίς ἴδιες τους τίς θέσεις, τήν καλοπροαίρετη στάση τῶν ἀναρχικῶν καί, πάνω ἀπ' ὅλα, τήν συνένωση μιᾶς μεγάλης μερίδας τῆς μικροαστικῆς καί μεσοαστικῆς τάξης σέ μιά ὀργάνωση πού ἡ πολιτική της συνίστατο ἀποκλειστικά στό νά «διεξάγει τόν πόλεμο» καί νά ἐμποδίζει κάθε ἐπίθεση, ὅσο μετριοπαθής κι ἄν ἦταν, ἐνάντια στό ὑφιστάμενο κοινωνικό καθεστώς.

Τό ἔδαφος, λοιπόν, εἶχε κιόλας προετοιμαστεῖ, κι ἀφοῦ ἀποκαταστάθηκαν καί τυπικά οἱ σχέσεις μέ τή Σοβιετική Ἕνωση, ἡ τελευταία ἔστειλε τούς ἀντιπροσώπους της στήν Ἱσπανία. Ἀπό ἐκείνη τή μέρα, ἡ ἀνάμιξη τῆς Ρωσίας στήν ἱσπανική πολιτική ἐπεκτείνεται καθημερινά.

Πράγματι, ὥς τότε, τό καθεστώς πού εἶχε ἐπιβληθεῖ τήν ἑπόμενη μέρα τῆς φασιστικῆς ἀνταρσίας, ἦταν σχετικά δημοκρατικό. Ἀναγκασμένη νά στηρίζεται, γιά νά βρίσκεται ἐπικεφαλῆς τοῦ ἀγώνα, στό σύνολο τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων, οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦσαν στήν οὐσία τίς μόνες δυνάμεις τῆς χώρας πού παρέμεναν ζωντανές, ἡ κυβέρνηση τῆς Μαδρίτης ὑποχρεώθηκε νά τούς παραχωρήσει μιά σχεδόν ἀπόλυτη ἐλευθερία δράσης, θεωρώντας τις ὅλες σά μέλη τοῦ ἀντιφασιστικοῦ μετώπου μέ ἴσα δικαιώματα. Τά πράγματα, ὅμως, ἄλλαξαν ἀπ' τή μέρα πού οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης ἐγκαταστάθηκαν στήν Ἱσπανία. Ἀπό ἐκείνη τήν ἐποχή ἀρχίζει μιά ὕπουλη ἀλλά λυσσαλέα ἐκστρατεία, πού στόχευε στήν ἀποπομπή τῶν πιό προοδευτικῶν στοιχείων ἀπ' αὐτό τό μέτωπο, ὅσων, δηλαδή παίρνοντας στά σοβαρά τήν ἐπανάσταση, ἤθελαν νά τήν ἀξιοποιήσουν στό ἔπακρο πρός ὄφελος τῆς ἐργατικῆς τάξης: τῶν ἀναρχοσυνδικαλιστῶν τῆς CNT καί τῶν αἱρετικῶν κομμουνιστῶν τοῦ POUM. Αὐτή ἡ ἐκστρατεία πού συνεχίστηκε μεθοδικά καί συστηματικά, δέν ἄργησε νά καρποφορήσει.

Νά ποιές εἶναι, συνοπτικά, οἱ κυριότερες φάσεις της:

Στήν ἀρχή τοῦ Νοέμβρη, ὅταν ἡ κυβέρνηση ἐγκατέλειψε τή Μαδρίτη, φοβούμενη μήπως πέσει στά χέρια τοῦ ἐχθροῦ, γιά νά πάει στή Βαλένθια, ἀναθέτοντας τίς ἐξουσίες της σέ ἕνα Συμβούλιο Ἄμυνας μέ πρόεδρο τό στρατηγό Μιάχα, ὁ σοβιετικός πρεσβευτής, μέ τή μεσολάβηση τοῦ ἱσπανικοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, ἀντιτάχθηκε ἀνοιχτά στήν ἐκπροσώπηση τοῦ POUM στό συμβούλιο αὐτό, παρά τήν ἀντίθετη γνώμη ὅλων τῶν ἄλλων κομμάτων καί παρόλο πού τό POUM, σύμφωνα μέ τά ἴδια τά λεγόμενα τοῦ ὑπουργοῦ Πριέτο, ὑ-

πῆρξε ἡ μόνη ὀργάνωση πού ἡ ἐπιτροπή της παρέμεινε στή θέση της, ἀδιαφορώντας γιά τόν κίνδυνο. Ὅλα τά διαβήματα πού ἔγιναν γιά νά πεισθεῖ ἡ κυβέρνηση νά ἐπιστρέψει στήν ἀρχική της ἀπόφαση, προσέκρουσαν στήν ἀδιάλλακτη ἀντίθεση τῆς σοβιετικῆς πρεσβείας.

Τό Δεκέμβρη, μέ πρωτοβουλία τοῦ Ἀντόνωφ Ὀφσένκο, σοβιετικοῦ πρόξενου στή Βαρκελώνη, οἱ σταλινικοί ἀντιπρόσωποι στό Συμβούλιο τῆς Χενεραλιδάδ προκάλεσαν μιά κρίση στούς κόλπους τῆς καταλάνικης κυβέρνησης, ἀπαιτώντας τήν ἀπομπή τοῦ POUM. Ἦταν προφανῶς ἕνα πρῶτο βῆμα γιά τήν ἀπομπή τῶν συνδικαλιστῶν τῆς CNT. Αὐτοί τό κατάλαβαν. Ἀντιστάθηκαν ὅσο μπόρεσαν, ἀλλά ὅταν τό σοβιετικό Προξενεῖο δήλωσε πώς ὅσο τό POUM ἀντιπροσωπεύεται στήν κυβέρνηση τῆς Καταλωνίας, ἡ τελευταία δέν θά ἔπαιρνε οὔτε ἕνα ὅπλο, ἀναγκάστηκαν τελικά νά ὑποχωρήσουν. (Τό πιό κωμικό, ἄν κανείς μποροῦσε νά πάρει τήν κατάσταση ἀπό τήν κωμική της πλευρά, εἶναι πώς αὐτά τά ὅπλα, πού οἱ Ρῶσοι εἶχαν τόσες φορές ὑποσχεθεῖ, ἐκδιάζοντας ἔτσι τήν κυβέρνηση τῆς Καταλωνίας, δέν ἔφτασαν ποτέ στόν προορισμό τους. Καί γι' αὐτό ὑπάρχει κάποιος λόγος. Δέν θά φτάσουν παρά μόνο τή μέρα πού οἱ Ρῶσοι θά ἀποχτήσουν τόν ἀπόλυτο ἔλεγχο αὐτῆς τῆς περιοχῆς).

Ἐνθαρρυμένοι ἀπό τήν ἐπιτυχία αὐτή, οἱ σταλινικοί, κάτω ἀπό τήν φανερή καθοδήγηση τῆς σοβιετικῆς πρεσβείας, ἐπιχείρησαν νά ἐκμεταλλευτοῦν τήν «ἀντιτροτσκιστική δίκη» τῆς Μόσχας γιά νά ζητήσουν τήν κήρυξη ἐκτός νόμου τοῦ POUM, μέ τήν κατηγορία πώς εἶναι «πράχτορας τοῦ Χίτλερ καί τοῦ Φράνκο». Ὅμως αὐτή ἡ ἀπόπειρα ἀπέτυχε, ὄχι τόσο λόγω τῆς γενικῆς δυσπιστίας τῆς κοινῆς γνώμης ἀλλά περισσότερο μετά ἀπό τίς διαμαρτυρίες τῶν ἀναρχικῶν, πού δήλωσαν πώς δέν πιστεύουν λέξη ἀπό τίς συκοφαντίες πού ἐξαπολύθηκαν ἐνάντια σέ ἕνα κόμμα, πού εἶχαν μάθει ν' ἀναγνωρίζουν τό θάρρος καί τήν αὐταπάρνησή του. Ἔπρεπε λοιπόν νά ὑποχωρήσουν καί νά ἀναβάλουν γιά εὐνοϊκότερους καιρούς τήν πραγματοποίηση ἑνός τόσο σοβαροῦ σχεδίου.

Ὅμως φαινόταν καθαρά πώς ὅσο ἡ CNT διατηροῦσε τήν ἐπιρροή πού ἀσκοῦσε σέ χιλιάδες ἐργάτες, ἦταν ἀδύνατο γιά τούς σταλινικούς νά ἐπιχειρήσουν ὁποιαδήποτε ἀποφασιστική ἐνέργεια στήν Ἱσπανία. Ἔπρεπε νά καταπολεμήσουν αὐτή τήν ἐπιρροή καί ἄν μποροῦσαν, νά τήν ἐξαφανίσουν τελείως. Σ' αὐτό στράφηκε ἀπό τότε ἡ ρωσική πολιτική. Ἡ ἐκστρατεία ἐνάντια στό POUM ἐπεκτάθηκε καί ἐνάντια στήν CNT. Οἱ ἀνταποκριτές τοῦ σοβιετικοῦ τύπου ἔστειλαν στίς ἐφημερίδες τους μιά ὁλόκληρη σειρά ἀπό πληροφορίες γιά τό ἀναρχικό κίνημα, πού ἦταν τόσο ψεύτικες, ὥστε ξεσήκωσαν ἐπανειλημμένα ἔντονες διαμαρτυρίες ἀπό τήν πλευρά τῶν ὀργάνων τῆς Συνομοσπονδίας. Ἀρκοῦσε νά διαπιστώσει κανείς τή συμφωνία αὐ-

τῶν τῶν δημοσιευμάτων μέ τήν προπαγάνδα πού γινόταν στήν Ἰσπανία, γιά νά δεῖ ἀμέσως πῶς ἀνταποκρινόντουσαν σ' ἕνα ξεκάθαρο σύνθημα τῆς σταλινικῆς πολιτικῆς.

Αὐτό πῆρε τέτοια ἔκταση, ὥστε κατέληξαν στήν ἀπόφαση νά ξεφορτωθοῦν τήν κυβέρνηση τοῦ Λάργκο Καμπαγιέρο, πού κρίθηκε ὑπερβολικά ἀνεξάρτητη, ἀπέναντι στίς σοβιετικές ἀπαιτήσεις καί ὅτι ἀσχολούνταν ὑπερβολικά νά διατηρήσει τήν ἑνότητα μέ τήν CNT. Μία βίαιη ἐκστρατεία ἐξαπολύθηκε ἐνάντια στόν παλιό ἀρχηγό τῆς σοσιαλιστικῆς ἀριστερᾶς ἀπ' τούς ἡγέτες τῆς «Ἑνοποιημένης Σοσιαλιστικῆς Νεολαίας», μέ τόν φανερό σκοπό νά τόν ἐξαναγκάσουν νά παραιτηθεῖ, γιά νά παραχωρήσει τή θέση του σ' ἕναν ὑπουργό πού θά ἐλεγχόταν ἀπ' τόν Πριέτο, ἀρχηγό τῆς μετριοπαθοῦς πτέρυγας τοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος καί γνωστό ἀπό χρόνια ὀπαδό τῆς μετριοπάθειας. Ἄν αὐτό δέν ἔγινε ὀφείλεται ἀποκλειστικά στό ὅτι ἡ νίκη στό μέτωπο τῆς Γκουαδαλαχάρα, ἐνισχύοντας σημαντικά τό κύρος τῆς κυβέρνησης Καμπαγιέρο, ἀνάγκασε τούς ἀντιπάλους της νά ἀναβάλουν γι' ἀργότερα τήν πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου τους.

Ὅμως, δέν ὑποχώρησαν καθόλου. Ἀντίθετα, μάλιστα, ἡ ἐκστρατεία ἐνάντια στίς ὀργανώσεις τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς συνεχίστηκε μέ μεγαλύτερο ζῆλο παρά ποτέ. Τό POUM τέθηκε ἐκτός νόμου στή Μαδρίτη, διακόπηκε ἡ ἔκδοση τῶν δημοσιογραφικῶν ὀργάνων τῆς CNT καί τῆς FAI, συνελήφθηκαν καί δολοφονήθηκαν συνδικαλιστές ἀγωνιστές, δημεύτηκε ἡ περιουσία τῆς CNT στό Μπιλμπάο καί τά γραφεῖα της παραχωρήθηκαν στούς σταλινικούς, τά σώματα ἀσφαλείας ἐπιτέθηκαν ἐνάντια στούς ἀναρχοσυνδικαλιστές σέ πολλές περιοχές: δέν ἀπαριθμοῦμε παρά τίς πιέσεις καί τίς προβοκάτσιες τῆς κυβέρνησης τῆς Βαλένθια ἐνάντια στά στοιχεῖα τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς. Γιά νά πειστεῖ κανείς πῶς αὐτά τά μέτρα ἦταν ἔμπνευση τῆς Μόσχας, ἀρκεῖ νά παρακολουθήσει τόν ἀπόηχό τους στό σοβιετικό τύπο καί, ἀπό τήν ἄλλη, νά παρατηρήσει τούς στενούς δεσμούς πού ὑπῆρχαν, ἐν γνώσει ὅλων, ἀνάμεσα στούς ἐκπρόσωπους τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης στήν Ἰσπανία καί στούς ἡγέτες τοῦ ἰσπανικοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, εἴτε ἦταν μέλη τῶν κυβερνητικῶν ὀργάνων, εἴτε ὄχι.

Στή Βαρκελώνη, οἱ δεσμοί ἦταν τόσο κραυγαλέοι, ὥστε δέν μπῆκαν κάν στόν κόπο νά τούς κρύψουν. Δέν πέρναγε μέρα πού ἕνας ἀπό τούς κομμουνιστές σύμβουλους τῆς Χενεραλιδάδ ἤ ἡγετικά στελέχη τοῦ σταλινικοῦ κόμματος, νά μήν πήγαιναν στόν Ἀντόνωφ Ὀφσέγκο γιά νά πάρουν διαταγές. Ἀντίθετα μέ τό τάκτ πού ἐπιβάλλεται σέ κάθε διπλωματικό ἀντιπρόσωπο σέ μιά ξένη χώρα, τό σοβιετικό προξενεῖο ἀναμιγνύονταν ἀνοιχτά στήν ἰσπανική πολιτική ζωή, ἔστελνε ἀνακοινώσεις στόν τύπο, ὅπου κατηγοροῦσε ἀπροκάλυπτα μιά

μερίδα ἀπό ἐφημερίδες καί πολιτικούς ἐπειδή δέν εἶχαν ὑποταχτεῖ στή διχτατορία του, παρεδρευόταν φανερά σέ συγκεντρώσεις καί διαδηλώσεις, πού κατέληγαν σέ βίαιες ἐπιθέσεις ἐνάντια σέ ἄλλους παράγοντες τοῦ ἀντιφασιστικοῦ μετώπου, ἔδινε διαταγές στήν ἀστυνομία, στό Κομμισσαριάτο προπαγάνδας κλπ., καί συμπεριφερόταν γενικά σάν νά ἦταν κύριος τῆς χώρας. Οἱ Καταλάνοι, μέ τή γνωστή καχυποψία καί τό πνεῦμα ἀνεξαρτησίας τους, τούς περιφρονοῦσαν στά κρυφά, ἀλλά αὐτό δέ σημαίνει ὅτι τούς ὑπάκουαν λιγότερο. Ὁ Μυρατσβιλλές, ἐπίτροπος προπαγάνδας, τσακιζόταν ν' ἀπαντάει στά τηλεφωνήματα τῶν Ρώσων καί ἔτρωγε κατσάδες σάν ἕνας ὑπηρέτης πού ἔκανε ζημιές. Ὅλες αὐτές οἱ ἱστορίες εἶναι ἀτέλειωτες καί οἱ κάτοικοι τῆς Βαρκελώνης δέν παρέλειπαν νά τίς κάνουν ἀνέκδοτα.

Τό ἴδιο γινόταν στή Βαλένθια, ὅπου οἱ ὑπουργοί διαμαρτύρονταν κρυφά ἐνάντια στήν ἀπροκάλυπτη ἀνάμιξη τῶν Ρώσων, ἀλλά παρόλα αὐτά, ἔκαναν ὅλα τους τά θελήματα.

Γιατί οἱ Ρῶσοι εἶναι τ' ἀφεντικά. Τά τελευταῖα ἐπεισόδια τῆς Βαρκελώνης τό ἔχουν ἀποδείξει περίτρανα. Δέν χρειάζονται γραπτές ἀποδείξεις γιά νά ὑποστηρίξουμε πώς αὐτές οἱ δραματικές μέρες, πού στοίχισαν τή ζωή πάνω ἀπό 800 ἀνθρώπων, ὑπῆρξαν τό ἀποτέλεσμα μιᾶς συνωμοσίας πού σχεδίασαν οἱ σοβιετικοί ἀντιπρόσωποι στήν Ἱσπανία μέ τή συνενοχή τοῦ πρόεδρου Κομπάνυς καί τοῦ σταλινικοῦ κόμματος. Ἀποδείξεις γιά παρόμοια γεγονότα δέν ὑπάρχουν στήν ἱστορία. Δέν μποροῦμε νά τίς ἀντλήσουμε παρά μονάχα ἀπό τίς συνθῆκες καί τά πολιτικά γεγονότα, πού ὁ χαρακτήρας τους εἶναι ὁλοφάνερος, καθώς κι ἀπό τόν γενικό σκοπό τῆς ἐπιχείρησης. Ὁ τελευταῖος εἶναι ἀρκετά διάφανος γιά νά μᾶς ἐπιτρέψει νά βεβαιώσουμε, χωρίς τό φόβο τῆς διάψευσης, καί στηριγμένοι σέ ὅλες μας τίς γνώσεις γιά τή δράση τῆς σοβιετικῆς διπλωματίας στήν Ἱσπανία, πώς ἡ προβοκάτσια τῆς ὁποίας θύματα ὑπῆρξαν ἀναρχικοί τῆς Βαρκελώνης, ἐπιδιώχθηκε καί προμελετήθηκε μέ ἀπόλυτη ψυχραιμία ἀπό τά ἀστικά καί σταλινικά κόμματα, πειθήνια ὄργανα τῆς σοβιετικῆς πολιτικῆς στήν Ἱσπανία. Ἔπρεπε, ἐκμεταλλευόμενοι, τήν καταστολή πού θά ἀκολουθοῦσε τήν ἀναρχική ἐξέγερση, νά συντρίψουν τήν ἄκρα ἀριστερά ὥστε νά προετοιμάσουν τίς συνθῆκες πού θά εὐνοοῦσαν τήν ἐπέμβαση. Ἄν δέν τά κατάφεραν τελείως, κάτω ἀπό τήν πίεση τῆς βίαιης ἀντίδρασης τῶν ἐργατικῶν μαζῶν πού ἔβαλε πρός στιγμήν σέ κίνδυνο τήν ἴδια τήν ὕπαρξη τῆς καταλάνικης κυβέρνησης καί παρόλη τήν μικροψυχία τῶν ἀναρχικῶν ἡγετῶν, αὐτό δέν ὀφείλεται βέβαια στήν ἀνικανότητα τῶν ἰδίων. Ὅμως τό γεγονός ὅτι δέν ἐπιβλήθηκε καμιά κύρωση στούς ὑπεύθυνους τῆς εἰσβολῆς, πού εἶχε ἀποφασισθεῖ κατά παράβαση κάθε νόμιμης διαδικασίας, ἀποδεικνύει ἱκανοποιητικά τή συνενοχή τῶν ἐπίσημων ἡγετῶν, καθώς καί τόν ἤδη γνωστό σκοπό τῆς εἰσβολῆς. Ὁ σχημα-

τισμός τοῦ ὑπουργείου Νεγκρίν τήν ἑπόμενη κιόλας μέρα αὐτῶν τῶν ἐπεισοδίων, ἑνός ὑπουργείου πού στήν πραγματικότητα ἐλεγχόταν ἀπ' τόν Πριέτο καί ἀπ' τό ὁποῖο εἶχαν ἀποκλεισθεῖ οἱ ἐκπρόσωποι τῶν συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων, μᾶς παρέχει μιά ἀκόμα ἀπόδειξη. «Δέν ἔχει φτάσει ἀκόμα ἡ ὥρα τῆς ἐπέμβασης», δήλωσε ὁ Νεγκρίν. Αὐτό σημαίνει πώς κάποτε θά φτάσει. Ἐκείνη τή μέρα θά μπορέσουμε νά ποῦμε πώς ἡ πολιτική πού ἀκολούθησε ἡ Μόσχα, μέ ζῆλο καί ἐπιμονή, ἀπό τή στιγμή πού ἔφθασαν οἱ ἀντιπρόσωποί της, στήν Ἱσπανία, θά ἔχει θριαμβέψει.

Γι' αὐτό, ὅμως, θυσιάστηκαν τόσες χιλιάδες ἄνθρωποι;

Ἡ δράση τῆς GPU στήν Ἱσπανία

Μέ ἀρκετή δυσαρέσκεια ἀναλαμβάνω τή συγγραφή αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου. Θά μέ καταλάβετε εὔκολα. Ὑπάρχουν θέματα πού ἀπεχθάνεται κανείς νά θίξει. Ὅμως, ὅσο κι ἄν κλείνει κανείς τά μάτια μπροστά στά ἄπειρα αἴσχη τῆς πολιτικῆς ζωῆς, ὑπάρχουν ἐγκλήματα πού δέν μποροῦμε νά ἀποσιωπήσουμε, χωρίς νά κινδυνέψουμε νά γίνουμε συνεργοί τους. Ὑποσχέθηκα νά μιλήσω. Καί θά μιλήσω.

Ἦταν φανερό γιά ὅλους ὅσους γνωρίζουν τίς μεθόδους δράσης τῶν Ρώσων, πώς στό μέτρο πού ἡ ἐπιρροή τους θά ἐξαπλωνόταν στήν Ἱσπανία, θά παρακολουθούσαμε τήν ἀνάπτυξη τῶν μεθόδων χάρη στίς ὁποῖες ἡ GPU κατόρθωσε νά ἀπαλλάξει τούς ἰθύνοντες τῆς Μόσχας ἀπό τούς πιό ἐπικίνδυνους ἀντιπάλους τους. Βέβαια, τό γεγονός ὅτι, παρά τίς καλές προθέσεις τῆς κυβέρνησης τῆς Βαλένθια ἀπέναντι στή σοβιετική Ρωσία, ἡ τελευταία δέν κυριαρχοῦσε ἀπόλυτα στήν Ἱσπανία, ἀπόκλειε τήν χρήση ὁρισμένων μεθόδων, πού ἡ ἐπιτυχία τους ἀπαιτεῖ τήν ἀπόλυτη συμπαράσταση ὅλων τῶν κρατικῶν γραναζιῶν. Ἀπόμενε ὅμως ἡ κοινή δολοφονία, μέ τή βοήθεια τῆς ὁποίας ξεφορτώνεται κανείς τούς πιό ἐνοχλητικούς ἀντιπάλους του. Οἱ συνθῆκες τοῦ ἐμφύλιου πόλεμου, καθώς καί ἡ καλοπροαίρετη συνεργία τῆς ἱσπανικῆς ἀστυνομίας, στήν ὁποία ἄλλωστε εἶχαν εἰσχωρήσει οἱ πράχτορες τῆς Ρωσίας, εὐνοοῦσαν ἰδιαίτερα αὐτό τό μέσο πολιτικῆς δράσης. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι σκοτώνονται κατά χιλιάδες, τόσο στό μέτωπο ὅσο καί στά μετόπισθεν, ποιός ἐνδιαφέρεται τελικά γιά μερικές λίγο - πολύ μυστηριώδεις ἐξαφανίσεις;

Πουθενά οἱ συνθῆκες δέν ἦταν τόσο εὐνοϊκές γιά τή δράση τῆς GPU ὅσο στήν Ἱσπανία. Κάτω ἀπ' αὐτές τίς συνθῆκες, μπορούσε κανείς νά περιμένει μέ μαθηματική ἀκρίβεια τήν ἐκδήλωση αὐτῆς τῆς δραστηριότητας.

Αὐτό δέν ἄργησε νά συμβεῖ. Τόν Ὀχτώβρη, οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης ἔφτασαν στήν Ἱσπανία μέ τήν κλασσική

ἀκολουθία τους ἀπό ἀστυνομικούς καί χαφιέδες. Ἔτσι, ἀπό τόν Δεκέμβρη κιόλας μιλοῦσαν ἀνοιχτά στή Βαρκελώνη γιά μιά συνωμοσία, πού σχεδίαζε ἡ GPU γιά νά ἐξοντώσει τούς βασικούς ἡγέτες τοῦ POUM. Εἶχαν κάποια βάση αὐτές οἱ φῆμες;

Γιά νά προληφθεῖ μιά παρόμοια ἀπόπειρα, εἶχε εἰδοποιηθεῖ διακριτικά τό PSUC, πώς σέ περίπτωση ἐπίθεσης ἐνάντια σ' ἕναν ὁποιονδήποτε ἀρχηγό τοῦ POUM, θά ἀκολουθοῦσαν ἀντίποινα. Θά πρέπει νά πιστέψουμε πώς αὐτή ἡ προειδοποίηση ἔγινε πραγματικά, ἀφοῦ δέν σημειώθηκε καμιά παρόμοια ἀπόπειρα. Ἴσως, ἀκόμα, νά θεώρησαν πώς ἡ κατάσταση δέν ἦταν ὥριμη γιά κάτι τέτοιο.

Ἄν, ὅμως, δέν ἦταν ὥριμη στή Βαρκελώνη, ἦταν ὁπωσδήποτε στή Μαδρίτη ὅπου, ἀπό νωρίς, οἱ σταλινικοί κατόρθωσαν, μέ τήν ὑποστήριξη τῆς «Ἑνοποιημένης Νεολαίας» καί ἐκμεταλλευόμενοι τήν παθητικότητα τῶν σοσιαλιστῶν, νά καταλάβουν ἕνα μεγάλο μέρος τῶν νευραλγικῶν θέσεων. Χάρη στήν ἰδιαίτερη ἐκείνη κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε στήν πρωτεύουσα, ὅπου, μετά τήν ἀναχώρηση τῆς κυβέρνησης, ὅλες οἱ ἐξουσίες πέρασαν στά χέρια τῶν στρατιωτικῶν, οἱ τρομοκρατικοί μέθοδοι ἔκαναν γρήγορα τήν ἐμφάνισή τους. Ἡ δημόσια τάξη εἶχε ἀνατεθεῖ στόν Καχόρλα, ἕναν νεαρό σταλινικό μέ σκοτεινό παρελθόν, πού ἀπόχτησε σύντομα μιά θλιβερή φήμη, ἐξοντώνοντας ὅλους τούς ἐπαναστάτες ἀγωνιστές πού θεωροῦσε ἐνοχλητικούς. Καθώς δέν μποροῦσε νά γίνει λόγος γιά ἀπαγόρευση τῆς ἔκδοσης τῶν ἀναρχικῶν καί Συνδικαλιστικῶν δημοσιογραφικῶν ὀργάνων, ὅσα ὑπῆρχαν συνδικαλιστές στήν κυβέρνηση, κατέφυγαν στήν φυσική ἐξόντωση τῶν πιό δραστήριων μελῶν τῶν συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων τῆς CNT. Κάθε νύχτα, πολλοί ἀπ' αὐτούς ἔπεφταν κάτω ἀπό τίς σφαῖρες μυστηριωδῶν δολοφόνων, πού ἡ ἀστυνομία φυσικά, δέν τούς ἀνεκάλυπτε ποτέ. Τό σκάνδαλο πῆρε τέτοιες διαστάσεις ὥστε ἡ ἐφημερίδα «Ἐλεύθερη Καστίλλη» κατηγόρησε δημόσια τόν Καχόρλα πώς εἶναι φασίστας κατάσκοπος στήν ὑπηρεσία τοῦ Φράνκο. Ἀποκαλύφθηκε τότε πώς ὁ Καχόρλα εἶχε ἀποφυλακίσει ἕναν μεγάλο ἀριθμό διαβόητων φασιστῶν, πού κάνανε ἀνενόχλητα τόν περίπατό τους στή Μαδρίτη, ἐνῶ δολοφονοῦσε δεκάδες ἐπαναστάτες. Μετά ἀπό αὐτή τήν καταγγελία, τό ζήτημα ἄρχισε νά ἐρευνᾶται. Ἀλλά ἐκείνη τή στιγμή ἔφτασε ἀπό τή Βαλένθια ἡ διαταγή νά διαλυθεῖ τό Συμβούλιο Ἄμυνας τῆς Μαδρίτης. Ὁ Καχόρλα, ἀπαλλαγμένος ἀπ' τά καθήκοντά του, ξέφυγε ἔτσι ἀπό τήν ἀνάκριση καί ἀπό τήν ποινή πού θά εἶχε ἀναπόφευκτα ἀκολουθήσει. Ἴσως μιά μέρα νά μάθουμε ποιός κινοῦσε τά νήματα αὐτοῦ τοῦ αἱματηροῦ κουκλοθέατρου. Στό μεταξύ, ἡ «Ἐλεύθερη Καστίλλη» βρῆκε μιμητές. Ἔτσι, ἡ «Σολιδαριδάδ Ὀμπρέρα» ἀποκάλυψε τήν ὕπαρξη, στήν Μούρθια, μιᾶς ἀληθινῆς «Τσεκά» πού τρομοκρατοῦσε τόν πληθυσμό, ἐκτελοῦσε τούς ἀγωνιστές ἀφοῦ τούς εἶχε βασανίσει,

πραγματοποιοῦσε εἰκονικές ἐκτελέσεις καί ἐπιδιδόταν σέ ἄλλες διασκεδάσεις τοῦ ἴδιου εἴδους, κάτω ἀπό τό συνένοχο βλέμμα τῶν ἀρχῶν.

Στό σημεῖο αὐτό ὁ Μαρσέλ 'Ολιβιέ διηγούνταν τήν μυστηριώδη ἀπαγωγή ἑνός δημοσιογράφου. "Ολα τά στοιχεῖα ἀποδεικνύουν τήν ἐνοχή τῆς ρώσικης πρεσβείας στή Βαρκελώνη, πού πῆρε μιά φτηνή ἐκδίκηση ἤ ἤθελε νά ἀσκήσει ἕναν αἰσχρό ἐκβιασμό. 'Υπακούοντας στήν παράκληση τῶν γονιῶν του καί θέλοντας νά σεβαστοῦμε τήν τελευταία τους ἐλπίδα, παραλείπουμε τό κείμενο, καί γιά νά ἀποφύγουμε τήν ἀλλαγή τῆς σελιδοποίησης, τό ἀντικαθιστοῦμε μέ ἀποσπάσματα ἀπό τόν ἱσπανικό τύπο.

ΠΟΙΟΣ ΕΔΙΝΕ ΔΙΑΤΑΓΕΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΛΑΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ;

Στίς 6 τρέχοντος, στίς 11 ἡ ὥρα τό βράδυ, τό παρακάτω τηλεγράφημα στάλθηκε ἀπό τό PSUC (σταλινικό κόμμα) τῆς Βαρκελώνης:

«'Ο Σεσέ σκοτώθηκε. Νά εἶστε σέ ἑτοιμότητα καί ἐπιφυλακή. 'Ελπίζω νά θριαμβεύσουμε. Θά δώσω όδηγίες στίς 4 τό πρωί, χωρίς νά ἀποκλείεται νά ἐπικοινωνήσω μαζί σας νωρίτερα, ἄν αὐτό κριθεῖ ἀπαραίτητο».

Τό ὑπόλοιπο τηλεγράφημα, κρυπτογραφημένο, ἀπευθυνόταν στόν 'Επίτροπο Δημόσιας Τάξης τῆς Χενεραλιδάδ τῆς Καταλωνίας.

Δελτίο τῆς CNT - FAI (Χερόνα), 9 Μάη 1937.

Θά θέλαμε νά μάθουμε ἀπό ποιά ξένη ἀρχή ἔπαιρνε ὁ 'Επίτροπος Δημόσιας Τάξης αὐτές τίς ὁδηγίες πού θά ὁδηγοῦσαν στόν «μεγάλο θρίαμβο» τοῦ Στάλιν σέ βάρος τοῦ καταλανικοῦ προλεταριάτου.

Μήπως ὁ σοβιετικός πρεσβευτής Κος 'Αντόνωφ 'Οφσέγκο θά μποροῦσε νά μᾶς ἐνημερώσει γι' αὐτό τό ζήτημα;

ΜΙΑ ΕΚΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΡΧΙΚΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Στίς ἀρχές τοῦ Μάρτη, ἡ 'Ιβηρική 'Ομοσπονδία 'Ελευθεριακῆς Νεολαίας ἀπεύθυνε στόν πληθυσμό τῆς Βαρκελώνης μιά προκήρυξη ὅπου κατάγγελε μιά ὁλόκληρη σειρά σαμποτάζ, ὀργανωμένων ἀπό τό PSUC.

Δικαιοσύνη! ἀπαιτοῦσε ἡ 'Ελευθεριακή Νεολαία καί θά τό καταλάβουμε καλύτερα ὅσο τά ἀναφερόμενα γεγονότα θά ἀπαιτοῦν μιά ἄμεση καί ριζική κριτική, πού θά ἀπομακρύνει γιά πάντα τούς ὑ-

πεύθυνους αὐτῶν τῶν ἀδικημάτων ἀπό τίς ἀνώτερες θέσεις τίς ὁποῖες κατέχουν.

«Μερικοί ἰθύνοντες τοῦ στρατοπέδου Κάρλ Μάρξ ἔκλεψαν 11 τάνκς ἀπό μιά ἀποθήκη τῆς πολεμικῆς βιομηχανίας. Γιά νά τό πετύχουν, πλαστογράφησαν τή σφραγίδα καί τίς ὑπογραφές τῶν ὑπεύθυνων ὀργάνων.

«Τήν ὥρα πού οἱ νοικοκυρές περίμεναν μέ ἀγωνία τή διανομή τῶν τροφίμων, τήν ὥρα πού ἡ Βαρκελώνη λιμοκτονοῦσε, μερικοί σύντροφοι τῶν περιπόλων ἐλέγχου, ἀνακάλυψαν σ' ἕνα γκαράζ τῆς ὁδοῦ Μπαλμές 228, πού εἶχε μετατραπεῖ σέ μυστική ἀποθήκη τοῦ Συμβούλιου Ἀνεφοδιασμοῦ, 21.000 κιλά πατάτες σέ κατάσταση ἀποσύνθεσης.

«Μόλις αὐτό ἔγινε γνωστό, ἕνα πλῆθος γυναῖκες, ἀγανακτισμένες ἀπό αὐτά τά γεγονότα, ἔτρεξαν σ' αὐτό τό γκαράζ καί μοίρασαν μόνες τους στή στιγμή τίς πατάτες πού εἶχαν ἀποθηκευθεῖ κρυφά, τήν ὥρα πού τόσο ὁ λαός ὅσο καί οἱ στρατιῶτες στά χαρακώματα, ὑπέφεραν ἀπό τήν ἔλλειψή τους.

«Στήν ἀρχή τῆς φασιστικῆς ἐπίθεσης στή Γκουαδαλαχάρα, οἱ Ἐπιτροπές τῶν CNT - FAI - FIJL, ἔριξαν τό σύνθημα: «Ἄντρες, ὅπλα, χρυσός καί τρόφιμα στή Μαδρίτη». Πολλές περιοχές ἀνταποκρίθηκαν ἀμέσως ἔμπρακτα σ' αὐτό τό σύνθημα, ἐκδηλώνοντας τή σταθερή καί ἐνθουσιώδη τους ἀπόφαση νά βοηθήσουν τή Μαδρίτη. Τό Ρεούς ὑπῆρξε ἕνα ἀπό αὐτά τά μέρη. Συγκέντρωσε, ἐκτός ἀπό μερικά βαγόνια μέ τρόφιμα, μιά ποσότητα χρυσαφικῶν. Τά τελευταῖα παραδόθηκαν στήν ἐπιτροπή τῶν CNT - FAI - FIJL - POUM σά βοήθεια στή Μαδρίτη ἔναντι ἀποδείξεων, πού δίνονταν ὑποχρεωτικά στόν κόσμο. Στή συνέχεια, ἡ ἐπιτροπή τά παρέδωσε στό Διοικητικό Συμβούλιο, πού τά προώθησε στό Οἰκονομικό Συμβούλιο.

«Τήν ὥρα πού στό Ρεούς γινόταν ὁ ἔλεγχος τῶν ἀγαθῶν πού εἶχαν συγκεντρωθεῖ, ὁ Ροντρίγκεθ Σάλας, γενικός ἐπίτροπος Δημόσιας Τάξης, ἔστειλε στήν περιοχή, μέ ἀκατανόμαστες προθέσεις, 4 φορτηγά γεμάτα φρουρούς ἐφόδου. Ἡ μεγάλη τραγωδία ἀποφεύχθηκε χάρη στήν ψυχραιμία τοῦ ἐκπροσώπου τῆς δημόσιας τάξης τῆς Ταραγκώνας, πού εἶχε προσχωρήσει στήν Ἐσκέρα Ρεπουμπλικάνα κι ὁ ὁποῖος ἀντιτάχθηκε στήν εἴσοδο τῶν φρουρῶν στήν Ταραγκώνα καί χάρη στόν πρόεδρο τοῦ Δημοτικοῦ Συμβούλιου τοῦ Ρεούλ πού ἀρνήθηκε κατηγορηματικά νά ἐπιτρέψει τήν εἴσοδο τῶν 4 φορτηγῶν στό χωριό.

«Οἱ σύντροφοι τοῦ Ρεούς ἔλπιζαν πώς ὁ Ροντρίγκεθ Σάλας θά ἐρχόταν προσωπικά ἐκεῖ, ἀντί νά στείλει τούς φρουρούς ἐφόδου, γιατί αὐτό θά τοῦ ἔδινε τή δυνατότητα νά ἐλέγξει καί νά κανονίσει τούς λογαριασμούς μέ τό Ρεούς καί τήν Ταραγκώνα, πού εἶχε ἀνοίξει στά χρόνια 1920 - 21, ὅταν ὑπηρετοῦσε ὁρισμένα ποστά ἀπό τά συν-

δικαλιστικά ταμεῖα, χωρίς νά δίνει ἀποδείξεις ἤ πιστοποιητικά.

«Θά μπορούσαμε νά ἀναφέρουμε πολλές περιπτώσεις πού ἀποδείχνουν ἀναμφισβήτητα πώς ὁ Ροντρίγκεθ Σάλας εἶναι ἕνας π ρ ο δ ο κ ά τ ο ρ α ς, ὅπως ἡ περίπτωση τοῦ Γκρανολλέρς, ὅπου ἐπιχείρησε νά χτυπήσει ὅπως καί στό Ρεούς, παρά τίς τηλεφωνικές καί προσωπικές προειδοποιήσεις τοῦ Ταραδέγιας. Μποροῦμε νά δώσουμε ἀποδείξεις σέ ὅποιον μᾶς τίς ζητήσει.

«Ὅμως ἰσχυριζόμαστε πώς ἡ πολιτικοκοινωνική ζωή τῆς Καταλωνίας δέν μπορεῖ νά συνεχιστεῖ, ὅσο θά βρίσκεται στά χέρια ἀτόμων τόσο χαμηλῆς ἠθικῆς στάθμης.

«Ὁ Μαρτίν, ὁ Κομορέρα καί ὁ Ροντρίγκεθ Σάλας, θά πρέπει νά προσαχθοῦν σ' ἕνα λαϊκό δικαστήριο, σ' ἕνα ἐπαναστατικό δικαστήριο.

«Δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει ἑνότητα μ' αὐτούς πού προδίδουν καθημερινά. Ἄν θέλουμε τήν ἑνότητα καί ζητᾶμε ν' ἀποφύγουμε μιά καταστροφή, θά πρέπει νά ἀφαιρέσουμε τά δημόσια ἀξιώματα ἀπό τούς π ρ ο δ ο κ ά τ ο ρ ε ς καί τούς ἀ ρ χ ι ε κ β ι α σ τ έ ς.

«Δικαιοσύνη γιά ὅλους, ἀπό τή βάση ὥς τήν κορφή!

«Ἡ Ἐλευθεριακή Νεολαία τό ζητάει,

«ὁ ἐργαζόμενος κι ἐπαναστατημένος λαός τό ἀπαιτοῦν!»

Τό κείμενο τοῦ Μαρσέλ Ὀλλιβιέ τελειώνει ἔτσι.

Ἀλλά ἄς ξεμπερδεύουμε μ' αὐτό τό δυσάρεστο ζήτημα. Ὁ τύπος ἀνάγγειλε τό θάνατο τοῦ καθηγητῆ Μπερνέρι, ἰταλοῦ ἀναρχικοῦ, πού ὑπῆρξε, μαζί μέ τόσους ἄλλους, θύμα τῶν αἱματηρῶν ἡμερῶν τῆς Βαρκελώνης. Αὐτό πού δέν ἀνέφερε εἶναι πώς ὁ Μπερνέρι, μαζί μέ τόν σύντροφό του Μπαρμπιέρι, δολοφονήθηκαν ἄνανδρα ἀπό τούς σταλινικούς κάτω ἀπό τίς διαταγές ἑνός ἀγνώστου. Ὅταν ἀνακάλυψαν τά πτώματά τους, διαπίστωσαν πώς ὁ πρῶτος εἶχε ξεκοιλιαστεῖ καί ὁ δεύτερος εἶχε ἀκρωτηριασθεῖ τόσο φριχτά, πού ἡ γυναίκα του δέν μπόρεσε νά τόν ἀναγνωρίσει παρά μόνο ἀπό τό χρῶμα πού εἶχαν οἱ κάλτσες του. Αὐτές εἶναι οἱ μέθοδοι πολιτικοῦ ἀγώνα πού χρησιμοποιοῦνται σήμερα στήν Ἱσπανία.

Θά μπορούσαμε νά ἀναφέρουμε ἀκόμα τή δολοφονία ἑνός μεγάλου ἀριθμοῦ ἀγωνιστῶν τοῦ POUM καί τῆς CNT.

Αὐτά τά πράγματα ἔπρεπε νά εἰπωθοῦν. Ἄς τά κρίνει ἡ κοινή γνώμη.

ΜΑΡΣΕΛ ΟΛΛΙΒΙΕ

Τό τέλος τῶν ψευδαισθήσεων

Μ' αὐτό τόν τίτλο, ἡ «Νέα Ἱσπανία», ἕνα ἑβδομαδιαῖο πληροφοριακό δελτίο γιά τήν ἱσπανική ἐπανάσταση, δημοσιεύει ἕνα κύριο ἄρθρο τοῦ ὁποίου τά βασικά σημεῖα μεταφέρουμε παρακάτω. Αὐτό τό μικρό ἀναρχικό ἔντυπο, πού ἀπορρίπτει κάθε κονφορμισμό, μάχεται γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν ἐπαναστατικῶν κατακτήσεων τοῦ ἱσπανικοῦ προλεταριάτου. Εἶναι καθῆκον μας νά ὑποστηρίξουμε αὐτή τή θαρραλέα ἐνέργεια.

«Ἡ κυβέρνηση Νεγκρίν ἔκοψε κάθε σχέση μέ τήν κληρονομιά τῆς 19 Ἰούλη. Δέν δέχεται στούς κόλπους της καμμιά ἐκπροσώπηση, ἀκόμα καί ἔμμεση, τῶν νικητῶν τοῦ Ἰούλη, τῶν ἐργατικῶν καί ἀγροτικῶν, κοινωνικά ὀργανωμένων μαζῶν. Δέν δέχεται κανένα λαϊκό ὁμοσπονδιακό σύστημα, οὔτε τῶν Βάσκων οὔτε τῶν Καταλάνων. Θέλει νά ἀσκήσει ἄμεσα καί ἀποκλειστικά ὅλη τήν κυβερνητική ἐξουσία ἀπό τά Στενά τοῦ Γιβραλτάρ ὥς τά Πυρηναῖα καί νά μήν ἀνεχτεῖ καμμιά τοπική πρωτοβουλία πέρα ἀπ' αὐτή τήν ἐξουσία. Δέν δέχεται πιά κανένα μέτρο κολλεκτιβοποίησης ἤ κοινωνικοποίησης, κανένα ἔλεγχο τῶν συνδικάτων ἤ τῶν ἐργατικῶν ἐπιτροπῶν πάνω στήν παραγωγή, στή διεξαγωγή τοῦ πολέμου, ἤ στή δημόσια ζωή. Στήν οὐσία, δέν ἀναγνωρίζει κάν τήν ὕπαρξη τῶν ἐπιτροπῶν καί τῶν συνδικάτων. Οἱ διώξεις τῶν μελῶν τῶν συνδικάτων ἔχουν ἤδη ἀρχίσει. Οἱ ἀστυνομικές συμμορίες τῆς «τάξης» συλλαμβάνουν τούς ἐργαζόμενους, τούς σκίζουν τά μαντήλια, τά σήματα τῶν συνομοσπονδιῶν τους, καί τίς ταυτότητες τῶν ὀργανώσεών τους, καταλαμβάνουν μέ ἔφοδο τά συνδικαλιστικά γραφεῖα, κλέβουν τά αὐτοκίνητα πού φέρουν ἀκόμα τά συνθήματα τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων, ἀκυρώνουν τά «ἐλευθέρας» καί τά πιστοποιητικά πού διανέμονται στούς ἀγωνιστές.

Στή διάρκεια τοῦ ἀστυνομικοῦ πραξικοπήματος τῆς Βαρκελώνης, 12 νεκροί σύντροφοί μας βρέθηκαν μέ τά μάτια βγαλμένα, τίς γλῶσσες καί τά γεννητικά ὄργανα κομμένα, τίς ταυτότητες τῆς ὀργάνωσής τους δεμένες μ' ἕνα σπάγγο στό λαιμό. Αὐτοί οἱ ἀκρωτηριασμοί συμβολίζουν τόν ρόλο πού ἡ νέα κυβέρνηση ἐπιφυλάσσει στούς ἱσπανούς ἐργαζόμενους: νά πεθαίνουν δίχως νά βλέπουν ἤ νά λένε τίποτα. Νά πεθαίνουν στό μέτωπο, γιά μιά ὑπόθεση πού δέν εἶναι πιά δικιά τους. Νά πεθαίνουν στά μετόπισθεν, στίς ἐνέδρες τῆς κυβερνητικῆς ἀστυνομίας καί τῆς σταλινικῆς Τσεκά, πού ἀποτελεῖ ἐκεῖ ἕνα εἶδος ὑπέρ - ἀστυνομίας, κάτω ἀπό τίς ἄμεσες διαταγές τῆς σοβιετικῆς πρεσβείας. Νά ἡ ἀλήθεια πού πνίγει ἡ κυβερνητική λογοκρισία καί ἡ φιλοφρονητική ἀνανδρία τοῦ συνομοσπονδιακοῦ τύπου.

*
**

Θά πρέπει, λοιπόν, νά ποῦμε πώς ἡ ἐπαναστατική ὑπόθεση ἔχει χαθεῖ; Ὄχι. Ἀντίθετα ἔχει μόλις ξεφύγει ἀπό ἕναν μεγάλο κίνδυνο. Ἡ πολιτική τῆς κυβέρνησης Νεγκρίν ἔχει ἀναζωπυρώσει τήν ταξική πάλη. Ἡ πολιτική τοῦ Καμπαγιέρο θά εἶχε παρατείνει τήν ταξική συνεργασία. Ἡ πολιτική τοῦ Νεγκρίν, ἐκτοπίζει στήν ἀντιπολίτευση, ἄν ὄχι στήν ἀπόλυτη παρανομία, ὅλο πό ὀργανωμένο προλεταριάτο καί ὅλη τήν ἐπαναστατική ἀγροτιά. Ἡ FAI, ἡ CNT, τό POUM καί ἡ ἴδια ἡ UGT, σάν ἀναπόσπαστα μέρη τῶν κολλεκτίβων καί τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν, χτυπήθηκαν καί συκοφαντήθηκαν μ α-ζ ι κ ά. Τά ὑποκριτικά κηρύγματα περί «ὑπουργείου τῶν μαζῶν», περί «ἐθελοντικῆς πειθαρχίας» καί περί «ἀναγκαίων θυσιῶν γιά τή διατήρηση τῆς ἀντιφασιστικῆς ἑνότητας», δέ βρίσκουν πιά ἀνταπόκριση μέσα στούς κόλπους τῶν ἀναρχοσυνδικαλιστικῶν καί ἐπαναστατικῶν ὀργανώσεων.

Τό «πολεμικό πνεῦμα», πού τόσο ἐπιδέξια καλλιεργήθηκε ἀπό τό προηγούμενο ὑπουργεῖο, παραμένει προσωρινά τό λάβαρο τῆς σημερινῆς κυβέρνησης. Ἀλλά τό ἀληθινό πρόγραμμα αὐτῆς τῆς κυβέρνησης ἀντιτίθεται κραυγαλέα στήν δημαγωγία του. Αὐτό δέν εἶναι ἕνα πρόγραμμα πολέμου μέχρις ἐσχάτων, ἀλλά σ υ ν δ ι α λ-λ α γ ῆ ς. Στήν οὐσία, καμιά κυβέρνηση δέν εἶναι τόσο ἀνίκανη νά πολεμήσει ὅσο ἡ κυβέρνηση Νεγκρίν. Ὁ ἱσπανικός λαός εἶναι ἀδιάλλαχτα ἀντιμιλιταριστής. Μπορεῖ ἡ κυβέρνηση νά κηρύξει ἐπιστράτευση ἀλλά ὁ λαός δέν ἀφήνει νά τόν ἐπιστρατεύσουν. Ἡ κυβέρνηση Καμπαγιέρο «κέρδιζε τόν πόλεμο», θυσιάζοντας τούς ἀναρχικούς. Ἡ κυβέρνηση Νεγκρίν δέν μπορεῖ νά ἐλπίζει πώς θά κάνει τό ἴδιο. Ἡ κυβέρνηση Καμπαγιέρο ἦταν μετριοπαθής. Ἡ κυβέρνηση Νεγκρίν εἶναι μία ἀδύναμη κυβέρνηση, μέ τήν ἔννοια πώς χρειάζεται στά μετόπισθεν ἔνοπλα σώματα, χωρίς τά ὁποῖα δέν μπορεῖ νά διατηρηθεῖ (τήν ἐθνοφρουρά, τήν Φρουρά Ἐφόδου, τά ἔνοπλα σώματα τῆς ἀστυνομίας, τή σταλινική Τσεκά). Τά μέλη αὐτῶν τῶν σωμάτων δέν πιστεύουν ἄλλωστε πώς ἡ μετάβαση στό μέτωπο καί ἡ διεξαγωγή τοῦ πολέμου περιλαμβάνονται στίς ἁρμοδιότητές τους. Οἱ ἀξιωματικοί ἀστικῆς καταγωγῆς, ἀπό τή μεριά τους, περιορίζονται στό νά ἐκπαιδεύουν τούς φαντάρους τοῦ Νέου Στρατοῦ καί νά τούς διοικοῦν... ἀπό μακρυά. Θά μπορούσαμε μήπως νά βασιστοῦμε στήν φιλελεύθερη ἀστική τάξη γιά τή σωτηρία τοῦ Μπιλμπάο, τήν ὑπεράσπιση τῆς Μαδρίτης, τήν ἀνακατάληψη τῆς Μάλαγκα ἤ τήν ἐπίθεση στήν Τερουέλ; Δέν τό πιστεύουμε. Στήν πραγματικότητα, ἡ κυβέρνηση Νεγκρίν δέν ἔχει πίσω της καμιά λαϊκή μάζα διατεθειμένη γιά τίς μεγαλύτερες θυσίες...

Ἡ ἀδιαλλαξία της ἀπέναντι στήν ἱσπανική ἐργατική τάξη, —

μιά τάξη πού ἀκόμα εἶναι μερικά ὁπλισμένη, πού ἀκόμα κατέχει πολλές καίριες θέσεις, πού διακρίθηκε μέ ἀξιοθαύμαστα συλλογικά ἐπιτεύγματα καί, πάνω ἀπ' ὅλα, μέ τήν ὑλοποίηση τοῦ ἀγροτικοῦ σοσιαλισμοῦ, πού ἀπόχτησε βαθιές ρίζες στήν ἐπαρχία, αὐτή ἡ ἀδιαλλαξία μπορεῖ νά κοστίσει πολύ ἀκριβά στόν ἱσπανικό καί στόν παγκόσμιο καπιταλισμό.

"Οχι! Τό παιχνίδι δέν ἔχει χαθεῖ, φτάνει νά μάθουμε νά ἀντικρύζουμε κατάφατσα τίς ἀλήθειες καί τά καθήκοντα τῆς κάθε στιγμῆς, στήν Ἱσπανία καί, κυρίως, στίς τάξεις τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου. Ἡ δύναμη τῆς κυβέρνησης Νεγκρίν δέν βρίσκεται οὔτε στή Μαδρίτη, οὔτε στή Βαλένθια, οὔτε στή Βαρκελώνη, ἀλλά στό Λονδίνο, στό Παρίσι, στή Γενεύη, στίς Βρυξέλλες, στή Μόσχα καί ἐκεῖ θά πρέπει νά ἀνταιδράσουμε μέ τόν πιό ἀποτελεσματικό τρόπο, ἄν θέλουμε νά γλυτώσουμε τόν ἱσπανικό λαό ἀπό τόν κίνδυνο νά ξαναβρεθεῖ κάτω ἀπό τόν ζυγό τῶν χρηματιστῶν τοῦ Ρίο Τίντο, τῶν Πενιαρρόγια καί Σία, ἀφοῦ χάσει ὅλες τίς οἰκονομικές του καταχτήσεις καί ὅλες τίς κοινωνικές καί ἀνθρώπινες ἐλευθερίες του.

Ὁ ρόλος μας δέν ἔχει τελειώσει. Ἀντίθετα, τώρα μόλις ἀρχίζει. Μέ τίς τόσο σοβαρές ἀπειλές πού ὑφίστανται, τά σοσιαλιστικά καί συνδικαλιστικά ἐπιτεύγματα τῆς ἐπανάστασης τοῦ Ἰούλη, μᾶς φαίνονται ἀκόμα πιό πολύτιμα.

Ἡ κατάσταση στήν Ἱσπανία, σταθεροποιημένη ἐδῶ καί πολλούς μῆνες, θά ἐξελιχθεῖ μέ γρήγορο ρυθμό στίς ἑπόμενες ἑβδομάδες καί μῆνες. Πρέπει νά μάθουμε ποιός θά θερίσει, στούς κάμπους τῆς Ἀραγωνίας, τῆς Καταλωνίας, τοῦ Λεβάντε, καί τῆς Μούρθιας, τήν πλούσια σοδιά πού οἱ ἱσπανοί ἐργάτες ἔσπειραν τόν προηγούμενο χρόνο, πού πότισαν μέ τόσο αἷμα καί διαφύλαξαν μέ τόσες ἐλπίδες. Πρέπει νά μάθουμε ἄν αὐτή ἡ περίφημη συγκομιδή τῆς ἐλευθερίας, ἡ πιό ὡραία πού εἶδε ποτέ μιά χώρα νά βγαίνει ἀπό τά σπλάχνα της, θά γίνει ἄδριο τό ἀδελφικό ψωμί ἑνός ὁλόκληρου λαοῦ, πού θά ἔχει ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν καταπίεση, τήν πεῖνα καί τήν μιζέρια.

Ἡ Ἱσπανία τῶν ἐργατῶν μάτωσε, κοπίασε, ὀνειρεύτηκε, καί ἀγάπησε τόσο δυνατά, γιά νά δεῖ τό δρεπάνι τοῦ καπιταλισμοῦ νά θερίζει τά ὥριμα στάχυα τήν ὥρα τῆς συγκομιδῆς; Ὁ καπιταλισμός θά ἄφηνε τίς κολλεχτίβες νά κυβερνήσουν τούς ἀγρούς καί τά ἐργαστήρια, γιά νά θρέψει τούς καρπούς μιᾶς ἐξουθενωτικῆς ἐργασίας δίχως ἀμοιβή;

"Οχι σύντροφοι! Αὐτό δέν θά τό ἐπιτρέψουμε!

Ἡ Ἱσπανική Ἐπανάσταση σέ κίνδυνο

(Διάγγελμα τῆς Ἐπιτροπῆς γιά τήν Ἱσπανική Ἐπανάσταση, τό ὁποῖο ὑποστηρίζει ἀνεπιφύλαχτα ὁ «Σπάρταχος»).

Ἡ Ἐπιτροπή γιά τήν ἱσπανική ἐπανάσταση βρίσκεται στήν ἀνάγκη νά γνωστοποιήσει στούς ἐργαζόμενους καί στούς ἀντιφασίστες γεγονότα τεράστιας σπουδαιότητας, πού ἀπειλοῦν νά διακυβεύσουν ἀνεπανόρθωτα τίς τύχες τῆς ἱσπανικῆς ἐπανάστασης.

Μετά ἀπό πολλούς μῆνες, τό Ἱσπανικό Κομμουνιστικό Κόμμα καί τό Ἑνοποιημένο Σοσιαλιστικό Κόμμα τῆς Καταλωνίας (πού προσχώρησε στήν Κομμουνιστική Διεθνή), ἐπωφελούμενα ἀπό τήν ἀπήχηση πού εἶχε ὁ ἐφοδιασμός τῆς Ἱσπανίας ἀπό τή Σοβιετική Ρωσία καί ἀκόμα περισσότερο ἀπ' τά πολυάριθμα ὑλικά ἀποθέματα πού ἀπόκτησαν ἀπ' τήν στενή τους ἐπαφή μέ τήν ΕΣΣΔ, ἐξαπόλυσαν μέσα στούς κόλπους τῆς ἱσπανικῆς δημοκρατίας μιά αἰσχρή ἐκστρατεία ἐνάντια στό Ἑνοποιημένο Ἐργατικό Μαρξιστικό Κόμμα, πού εἶχε ἱδρύσει ὁ Χοακίν Μαουρίν, ὁ ὁποῖος ἔδωσε τή ζωή του γιά τήν ἐπανάσταση, ἐνάντια στήν Ἐθνική Συνομοσπονδία Ἐργασίας καί στήν Ἰβηρική Ἀναρχική Ὁμοσπονδία, ἐργατικές ὀργανώσεις πού εἶχαν ἐναντιωθεῖ στήν κυριαρχία τους καί ἦταν ἀποφασισμένες ν' ἀντιταχθοῦν στήν ἐγκαθίδρυση ὁποιασδήποτε γραφειοκρατικῆς δικτατορίας, καί νά προωθήσουν ὅσο γίνεται περισσότερο τίς κατακτήσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ἐδῶ καί μῆνες παρακολουθήσαμε τά σταλινικά κόμματα νά ἀπαιτοῦν καί νά ἀναγγέλουν τήν κήρυξη ἐκτός νόμου καί τή φυσική ἐξόντωση αὐτῶν τῶν ἐνοχλητικῶν ἐπαναστατῶν. Τούς εἴδαμε νά ἐξασφαλίζουν, χάρη στή στρατιωτική τους δύναμη, στηριγμένη στίς διεθνεῖς ταξιαρχίες καί στήν διπλωματική πίεση τῶν ἐπίσημων ἐκπροσώπων τῆς ΕΣΣΔ, μέτρα ἐξοστρακισμοῦ ἐνάντια στό POUM καί στήν CNT. Ἡ ἀντιφασιστική ἑνότητα κατακρεουργήθηκε συστηματικά ἀπό αὐτούς πού, κάτω ἀπό τίς διαταγές τῆς Μόσχας, δέν θέλουν τήν ἐργατική δημοκρατία στήν Ἱσπανία.

Ἄς ὑπενθυμίσουμε τά γεγονότα. Στή Μαδρίτη, ὅπου ἔχασε ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀγωνιστές, τό POUM ὑφίσταται τήν παράνομη δήμευση τοῦ σταθμοῦ τοῦ TSF, τήν ἀπαγόρευση τῆς ἔκδοσης τοῦ ἑβδομαδιάτικου ὀργάνου του, «Ὁ Κόκκινος Μαχητής», καί τή διάλυση τῆς Κόκκινης Βοήθειάς του. Στό Μπιλμπάο, ἀπαγορεύεται ἡ ἔκδοση τοῦ ὀργάνου τῆς CNT, τήν παραμονή τῆς ἐπίθεσης στή Γκερ-

νίκα*, καί φυλακίζονται οἱ συντάκτες του. Στή Βαλένθια, ὁ Μαρότο, ἡρωϊκός σύντροφος τοῦ Ντουρούτι, φυλακίζεται μαζί μέ πάνω ἀπό 200 ἐλευθεριακούς. Μιά συγκεκριμένη μερίδα τοῦ τύπου ἐπαναλαμβάνει καθημερινά πώς τό POUM εἶναι ἕνα κόμμα πρακτόρων τῶν Χίτλερ - Φράνκο - Μουσσολίνι, δηλαδή, ἕνα κόμμα πού πρέπει νά ἐξολοθρευτεῖ. Δέν μετράει καθόλου πώς τό αἷμα τῶν προλετάριων αὐτοῦ τοῦ κόμματος χύνεται ποτάμι σέ ὅλα τά μέτωπα. Οἱ συκοφάντες δέν ἐνδιαφέρονται, ἐκτελοῦν τήν ἀποστολή τους. Ἡ συκοφαντία στοχεύει στόν ἐξευτελισμό. Ὁ ἐξευτελισμός στόν πολιτικό στραγγαλισμό. Γιά νά τελειώνουμε, χρησιμοποιοῦν ἀκόμα καί τήν παράνομη ἤ νόμιμη δολοφονία.

Γνωρίζουμε τήν αἰτία τῶν γεγονότων τῆς 3 καί 6 Μάη: ἦταν ἡ κρίση τῆς ἐξουσίας στήν Καταλωνία, ὀφειλόμενη στήν πίεση τοῦ PSUC (τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς) πού ὑποστηρίζει τόν ἀφοπλισμό τῆς ἐργατικῆς τάξης καί μιά ἐξουσία ἔντονα ἀντιεργατική. Ἡ κρίση φτάνει στό ἀπόγειό της ὅταν, στίς 3 Μάη, ἡ ἀστυνομία διοικούμενη ἀπό ἕναν ἀξιωματικό τοῦ PSUC, ἐπιτίθεται σπούς ἀγωνιστές τῶν δύο συνδικαλιστικῶν Συνομοσπονδιῶν, πού ἦταν ἐπιφορτισμένες νά φρουροῦν τό Κέντρο Τηλεπικοινωνιῶν. Γνωρίζουμε τήν ἔντονη καί ἰσχυρή ἀντίδραση ὁλόκληρου τοῦ καταλάνικου προλεταριάτου, πού γίνεται κύριος τῆς κατάστασης ἐπί πολλές μέρες καί πού, ἐξαιτίας μιᾶς λίγο - πολύ κακῶς ἐννοούμενης πίστης στήν ἀντιφασιστική ὑπόθεση, ἐπιτρέπει ἀργότερα νά τό ἀφοπλίσουν, χάνοντας ἔτσι ὅλα τά ὠφέλη τῆς νίκης του. Ἡ πιό σημαντική προσπάθεια σ' αὐτή τήν ἀξιοθαύμαστη ἔνοπλη ἐπιχείρηση, πραγματοποιήθηκε ἀπό τούς ἀγωνιστές τῆς βάσης τῆς CNT, τῆς FAI καί τοῦ POUM. Στή διάρκεια αὐτῶν τῶν δραματικῶν ἡμερῶν, οἱ σταλινικοί τοῦ PSUC δολοφόνησαν προμελετημένα (ἀφοῦ τούς συνέλαβαν), τόν φιλόσοφο καί ἀναρχικό ἀγωνιστή Καμίλλο Μπερνέρι καί τόν ἐγγονό τοῦ μεγάλου ἐκτελεσμένου τοῦ Μόντγιουϊτς, στά 1909, Φρανθίσκο Φερρέρ. Εἶναι φανερό πώς οἱ ὀπαδοί τοῦ ὁλοκληρωτικοῦ καθεστῶτος ἔχασαν κάθε ἠθικό φραγμό καί εἶναι ἀποφασισμένοι νά μή σταματήσουν μπροστά σέ κανένα ἐμπόδιο.

Μαθαίνουμε, τέλος, πώς ἀφοῦ προκάλεσαν τήν πτώση τῆς κυβέρνησης Λάργκο Καμπαγιέρο, μέ τήν ἀπαίτησή τους νά διαλυθεῖ τό POUM, πού ἦταν ἕνα παράνομο καί ἀντισυνταγματικό μέτρο ἀκόμα καί ἀπό τή σκοπιά τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, — ἕνα μέτρο πού ὁ Λάργκο Καμπαγιέρο θά 'πρεπε ν' ἀρνηθεῖ νά προσυπογράψει — ξανάρχισαν τίς ἐπιθέσεις τους μέ τή σύμπραξη τῆς κυβέρνησης Νε-

* Σ.τ.Ε. Πού εἶναι πιό γνωστή μέ τήν ἀγγλική προφορά σάν Γκουέρνικα.

γκρίν — Πριέτο. Μιλᾶνε ἀνοιχτά πώς θέλουν νά κηρυχτεῖ ἐκτός νόμου ἕνα κόμμα 50.000 ἐργαζόμενων, πού τά χιλιάδες μέλη του συμπεριφέρθηκαν στό μέτωπο σάν ἥρωες, πολεμώντας μέχρι θανάτου. Ἔτσι σκοπεύουν νά ἐγκαθιδρύσουν στήν Ἱσπανία ἕνα καθεστώς σιωπῆς καί τρομοκρατίας.

Εἶναι πιά καιρός νά κινητοποιήσουμε τήν ἐργατική τάξη καί ὅλους τούς καλόπιστους ἀνθρώπους. Ὅλη ἡ ἱσπανική ἐπανάσταση κινδυνεύει. Χτυπώντας τη πισώπλατα, καθιστοῦν ἀδύνατη τήν στρατιωτική της νίκη. Προκαλοῦν τήν ἔχθρα τῶν ἐργαζόμενων καί προετοιμάζουν μιά στρατιωτική διχτατορία πού θά ὁδηγήσει ἕνα λαό, ἐξαντλημένο ἀπό τίς θυσίες, σέ κάποιο ὁλοκληρωτικό καθεστώς, πού καταχρηστικά θά αὐτοαποκαλεῖται δημοκρατικό, χωρίς ψωμί κι ἐλευθερία.

Καλοῦμε ὅλες τίς ἐργατικές ὀργανώσεις, ὅλους τούς ἀγωνιστές χωρίς κομματικές διακρίσεις, γιά νά ἀπαιτήσουμε ἐπιτακτικά καί ἀκούραστα, στό ὄνομα τῆς σωτηρίας τῆς ἐργατικῆς Ἱσπανίας.

—Τόν τερματισμό τῆς συστηματικῆς ἐκστρατείας ψεύδους καί συκοφαντίας πού δηλητηριάζει ὅλη τήν πολιτική ζωή.

—Τόν τερματισμό τῶν ἐπιθέσεων καί τῶν σκανδαλωδῶν μονόπλευρων μέτρων καταστολῆς, πού στρέφονται ἐνάντια στούς ἐργαζόμενους οἱ ὁποῖοι ὑποστηρίζουν τόν κοινωνικό μετασχηματισμό καί ἀντιτάσσονται στίς ὁλοκληρωτικές διχτατορίες.

—Τή χωρίς ὅρους νομιμοποίηση τοῦ POUM, τῆς CNT καί τῆς FAI.

—Τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἐργατῶν πού συνελήφθησαν μετά τίς μέρες τοῦ Μάη.

—Τήν ἐλευθερία τοῦ τύπου γιά ὅλα τά ἐργατικά κόμματα.

—Τήν ἀπελευθέρωση τοῦ Χουλιάν Γκομέθ Γκόρκιν.

—Τήν τιμωρία τῶν πασίγνωστων δολοφόνων τοῦ Καμίλλο Μπερνέρι καί τοῦ Φρανθίσκο Φερρέρ.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΡΕΣ ΝΙΝ

Οἱ δράστες της
Οἱ αἰτίες της

Ὅταν ὁ Ἀντρές Νίν δολοφονήθηκε στήν Ἱσπανία ἀπό τήν GPU, στά τέλη τοῦ Ἰούνη 1937, τό ἱσπανικό προλεταριάτο ἔχασε πραγματικά τόν καλύτερο ἡγέτη του, αὐτόν πού διέθετε τή μεγαλύτερη διορατικότητα καί πολιτικό ταλέντο, τόν πιό πιστό, τόν πιό σοβαρό, τόν πιό ἀφοσιωμένο. Καί δέν ἦταν μόνο τό ἱσπανικό προλεταριάτο πού στερήθηκε τόν πιό φωτισμένο ἡγέτη του, ἀλλά καί ἡ ἐργατική τάξη ὅλων τῶν χωρῶν εἶδε νά χάνεται μαζί του ἕνας ἀπό τούς πιό ἐκλεκτούς καί πιό ἔμπιστους ἀρχηγούς της. Ἀκόμα, ὑψώθηκε σέ ὅλον τόν κόσμο ἕνας θρῆνος γεμάτος ἀγανάχτηση, πού συγκράτησε τά χέρια τῶν δημίων πού ἑτοίμαζόντουσαν γιά νέα ἐγκλήματα. Ὅσο γιά τήν ἱσπανική ἐργατική τάξη, δέν κατάλαβε ἀμέσως τήν βαρύτητα αὐτοῦ τοῦ γεγονότος. Ὁ πόλεμος ἀφαιροῦσε καθημερινά τή ζωή πολλῶν ἀγωνιστῶν. Μιά ζωή λιγότερο, ἀκόμα κι ἄν αὐτή ἀνῆκε σ' ἕναν τόσο ἐξαιρετικό ἄνθρωπο ὅπως ὁ Νίν, φαινόταν ἕνα γεγονός χωρίς μεγάλη σημασία. Ὁ αἰσχρός σταλινικός τύπος κατάφερε νά διαδόσει τό ψέμμα, καί νά ἀποσιωπήσει τό ἔγκλημα. Καί τά πράγματα ἔμειναν ἔτσι.

Καί ὡστόσο, παρά τή λάσπη πού ὁ σταλινισμός, ἀντλώντας τίς δυνάμεις του ἀπό τήν ἱσπανική ἀντεπανάσταση, ἔρριξε στήν Ἱσπανία καί στό ἐξωτερικό. πάνω στόν Ἀντρές Νίν γιά νά λερώσει τή μνήμη του, ἡ ζωή καί ὁ θάνατος τοῦ τελευταίου ἀποχτοῦν καθημερινά ὅλο καί μεγαλύτερη ἐπικαιρότητα καί μεγαλύτερη πολιτική βαρύτητα στά μάτια τῶν μαζῶν τῆς παγκόσμιας ἐργατιᾶς. Οἱ δολοφόνοι τοῦ Ἀντρές Νίν, μέλη τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, δέν μπόρεσαν, οὔτε θά μπορέσουν νά ἐξαφανίσουν τά ἴχνη τῶν ἐγκλημάτων τους, μέ νέες δολοφονίες. Χιλιάδες ἱσπανοί ἐργάτες, ἰδιαίτερα ὅσοι ὑπῆρξαν κομματικοί του σύντροφοι, εἶναι ἀποφασισμένοι νά τιμήσουν τή μνήμη τοῦ Ἀντρές Νίν καί νά καταγγείλουν τούς δολοφόνους μέχρι ὁ ἐργαζόμενος λαός νά τιμωρήσει ὅσους διέπραξαν τή δολοφονία, ὅσους συνέργησαν σ' αὐτήν καί ὅσους τήν κάλυψαν.

Ἡ ἱσπανική καί ἡ διεθνής ἐργατική τάξη, ἀγνοοῦν σχεδόν ὁλότελα τίς συνθῆκες κάτω ἀπ' τίς ὁποῖες ἔγινε ἡ δολοφονία τοῦ Ἀντρές Νίν, τήν πολιτική βαρύτητα αὐτῆς τῆς ἐνέργειας, τούς ἐμπνευστές καί τούς δράστες αὐτοῦ τοῦ ἐγκλήματος. Ἐδῶ θά ἐπιχειρήσουμε νά φωτίσουμε τά διάφορα σημεῖα καί, μόλο πού ἐργασία μας δέν εἶναι πλήρης — ἀφοῦ μέχρι τώρα δέν μπορέσαμε νά μάθουμε ὅλη τήν ἀλήθεια — πιστεύουμε ὅτι θά προσφέρει στούς ἀναγνῶστες ἐπαρκή στοιχεῖα γιά νά κρίνουν τά γεγονότα καί νά γνωρίσουν τούς ὑπαίτιους.

Γιατί δολοφονήθηκε ὁ Ἀντρές Νίν

Κατ' ἀρχήν, γιατί ὁ Νίν συμβολίζε στήν Ἱσπανία τή γενιά ἐκείνη πού, ἀφοῦ δημιούργησε τήν Κομμουνιστική Διεθνή, διαχώρισε τή θέση της, βλέποντάς την δέσμια μιᾶς γραφειοκρατικῆς κάστας καί μιᾶς κοντόθωρης πολιτικῆς. Παραμένοντας πιστός μέχρι θανάτου στίς ἐπαναστατικές ἀρχές τῆς Γ' Διεθνοῦς, ὅταν αὐτή ἱδρύθηκε κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν καί τοῦ Τρότσκυ, ὁ Νίν τήν ἐγκατέλειψε γιά νά συνεχίσει νά ὑπερασπίζεται τίς βασικές ἀρχές τοῦ ἐπαναστατικοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος, πού εἶχαν καταπατηθεῖ ἀπό τήν σταλινική γραφειοκρατία. Αὐτή τή στάση δέν τή συγχώρησε ποτέ ἡ ἐγκληματική κλίκα, πού κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Στάλιν, κυριαρχεῖ μέ τή βία πάνω στό ρώσικο προλεταριάτο καί πού θά ἤθελε νά ὁδηγήσει στήν ἴδια θέση τή διεθνή ἐργατική τάξη.

Ὡστόσο, αὐτή δέν ὑπῆρξε ἡ μόνη βασική αἰτία τῆς ἄτιμης δολοφονίας τοῦ Ἀντρές Νίν. Οἱ ἄμεσες αἰτίες θά πρέπει ν' ἀναζητηθοῦν στήν ἴδια τήν ἱσπανική ἐπανάσταση. Ὁ Ἀντρές Νίν ἦταν ὁ πολιτικός γραμματέας τοῦ Ἑνοποιημένου Μαρξιστικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος (POUM) καί, συνακόλουθα, ὁ πιό ὑπεύθυνος ἐκφραστής τῆς πολιτικῆς του. Αὐτή ἡ πολιτική δέν ἦταν τίποτε ἄλλο παρά ἡ συνεπής ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου μέσα στήν ἱσπανική ἐπανάσταση. Ἦταν μιά πολιτική πού ἀποσκοποῦσε, πάνω ἀπ' ὅλα, στήν ἐξασφάλιση τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ἐργατικῆς τάξης καί στήν μείωση τῆς ἐπιρροῆς τῶν ἀστικοδημοκρατικῶν τάσεων καί τῶν τάσεων τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου, οἱ ὁποῖες μέ τήν συμβιβαστική κι ὑποχωρητική τους ταχτική, δημιούργησαν τίς προϋποθέσεις γιά τήν φασιστική στρατιωτική ἀνταρσία τῆς 19 Ἰούλη 1936. Δολοφονώντας τόν Ἀντρές Νίν, ἤθελαν νά συντρίψουν τό POUM, νά ἐκμηδενίσουν τήν πιό δραστήρια ἐπαναστατική δύναμη τοῦ ἱσπανικοῦ προλεταριάτου. Εἶναι τραγελαφικό τό γεγονός ὅτι τήν πραγμάτωση αὐτοῦ τοῦ στόχου δέν τήν ἀνέλαβε ἡ ἴδια ἡ ἀστική τάξη, ἀλλά τό κομμουνιστικό

κόμμα καί τά μέλη τῶν ἄλλων τμημάτων τῆς Γ' Διεθνοῦς, πού στρατολογήθηκαν ειδικά γιά νά έκτελέσουν αὐτό τό ἀντεπαναστατικό ἔργο. Ὅταν δολοφονήθηκε ὁ Νίν, πολλοί ἄλλοι κομματικοί του σύντροφοι εἶχαν ἤδη σφαγιεῖ ἤ τουφεκιστεῖ, ἑκατοντάδες ἀγωνιστές τοῦ POUM εἶχαν φυλακιστεῖ καί ἄλλοι πόσοι εἶχαν βασανιστεῖ ἀνελέητα στήν «Τσεκά» τοῦ SIM, στά μπουντρούμια τῆς κρατικῆς ἀστυνομίας, στίς πλωτές φυλακές ἤ στά στρατόπεδα ἐργασίας τοῦ ἀπάνθρωπου σταλινικοῦ διοικητῆ Ἀστόργκα. Τότε τό POUM τέθηκε ἐκτός νόμου, γιά νά τοῦ ἀπαγορευθεῖ κάθε δημόσια πολιτική ἐκδήλωση. Αὐτό ἀκριβῶς ἐπιδίωκαν ὥστε ἡ ἱσπανική ἐργατική τάξη νά στερηθεῖ τήν αὐθεντική της ἔκφραση τή στιγμή ἀκριβῶς, πού τήν εἶχε περισσότερο ἀνάγκη.

Γιά ποιούς λόγους ἔγινε ἡ «νόμιμη» διάλυση τοῦ POUM;

Γιατί ἀγωνιζόταν ὁ Νίν, γιατί πέθανε;

Γιά νά ὑπερασπιστεῖ τό σύνθημα τοῦ πολέμου στό μέτωπο καί τό σύνθημα τῆς ἐπανάστασης στά μετόπισθεν.

Γιά νά ὑπερασπιστεῖ τίς ἐργατικές ἐπιτροπές, νόμιμα δημοκρατικά ὄργανα τῆς ἐπανάστασης.

Γιά νά ὑπερασπιστεῖ τήν ἀπόλυτη κυριαρχία τοῦ προλεταριάτου.

Γιά νά ὑπερασπιστεῖ τήν ἐγκαθίδρυση μιᾶς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας καί τήν κατάργηση τοῦ καπιταλισμοῦ.

Γιά νά ὑπερασπιστεῖ ὅλες τίς προλεταριακές κατακτήσεις τῆς 19 Ἰούλη.

Ἐπειδή ὑποστήριζε πώς ἡ μοναδική ἐγγύηση τῆς νίκης μας ἦταν ἡ ἐπαναστατική ἀλληλεγγύη τῆς διεθνοῦς ἐργατικῆς τάξης καί ὄχι ἡ δράση τῶν «δημοκρατικῶν» ἱμπεριαλιστικῶν χωρῶν.

Ἐπειδή ἀντιτάχθηκε στό Λαϊκό Μέτωπο, στίς κυβερνήσεις του καί στά κόμματά του, θεωρώντας τα προδότες τοῦ προλεταριάτου.

Ἐπειδή ἀντιμαχόταν τήν κοντόθωρη πολιτική τοῦ λαϊκοῦ Μετώπου ἀπέναντι στόν εὐρωπαϊκό δημοκρατικό ἱμπεριαλισμό.

Κοντολογίς, ἐπειδή τό POUM, ἀποφασισμένο νά ὑπερασπίσει τά ἐπαναστατικά ἰδανικά τοῦ σοσιαλισμοῦ καί διδαγμένο ἀπό ὅλες τίς ἐμπειρίες τῆς ἱσπανικῆς ἐπανάστασης, μετά τίς 14 Ἀπρίλη '31, ἤθελε νά ἐξασφαλίσει στό προλεταριάτο τήν ἐγκαθίδρυση ἑνός καθεστῶτος συλλογικῆς ἰδιοχτησίας, τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ καί δέν ἦταν διατεθειμένο νά δεῖ τή θυσία τῶν ἐργατῶν, στό μέτωπο καί στά μετόπισθεν, νά γίνεται ἀντικείμενο ἐκμετάλλευσης ἀπ' τά μικροαστικά ριζοσπαστικά κόμματα καί τόν εὐρωπαϊκό δημοκρα-

τικό ἰμπεριαλισμό, πού ἦταν οἱ κύριοι ὑπαίτιοι τῆς ἀνταρσίας. Αὐτό ὁ σταλινισμός δέν τό συγχώρησε ποτέ στόν Ἀντρές Νίν, στό POUM καί σ' ὅλους τούς ἀληθινούς ἐπαναστάτες.

Τό κομμουνιστικό κόμμα καί τό PSUC, ἦταν, πάνω ἀπ' ὅλα, οἱ ἐκφραστές τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς ΕΣΣΔ στήν Ἱσπανία. Αὐτή ἡ πολιτική εἶχε σά βασικό της ἀντικειμενικό σκοπό νά πετύχει μιά συμφωνία μέ τήν διεθνή ἀστικοδημοκρατία, ἀκόμα κι ἄν αὐτό ἀπαιτοῦσε τήν ὁλοκληρωτική θυσία τῶν συμφερόντων καί τῶν ἐπαναστατικῶν ἰδανικῶν τοῦ προλεταριάτου. Γιά νά ἀναπτύξει καί νά φέρει σέ πέρας αὐτή τήν πολιτική, ἡ Σοβιετική Ἕνωση καί τό διεθνές ὄργανό της, ἡ Κομμουνιστική Διεθνής, δέν μποροῦσαν νά ἀνεχθοῦν ὅτι στή χώρα μας ἐνισχύονται οἱ κατακτήσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης. Συνακόλουθα, ὁ σταλινισμός εἶχε ἀπό τήν ἀρχή σάν κύριο στόχο του νά συντρίψει τό POUM μέ ὅλα τά μέσα καί νά τό ἐξευτελίσει στά μάτια τῆς παγκόσμιας ἐργατικῆς τάξης.

Κατάφεραν ἐ π ί σ η ς νά καταδικάσουν τό POUM στή σιωπή. Ἀλλά τό προλεταριάτο εἶχε τήν εὐκαιρία νά διακρίνει καθημερινά πῶς οἱ κατακτήσεις τῆς 19 Ἰούλη εἶχαν μειωθεῖ στό ἐλάχιστο· πῶς οἱ πλούσιοι καί οἱ ἰθύνοντες τῆς γραφειοκρατίας καί τοῦ στρατοῦ ἀπολάμβαναν πλουσιοπάροχα ὅλα τά ἀγαθά, ἐνῶ οἱ ἐργάτες πέθαιναν τῆς πείνας· πῶς οἱ φυλακές, ἡ «τσεκά» τοῦ SIM καί τῆς ἀστυνομίας καί τά στρατόπεδα ἐργασίας γέμιζαν μέ δοκιμασμένους ἐπαναστάτες· πῶς οἱ ἀγροτικές καί βιομηχανικές κολλεκτίβες σαμποτάρονταν καί καταστρέφονταν· πῶς τά μικροαστικά κόμματα ἀποκτοῦσαν ξανά τήν παλιά τους δύναμη· πῶς στεροῦσαν ἀπ' τό προλεταριάτο τό δικαίωμα νά ἐκφράζεται ἐλεύθερα, νά διαμαρτύρεται καί νά κρίνει· πῶς τά συνδικάτα γινόντουσαν ἁπλά ὄργανα τοῦ ἀστικοῦ Κράτους.

Γιά νά πετύχει τούς σκοπούς του, τό κομμουνιστικό κόμμα ἄρχισε, ἀπ' τήν ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης, μιά βίαιη ἐκστρατεία ἐνάντια στό POUM, γιατί πίστευε, καί δικαιολογημένα, πῶς τό POUM ἀποτελοῦσαν ἀπ' τήν πιό συνειδητή ἐπαναστατική μειοψηφία. Ἡ ἐκστρατεία αὐτή ἄρχισε ἀπό τή Μαδρίτη, ὅπου ἡ στρατιωτική κατάσταση ἦταν ἐξαιρετικά κρίσιμη στά τέλη τοῦ 1936 καί στίς ἀρχές τοῦ 1937 καί ὅπου ἡ ὀργάνωσή μας ἦταν ἀριθμητικά ἀδύνατη. Δέν δίστασε μπροστά σέ κανένα μέσο. Οἱ ραδιοφωνικοί σταθμοί τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος στή Μαδρίτη, διέδιδαν καθημερινά τά μεγαλύτερα ψέμματα· ὁ σταλινικός τύπος κατηγοροῦσε πώς συντρόφους μας πώς εἶναι τάχα σύμμαχοι τοῦ Φράνκο· στεροῦσαν ἀπό τήν ὀργάνωσή μας τῆς Μαδρίτης τό νερό καί τό ψωμί καί, στά μέτωπα, καταδίωκαν μέ μανία τούς ἡρωϊκούς πολιτοφύλακές της. Ἐπωφελούμενοι ἀπό τήν σχεδόν ἀπόλυτη κυριαρχία τῶν σταλινικῶν πάνω στόν κυβερνητικό μηχανισμό τῆς Μαδρίτης, μετά ἀπ' αὐτήν τήν προπα-

ρασκευαστική ἐκστρατεία, πέρασαν στήν ἀνοιχτή δράση. Ἡ ἀστυνομία κατέλαβε τό «Ράδιο - POUM Μαδρίτης», ἀνάστειλε τήν ἔκδοση τοῦ ἡμερήσιου δημοσιογραφικοῦ ὀργάνου, «Ὁ Κόκκινος Μαχητής» καί τῶν ἑβδομαδιαίων «POUM» καί «Πυρσός», καί κατέστησε ἀδύνατη γιά τούς συντρόφους μας τή διεξαγωγή ἀνοιχτῆς προπαγάνδας. Αὐτό δέν θά μποροῦσε νά πραγματοποιηθεῖ χωρίς τήν συναινεχή τῆς σοσιαλιστικῆς ἀριστερᾶς. Ὁ Λάργκο Καμπαγιέρο ἦταν πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβούλιου, ὁ Ἄνχελ Γκαλάρθα, ὑπουργός Ἐσωτερικῶν καί ὁ Βενθεσλάο Καρρίγιο, γενικός διευθυντής τῆς ἀστυνομίας.

Ἀλλά οὔτε ἡ ἀστικοδημοκρατία, οὔτε οἱ διάφορες μορφές ὁλοκληρωτικῆς διχτατορίας, δέν μποροῦσαν νά συντρίψουν εὔκολα ἕνα ἐπαναστατικό κόμμα. Τό POUM ζοῦσε καί συνέχιζε τή δράση του, μέ μεγάλες δυσκολίες καί πολλούς κινδύνους στή Μαδρίτη, μέ πολύ σφρίγος στήν Καταλωνία. Ἡ περιοχή τῆς Καταλωνίας ἦταν καί παραμένει τό προπύργιο τοῦ κόμματός μας. Ἐκεῖ ἡ ἐκστρατεία δέν μποροῦσε νά διεξαχθεῖ μέ τόση ταχύτητα. Ἔπρεπε νά προμελετηθεῖ καί νά προχωρήσει σταδιακά. Ἄλλωστε, ἡ CNT καί ἡ FAI, βρισκόντουσαν τότε στό ἀπόγειο τῆς δύναμής τους. Ἐπηρέαζαν τίς μεγάλες μάζες τῶν καταλάνων ἐργαζομένων πού γνώριζαν καλά τούς ἀγωνιστές τοῦ POUM καί τούς ἡγέτες τους. Ἔπρεπε λοιπόν νά ἀκολουθήσουν ἕνα σχέδιο. Ὡστόσο, βιάστηκαν πολύ νά θεωρήσουν τήν κατάσταση ἀρκετά ὥριμη γιά μιά κατά μέτωπο ἐπίθεση. Αὐτή ἡ βιασύνη ἀποτέλεσε μιά ἀπό τίς βασικές αἰτίες πού τούς ἐμπόδισαν νά ὁλοκληρώσουν τούς ἀντικειμενικούς τους σκοπούς.

Οἱ μέρες τοῦ Μάη

Ἀκολουθώντας τό γενικό τακτικό σχέδιο, πού εἶχαν προκαθορίσει, οἱ σταλινικοί ἤθελαν μέ κάθε τρόπο νά καταρρίψουν πρῶτα τίς ἐπαναστατικές θέσεις πού πρόβαλαν στήν Καταλωνία τό POUM, ἡ CNT καί ἡ FAI. Ἡ Μόσχα ἐπιτίθονταν καθημερινά σ' αὐτές ὀργανώσεις, κι οἱ σταλινικοί διεξήγαγαν ἀνοιχτά μιά ἐκστρατεία ψευδῶν καί λασπολογίας ἐναντίον τους. Ἤθελαν νά ξεσηκώσουν ἐναντίον τους καί ἰδιαίτερα ἐνάντια στό POUM, τήν ὀργή τῶν ἐργατῶν, ρίχνοντάς τους τήν εὐθύνη γιά τά ὀργανωτικά σφάλματα στά μετόπισθεν. Τά πράγματα ἔφτασαν σέ τέτοιο σημεῖο, ὥστε οἱ σταλινικοί, οἱ ὁποῖοι διεύθυναν τίς ὑπηρεσίες ἀνεφοδιασμοῦ, νά ὀργανώσουν ἀπροκάλυπτα σαμποτάζ γιά νά προκαλέσουν τήν λαϊκή ἐχθρότητα ἐνάντια στά ἐπαναστατικά στοιχεῖα, πού τά κατηγοροῦσαν ὅτι αὐτοί ἀκριβῶς ἦταν οἱ δράστες τοῦ σαμποτάζ. Πολυάριθμοι ξένοι σταλινικοί πράκτορες, εἰδικευμένοι σ' αὐτοῦ τοῦ εἴδους τίς ἐνέργειες, συγκεντρώ-

θηκαν στήν Καταλωνία. Αὐτοί οἱ πράχτορες ἀνέλαβαν νά προλειάνουν τό ἔδαφος καί νά πείσουν τούς ἴδιους τούς ὀπαδούς τοῦ καταλάνικου PSUC γιά τήν ἀναγκαιότητα μιᾶς κατά μέτωπο ἐπίθεσης ἐναντίον τοῦ POUM, γιατί δριμένα ἦταν ἀντίθετοι σ' αὐτήν, ἀφοῦ γνώριζαν καλά τήν ἐργατιά τῆς Βαρκελώνης καί τούς κινδύνους πού περίκλειε μιά τέτοια ἐνέργεια.

Σύμφωνα μέ τά σχέδια, θά ἐπιτίθονταν πρῶτα στό POUM. Γιά νά τό καταφέρουν, θά ἔπρεπε νά ἐξασφαλίσουν τήν οὐδετερότητα τῆς CNT καί τῆς FAI, ὥστε αὐτές οἱ ὀργανώσεις νά μήν διαμαρτυρηθοῦν, οὔτε νά ὑποστηρίξουν τό POUM, τή στιγμή πού θά ἄρχιζαν οἱ διώξεις τοῦ κόμματός μας. Καλάκευαν δημόσια τούς ἀναρχοσυνδικαλιστές καί ἔκαναν ἐκκλήσεις. ἑνότητας. Ἐφάρμοζαν ἔτσι τήν περίφημη «πολιτική τῆς ἑνότητας», ἀπό τήν ὁποία εὔκολα ξεγελάστηκαν οἱ θλοσυροί ὑπεραισιοδοξιστές τῆς ἰδιαλλαξίας μέσα στήν CNT Ὡστόσο, τήν ἴδια ἐποχή, μέ τά ἴδια μέσα, μειωνόταν προοδευτικά τό κύρος τῶν ἐλευθεριακῶν ὀργανώσεων.

Τό μίσος συγκεντρωνόταν βασικά πάνω στό POUM, πού στά μάτια τους τό ἐνσάρκωνε ὁ Ἀντρές Νίν. Ὁ κομμουνιστικός τύπος διπλασίασε τίς ἐπιθέσεις του, και ἄρχισε νά γεμίζει τίς στῆλες του μέ ἀνακοινωθέντα τῆς σοβιετικῆς πρεσβείας τῆς Βαρκελώνης. Τό δελτίο τῆς 27ης Μεραρχίας, μιᾶς σταλινικῆς μεραρχίας, δημοσίεψε μιά γελοιογραφία πού παρίστανε τόν Νίν ἀγκαλιά μέ τόν Φράνκο. Ἡ ἐφημερίδα τοῦ PSUC τῆς Λερίδα ἔφτασε νά γράψει: «Πρέπει νά ἐξοντώσουμε τόν Νίν καί τήν μικρή ὁμάδα τῶν φίλων του». Αὐτός ἦταν ὁ τίτλος ἑνός ἄρθρου πού ἔφερε τήν ὑπογραφή τοῦ σταλινικοῦ βουλευτῆ Βαλντές, πού ἀργότερα διαγράφηκε ἀπό τό κόμμα γιά προδοσία. Ἔτσι δημιουργοῦσαν τίς πιό πρόσφορες συνθῆκες γιά ἕνα πογκρόμ.

Ὡστόσο, μία ἀνοιχτή ἐπίθεση παρουσίαζε ἀρκετές δυσκολίες. Τό POUM, οἱ ὀπαδοί του, οἱ ἡγέτες του Χοακίν Μαουρίν καί Ἀντρές Νίν, ἦταν πολύ γνωστοί στό καταλάνικο προλεταριάτο, ὥστε νά μπορέσουν νά τούς ἐμφανίσουν σάν ὕποπτους ἀπέναντι στήν ὑπόθεση τῆς ἐπανάστασης. Χρειαζόταν μιά προβοκάτσια πού θά ξεσήκωνε τήν ὀργή τῶν ἐργατῶν. Αὐτό ἔκαναν. Ἀκολούθησε ἡ μάχη τοῦ Κέντρου Τηλεπικοινωνιῶν· αὐτές ἦταν οἱ ἔνδοξες «Μέρες τοῦ Μάη». Δέν εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐξηγήσουμε ἐδῶ τό νόημα αὐτῶν τῶν «ἡμερῶν», τή δράση τοῦ προλεταριάτου καί τήν ἀντίδραση τῶν ἀντεπαναστατικῶν δυνάμεων. Εἶναι ὅμως ἀπαραίτητο νά ποῦμε πώς αὐτή ἡ προβοκάτσια προετοιμάστηκε συνειδητά, ὡς τίς τελευταῖες της λεπτομέρειες. «Ὅσον ἀφορᾶ τήν τερατώδη προβοκάτσια τῶν γεγονότων τοῦ Μάη, ὑπάρχουν ἀκόμα πολλά νά εἰπωθοῦν», λέει ἡ Φεδερίκα Μοντσένυ, στήν ἀπάντησή της στόν γενικό εἰσαγγελέα, στή διάρκεια τῆς δίκης πού διεξήχθηκε στή Βαρκελώνη ἐνάντια στήν Ἐχτελεστική

'Επιτροπή τοῦ POUM. Καί μποροῦμε νά προσθέσουμε πώς οἱ Μέρες τοῦ Μάη προκλήθηκαν ἀποδεδειγμένα ἀπό τό PSUC καί τούς ξένους πράχτορές του, μέ σκοπό νά δικαιολογηθοῦν τά κατασταλτικά μέτρα πού θά παίρνονταν ἐνάντια στήν ἐπαναστατική πρωτοπορία· ἐνῶ σταματοῦσαν οἱ ὁδομαχίες, μετά τήν προδοσία τῶν ἡγετῶν τῆς CNT, οἱ ἀντεπαναστατικές δυνάμεις πίστεψαν στήν παντοδυναμία τους. Τότε ἄρχισε ἕνα λυσσασμένο κυνηγητό ὅλων τῶν ἐπαναστατῶν. 'Επειδή ἤξεραν πώς δέν διαθέτουν ἀρκετή δύναμη ὥστε νά συντρίψουν τούς ἀναρχικούς κι ἐμᾶς, συγκέντρωσαν ὅλη τους τήν ἐπιθετικότητα ἐνάντια στό POUM, «μοναδικό ὑπεύθυνο τῶν γεγονότων». Ἡ ἐκστρατεία πού διεξάγονταν πρίν ἀπό τά γεγονότα τοῦ Μάη ἀπ' τόν τύπο τοῦ PSUC, ἔφτασε τότε στό ἀπόγειο τῆς ἀτιμίας της. Δέ ζητοῦσαν τίποτα λιγότερο ἀπ' τή φυσική ἐξόντωση τῶν ἀγωνιστῶν μας, τό κλείσιμο τῶν ὀργάνων προπαγάνδας μας, τόν ὁριστικό τερματισμό τῆς πολιτικῆς δραστηριότητας τοῦ POUM.

'Ακόμα κι ἔτσι, ἡ κατάσταση δέν ἦταν ἀρκετά ὥριμη ὥστε νά ἐφαρμοστοῦν ριζικά αὐτά τά μέτρα. Δέν μποροῦσαν κάν νά προβάλλουν σάν πολιτικό ἐπιχείρημα τήν ἀνάμιξη τοῦ POUM στά γεγονότα αὐτῶν τῶν ἀξιομνημόνευτων ἡμερῶν. Ὅλο τό καταλάνικο προλεταριάτο τά εἶχε ζήσει, ὅλη ἡ ἐπαναστατική ἐργατική τάξη τῆς Βαρκελώνης εἶχε ταχθεῖ στό πλευρό τῶν ἀγωνιστῶν στά ὁδοφράγματα. Ὅλος ὁ κόσμος ἤξερε τήν ἀλήθεια γιά τά γεγονότα. 'Αμέσως μετά τίς μέρες τοῦ Μάη, ἡ ἀντεπανάσταση δέν αἰσθάνθηκε ἀρκετά ἰσχυρή στήν Καταλωνία, ὥστε νά συντρίψει πολιτικά, καί ὀργανωτικά μιά ἐργατική παράταξη, μέ τό ἀπλοϊκό ἐπιχείρημα πώς εἶχε ἀναμιχθεῖ σ' αὐτά τά ἐπεισόδια. Στήν οὐσία, θά 'πρεπε νά φοβᾶται ἕνα ξέσπασμα ὀργῆς τοῦ προλεταριάτου.

Κατέφυγαν τότε στήν κυβέρνηση τῆς Βαλένθια, πού πρόεδρός της ἦταν ἀκόμα ὁ Λάργκο Καμπαγιέρο. Προσπάθησαν νά ἀποσπάσουν ἀπ' αὐτόν ἕνα διάταγμα μέ τό ὁποῖο τό POUM θά κηρυσσόταν «ἐκτός νόμου». Στή διάρκεια τῆς δίκης πού ἔγινε στή Βαρκελώνη ἐνάντια στό κόμμα μας, ὁ Λάργκο Καμπαγιέρο δήλωσε: «Μοῦ ζητήθηκε ἐπίμονα ἡ διάλυση τοῦ POUM. Δέν τό δέχτηκα ποτέ. Δέν ἀγωνίστηκα 50 ὁλόκληρα χρόνια γιά τά δημοκρατικά δικαιώματα τῶν ἐργατῶν γιά ν' ἀποπειραθῶ νά διαπράξω κάτι τέτοιο ἐνάντια σ' αὐτά τά δικαιώματα». Ἔτσι ἀπότυχε κι αὐτή ἡ νέα σκευωρία.

Λίγο ἀργότερα σχηματίστηκε ἡ κυβέρνηση Νεγκρίν, χωρίς τή συμμετοχή τῆς σοσιαλιστικῆς ἀριστερᾶς, οὔτε τῆς CNT, οὔτε τῆς FAI. Ἡ εὐκαιρία αὐτή ἦταν πιό κατάλληλη. Ἔπρεπε νά ἐπιχειρηθεῖ κατά μέτωπο ἐπίθεση. Τό σχέδιο καταστρώθηκε, βρέθηκαν οἱ συνεργάτες, ἐπιλέχθηκε τό πεδίο τῶν ἐπιχειρήσεων. Τότε, λοιπόν, σκηνοθετήθηκε ἡ τερατώδης σκευωρία ἐνάντια στόν 'Αντρές Νίν καί στό κόμμα του.

Τό σχέδιο ἐπίθεσης δέν εἶχε πιά σάν βάση τίς Μέρες τοῦ Μάη, ἕνα πρόσχημα ἐπισφαλές καί ἐπικίνδυνο, πού θά μποροῦσε γιά πολύ καιρό νά χρησιμοποιεῖ πολιτικά τό ἴδιο τό POUM. Ἔπρεπε νά τοῦ δώσουν ἕνα χαρακτήρα πιό ἐγκληματικό: νά ἐμφανίσουν τόν Ἀντρές Νίν, τόν πιό ἐπιφανή ἡγέτη τοῦ POUM καί τό κόμμα του ὅτι διατηροῦν σχέσεις μέ τούς πιό θανάσιμους ἐχθρούς τους, τούς φασίστες. Ὑπῆρχε μιά πολιτική ταχτική καί μιά ἰδιαίτερη τεχνική γιά τήν ἐπινόηση τῶν πιό φρικαλέων ἐγκλημάτων: αὐτή πού ἀκολουθοῦσε συστηματικά ἡ GPU, ὅταν ἐπιχειροῦσε νά συλλάβει τούς ρώσους ἀντιφρονοῦντες καί νά στήσει τίς διαβόητες «δίκες τῆς Μόσχας». Ἐμπνεόμενοι ἀπό τίς μεθόδους της, οἱ ἱσπανοί καί ξένοι σταλινικοί πράχτορες ἀνέλαβαν δράση.

Τό ἔγγραφο «Ν»

Στίς 16 Ἰούνη 1937, συνέλαβαν τόν Ἀντρές Νίν καί ἄρχισαν νά παίρνουν κατασταλτικά μέτρα ἐνάντια στό κόμμα του. Γιά νά δικαιολογήσουν αὐτές τίς ἐνέργειες, «ἀνακάλυψαν» τό ἔγγραφο «Ν». Σύμφωνα μέ τήν ἑρμηνεία πού ἔδωσε, μέ τήν ἄμεση συνεργία τῆς τότε κυβέρνησης, ἡ σταλινική ἀστυνομία τῆς Μαδρίτης, ἀστυνομικοί πού συνέλαβαν τό σεσημασμένο φασίστα Χαβιέρ-Φεργνάντεθ Γκλόλφίν, εἶχαν βρεῖ πάνω του ἕνα σχεδιάγραμμα τῆς Μαδρίτης, στό ὁποῖο ἦταν σημειωμένες οἱ θέσεις τοῦ πυροβολικοῦ καί τῶν ἀντιαεροπορικῶν. Σύμφωνα μ' αὐτή τήν ἀστυνομική ἐκδοχή, οἱ ἀστυνομικοί, «ἐξετάζοντας» αὐτό τό σχεδιάγραμμα στά ἐργαστήρια τῆς Εἰδικῆς Γαξιαρχίας τῆς Μαδρίτης (ἐργαστήρια, πού, καθώς ἀποδείχθηκε στή συνέχεια, δέν ὑπῆρχαν), ἀνακάλυψαν ἕνα κρυπτογραφημμένο κείμενο πού ἔτυχε νά εἶναι, (τί ἐκπληκτική σύμπτωση!) μιά ἀναφορά πού ἀπευθυνόταν στόν Φράνκο, γραμμένη ἀπό τούς πράκτορές του στή Μαδρίτη· τοῦ ἔλεγαν πώς διατηροῦσαν σχέσεις μέ τό διακεκριμένο μέλος τοῦ POUM, γνωστό σάν «Ν.», πού ἦταν πρόθυμο νά τούς βοηθήσει καί νά τούς προσφέρει τήν πολιτική του ὑποστήριξη.

Εἶναι φανερό ὅτι μέ τό γράμμα Ν ἤθελαν νά ὑποδείξουν τόν ἀδιάφθορο ἐπαναστάτη Ἀντρές Νίν. Ἡ πλεκτάνη ἦταν τόσο φανερή ὥστε κανείς δέν τήν πίστεψε. Ἀπό τήν πρώτη στιγμή δέν βρέθηκε οὔτε ἕνας ὑπεύθυνος πολιτικός ἄνδρας, πού λαβαίνοντας γνώση τοῦ «ἐγγράφου», νά δώσει ἔστω καί τήν παραμικρή βάση σ' αὐτήν τήν τόσο ἀδέξια στημένη πλεκτάνη. Μόνο οἱ σταλινικοί, στούς ὁποίους ἀνῆκαν οἱ δράστες καί οἱ συνεργοί αὐτῆς τῆς τερατώδους ἀπάτης, ἐπωφελήθηκαν ἀπό τήν εὐκαιρία γιά νά ἐκδηλώσουν τό μίσος τους καί τίς ἀντεπαναστατικές τους διαθέσεις. Αὐτοί ἐπινόησαν καί ἐκτέλεσαν τούτη τήν πολιτική ραδιουργία.

Θά πρέπει νά ποῦμε, πώς στίς 18 Ἰούνη, ὁ γενικός Διευθυντής τῆς Ἀστυνομίας κάλεσε στό γραφεῖο του ὅλους τούς ξένους ἀνταποκριτές πού βρισκόντουσαν στή Βαλένθια. Ὁ σκοπός αὐτῆς τῆς συγκέντρωσης ἦταν νά τούς δείξει τό «ἔγγραφο Ν.», προκειμένου νά ἀποδείξει τήν ἐνοχή τοῦ Νίν καί τοῦ POUM, δηλαδή τίς σχέσεις πους μέ τήν φασιστική κατασκοπεία. Οἱ δημοσιογράφοι κατάλαβαν ἀμέσως πώς ἐπρόκειτο γιά ἕνα ἀνόητο τέχνασμα. Τηλεγράφησαν στίς ἐφημερίδες τους, δηλώνοντας πώς δέν ἔπρεπε νά δοθεῖ ἔκταση σέ μιά παρόμοια πλεκτάνη. Ὡστόσο βρέθηκε μιά ἀγγλική ἐφημερίδα πού ἔδωσε ἔκταση σ' αὐτό τό «ἔγγραφο». Ὁ ἀνταποκριτής της στή Βαλένθια διαμαρτυρήθηκε ἀμέσως λέγοντας πώς δέν μπορεῖ κανείς νά δώσει πίστη σέ μιά τόσο κατάφωρη πλαστογραφία.

Πρέπει ἀκόμα νά τονίσουμε πώς ἀρχικά, δέν μπόρεσε κανείς νά μάθει ἀπό σίγουρη πηγή, πῶς κι ἀπό ποιόν πλαστογραφήθηκε τό «ἔγγραφο Ν». Σήμερα ὅλα αὐτά ἔχουν ξεκαθαριστεῖ καί τίποτα δέν ἔχει παραμείνει σκοτεινό.

Στή φασιστική ὀργάνωση τῆς Μαδρίτης, πού διεύθυνε ὁ φαλαγγίτης Χαβιέρ - Φερνάντεθ Γκολφίν, πού νόμιμα ἐκτελέσθηκε στή Βαρκελώνη, ὁ Ἐπίτροπος τῆς Εἰδικῆς Ταξιαρχίας τῆς πρωτεύουσας, Φερνάντο Βαλεντίν, ἔβαλε γιά λογαριασμό τῆς ἀστυνομίας, κάποιον Ἀλμπέρτο Καστίγια, ὁ ὁποῖος καθώς φαίνεται, βρίσκεται σήμερα στό Παρίσι, κατέχοντας μιά σημαντική περιουσία. Τό σχεδιάγραμμα πού βρέθηκε στόν Γκολφίν, καί στό ὁποῖο ἦταν σημειωμένες οἱ θέσεις τοῦ πυροβολικοῦ, τό εἶχε στήν κατοχή του ὁ Καστίγια μερικές ἑβδομάδες, γιατί εἶχε κατορθώσει νά κερδίσει τήν πολιτική καί προσωπική ἐμπιστοσύνη τῶν φασιστῶν.

Ἔχοντας στήν κατοχή του τό σχεδιάγραμμα, ὁ Καστίγια τό παράδωσε στούς σταλινικούς πράχτορες. Ἕνας ρῶσος κομμουνιστής, πού ἀκόμα δέν ἔχουμε μάθει τό ὄνομά του καί πού βρισκόταν στό γραφεῖο ἀποκρυπτογραφήσεων τοῦ γενικοῦ ἐπιτελείου, προμήθευσε, γιά τήν πλαστογραφία πού ἤθελαν νά κάνουν, ἕναν κώδικα πού εἶχε ἀνακαλύψει μερικές μέρες νωρίτερα τό γραφεῖο ἀποκρυπτογραφήσεων, καί πού χρησιμοποιοῦσαν οἱ φασίστες. Ἕνας σταλινικός πράχτορας ἀνέλαβε νά συντάξει ἕνα μήνυμα πού θά γραφόταν μέ τόν κώδικα στό πίσω μέρος τοῦ σχεδιαγράμματος. Ἔγραψαν τό μήνυμα αὐτό μέ ἕνα διφορούμενο νόημα ὥστε νά προκαλέσουν σύγχυση. Γιά νά τό γράψουν, χρησιμοποίησαν τόν κώδικα πού ἀνακαλύφθηκε σ' ἕνα φασιστικό μήνυμα, πού προερχόταν ἀπό τήν Πάλμα δέ Μαγιόρκα. Αὐτή εἶναι ἡ ἁπλή, ἀληθοφανής καί ἀπόκρυφη ἱστορία τοῦ περίφημου «ἐγγράφου Ν.». Σ' αὐτή τήν πλαστογραφία στηρίχθηκε ἐπί πολλούς μῆνες ὁ διεθνής σταλινικός τύπος. Μ' αὐτήν προσπάθησαν νά δικαιολογήσουν ὅλα τά ἐγκλήματα ἐνάντια στό POUM. Μ' αὐτήν κατόρθωσαν νά δολοφονήσουν τό σύντροφό μας Ἀντρές Νίν. Ἡ σκευω-

ρία αὐτή ἔγινε γνωστή σ' ὅλο τόν κόσμο. Τό μόνο πού ἔλειπε σάν ἐπιστέγασμα τῆς ἀπάτης, ἦταν ἡ νομική ἐπικύρωση τῆς πλαστότητας τοῦ ἐγγράφου. Τό κεντρικό δικαστήριο κατασκοπείας, στή διάρκεια τῆς δίκης τῶν μελῶν της ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ POUM, ἀμφισβήτησε τό «ἔγγραφο», και ἄν δέν ἀποκάλυψε τούς δράστες τῆς πλαστογραφίας, αὐτό ἔγινε ἐπειδή εἶχε ἀναλάβει τήν ὑποχρέωση νά τούς καλύψει.

Ἡ παραδειγματική ζωή ἑνός ἐπαναστάτη

Θά δώσουμε τήν παραδειγματική ζωή ἑνός ἐπαναστάτη πού ὑπῆρξε πολιτικός γραμματέας τοῦ POUM. Μέ τή ζωή του καί τό ἔργο του, ὑπηρέτησε μέ συνέπεια και αὐταπάρνηση ὄχι μόνο τήν ἱσπανική ἐργατική τάξη, ἀλλά καί τό διεθνές προλεταριάτο. Ἐπισφραγίζοντας ὅλη του τή ζωή, ὁ Νίν πέθανε στίς ἐπάλξεις τοῦ ἀγώνα, ὑπερασπίζοντας τήν ἐργατική τάξη ἀπ' ὅλους τούς ἐχθρούς της.

Ὁ Ἀντρές Νίν γεννήθηκε στή Βεντρέλ (ἐπαρχία τῆς Βαρκελώνης) στά 1892. Γιός τσαγγάρη, ἔκανε τίς πρῶτες του σπουδές στό Ἐθνικό Κολλέγιο τῆς περιοχῆς. Στά 18 του χρόνια, πῆγε στή Βαρκελώνη γιά νά γίνει δάσκαλος στή δημόσια ἐκπαίδευση. Ἀπό πολύ νεαρή ηλικίας ἡλικία, πῆρε μέρος, στό χωριό, του στά ἐπαναστατικά ἐπεισόδια τοῦ 1909, πού εἶχε προκαλέσει ὁ πόλεμος τοῦ Μαρόκου.

Ἡ πολιτική του ζωή ἄρχισε στήν ἐθνικιστική δημοκρατική Ὁμοσπονδιακή Ἕνωση τῆς Καταλωνίας. Προσχωρώντας σ' αὐτό τό κόμμα, συμμετέχει σέ μερικές πολιτικές συγκεντρώσεις καί γίνεται συντάκτης τοῦ «EL POBLE CATALA». Ἀργότερα ἀφοσιώνεται στό ἐργατικό κίνημα, προσχωρεῖ στό ἱσπανικό σοσιαλιστικό κόμμα καί παίρνει μέρος σέ πολλές συγκεντρώσεις. Ὁρίζεται ἀντιπρόσωπος στό Συνέδριο τῆς CNT στή Μαδρίτη, στό TEATRO DE LA COMEDIA, στά 1919. Σ' αὐτό τό συνέδριο προσχωρεῖ στόν ἐπαναστατικό συνδικαλισμό. Στά 1920, ὅταν ἡ καταπίεση τῶν Μαρτίνεθ Ἄνιδο καί Ἀρλεγκί εἶχε κορυφωθεῖ, ὀνομάζεται γενικός γραμματέας τῆς CNT. Τόν ἑπόμενο χρόνο, συμμετέχει στήν ἀντιπροσωπεία ποῦ ἔστειλε ἡ Συνομοσπονδία στήν ΕΣΣΔ. Ἀπό ἐκείνη τήν ἐποχή, ἀναλαμβάνει ἐνεργό δράση στό κομμουνιστικό κίνημα. Ἀργότερα, παίρνει μέρος στό πρῶτο Συνέδριο τῆς Κόκκινης Συνδικαλιστικῆς Διεθνοῦς, καί ἐκλέγεται γραμματέας της μαζί μέ τόν Λοζόφσκυ. Διατήρησε αὐτό τό ἀξίωμα ἐπί 8 χρόνια, μέχρι τήν ἀναχώρησή του ἀπό τήν ΕΣΣΔ.

Πῆρε ἐνεργό μέρος στή μεσολάβηση γιά τή διάσωση τῶν δρα-

στῶν τῆς δολοφονίας τοῦ Δάτο, πράγμα γιά τό όποῖο τόν συνέλαβε στό Βερολίνο ἡ γερμανική ἀστυνομία. Ἔγινε μέλος τοῦ Σοβιέτ στή Μόσχα. Διετέλεσε πολλές φορές ἀντιπρόσωπος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί τῆς Κόκκινης Συνδικαλιστικῆς Διεθνοῦς στίς χῶρες τῆς Α. Εὐρώπης καί τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς. Ἀπελάθηκε ἀπό πολλές χῶρες, πάντοτε γιά λόγους οὐσιαστικά πολιτικούς. Ἀπελάθηκε πολλές φορές ἀπό τήν Γερμανία, τήν Ἰταλία, τήν Ἀγγλία καί τή Γαλλία. Ὀργάνωσε τήν παναμερικανική συνδικαλιστική Συνδιάσκεψη καί ὅλο τό ἐπαναστατικό συνδικαλιστικό κίνημα τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς. Πέρα ἀπ' αὐτή τή δραστηριότητα, συνεργαζόταν ταυτόχρονα μέ τά κυριότερα ἔντυπα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί τῆς Κόκκινης Συνδικαλιστικῆς Διεθνοῦς ὅλων τῶν χωρῶν καί κυρίως τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης.

Ἀργότερα, ὅταν ἐμφανίσθηκαν ἐσωτερικές συγκρούσεις στούς κόλπους τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, ὁ Νίν τάχθηκε ἀποφασιστικά στό πλευρό τῆς Ἀριστερῆς Ἀντιπολίτευσης. Ἦταν ἕνας ἀπό αὐτούς πού διεκδίκησαν, μέσα στό κόμμα τοῦ Λένιν, τό δικαίωμα νά σκέφτονται, νά μιλᾶνε καί νά κινοῦνται ἐλεύθερα. Μετά ἀπό μιά σειρά διώξεων, πού τή γεύση τους δοκιμάσαμε ἀρκετά στήν Ἱσπανία, γύρισε στή χώρα μας, ὅπου ξαναπῆρε σύντομα τή θέση του στό ἐπαναστατικό κίνημα. Προσχώρησε στήν Κομμουνιστική Ἀντιπολίτευση τῆς Ἀριστερᾶς πού ἀργότερα μεταμορφώθηκε σέ Κομμουνιστική Ἀριστερά καί τῆς ὁποίας ὑπῆρξε ὁ σπουδαιότερος ἡγέτης καί γενικός γραμματέας. Στά 1935, ἡ Κομμουνιστική Ἀριστερά συγχωνεύθηκε μέ τό Ἐργατικό καί Ἀγροτικό Μέτωπο, σχηματίζοντας τό σημερινό POUM, κι ὁ Νίν ἔγινε μέλος τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς του.

Ὁ Νίν ἦταν μέλος, ἀπό τή μέρα τῆς ἵδρυσής της, τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐργατικῆς Συμμαχίας τῆς Καταλωνίας, πού ἔπαιξε ἕναν τόσο σημαντικό ρόλο στήν προώθηση τῆς ἐπανάστασης, πρίν, κατά καί μετά τόν Ὀχτώβρη 1934. Ἦταν διευθυντής τῆς θεωρητικῆς ἐπιθεώρησης «La Nueva Era» καί γενικός γραμματέας τῆς Ἐργατικῆς Ὁμοσπονδίας Συνδικαλιστικῆς Ἑνότητας (FOUS). Μετά τίς 19 Ἰούλη, καί ἐξαιτίας τῆς ἀπουσίας τοῦ Χοακίν Μαουρίν, πού εἶχε πιαστεῖ αἰχμάλωτος στή φασιστική ζώνη, ἀνέλαβε τήν πολιτική Γραμματεία τοῦ POUM. Ὅταν ξέσπασε ἡ ἀνταρσία, ἐκλέχθηκε μέλος τοῦ Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου τῆς Καταλωνίας καί, ἀργότερα, κατέλαβε τή θέση τοῦ Συμβούλου Δικαιοσύνης στήν Κυβέρνηση τῆς Χενεραλιδάδ. Ἀπό αὐτή τή θέση, πραγματοποίησε τήν Ἐπανάσταση στή Δικαιοσύνη, ἁπλοποίησε τή διαδικασία μέ ἐπαναστατικό τρόπο, ἵδρυσε τά Λαϊκά Δικαστήρια καί ἔδωσε πολιτικά δικαιώματα στούς νέους ἀπ' τά 18 τους χρόνια.

Στή διάρκεια τῆς ζωῆς του, ὁ Ἀντρές Νίν πῆρε μέρος σέ ἑκατοντάδες συγκεντρώσεις, μίλησε σέ πολυάριθμες συνδιασκέψεις, ἔγρα-

ψε πολλά ἄρθρα καί διεύθυνε πολλές ἐφημερίδες. Ἔγραψε ἀκόμα τά παρακάτω βιβλία καί μπροσοῦρες:

«Οἱ Σύγχρονες Διχτατορίες», «Οἱ Διεθνεῖς Ἐργατικές Ὀργανώσεις», «Τά Κινήματα Ἐθνικῆς Χειραφέτησης», «Κριτική τοῦ Φασισμοῦ», «Τό Συνδικαλιστικό Κίνημα στήν Ἱσπανία», «Φασισμός καί Συνδικάτα», «Ὁ Κίνδυνος τοῦ Πολέμου καί τό Διεθνές Ἐργατικό Κίνημα», «Τί εἶναι τά Σοβιέτ», «Ἡ Γενική Ἀπεργία τοῦ Γενάρη καί τά Διδάγματά της», «Ἀντίδραση καί Ἐπανάσταση στήν Ἱσπανία», «Ἡ Μαντζουρία καί ὁ Ἰμπεριαλισμός», «Τό Ἱσπανικό Προλεταριάτο μπροστά στήν Ἐπανάσταση», «Οἱ Ἀναρχικοί καί τό Συνδικαλιστικό Κίνημα» κλπ. Τά περισσότερα ἀπό αὐτά τά ἔργα δημοσιεύθηκαν στά ἱσπανικά καί τά ὑπόλοιπα στά καταλάνικα, ρώσικα, γαλλικά καί γερμανικά.

Ἡ ἐπαναστατική του δράση στοίχισε στόν Νίν ἀμέτρητες διώξεις στήν Ἱσπανία. Πρίν ἀπό τή δολοφονία του, εἶχε κιόλας ἀντικρύσει κατάφατσα τό θάνατο. Ὑπῆρξε ἕνας ἀπό τούς πρώτους ἀγωνιστές τοῦ καταλάνικου ἐργατικοῦ κινήματος τούς ὁποίους ἀποπειράθηκαν νά δολοφονήσουν οἱ συμμορίες τοῦ «Ἐλεύθερου Συνδικάτου» τῆς Βαρκελώνης. Στά 1920, ἐνῶ βρισκόταν στό «Bar Ciclista» μαζί μέ τόν ἀγωνιστή Κανέλα, οἱ πιστολέρος τοῦ «Ἐλεύθερου Συνδικάτου» ἐξαπόλυσαν ἐναντίον τους μιά βροχή ἀπό σφαῖρες. Ὁ Νίν διέφυγε τό θάνατο πέφτοντας στό πάτωμα. Ὁ Κανέλα, κόσκινο ἀπό τίς σφαῖρες, πέθανε στό μπάρ. Οἱ πιστολέρος τοῦ «Ἐλεύθερου Συνδικάτου» ἐξοργίσθηκαν ὅταν ἔμαθαν πώς ὁ Νίν εἶχε γλυτώσει καί ἄρχισαν νά τόν ἀναζητοῦν μέ μεγαλύτερη μανία. Αὐτός γιά νά γλυτώσει, ἀναγκάσθηκε νά βγεῖ στήν παρανομία.

Αὐτή ὑπῆρξε, σέ γενικές γραμμές, ἡ ἡρωική καί γεμάτη αὐταπάρνηση ζωή τοῦ Ἀντρές Νίν, πολιτικοῦ γραμματέα τοῦ POUM, πού τό ὄνομά του εἶναι συνδεδεμένο μέ τίς καλύτερες παραδόσεις τοῦ ἱσπανικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος.

Ἡ κράτηση καί ἡ ὀδύσσεια τοῦ Νίν

Τό μεσημέρι τῆς 16 Ἰούνη 1937, τρεῖς ἀστυνομικοί παρουσιάσθηκαν στά γραφεῖα τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ POUM, πού βρίσκονταν στή Ράμπλα δέ λός Ἐστούδιος στή Βαρκελώνη. Ὁ Νίν εἶχε ἀπό πρίν προειδοποιηθεῖ πώς ἡ σύλληψή του εἶχε ἀποφασισθεῖ. Ὅμως, ἐπειδή δέν εἶχε τίποτα νά κρύψει, δέν ἔδωσε σημασία σ' αὐτήν τήν ἐμπιστευτική πληροφορία. Πίστευε ἀκράδαντα πώς οἱ μέθοδοι τῆς Μόσχας δέν θά μποροῦσαν νά ἐπαναληφθοῦν στήν Ἱσπανία. Οἱ τρεῖς ἀστυνομικοί εἶχαν πάρει διαταγή νά πραγματοποιήσουν

πολλές συλλήψεις. Ἐπειδή δέν βρῆκαν παρά μόνο τόν Νίν, ζήτησαν ἀπ' αὐτόν νά τούς ἀκολουθήσει στή Διεύθυνση τῆς Ἀστυνομίας, ὅπου τόν ὁδήγησαν γρήγορα.

Θά πρέπει νά μπῆκε σ' αὐτό τό κτίριο γύρω στή 1 τό μεσημέρι. Οἱ φίλοι καί σύντροφοι πού ἐπιχείρησαν νά τόν ἐπισκεφθοῦν στή Διεύθυνση τῆς Ἀστυνομίας, σκόνταψαν στήν πιό κατηγορηματική ἄρνηση τῶν ὑπευθύνων. Οἱ τελευταῖοι ἔφτασαν μάλιστα στό σημεῖο νά διαψεύσουν πώς ὁ Νίν κρατοῦνταν ἐκεῖ. Μέχρι στιγμῆς, δέν καταρθώσαμε νά μάθουμε ἄν πέρασε ἀπό ἀνάκριση καί ποιά μεταχείριση ὑπέστη στή Βαρκελώνη.

Μερικές ὧρες ἀργότερα, ἔγινε γνωστό πώς στίς 4 τό ἀπόγευμα ὁδηγήθηκε μέ αὐτοκίνητο ἀπό τή Διεύθυνση Ἀστυνομίας στή Μούρθια, χωρίς κανείς νά μπορεῖ νά ἐξηγήσει γιατί ἐπιλέχθηκε αὐτή εἰδικά ἡ περιοχή. Αὐτές ὑπῆρξαν οἱ πρῶτες φήμες πού κυκλοφόρησαν. Ἀργότερα πληροφορηθήκαμε ἀπό πιό σίγουρες πηγές ὅτι τόν πῆραν κι ἔφυγαν πρός τήν κατεύθυνση τῆς Μαδρίτης. Ἡ μεταφορά τοῦ Νίν ἔγινε μέ αὐτοκίνητο. Τόν συνόδευαν σταλινικοί πράκτορες ἀπό τή Μαδρίτη. Αὐτό τό αὐτοκίνητο τό ἀκολουθοῦσε ἕνα ἄλλο, στό ὁποῖο ἐπέβαιναν ξένοι πράκτορες τῆς Γκεπεού.

Τά δυό αὐτοκίνητα σταμάτησαν στή Βαλένθια, κι ἀπό κεῖ καί πέρα στάθηκε ἀδύνατο νά μάθουμε πού κρατήθηκε ὁ Νίν στή διάρκεια τῆς παραμονῆς του σ' αὐτή τήν πόλη. Ἡ σύντροφός του, μόλις ἔμαθε τί εἶχε συμβεῖ, πῆγε στή Βαλένθια, χωρίς ὅμως νά καταφέρει νά μάθει ποῦ βρισκόταν. Σέ ὅλες τίς ἀστυνομικές ὑπηρεσίες πού ἀπευθύνθηκε, τῆς ἀπάντησαν μέ τρόπο ἀόριστο καί διφορούμενο. Αὐτό δείχνει καθαρά πώς εἶχαν κιόλας καταστρωθεῖ σκοτεινά σχέδια σέ βάρος τῆς ζωῆς τοῦ συντρόφου μας.

Ὁπωσδήποτε ἡ παραμονή στή Βαλένθια δέν κράτησε παραπάνω ἀπό λίγες ὧρες, γιατί στό φάκελλο τῆς προανάκρισης γιά τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ POUM, ὑπάρχει, μέ ἡμερομηνία 17 Ἰούνη, μιά δήλωση τοῦ Νίν στήν ἀστυνομία τῆς Μαδρίτης, παρουσία ἀστυνομικῶν, πού τά ὀνόματά τους, κατά παράδοση τῆς νόμιμης διαδικασίας, δέν ἐμφανίζονται οὔτε στήν ἀρχή οὔτε στό τέλος τοῦ ἐγγράφου. Ὅσες μέρες ἔμεινε στή Μαδρίτη, κρατήθηκε μᾶλλον στίς φυλακές τῆς Εἰδικῆς Ταξιαρχίας, πού εἶχε τότε τήν ἕδρα της στό Πασέο δέ λά Καστεγιάνα. Ὑπάρχουν γι' αὐτό ἀξιόπιστες μαρτυρίες.

Γιά νά κατασκευάσουν ἕνα ἄλλοθι γιά τή δολοφονία πού εἶχε ἤδη ἀποφασισθεῖ, μεταφέρθηκε, στίς 19 Ἰούνη, σέ κάποιο ἐξοχικό σπίτι, στήν Ἀλκαλά δέ Ἐνάρες, θέρετρο τῆς ἐπαρχίας τῆς Μαδρίτης. «Ἡ ἀστυνομία τῆς Μαδρίτης διέπραξε πράγματι τό ἀδίκημα τῆς παράνομης κατακράτησης φυλακίζοντας τόν Νίν σ' ἕνα συγκεκριμένο σπίτι», δήλωσε ὁ τότε ὑπουργός Δικαιοσύνης Ἰρούχο. Αὐτή ἡ ἐνέργεια ὑπῆρξε τόσο ἐπιπόλαιη καί δημιούργησε τέτοιες εὐθύνες γιά τήν ἀ-

στυνομία τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, Μαδρίτης, ὥστε ἡ τελευταία, φοβούμενη νά τίς ἀναλάβει ὅταν ἡ ὑπόθεση ἀποκαλύφθηκε, πλαστογράφησε πολλά ἔγγραφα, ὥστε νά ἀποδείξει πώς ὁ Νίν εἶχε μεταφερθεῖ στήν 'Αλκαλά δέ 'Ενάρες μέ «ἀπόφαση ἀνωτέρων», γιατί, «λόγω τῆς φήμης του, ἔπρεπε νά ἐξασφαλίσουν τίς μεγαλύτερες δυνατές ἐγγυήσεις γιά τήν προσωπική του ἀσφάλεια», καθώς διαβάζουμε σέ μιά μεταγενέστερη ἀναφορά τῆς ἀστυνομίας.

Μέ τίς πληροφορίες καί τίς δηλώσεις πού συγκεντρώθηκαν, οἱ ἴδιες οἱ δικαστικές ἀρχές ἔφτασαν νά διαπιστώσουν πώς οἱ διάφορες μεταγωγές τοῦ 'Αντρές Νίν δέν ἀναφέρονταν στό πρωτόκολλο καμιᾶς ἐπίσημης ὑπηρεσίας καί, συνακόλουθα, ἔγιναν αὐθαίρετα χωρίς νά τηρηθεῖ καμιά νόμιμη διαδικασία ἀπ' τίς προβλεπόμενες γιά παρόμοιες περιπτώσεις, καί χωρίς νά κρατηθεῖ σέ κάποια ἀπό τίς ἐπίσημες κρατικές φυλακές. Ἡ σταλινική ἀστυνομία δρᾶ ἀποκλειστικά γιά δικό της λογαριασμό καί μέ δική της πρωτοβουλία, κυριολεχτικά στό περιθώριο τῶν ἰσχυόντων νόμων.

Φυλάκιση, ἄλλοθι καί δολοφονία

Στίς 23 'Ιούνη, μιά ὁμάδα 8 Ρώσων καί Πολωνῶν ἀξιωματικῶν παρουσιάσθηκε στό ἐξοχικό σπίτι τῆς 'Αλκαλά δέ 'Ενάρες, ὅπου κρατούσαν ὁ 'Αντρές Νίν. Στούς δυό ἀστυνομικούς πού εἶχαν ἀναλάβει τήν φρούρησή του, αὐτοί οἱ ἀξιωματικοί παρουσίασαν ἕνα ἔγγραφο — πού ἀργότερα ἀποδείχτηκε πλαστό—πού ἔφερε ὑπογραφές τοῦ στρατηγοῦ Μιάχα καί τοῦ τότε ἀρχηγοῦ τῆς ἀστυνομίας τῆς Μαδρίτης Δαβίδ Βάθκεθ, μέ τή διαταγή νά τούς παραδώσουν τόν κρατούμενο 'Αντρές Νίν. Οἱ ἀστυνομικοί πού εἶχαν ὑπηρεσία, δέν ἀναγνώρισαν τίς ὑπογραφές καί δήλωσαν πώς ἔπρεπε πρῶτα νά τηλεφωνήσουν γιά νά ἐπιβεβαιώσουν τή διαταγή. Τότε ἀντί γιά ἄλλη ἀπάντηση τούς δέσανε καί τούς κλείδωσαν σ' ἕνα δωμάτιο. Ἔπειτα οἱ ξένοι ἀξιωματικοί πῆγαν στό δωμάτιο πού βρισκόταν ὁ Νίν καί τραβώντας τον μέ τή βία ἔξω, τόν ἔσυραν σέ ἕνα αὐτοκίνητο ἀπό αὐτά πού ἦταν σταματημένα ἔξω ἀπό τήν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ. Τό αὐτοκίνητο ξεκίνησε ὁλοταχῶς πρός ἄγνωστη κατεύθυνση. Οἱ ἀστυνομικοί πού εἶχαν ἀναλάβει τή φρούρηση τοῦ Νίν στό ἐξοχικό τῆς 'Αλκαλά δέ 'Ενάρες καί πού δήλωσαν πώς οἱ δράστες τῆς ἀπαγωγῆς τούς ἔδεσαν καί τούς ἀκινητοποίησαν, ὑπηρετοῦσαν στή Μαδρίτη. Τά ὀνόματά τους ἦταν Χουάν Μπαουτίστα, Καρμόνα Δελγκάδο καί Σαντιάγκο Γκονθάλεθ Φερνάντεθ.

Ἕνα τέτοιο γεγονός, λόγω τῆς φήμης πού εἶχε σέ ὅλο τόν κόσμο ὁ 'Αντρές Νίν, ἔμελλε νά προκαλέσει ἕνα τεράστιο διεθνές σκάν-

δαλο, πού θά μποροῦσε νά ἔχει μεγάλο πολιτικό ἀντίκτυπο, ἰδιαίτερα μετά τίς δίκες τῆς Μόσχας καί τίς ἄλλες ἀπαγωγές πού εἶχε διαπράξει ἡ Γκεπεού στή Γαλλία, στήν Ἐλβετία, σέ ἄλλες χῶρες, καθώς καί στήν ἴδια τήν Ἱσπανία. Ἔτσι ἦταν ἀναγκαῖο νά κατασκευασθεῖ ἕνα ἄλλοθι. Αὐτό ἔγινε μέ τόν πιό ἀδέξιο τρόπο πού θά μποροῦσε νά φανταστεῖ κανείς.

Οἱ δράστες τῆς ἀπαγωγῆς, εἶχαν ἑτοιμάσει ἕνα μεγάλο καί πολυτελή δερμάτινο χαρτοφύλακα πού μέσα εἶχαν βάλει ἕνα πάκο χαρτιά καί ἔγγραφα τά ὁποῖα εἶχαν πέσει στά χέρια τῆς ἀστυνομίας τῆς Μαδρίτης, στή διάρκεια προηγούμενων ἐρευνῶν σέ σπίτια φασιστῶν. Ἄφησαν αὐτό τό φάκελλο στό σπίτι, μέ τήν πρόθεση νά δείξουν πώς ὁ Νίν εἶχε ἀπαχθεῖ ἀπό πράκτορες τῆς γερμανικῆς Γκεστάπο, οἱ ὁποῖοι φεύγοντας εἶχαν ξεχάσει τό φάκελλο.

Μέ τήν ἀνεπανάληπτη ἀδεξιότητά του, ὁ σταλινισμός περιέπεσε σέ ἀμέτρητες ἀντιφάσεις ἀναφορικά μ' αὐτό τό θέμα. Σταλινικοί πού ἀναμίχθηκαν στήν ὑπόθεση, δήλωσαν πώς ὁ Νίν εἶχε τό χαρτοφύλακα στή φυλακή του σάν νά μποροῦσε κανείς νά πιστέψει ὅτι ὁ Ἀντρές εἶχε καταφέρει ν' ἀποκρύψει ἕνα χαρτοφύλακα γεμάτον ἔγγραφα, τή στιγμή πού τόν εἶχαν ψάξει τόσο ἐξονυχιστικά καί τόν φρουροῦσαν. Ἔπειτα εἶπαν ὅτι ὁ χαρτοφύλακας εἶχε βρεθεῖ στόν κῆπο τοῦ σπιτιοῦ. Τέλος, θά πρέπει νά προσθέσουμε πώς αὐτά τά ἔγγραφα, πού ἰσχυριζόντουσαν πώς τά εἶχαν βρεῖ στό χαρτοφύλακα πού εἶχε μαζί του ὁ Νίν, σύμφωνα μέ τή μιά ἐκδοχή τά εἶχαν χάσει αὐτοί πού τόν εἶχαν ἀπαγάγει, σύμφωνα μέ τήν ἄλλη, ὅταν τά παρουσίασαν στό Δαβίδ Βάθκεθ ὁ τελευταῖος τά ἀναγνώρισε σάν ἔγγραφα πού βρίσκονταν στά ἀρχεῖα τῆς διεύθυνσης τῆς ἀστυνομίας, ἀπό ὅπου εἶχαν κλαπεῖ λίγες μέρες νωρίτερα.

Οἱ πολωνοί καί ρῶσοι ἀξιωματικοί πού ἀπήγαγαν τόν Νίν, ἀνῆκαν στήν ταξιαρχία πού φρουροῦσε τό Πράδο. Ἐκεῖ ὁδήγησαν τόν Νίν καί ἐκεῖ τόν ἐκτέλεσαν. Δέν κατορθώσαμε μέχρι σήμερα νά ἐξιχνιάσουμε ὅλες τίς συνθῆκες τῆς δολοφονίας του, οὔτε νά μάθουμε τά βασανιστήρια πού ἀναμφισβήτητα ὑπέστη: ὅμως ἡ Ἱστορία δέν θά παραλείψει νά διαλευκάνει αὐτές τίς λεπτομέρειες, γιατί τά καθάρματα συνήθως συμφωνοῦν εὔκολα νά διαπράξουν ἕνα ἔγκλημα, ἀλλά ὅταν αὐτό ἀποκαλύπτεται, προσπαθοῦν νά ἐλαφρύνουν τή θέση τους, κατηγορώντας ὁ ἕνας τόν ἄλλον. Ὅμως, τά βασικά γεγονότα ἔχουν ἤδη ἀποκαλυφθεῖ σέ τέτοιο βαθμό, ὥστε μποροῦμε, ξεκινώντας ἀπό αὐτά, ν' ἀναπαραστήσουμε σέ ὅλες τους τίς λεπτομέρειες, ὅλα ὅσα ἀφοροῦν τήν κράτηση, τά βασανιστήρια, τήν φυλάκιση στό ἐξοχικό σπίτι, τήν ἀπαγωγή καί τή δολοφονία τοῦ Ἀντρές Νίν.

Ἔτσι κι ἀλλιῶς, δέν θά σταματήσουμε τίς προσπάθειές μας, προτοῦ νά ἔχουμε πληροφορήσει τήν ἱσπανική καί τήν παγκόσμια ἐργατική τάξη, γιά τήν τύχη τοῦ πολιτικοῦ μας γραμματέα Ἀντρές

Νίν. Αὐτό τό καθῆκον συνδέεται ἄμεσα μέ τήν τιμή τοῦ κόμματός μας καί γενικά τοῦ προλεταριάτου.

Οἱ συνθῆκες ἔχουν ἀλλάξει καί μαζί τους ἄλλαξαν οἱ δυνατότητες νά διαλευκανθεῖ ὅλη αὐτή ἡ ὑπόθεση. Περιμένοντας νά ὁλοκληρωθεῖ αὐτό τό ἔργο, στηριζόμαστε μονάχα στά γνωστά γεγονότα, γιατί ἐμεῖς οἱ ἐπαναστάτες δέν χρησιμοποιήσαμε ποτέ, οὔτε πρόκειται νά χρησιμοποιήσουμε τό ψέμμα καί τή συκοφαντία.

Ὁ Ὀρλώφ ἀποφάσισε τή δολοφονία τοῦ Νίν

Ὑπάρχει, ὡστόσο, ἕνα ἀποδειγμένο γεγονός, γιά τό ὁποῖο δέν χωράει καμιά ἀμφιβολία. Τό ὅτι ἐκεῖνος πού ἀποφάσισε τό θάνατο τοῦ Νίν ἦταν ὁ Ὀρλώφ.

Ὁ ὑπουργός Δικαιοσύνης Μ. Ἰρούχο, ἐπιθυμώντας εἰλικρινά νά ἐμποδίσει τήν ἀπόπειρα ἐνάντια στόν Ἀντρές Νίν, ἔστειλε στή Μαδρίτη δυό ἀστυνομικούς τῆς ἐμπιστοσύνης του, γιά ν' ἀνακαλύψουν τό μέρος ὅπου κρατούνταν ὁ Νίν. Οἱ δυό ἀστυνομικοί ἐνέργησαν τόσο ἔξυπνα καί δραστήρια, ὥστε, ὄχι μόνο κατόρθωσαν νά μάθουν ποῦ βρισκόταν ὁ Νίν, ἀλλά κατάφεραν καί νά τόν δοῦν. Αὐτά ἔγιναν πρίν ἀπ' τήν ἀπαγωγή τοῦ Νίν ἀπό τή φυλακή τῆς Ἀλκαλά δέ Ἐνάρες.

Οἱ δύο ἀστυνομικοί ἐπισκέφθηκαν τόν στρατηγό Μιάχα καί τόν πληροφόρησαν πώς ὁ Νίν βρισκόταν σέ μιά «τσεκά» τῆς ταξιαρχίας τοῦ στρατηγοῦ Ὀρλώφ. Ὁ στρατηγός Μιάχα κάλεσε τόν τελευταῖο καί τοῦ δήλωσε πώς ὄφειλε νά παραδώσει τόν κρατούμενο στίς κρατικές ἀρχές. Ὁ Ὀρλώφ ἀπάντησε πώς ἦταν πρόθυμος νά τό κάνει, ἀλλά πώς δέν μποροῦσε νά τόν παραδώσει παρά μόνο στόν ἴδιο τόν ὑπουργό Ἐσωτερικῶν.

Ὁ Χουλιάν Θουγκαθαγκοϊτία, τότε ὑπουργός Ἐσωτερικῶν, κλήθηκε ἐπειγόντως στή Μαδρίτη καί ὁδηγήθηκε ἀμέσως ἐκεῖ. Ὁ Ὀρλώφ περιορίσθηκε στό νά τοῦ πεῖ πώς ὁ Ἀντρές Νίν εἶχε ἐξαφανισθεῖ ἀπό τό μέρος ὅπου βρισκόταν. Ὁ Θουγκαθαγκοϊτία, γύρισε, ἁπλῶς στή Βαλένθια, δίχως νά τολμήσει νά πάρει κάποια ἀπόφαση. Ἐκείνη τήν ἐποχή ὁ στρατηγός Ὀρλώφ ἦταν πιό ἰσχυρός ἀπό τήν Ἱσπανική κυβέρνηση τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου, ἐφόσον εἶχε πίσω του τήν Γκεπεού.

Ἕνας πράκτορας τῆς GPU κατασκόπευε τό POUM

Σάν προοίμιο στά γεγονότα πού κατέληξαν στή δολοφονία τοῦ Ἀντρές Νίν καί τίς διώξεις ἐναντίον τοῦ κόμματός του, ἕνας πράκτο-

ρας τῆς Γκεπεού, πού στή συνέχεια συμμετεῖχε ἐνεργά στήν ὑπόθεση καί πού ἡ ζωή του τέλειωσε κι αὐτή μέ τραγικό τρόπο, εἶχε διεισδύσει στίς τάξεις μας.

Στίς ἀρχές τοῦ 1937, ἕνας ἐπίτροπος τῶν Διεθνῶν Ταξιαρχιῶν παρουσιάσθηκε στούς συντρόφους μας στή Μαδρίτη. Ἔλεγε πώς εἶναι ρῶσος καί πώς συμπαθοῦσε τό POUM. Συχνά πήγαινε στά τοπικά γραφεῖα τοῦ κόμματός μας στή Μαδρίτη, προσποιούμενος πώς παίρνει μεγάλες προφυλάξεις σάν νά φοβόταν τούς σταλινικούς. Μερικές φορές τόν συνόδευαν ἄλλοι ξένοι, πού τούς παρουσίαζε σάν προσήλυτους. Μάζευε καί, σχεδόν πάντα, ἱκέτευε νά τοῦ δώσουμε ὅλες τίς προκηρύξεις μας, γιά νά τίς μοιράσει, καθώς ἔλεγε, στούς πολιτοφύλακες τῶν Διεθνῶν Ταξιαρχιῶν. Μερικές φορές, μάλιστα, μᾶς ἔφερνε καί χρήματα πού, ὅπως ἔλεγε, τά 'χε μαζέψει κι αὐτά μέ ἔρανο ἀπ' τούς πολιτοφύλακες τῶν Διεθνῶν Ταξιαρχιῶν.

Ὅταν ἔφτασε ἡ προκαθαρισμένη μέρα γιά τήν ἔναρξη τοῦ Συνέδριου τοῦ Κόμματός μας, αὐτός ὁ πράκτορας τῆς Γκεπεού, ἐκφρασε τήν ἐπιθυμία νά παρευρεθεῖ σάν ἀντιπρόσωπος «στό ὄνομα τῶν πυρήνων τοῦ POUM μέσα στίς Διεθνεῖς Ταξιαρχίες». Οἱ σύντροφοι τῆς Μαδρίτης τοῦ ἔδωσαν μιά συστατική ἐπιστολή γιά τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή.

Ὁ Λεόν Νάρβιτς — ἔτσι λεγόταν — ἔφτασε στή Βαρκελώνη μέ τήν συστατική ἐπιστολή τῶν συντρόφων τῆς Μαδρίτης καί μέ μία φωτογραφική μηχανή πού εἶχε μόνιμα κρεμασμένη στόν ὦμο του. Συνομίλησε μέ ὅλα σχεδόν τά μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἰδιαίτερα μέ τόν Νίν καί μέ πολλούς ξένους συντρόφους πού ἦταν μέλη τοῦ κόμματός μας. Καί πράγματι, στήν ἀρχή δέν δημιούργησε καμμιά ὑποψία. Ὅμως λάτρευε ὑπερβολικά τήν φωτογραφική του μηχανή καί τρελλαίνονταν νά τραβάει φωτογραφίες. Αὐτό τόν ἔφαγε.

Ὅταν στίς 16 Ἰούνη, ἡ Ἀστυνομία ἔθεσε τό κόμμα μας ὑπό διωγμό, οἱ ἀστυνομικοί εἶχαν μαζί τους, γιά νά ἐξακριβώσουν τήν ταυτότητα τῶν συντρόφων μας, τίς φωτογραφίες πού εἶχε τραβήξει ὁ Λέον Νάρβιτς. Οἱ ὑποψίες πού ἤδη ὑπῆρχαν, ἐπαληθεύτηκαν καί ὁ πράχτορας τῆς Γκεπεού ἀποδείχτηκε ὁ ἐγκέφαλος ὅλης τῆς ἐπιχείρισης καταστολῆς. Φαίνεται, μάλιστα, πώς ἦταν ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς ὁμάδας τῶν ἀξιωματικῶν πού ἀπήγαγαν τόν Νίν ἀπ' τήν Ἀλκαλά δέ Ἐνάρες. Λίγες μέρες ἀργότερα, τά περιοδικά δημοσίεψαν τή φωτογραφία του παρουσιάζοντάς τον σάν σημαῖνον μέλος τοῦ Ἐπιτελείου τῆς ἱεραρχίας Λίστερ.

Φαίνεται πώς ἡ GPU δέν ἀρκέσθηκε σ' αὐτό τό πρῶτο «ἔργο» τοῦ πράχτορά της Λεόν Νάρβιτς. Ὁ τελευταῖος ξανάρχισε τή δράση του. Ἀρχικά ἐπιχείρησε νά ξανασυνδεθεῖ μέ τούς συντρόφους τῆς Μαδρίτης, λέγοντας πώς εἶχε νά τούς δώσει σημαντικές πληροφορίες

γιά τή δολοφονία τοῦ Νίν. Καθώς ὅλοι γνώριζαν πιά τό ἐπάγγελμά του, κανείς δέν ξεγελάστηκε. Ἔπειτα πῆγε στό Παρίσι γιά νά «ἐργαστεῖ» μέσα στίς τάξεις τῶν ἐπαναστατῶν τῆς ἀντιπολίτευσης. Ἐπέστρεψε στή Βαρκελώνη, ὅπου δέν προσπάθησε πιά νά ἔρθει σ' ἐπαφή μέ τό POUM, ἀλλά διείσδυσε στίς γραμμές τῶν Τροτσκιστῶν.

Κι ἔπειτα, μιά ὡραία μέρα, τόν Δεκέμβρη 1937, βρέθηκε στά περίχωρα τῆς Βαρκελώνης, τό πτῶμα ἑνός νεαροῦ ξένου κομμισσάριου, πού εἶχε κρεμασμένη στόν ὦμο του μιά φωτογραφική μηχανή. Οἱ πράχτορες τοῦ SIM πῆγαν στό μέρος πού βρέθηκε τό πτῶμα τοῦ Λεόν Νάρβιτς, ἐξαφάνισαν βιαστικά ὅλα τά ἀποδεικτικά στοιχεῖα καί παράτησαν ἐκεῖ τό πτῶμα. Μερικά λεπτά ἀργότερα, ἔφθασαν ἐκεῖ οἱ πράχτορες τῆς Ἐγκληματολογικῆς Ὑπηρεσίας, τήν ὁποία διεύθυνε ὁ διαβόητος δολοφόνος Μέντεθ Καρμπάγιο, καί πῆραν τό πτῶμα.

Ὁ φάκελλος τῆς ἀνάκρισης πού διεξάχθηκε γι' αὐτή τήν ὑπόθεση ἔφερε τόν ἀκόλουθο τίτλο: «Ἐκκρεμής ὑπόθεση ἀνθρωποκτονίας σέ βάρος τοῦ πράκτορα τοῦ SIM, Λεόν Νάρβιτς, ἀποσπασμένου στίς εἰδικές ὑπηρεσίες, στό τμῆμα παρακολούθησης μπολσεβίκων — λενινιστῶν».

Ἡ σκανδαλώδης ἀπόπειρα παράνομης κατακράτησης τοῦ Δικαστῆ Μορένο Λεγκία

Ἐξαιτίας τοῦ διεθνοῦς πολιτικοῦ ἀντίκτυπου πού εἶχε ἡ δολοφονία τοῦ Ἀντρές Νίν στούς ἐργατικούς καί προοδευτικούς κύκλους τοῦ ἐξωτερικοῦ, καθώς καί τῶν τύψεων συνείδησης ὁρισμένων πολιτικῶν ἡγετῶν, ἡ Κυβέρνηση ἀποφάσισε νά ἀναθέσει σ' ἕναν εἰδικό δικαστή τήν ἀνάκριση γι' αὐτή τήν ὑπόθεση. Ὁ Μανουέλ Μορένο Λεγκία ἀνέλαβε τήν ἀνάκριση καί ὁ Κάρλος δέ Χουάν, πού λόγω τῆς δουλοπρέπειάς τους ἔγινε ἀργότερα γενικός Διευθυντής τῆς Ἀστυνομίας, ἀνέλαβε γενικός Εἰσαγγελέας.

Δέν ἔχουμε, καταρχήν λόγους ν' ἀμφιβάλλουμε γιά τήν προσωπική ἐντιμότητα τοῦ Μορένο Λεγκία, ἔχουμε ὅμως ἀρκετούς γιά νά ἀμφισβητήσουμε τίς γνώσεις του γιά τήν πολιτική κατάσταση. Κατά τή γνώμη μας, ὁ δικαστής Μορένο Λεγκία, ἄρχισε νά χειρίζεται τήν ὑπόθεση μέ μία φανερή καλοπιστία. Ἀνάκρινε πρῶτα τούς συντρόφους τοῦ Ἀντρές Νίν στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ POUM πού βρισκόντουσαν τότε σέ ἀπομόνωση στίς φυλακές τῆς Βαλένθια. Αὐτοί ἐπανέλαβαν στίς καταθέσεις τους ὅλα ὅσα εἶχαν καταφέρει νά μάθουν αναφορικά μέ τή σύλληψη, τήν κράτηση καί τήν δολοφονία τοῦ Ἀντρές Νίν. Ἦταν μιά σωστή ἀρχή.

Ὁ Μορένο Λεγκία δέν χρειάσθηκε πολλές πληροφορίες γιά νά σχηματίσει μιά γνώμη γιά τό ποιόν τῶν δραστῶν τῆς δολοφονίας τοῦ Νίν. Ὅταν διαπίστωσε τήν ἄμεση εὐθύνη τῶν σταλινικῶν πραχτόρων τῆς Μαδρίτης, διέταξε τή σύλληψη καί τήν προφυλάκιση 7 ἀπό αὐτούς. Ὁ δικαστής, διαθέτοντας μιά θεωρητική γνώση τῶν ἀστικῶν νόμων, νόμιζε πώς ἔχει τό δικαίωμα νά συλλάβει τούς ἐγκληματίες ἀστυνομικούς. Ἀλλά ἀγνοοῦσε πώς κάτω ἀπό τήν κυριαρχία τοῦ σταλινισμοῦ, οἱ ἐγκληματίες πού βρίσκονται στήν ὑπηρεσία του, ἀπολαμβάνουν ἀπόλυτη ἀτιμωρησία.

Ἀντί νά ἐκτελέσει τό ἔνταλμα σύλληψης τῶν 7 ἀστυνομικῶν, ἡ ἀστυνομία πῆρε βίαια μέτρα ἐνάντια στόν Μορένο Λεγκία καί προσπάθησε νά τόν φυλακίσει παράνομα. Ἐπειδή ἀπέτυχε αὐτό τό σχέδιο, ἡ ἀστυνομία ἔφτασε νά τόν ἀπειλήσει ὅτι θά φυλάκιζε τή μάνα καί τήν κόρη του, πού ζοῦσαν ἔξω ἀπό τή Μαδρίτη. Ἔντρομος, ὁ δικαστής παραιτήθηκε ἀπό τό ἀξίωμά του καί ἄφησε στή μέση τήν ἀνάκριση πού εἶχε ἀρχίσει ἐνάντια στούς δράστες τῆς δολοφονίας τοῦ Ἀντρές Νίν.

Ὅλες οἱ πιέσεις καί ἡ βία, πού ἀσκήθηκαν ἐνάντια στό δικαστή Μορένο Λεγκία, κατευθύνονταν ἀπό τόν ἴδιο τόν Γκαμπριέλ Μορόν, πού παλιά ἦταν ἀντισταλινικός σοσιαλιστής καί ἄσκοῦσε ἐκεῖνο τόν καιρό τά καθήκοντα τοῦ ἀναπληρωματικοῦ γενικοῦ Διευθυντῆ τῆς Ἀστυνομίας. Στή διάρκεια τῆς δίκης τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ POUM, ὁ τότε ὑπουργός Δικαιοσύνης Δόν Μανουέλ Ἰρούχο, δήλωσε κατηγορηματικά πώς τό Ὑπουργικό Συμβούλιο ἀποφάσισε νά ἀπαλλάξει ἀπ' τά καθήκοντά του τόν Γκαμπριέλ Μορόν (ἄν κι αὐτή ἡ παύση ἔγινε μέ τή μορφή παραίτησης) ἐξ αἰτίας τῆς ἀνάμιξή του στίς ἐνέργειες τῆς σταλινικῆς ἀστυνομίας ἐνάντια στό δικαστή Μορένο Λεγκία. Προηγούμενα ὁ ἀντισυνταγματάρχης Ὀρτέγκα εἶχε ἀπαλλαγεῖ ἀπ' τά καθήκοντα τοῦ γενικοῦ Διευθυντῆ τῆς Ἀστυνομίας, ἐξαιτίας τῆς συμμετοχῆς του στήν σύλληψη, στή φυλάκιση καί στή δολοφονία τοῦ πολιτικοῦ γραμματέα τοῦ POUM.

Αὐτό πού συνέβη στόν δικαστή Μορένο Λεγκία, ὑπῆρξε μιά παραπάνω ἐπιβεβαίωση ἐκείνου πού εἶχε ἤδη συμβεῖ σέ μερικά μέλη τῆς προηγούμενης κυβέρνησης τοῦ Νεγκρίν. Κατακόκκινος ἀπό ντροπή μπροστά στήν κατακραυγή τῆς ξένης κοινῆς γνώμης γι' αὐτή τή δολοφονία, κάποιος ὑπουργός ἐπιχείρησε νά ἀποκαλύψει τούς ὑπαίτιους καί νά διασώσει τούς ἄλλους σύντροφους τοῦ Νίν, ἀπό τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ POUM· ἐμεῖς, βρισκόμασταν, στήν οὐσία, κρατούμενοι στή Μαδρίτη, μέ τήν σχεδόν βέβαια προοπτική νά συμμεριστοῦμε τή θλιβερή τύχη τοῦ φίλου μας. Οἱ ὑπηρεσίες πού κινήθηκαν γιά τή διάσωσή τους σκόνταφταν συστηματικά σέ ἐμπόδια πού ὄρθωναν μπροστά τους «σκοτεινές δυνάμεις», πού δροῦσαν, χωρίς νά

ὑπολογίζουν τούς νόμους κι ἐντελῶς ἀνεξάρτητα. Ποιές ἦταν αὐτές οἱ «σκοτεινές δυνάμεις», αὐτό δέν θέλησαν νά μᾶς τό ποῦν ποτέ δημόσια. Ἐμεῖς τό δηλώνουμε ἀνοιχτά: ἦταν ἡ ρώσικη Γκεπεού, πού ἡ ἐξουσία της στήν Εὐρώπη ἦταν ἰσχυρότερη ἀπ' ὁποιοδήποτε ἄλλη.

Ἕνας αἰσχρός λίβελλος: «Ἡ κατασκοπεία στήν Ἱσπανία»

Λίγο πρίν τή δίκη τῶν μελῶν τῆς Ε.Ε. τοῦ POUM, τό πολιτικό παιχνίδι τοῦ σταλινισμοῦ ἦταν ἤδη φανερό σ' ὅλο τόν κόσμο. Η συκοφαντική ἐκστρατεία ἐνάντια στόν Νίν, πού ἀπασχολοῦσε στήν δικαιολόγηση τῆς δολοφονίας του, εἶχε ἤδη ἐκφυλισθεῖ. Ὑπῆρχε ὁ κίνδυνος ν' ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι οἱ κατηγορούμενοι καί νά ἐξεταστεῖ ἐπίσημα ἡ ὑπόθεση Νίν. Ἔπρεπε, λοιπόν, νά ρίξουν, πάλι, λάδι στή φωτιά. Αὐτό τό ἔργο ἀνέλαβε ἡ σοβιετική πρεσβεία τῆς Βαρκελώνης. Ὁ γενικός Διευθυντής τῆς Ἀστυνομίας εἶχε διορίσει τόν Βικτόριο Σάλα, ἕνα ἄτομο γνωστό στούς ἐργατικούς κύκλους τῆς Βαρκελώνης γιά τίς ἀμέτρητες παλιανθρωπιές τους, εἰδικό ἐπίτροπο τῆς Ἀστυνομίας στή σοβιετική πρεσβεία. Αὐτός ὁ ἄνθρωπος εἶχε κάποτε διατελέσει μέλος τοῦ Ἐργατικοῦ καί Ἀγροτικοῦ Μετώπου, ἀπό τό ὁποῖο ἀπαχώρησε γιά νά ἀσπασθεῖ τόν σταλινισμό. Ἦταν ἕνας ἄνθρωπος δουλοπρεπής, τυχοδιώκτης, πού ἀναλάμβανε πρόθυμα τίς πιό ἐξευτελιστικές δουλειές. Αὐτόν χρησιμοποίησε ἡ σοβιετική πρεσβεία γιά νά ὀργανώσει τήν ὑβριστική καί συκοφαντική ἐκστρατεία ἐνάντια στόν Ἀντρές Νίν καί στό POUM.

Ὁ Βικτόριο Σάλα ἀνέλαβε νά σκηνοθετήσει τήν ὑπόθεση πού ἔγινε γνωστή μέ τό ὄνομα «δίκη Ρόκα - Νταλμάου». Μιά ὡραία μέρα, ἕνας πράχτορας τοῦ Σάλα, παρουσιάσθηκε στήν κατοικία ἑνός γνωστοῦ φασίστα, στή Χερώνα: Λέγοντας πώς ἦταν φαλαγγίτης, ζήτησε νά τοῦ φυλάξουν μιά βαλίτσα γιά μερικές ὧρες. Ὁ φασίστας τῆς Χερώνας δέχτηκε. Δυό ὧρες ἀργότερα, οἱ πράχτορες τοῦ Σάλα παρουσιάσθηκαν ξανά, ἐπίσημα αὐτή τή φορά· κατάσχεσαν τή βαλίτσα καί ἀνακάλυψαν σ' αὐτήν ἐνδιαφέροντα ἔγγραφα, ἔγγραφα σοβαρά, πολύ σοβαρά: σχεδιαγράμματα γεφυρῶν, σχέδια ὅλμων, ὁδηγίες γιά τό βομβαρδισμό στρατιωτικῶν στόχων κλπ. Ὅλα αὐτά τά ἔγγραφα ἔφεραν τή σφραγίδα τῆς στρατιωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ POUM. Ἀλλά ἀνακάλυψαν καί κάτι ἀκόμα πιό σημαντικό: μιάν ἀναφορά στήν ὁποία μέλη τοῦ κόμματός μας ἀνακοίνωναν στούς φασίστες τό σχέδιό τους νά δολοφονήσουν τόν Πριέτο, τόν Λίστερ, τόν Μοδέστο, τόν Βάλτερ καί μερικούς ἄλλους.

Φυσικά, ὁ φασίστας Ρόκα συλλήφθηκε. Χάρη σέ μιά «ἐπιδέξια ἀνάκριση», μιά ἀπό κεῖνες τίς ἀνακρίσεις πού μόνο ἡ Γκεπεού εἶναι ἱκανή νά διεξάγει, αὐτός ὁ Ρόκα κατάθεσε πώς ὅλα τά ἔγγραφα ἦταν αὐθεντικά. Δέν τόν ἐνδιέφερε ἡ ἀλήθεια. Ἄλλωστε, εἴμασταν καί μεῖς ἐχθροί του καί μᾶς μισοῦσε. Ὡστόσο, στή δίκη, παραδέχτηκε ὅτι τόν εἶχαν ἐξαναγκάσει νά κάνει αὐτή τήν κατάθεση. Δήλωσε, τότε, πώς δέν εἶχε ποτέ του σχέσεις μέ τό POUM καί πώς δέν γνώριζε κανέναν ἀπό τούς ἀγωνιστές του. Κατηγόρησε ἀνοιχτά τόν Ἐπίτροπο Βικτόριο Σάλα πώς τόν βασάνισε φριχτά γιά νά τόν κάνει νά ὑπογράψει μιά κατάθεση ἐπιβαρυντική γιά τό POUM.

Ταυτόχρονα, ἄλλοι πράχτορες τοῦ Βικτόριο Σάλα, ἔκλεψαν μερικά ἔγγραφα πού περιεῖχε ἡ δικογραφία ἐνάντια στήν Ε.Ε. τοῦ POUM. Μερικά τά φωτοτύπησαν. Ὁ Σάλα ἀνέλαβε ἐπίσης νά γράψει ἕνα μικρό ἀστυνομικό μυθιστόρημα γιά νά συνοδέψει τά φωτοαντίγραφα. Τά παράδωσε ὅλα στούς Σύμβουλους τῆς Πρεσβείας. Αὐτοί ἔβαλλαν σέ σειρά τά πρωτότυπα, πρόσθεσαν νέες συκοφαντίες καί ταχτοποίησαν τά φωτοαντίγραφα. Αὐτή ἡ συλλογική δουλειά ἔπρεπε ὡστόσο νά φέρει τό ὄνομα ἑνός συγγραφέα. Ἔτσι ἐπινόησαν τό ὄνομα Μάξ Ρίγκερ. Μέ τόν τρόπο αὐτό κατασκευάσθηκε ἕνας αἰσχρός λίβελλος μέ τόν τίτλο: «Ἡ Κατασκοπεία στήν Ἱσπανία», ὁ ὁποῖος δημοσιεύθηκε σέ ὅλες τίς γλῶσσες καί εἶχε σά σκοπό νά ἐπιβεβαιώσει τίς συκοφαντίες ἐνάντια στόν Ἀντρές Νίν καί στό κόμμα του. Ἔτσι ἐξηγοῦνται καί οἱ ξένοι ἰδιωματισμοί πού ἀφθονοῦν στήν ἱσπανική μετάφραση.

Ἔπρεπε νά βρεθεῖ καί κάποιος πού, προλογίζοντας τόν λίβελλο, θά τοῦ ἔδινε κάποιο κύρος. Κατέφυγαν στόν Χοσέ Μπεργκαμίν, φημισμένο ἰησουίτη. Σάν ἀντάλλαγμα, τοῦ ἔδωσαν τή δυνατότητα νά κάνει πολυτελῆ ταξίδια στό ἐξωτερικό, τήν ὥρα πού οἱ ἀγωνιστές τοῦ POUM πέθαιναν στά χαρακώματα. Ἀλλά τή συνείδησή του θά τή βαραίνει αἰώνια ἡ ἀτιμία πώς ἔγραψε ἕναν τερατώδη πρόλογο γιά ἕναν αἰσχρό λίβελλο.

Μιά ἐκδικητική δικαστική ἀπόφαση

Ἀπό τίς 11 ὥς τίς 22 Ὀχτώβρη 1938, διεξάχθηκε στή Βαρκελώνη, ἐνώπιον τοῦ Κεντρικοῦ Δικαστηρίου Κατασκοπείας καί Ἐσχάτης Προδοσίας, ἡ δίκη τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ POUM. Οἱ σύντροφοι τοῦ Ἀντρές Νίν ἐμφανίστηκαν στό Δικαστήριο καί ὁ Νίν κηρύχθηκε φυγόδικος (Στασιαστής). Σάν νά μποροῦσαν οἱ νεκροί νά στασιάσουν!

Ἡ ἀνάκριση γιά τήν ὑπόθεση περιστράφηκε γύρω ἀπ' τό «ἔγ-

γραφο Ν», πού σχολιάσαμε πιό πάνω, καί, τήν κράτηση καθώς καί τήν ὑποτιθέμενη εὐθύνη τοῦ 'Αντρές Νίν. Ὕστερα προσπάθησαν νά ἐπιρρίψουν αὐτή τήν εὐθύνη στήν 'Εκτελεστική 'Επιτροπή τοῦ Κόμματος καί στό POUM συλλογικά. Στή διάρκεια τῆς ἀνάκρισης, αποπειράθηκαν νά ἀποδείξουν τήν ὕπαρξη ὑποτιθεμένων σχέσεων ἀνάμεσα στούς ἐπαναστάτες ἐργάτες τοῦ POUM καί στούς θανάσιμους ἐχθρούς τους, τούς φασίστες.

Δέν ὠφελεῖ νά ὑπενθυμίσουμε τήν αἰσχρή ἐκστρατεία πού διεξάχθηκε στήν 'Ισπανία καί στό ἐξωτερικό, στηριγμένη πάνω σέ παρόμοια ψέμματα. Ἔφτασαν νά ποῦν πώς τά μέλη τῆς Ε.Ε. τοῦ POUM «εἶχαν ὁμολογήσει ὅλα τά ἐγκλήματά τους». Ὁ ψευδομάρτυρας 'Αλδαρέθ δέλ Βάγιο δήλωσε στούς ξένους δημοσιογράφους, ἀμέσως μετά τή σύλληψη τοῦ Νίν, ὅτι «και ὁ ἴδιος εἶχε διατελέσει κατάσκοπος καί πώς τό εἶχε ὁμολογήσει». Ἡ σταλινική ἐπιχείριση κατασκευῆς ψεμμάτων, πού ὀνομαζόταν «Πρακτορεῖο 'Εσπάνια» δέν δίσταζε νά γράψει: «Ὑπάρχουν συντριπτικές ἀποδείξεις ἐνάντια στούς ἡγέτες τοῦ POUM». Γιά πολύ καιρό, ὁ σταλινικός τύπος φώναζε σ' ὅλους τούς τόνους: «οἱ συμμορίτες τοῦ POUM στό ἀπόσπασμα». Ὅταν οἱ θαρραλέοι πουμιστές ἔγραφαν στούς τοίχους τῶν σπιτιῶν τήν ἐρώτηση «Ποῦ εἶναι ὁ Νίν;», οἱ φρουροί ἐφόδου πού ὑπηρετοῦσαν τό κομμουνιστικό κόμμα ἀπαντοῦσαν ἀπό κάτω: «Στή Σαλαμάνκα».

Ἡ δίκη πού εἶχε στηθεῖ ἐναντίον μας καί στήν ὁποία ἐπρόκειτο νά κατατεθοῦν ὅλες οἱ ἀποδείξεις, σύμφωνα μέ τίς ὁποῖες «θ' ἀποκαλύπτονταν ὁ φασιστικός χαρακτήρας τοῦ POUM», ἔγινε δημόσια στή Βαρκελώνη. Τό κομμουνιστικό κόμμα κλήθηκε νά παραστεῖ σάν πολιτική ἀγωγή. 'Αρνήθηκε, ὅμως, νά ἐκμεταλλευτεῖ αὐτή τή μοναδική εὐκαιρία γιά νά παρουσιάσει τίς «ἀποδείξεις» του. Ὡστόσο, κατέφυγε σέ ὅλων τῶν εἰδῶν τίς ἀτιμίες γιά νά διαστρεβλώσει τήν ἀλήθεια, νά τρομοκρατήσει τό δικαστήριο, νά ξεσηκώσει τή λαϊκή ἀγανάχτηση ἐνάντια στούς κατηγορούμενους.

Παρόλα αὐτά, ὅλα τά κόλπα πού χρησιμοποιήθηκαν, ὅλα τά ψέμματα πού συσσωρεύτηκαν, γκρεμίσθηκαν μονομιᾶς σάν χάρτινος πῦργος. 'Ανάμεσα σ' αὐτούς πού παρακολούθησαν τή δίκη, δέν βρέθηκε οὔτε ἕνας πού νά ἀνακάλυψε τό παραμικρό ἐνοχοποιητικό στοιχεῖο γιά τό POUM. 'Αντίθετα, ἡ δίκη ἐπέτρεψε γιά μιά ἀκόμη φορά τήν δικαίωση τῆς ἐπαναστατικῆς συμπεριφορᾶς τῶν κατηγορουμένων. Τό Δικαστήριο ἀναγκάσθηκε νά δεχτεῖ τά πραγματικά γεγονότα καί νά βγάλει μιάν ἀπόφαση πού ἀποτέλεσε γιά ὅλους τούς κατηγορούμενους μιά ἐπικύρωση τῆς πολιτικῆς τους ἐντιμότητας, καί κύρια γιά τόν 'Αντρές Νίν, πού εἶχε γίνει ὁ ἀόρατος πρωταγωνιστής τῆς δίκης ἐνάντια στό POUM. Ἡ πιό οὐσιώδης παράγραφος αὐτῆς τῆς δικαστικῆς ἀπόφασης, πού ἀπαγγέλθηκε στίς 29 'Οκτώβρη 1938

ἀπό τό Κεντρικό Δικαστήριο Κατασκοπείας καί Ἐσχάτης Προδοσίας, εἶναι ἡ ἀκόλουθη:

«Ἀπό τήν ἀκροαματική διαδικασία δέν ἀποδεικνύεται πώς οἱ κατηγορούμενοι ἔδωσαν στούς στασιαστές ὁποιαδήποτε πληροφορία γιά τήν κατάσταση τοῦ μετώπου ἤ γιά τήν ὀργάνωση τῶν μετόπισθεν· ὅτι διατηροῦσαν ἄμεσες ἤ ἔμμεσες σχέσεις μέ αὐτούς ἤ μέ πολιτικές ἤ στρατιωτικές ὑπηρεσίες τῶν χωρῶν τῶν εἰσβολέων· ὅτι ἦρθαν σέ ἐπαφή καί βοήθησαν τίς φαλαγγίτικες ὁμάδες ἤ ὀργανώσεις τῆς χώρας, πού ὑποστηρίζουν τούς στασιαστές, ἤ ὅτι ἔλαβαν γιά τήν πολιτική προπαγάνδα τοῦ κόμματός τους, μιάν οἰκονομική ἐνίσχυση ἀπό τούς ἐχθρούς τοῦ κράτους. Ἀντίθετα, ἀπό τήν ἀκροαματική διαδικασία συνάγεται, ὅτι κράτησαν ἀπ' τήν ἀρχή μιά φανερή ἀντιφασιστική στάση, ὅτι συνέβαλαν μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις στόν ἀγώνα ἐνάντια στήν στρατιωτική ἀνταρσία κι ὅτι ἡ δραστηριότητα γιά τήν ὁποία γίνεται λόγος, ἀνταποκρινόταν ἀποκλειστικά στό σχέδιό τους νά ὑποσκελίσουν τήν Κοινοβουλευτική Δημοκρατία καί νά ὑλοποιήσουν τίς δικές τους κοινωνικές πεποιθήσεις. «ΘΕΩΡΟΥΜΕ ΑΠΟΔΕΔΕΙΓΜΕΝΑ ΑΥΤΑ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ».

Ἡ δικαστική ἀπόφαση δέ θά μποροῦσε νάναι πιό σαφής. Ὡστόσο, καταδικάστηκαν 4 ἀπ' τούς κατηγορούμενους σέ φυλάκιση 15 ἐτῶν κι ἕνας ἄλλος, σέ φυλάκιση 11 ἐτῶν. Ὅσο γιά τόν Ἀντρές Νίν, παραμένει φυγόδικος!

Γιατί καταδικάστηκαν; Ἔ, καλά!... Γιά τίς «μέρες τοῦ Μάη». Πιό συγκεκριμένα, γιά μιά ὑπόθεση μέ τήν ὁποία δέν ἀσχολήθηκε ἡ ἀνάκριση, γι' αὐτήν ἀκριβῶς τήν ὑπόθεση πού ἀποδείχνει καλύτερα τήν ὁλοκληρωτική τους ἀφοσίωση στήν ἐπαναστατική ὑπόθεση τῆς ἐργατικῆς τάξης. Καταδικάστηκαν ἀκριβῶς γι' αὐτό, πού τιμᾶ περισσότερο τή μνήμη τοῦ Ἀντρές Νίν, τούς καταδικασμένους καί τό κόμμα του.

Ὅμως αὐτή ἡ ἀπόφαση κρύβει, ἐπιπλέον, μιάν ἄλλη, ἄγνωστη ἱστορία, γιά τήν ὁποία ἐλάχιστα εἶναι γνωστά, ἀλλά πού θά τά μάθουμε ὅλα. Τό Δικαστήριο ἦταν ἀποφασισμένο νά ἀπαλλάξει τούς κατηγορούμενους. Μπορεῖ κανείς νά ὑποθέσει τόν πολιτικό τρόμο πού προκάλεσε αὐτό στό κομμουνιστικό κόμμα καί στούς ξένους πράχτορές του. Κατέφυγαν σέ ὅλων τῶν εἰδῶν τίς πιέσεις, κινητοποίησαν ὅλους τούς μηχανισμούς, ἀπείλησαν πώς θά προκαλέσουν μιά κυβερνητική κρίση. Ἡ κυβέρνηση παρέμβηκε. Διαφώνησαν ἔντονα γιά τά ὑπέρ καί τά κατά τῆς ἀθώωσης. Τέλος θριάμβευε μιά συμβιβαστική λύση: ἡ δικαστική ἀπόφαση θά δικαίωνε πολιτικά τούς κατηγορούμενους, ἀλλά θά τούς καταδίκαζε γιά τά γεγονότα τοῦ Μάη. Αὐτή ἡ δικαστική ἀπόφαση ἀποτέλεσε μιά κάποια ἱκανοποίηση γιά τούς σταλινικούς καί μιά πολιτική ἀποκατάσταση γιά τόν Ἀντρές Νίν, τούς κατηγορούμενους καί τό POUM.

'Από τήν ἴδια τήν ἐτυμηγορία, συνάγεται κατηγορηματικά πώς τό Δικαστήριο θεώρησε πλαστά ὅλα τά ἔγγραφα πού κατασκεύασαν οἱ σταλινικοί γιά νά ἀποδείξουν τήν ἐνοχή μας. Ὡστόσο, τό Δικαστήριο δέν θέλησε νά ἐπιρρίψει εὐθύνες στούς διαστρεβλωτές καί στούς πλαστογράφους. Αὐτό θά ἦταν πολύ γι' αὐτούς. Τό Δικαστήριο δέν διέθετε τόσο θάρρος. Ἄλλωστε, ἡ ἴδια ἡ κυβέρνηση τοῦ τό εἶχε ἀπαγορεύσει. Ὑπῆρχε μιά ἀπόλυτη ἀλληλεγγύη ἀνάμεσα σέ ὅλους γιά τήν κάλυψη τῶν δολοφόνων καί τῶν συνενόχων τους.

Ἡ μνήμη τοῦ Νίν πλανιόταν στήν αἴθουσα...

Τό Δικαστήριο ἔλαβε μιά ἐπίσημη καί ἐπείγουσα ἐντολή, τήν ὁποία σεβάστηκε ἀπόλυτα: δέν εἶχε κανείς τό δικαίωμα νά μιλήσει γιά τόν Νίν στή διάρκεια τῆς δίκης. Ὁ Νίν εἶχε κηρυχθεῖ «φυγόδικος». Ἔτσι δέν δέχτηκε νά γίνει ἡ παραμικρή ἀναφορά στό πρόσωπό του. Ἡ θύμησή του εἶχε γίνει γιά πολλούς ἕνας ἀτέλειωτος ἐφιάλτης.

Ἀλλά ἡ μνήμη τοῦ Νίν πλανιόταν στήν αἴθουσα... Σ' ὅλη τή διάρκεια τῆς δίκης, μιά μεγάλη φωτογραφία του ἦταν τοποθετημένη πάνω στό ἑδώλιο τῶν κατηγορουμένων. Κανείς δέν τόλμησε νά φέρει ἀντιρρήσεις. Ὅλοι ἤξεραν πώς οἱ κατηγορούμενοι ἦταν ἀποφασισμένοι νά τήν ὑπερασπίσουν. Ἤξεραν ἀκόμα πώς ἄν ἐπιχειροῦσαν νά τήν πάρουν, ὅλοι θά κατέληγαν νά μιλοῦν γιά τόν Νίν. Ἦταν ὁλότελα ἀποφασισμένοι νά μήν ξυπνήσουν δυσάρεστες ἀναμνήσεις στή συνείδηση μερικῶν, θυμίζοντας τή φυσιογνωμία τοῦ μεγάλου ἡγέτη τῆς ἰσπανικῆς ἐργατικῆς τάξης, πού δολοφονήθηκε κάτω ἀπό σκοτεινές συνθῆκες.

Στό τέλος τῆς δίκης, ἕνας κατηγορούμενος σηκώθηκε καί εἶπε αὐτά τά ἁπλά λόγια: «Αὐτή ἡ δίκη ἄρχισε μέ τήν ἀπαγωγή καί τή δολοφονία τοῦ Ἀντρές Νίν καί δέν μπορεῖ νά τελειώσει παρά μέ μιά ἀπότιση φόρου τιμῆς στή μνήμη του, μέ ἕνα λεπτό σιωπῆς». Ὅλοι οἱ κατηγορούμενοι καί ἡ πλειοψηφία τοῦ ἀκροατηρίου, ὄρθιοι, μέ ὑψωμένη γροθιά, τήρησαν σιγή ἑνός λεπτοῦ. Πανικόβλητος, ὁ πρόεδρος κήρυξε βιαστικά τή λήξη τῆς συνεδρίασης, χτυπώντας σάν τρελλός τό καμπανάκι του.

Ἡ μνήμη τοῦ Νίν πλανιόταν στήν αἴθουσα...

Κατηγοροῦμε !

Παρόλες τίς πιέσεις, τίς ἀπειλές, τίς διώξεις καί τίς βιαιότητες στίς ὁποῖες κατέφυγαν, οἱ ἠθικοί καί φυσικοί αὐτουργοί τῆς δολο-

φονίας· τοῦ Νίν, δέν κατόρθωσαν ν' ἀποκρύψουν τά ἐγκλήματά τους. Παρά τήν ὑποστήριξη καί τήν προστασία πού βρῆκαν, δέν μπόρεσαν νά ἐμποδίσουν νά μαθευτεῖ ποιοί ἦσαν οἱ ὑπαίτιοι αὐτῶν τῶν τερατουργιῶν. Ἐμεῖς, μπροστά στήν ἱσπανική καί τή διεθνή ἐργατική τάξη, κατηγοροῦμε τούς:

Φερνάντο Βαλεντίν Φερνάντεθ,
Κάρλος Ραμίρεθ ὔ Γκόρθι Νούνιο,
Χαθίντο Ροσέλ Κόλμο,
Χαθίντο Οὐθέδο Μαρίνιο,
Μανουέλ Θουρρέγιο λό Ὄτσόα,
Χαβιέρ Χιμένεθ Μαρτίν,
Πέδρο δέ Μπουέν ὔ Λόπεθ Ἐρέδια,
Ἄνχελ Ἀπαρίθιο Μαρτίνεθ,
Θιπριάνο Μπλάς Ρολντάν,

πού, ὅλοι τους, εἶναι ἀστυνομικοί στήν ὑπηρεσία τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος στή Μαδρίτη, σάν ὑπαίτιους τῆς σύλληψης, τῆς παράνομης κράτησης, τῆς κατασκευῆς τοῦ ἄλλοθι, καί τῆς δολοφονίας τοῦ Ἀντρές Νίν. Οἱ τέσσερεις πρῶτοι ἔχουν τή μεγαλύτερη εὐθύνη σάν ἀρχηγοί καί δήμιοι. Ὁ Φερνάντο Βαλεντίν, ἀρχηγός τῆς εἰδικῆς Ταξιαρχίας, σάν ἐγκέφαλος. Ὁ Κάρλος Ραμίρεθ, νεαρός 28 χρονῶν, πού δέν ἀνῆκε σέ κανένα κόμμα πρίν ἀπό τίς 19 Ἰούλη, σάν εἰδικός βασανιστής τῆς Ταξιαρχίας. Ὁ Χαθίντο Ροσέλ, ἀρχηγός τῶν εἰδικῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῆς τῆς ταξιαρχίας, σάν ἄμεσος προϊστάμενος τῶν ἐκτελεστικῶν ὀργάνων καί, τέλος, ὁ Χαθίντο Οὐθέδο, ὑπαρχηγός τῆς ταξιαρχίας, σάν τό πρόσωπο πού φρόντισε γιά τήν ἐκτέλεση τοῦ ἐγκλήματος καί γιά τίς προπαρασκευαστικές διαδικασίες του. Οἱ ἄλλοι, σάν πειθήνιοι ἐκτελεστές ὅλου τοῦ σχέδιου δίωξης καί δολοφονίας τοῦ Ἀντρές Νίν.

Ὅλοι συνέβαλαν λίγο - πολύ, κι εἶναι ἀντίστοιχα ὑπεύθυνοι γιά τήν πλαστογράφηση τοῦ ἔγγραφου «Ν», γιά τήν ἐξαπάτηση τῶν ἀρχῶν, κάνοντάς τες νά πιστέψουν στήν αὐθεντικότητά του, γιά τή σύλληψη τοῦ Ἀντρές Νίν χωρίς ἔνταλμα, γιά τήν αὐθαίρετη παράκαμψη τῆς δικαιοδοσίας τῶν κανονικῶν ἀρχῶν καί τή μεταφορά του στή Μαδρίτη, γιά τά βασανιστήρια στά ὁποῖα τόν ὑπέβαλαν, γιά τήν παράνομη φυλάκισή του σέ κάποιο ἐξοχικό σπίτι στήν Ἀλκαλά δέ Ἐνάρες, γιά τή συγκατάθεσή τους ἀναφορικά μέ τήν ἀπαγωγή καί τή δολοφονία του ἀπ' τούς ξένους σταλινικούς στρατιωτικούς, γιά τήν ἐπινόηση τοῦ μύθου σύμφωνα μέ τόν ὁποῖο οἱ δράστες τῆς ἀπαγωγῆς ἦταν πράκτορες τῆς Γκεστάπο, γιά τήν ἀπόπειρα παράνομης κράτησης τοῦ δικαστῆ Μορένο Λιεγκία, κλπ., κλπ..

Κατηγοροῦμε, ἐπίσης, ὅτι συνέργησαν καί κάλυψαν τή δολοφονία τοῦ Ἀντρές Νίν, τούς:

Δαβίδ Βάθκεθ
ἀντισυνταγματάρχη Ὀρτέγκα
συνταγματάρχη Μπουργίγιο
Γκαμπριέλ Μορόν

Κατηγοροῦμε τό πρῶτο, τόν Δαβίδ Βάθκεθ, τότε διευθυντή τῆς Ἀστυνομίας τῆς Μαδρίτης, πώς συναίνεσε, τουλάχιστον σιωπηλά, στό ἔγκλημα τῶν ὑφισταμένων του. Τόν ἀντισυνταγματάρχη Ὀρτέγκα, πώς προστάτεψε καί κάλυψε τούς ἐγκληματίες. Τόν συνταγματάρχη Μπουργίγιο, πώς ὑπῆρξε συνεργάτης τῶν δολοφόνων στή Βαρκελώνη καί τόν Γκαμπριέλ Μορόν, πώς κάλυψε τούς δράστες καί συνένοχους τῆς δολοφονίας καί πώς διεύθυνε τήν ἐπιχείρηση ἀπαγωγῆς τοῦ δικαστῆ Μαρένο Λεγκία.

Ὅλα αὐτά τά ὑποκείμενα, ἀσκώντας ἐπίσημα λειτουργήματα, συναίνεσαν, κάλυψαν ἤ ἐκτέλεσαν τή δολοφονία τοῦ Νίν καί τήν πλαστογράφηση τῶν «ἐγγράφων» μέ τά ὁποῖα προσπάθησαν νά κηλιδώσουν τή μνήμη του. Καί τό χειρότερο εἶναι πώς διέπραξαν αὐτά τά ἀδικήματα κινούμενοι ἀπό ἀρριβισμό, ἀπό ματαιοδοξία, ἀπό ἰδιοτέλεια. Δέν ἔχουν κάν τό ἐλαφρυντικό πώς ἔδρασαν ἀπό τυφλό σεχταρισμό, γιατί κανένας ἀπ᾽ αὐτούς, ἐκτός ἀπό τόν Μορόν, δέν ἀνῆκε στό ἐργατικό κίνημα πρίν ἀπό τίς 19 Ἰούλη.

Πρέπει νά διαφωτίσουμε ὅλες τίς πτυχές τοῦ ἐγκλήματος

Τά γεγονότα πού ἀναφέραμε, ἡ δολοφονία τοῦ Νίν καί ὅλα τά ἐγκλήματα πού συνδέονται μέ τό θάνατό του, δέν μποροῦν μέ κανένα τρόπο νά μείνουν ἀτιμώρητα. Ἡ ἱσπανική ἐργατική τάξη, τώρα πού ἄρχισε νά βλέπει καθαρά ὅλες τίς συμφορές πού προκάλεσε καί πού ἀντιπροσωπεύει ὁ σταλινισμός, κι οἱ ἀνόσιες μέθοδοι πού εἰσήγαγε στό ἐργατικό κίνημα μέ τή χρήση τῆς ἀτιμίας, τῆς συκοφαντίας, τῶν διώξεων καί τῆς δολοφονίας, ὀφείλει νά ἀποκαταστήσει τή μνήμη τοῦ Ἀντρές Νίν, πού πλήρωσε μέ τή ζωή του τήν ἀφοσίωσή του στό προλεταριάτο.

Ὑπερασπιζόμενη τή μνήμη τοῦ Νίν, ἀπαιτώντας νά τιμωρηθοῦν οἱ δολοφόνοι του καί οἱ συνένοχοί τους, ἡ ἱσπανική ἐργατική τάξη θά κάνει μιά χειρονομία τεράστιας πολιτικῆς σημασίας, ἀφοῦ θά δείξει ἔτσι πώς ἄν γενιές ὁλόκληρες πολεμάει ἐνάντια στήν τυραννία, δέν τό κάνει γιά νά ξαναπέσει ἀδιαμαρτύρητα στά χέρια ἑνός νέου ἐγκληματικοῦ δεσποτισμοῦ. Στόν ἀγώνα γιά τήν ἀλήθεια, στήν

πάλη ἐνάντια στούς δολοφόνους πού κρατοῦν στά χέρια τους τήν ταυτότητα τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, τό ἱσπανικό προλεταριάτο θά ἀποδείξει πώς ἀγαπάει τόσο πολύ τήν ἀπόλυτη ἐλευθερία ὥστε δέ θά παραδοθεῖ στήν ἀσιατική βαρβαρότητα.

Τό προλεταριάτο ἐπιδιώκει τήν ἐγκαθίδρυση μιᾶς ἀνθρώπινης κοινωνίας, ὅπου θά ἔχουν ἐξαφανιστεῖ γιά πάντα τά βασανιστήρια, τά μαρτύρια, καί οἱ δολοφονίες τοῦ καπιταλιστικοῦ καθεστῶτος. Ἀκόμα πιό πολύ, δέν μπορεῖ νά ἐπιτρέψει τή χρήση αὐτῶν τῶν μεθόδων ἐνάντια σ' ἀνθρώπους πού σ' ὅλη τους τή ζωή ὑπῆρξαν ἐπαναστάτες ἀγωνιστές, οὔτε νά στερηθεῖ τούς πιό φωτισμένους καί ἀνεκτίμητους ἡγέτες του. Ἐκεῖνα πού χρησιμοποιοῦν αὐές τίς μεθόδους ἀκόμα κι ἄν ἰσχυρίζονται πώς εἶναι ἀγωνιστές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, δέν εἶναι παρά ἐκφυλισμένα τέκνα του, πού θά πρέπει ὁπωσδήποτε νά ξεσκεπαστοῦν καί νά στιγματισθοῦν.

Ἡ ἠθική καταδίκη τῶν δολοφόνων τοῦ Ἀντρές Νίν θά ἀποτελέσει ταυτόχρονα μιά πολιτική ἐτυμηγορία ἐνάντια στό σταλινισμό καί στούς συνενόχους του.

Συμπληρωματικές πληροφορίες γιά τή δολοφονία τοῦ Ἀντρές Νίν

Αὐτή ἡ μπροσούρα, πού κυκλοφόρησε τόν Ἰούνη 1939, μόλις δυό μῆνες πρίν ἀπό τά γεγονότα πού, μέ τήν ὑπογραφή τῆς γερμανοσοβιετικῆς συμφωνίας, ἀποκάλυψαν τή σταλινική ἀπάτη στήν Ἱσπανία καί ἀλλοῦ, παραμένει ἀκόμα ἐπίκαιρη.

Πολύ νέο ὑλικό προστέθηκε, ἀλλά ἀφορᾶ περισσότερο τήν ἐξαφάνιση τοῦ Ἀντρές Νίν, παρά τή γενικότερη σκευωρία πού ὀργανώθηκε ἐκείνη τήν ἐποχή ἐνάντια στό POUM. Ὁπωσδήποτε, ἡ ἀπάτη αὐτή συνεχίστηκε γιά πολύ καιρό, ἀλλά μετά τίς ἀποκαλύψεις τοῦ Χρουστσώφ στά 1956, δέν ὑπῆρχε πιά κανείς πού νά τολμήσει νά ἐπαναλάβει τίς παλιές συκοφαντίες, ἀκόμα καί μεταξύ τῶν πιό ἔνθερμων ὑμνητῶν τοῦ Ἱσπανικοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος. Αὐτοί θεώρησαν πιό βολικό νά ἐπιρρίψουν ὅλες τίς εὐθύνες σέ ἕναν μυθικό καί παντοδύναμο «σταλινισμό» μέ τόν ὁποῖο δέν εἶχαν ποτέ καμιά σχέση καί γιά τόν ὁποῖο νίπτουν σήμερα τάς χεῖρας τους!

Ὡστόσο, ὁ Σαντιάγο Καρίγιο, πρώην «προσωπικότητα» τῆς σταλινικῆς ἐποχῆς καί μελλοντική «προσωπικότητα» τῆς αὐριανῆς Ἱσπανίας — καθώς πιστεύει — ἐπανῆλθε πρόσφατα σ' αὐτό τό ζήτημα μέ τό ἔργο «Ἡ Ἱσπανία αὔριο» (ἐκδόσεις «Seuil»), πού ἔχει τή μορφή συνέντευξης μέ τούς Ρεζί Ντεμπραί καί Μάξ Γκάλλο. Σχετικά μέ τήν ὑπόθεση τοῦ Νίν, βρῆκε μιάν ἀκόμα εὐκαιρία νά στρε-

ψοδιχήσει: «Δέν μπορεῖς νά καταλάβεις τό ὅτι ἐκεῖνο τό καιρό, ἡ ἐξαφάνιση τοῦ Νίν ἦταν ἕνα γεγονός πού δέν ἔκανε μεγάλη ἐντύπωση. Σήμερα, βέβαια, δέν πιστεύω πώς ὁ Νίν πῆγε στό Μποῦργκος ἤ στό Βερολίνο. Πιστεύω ὅτι πιθανότατα ἐκτελέσθηκε στή δική μας ζώνη. Ὅμως ἐκείνη τήν ἐποχή δέχθηκα πώς ὁ Νίν εἶχε ἴσως δραπετεύσει στήν ἄλλη ζώνη, ὅπως τό πίστευε καί ἡ πλειοψηφία τῆς κοινῆς γνώμης».

Εἶναι φανερό πώς ἀποκηρύσσει τήν προηγούμενη στάση του, ἀλλά μέ πόσο ἔντεχνο τρόπο!

Ἀφοῦ κατέρρευσαν ὅλες οἱ κατηγορίες κατασκοπείας ἤ προδοσίας, παρέμεινε ἀνοιχτό τό πιό σημαντικό ζήτημα, ἡ δολοφονία τοῦ Ἀντρές Νίν.

Πολλές μαρτυρίες κυβερνητικῶν στελεχῶν ἤ γνωστῶν του, δέν ἔκαναν τίποτε ἄλλο ἀπό τό νά ἐπιβεβαιώσουν αὐτό πού ἤδη γνωρίζαμε. Τέτοιες ἦταν αὐτές πού περιλαμβάνονται στά ἀπομνημονεύματα τοῦ πρώην προέδρου τῆς Δημοκρατίας Ἀθάνια, στό ἔργο τοῦ Χουλιάν Θουγκαθαγκοϊτία, πρώτου ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν τῆς κυβέρνησης Νεγκρίν, ἤ ἀκόμα στά Ἀπομνημονεύματα τοῦ Χουάν Σιμεόν Βιδάρτε, πού δέν ἦταν παρά β' γραμματέας στό Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν, ἀλλά ἦταν ἴσως πιό ἐνημερωμένος ἀπό τόν προϊστάμενό του γιά τά παρασκήνια τῆς ὑπόθεσης. Οἱ ἀναμνήσεις τοῦ Βιδάρτε, πού δημοσιεύτηκαν στά 1973, μᾶς κάνουν γνωστή τή στάση τοῦ Θουγκαθαγκοϊτία ἀπέναντι στόν ὑφιστάμενό του Δανιέλ Ὀρτέγκα, πού κατάπινε μ' εὐχαρίστηση τά παραμύθια πού κυκλοφοροῦσαν ἀπό τίς ὑπηρεσίες τοῦ σοβιετικοῦ μηχανισμοῦ καί τούς ἰσπανούς κομμουνιστές.

Ὑπάρχει ἕνα βιβλίο, πού κυκλοφόρησε στά 1953, τό ὁποῖο δημιουργεῖ τίς προϋποθέσεις γιά νά ἀνοίξει ξανά ὁ φάκελος τῆς ὑπόθεσης, ἕνα βιβλίο πού δέν ἔπαψε νά ὑπερέχει ἀνάμεσα σέ ὅλες τίς μελέτες γιά τό θάνατο τοῦ Νίν, σέ σημεῖο μάλιστα πού νά ἰσχυρίζονται πολλοί πώς ἡ θέση πού ὑποστηρίζει ἀντιπροσωπεύει τήν ἀπόλυτη ἀλήθεια. Τό ἔργο αὐτό γράφτηκε ἀπό τόν γνωστό Χεσούς Ἐρνάντεθ, κομμουνιστή ὑπουργό Παιδείας, σ' ὅλη τή διάρκεια τοῦ ἐμφύλιου πόλεμου (μεταφράσθηκε στά γαλλικά μέ τίτλο: «Ἡ μεγάλη προδοσία»).

Μιά ἀξιόλογη ἄποψη ἑνός νέου ἰσπανοῦ ἱστορικοῦ, τοῦ Πελάι Παζές καί ἡ πολύ σημαντική ἐργασία τῶν Π. Μπρουέ καί Ε. Τεμίμ: «Ἡ Ἐπανάσταση καί ὁ Πόλεμος τῆς Ἰσπανίας» (ἐκδόσεις «Minuit»), συμμερίζονται ἐπίσης ἀνεπιφύλακτα τήν ἐκδοχή τοῦ Ἐρνάντεθ.

Ἀπό τή μεριά του, ὁ Χουλιάν Γκόρκιν («Ἡ δολοφονία τοῦ Τρότσκυ», Ζυλιάρ, 1970) δέν ἀμφισβητεῖ καμιά ἀπ' αὐτές τίς ἀπό-

ψεις, βρίσκοντας έναν ακόμα λόγο, γιά νά δώσει βάση σ' αυτές, στήν κατηγορία ενός σκληροπυρηνικοῦ μέλους τῆς Κομιντέρν, Ιταλικῆς καταγωγῆς, τοῦ Βιτόριο Βιντάλι, πού εἶχε ἄμεση ἀνάμιξη στήν ἐξαφάνιση τοῦ 'Αντρές Νίν.

Οἱ ἀδιάλλακτοι Ἰταλοί συγγραφεῖς, υἱοθέτησαν κι αὐτοί μέ μεγάλη βιασύνη τίς κατηγορίες τοῦ Ἐρνάντεθ πού ἀφήνουν νά ἐννοηθοῦν πολλά ἀναφορικά μέ τόν Τολιάτι. Ἔτσι μᾶς παρουσιάζουν έναν Τολιάτι συγκινημένο σέ σημεῖο πού νά μεσολαβήσει στή σοβιετική πρεσβεία, ἐνῶ εἶχε πάντοτε ἐπιδείξει μιά τέλεια ἀδιαφορία γιά ὅ,τι δέν τόν ἀφοροῦσε προσωπικά. Ἐπιπλέον, ὄντας ἕνα ἄτομο ἐξαιρετικά συνετό, δέν φαίνεται πιστευτό πώς θά ὀργάνωνε ἤ θά συμμετεῖχε ποτέ ἐνεργά σέ μιά ἐγκληματική ἀπόπειρα. Τέλος, ἀμφισβήτησε κι ὁ ἴδιος τήν ἐκεῖ παρουσία του, δηλώνοντας πώς ἔφτασε στήν Ἱσπανία τόν Ἰούλη 1937.

Σύμφωνα μέ τόν Ἐρνάντεθ, ὁ ἀπό μηχανῆς θεός σέ ὅλη τήν ἐπιχείρηση ἦταν ὁ πράκτορας τῆς Τσεκά Ὀρλώφ. Αὐτός καί ἡ συμμορία του φυλάκισαν τόν Νίν γιά νά τοῦ ἀποσπάσουν μιά «ὁμολογία», στήν ὁποία θά ἀναγνώριζε πώς ἦταν κατάσκοπος στήν ὑπηρεσία τοῦ Φράνκο. Ἐπειδή ὁ Νίν δέν ὁμολογοῦσε — παρά τά ἀπάνθρωπα βασανιστήρια στά ὁποῖα ὑποβλήθηκε — ὁ δ Ὀρλώφ κατέφυγε στήν «τελική λύση» πού πρότεινε καί σκηνοθέτησε ὁ Βιντάλι. Τέλος, ὁ Βιντάλι πῆρε ἐντολή νά ἐξοντώσει τόν Νίν, μετά ἀπό μιά σκηνοθετημένη εἰσβολή στή φυλακή τῆς Ἀλκαλά δέ Ἐνάρες, μιᾶς μικρῆς πόλης στά περίχωρα τῆς Μαδρίτης, ὅπου εἶχε μεταφερθεῖ ὁ Νίν μέ ἔνταλμα τῆς ἀστυνομίας τῆς πρωτεύουσας, τόν Ἰούνη 1937. Αὐτή ἡ ἐπιχείρηση θά ἐκτελοῦνταν ἀπό γερμανόφωνους πολιτοφύλακες, οἱ ὁποῖοι θά παρίσταναν τούς πράκτορες τῆς Γκεστάπο, πού πῆγαν νά ἀπελευθερώσουν ἕνα δικό τους.

Στήν μπροσούρα, Ἡ δολοφονία τοῦ Ἀντρές Νίν, (σ. 19), ἡ ὑπόθεση παρουσιάζεται διαφορετικά, μέ τρόπο πού φαίνεται ὅτι προσεγγίζει περισσότερο τήν ἀλήθεια. Ἡ ἀπαγωγή δέν ἀποδίδεται πιά σέ μέλη ἤ δῆθεν μέλη τῶν Ταξιαρχιῶν, ἀλλά σέ «ὀχτώ ρώσους καί πολωνούς ἀξιωματικούς».

Σήμερα αὐτός ὁ Βιντάλι εἶναι γερουσιαστής τῆς Τεργέστης. Ἀναφορικά μέ τήν ὑπόθεση Νίν ἔχει δηλώσει: «Γιατί νά ὀργανώσουμε μιά τέτοια σκηνοθεσία, ἀφοῦ ἐκείνη τήν ἐποχή δέν χρειαζόνταν τόσες διατυπώσεις γιά νά τουφεκίσουμε ἕναν ἀναρχικό ἤ πουμιστή!».

Πῶς λοιπόν νά πιστέψουμε τόν Ἐρνάντεθ, ὅταν ξέρουμε πώς δημοσίευσε στά 1946, στό Μεξικό, ἕνα βιβλίο πού μαρτυράει μιά ολότελα ἀπολογητική διάθεση γιά ὅλα ὅσα τό Ἱσπανικό Κ.Κ. ἔκανε στή διάρκεια τοῦ ἐμφύλιου πόλεμου; Ἀπό τήν ἄλλη, πολύ σύντομα ἔγινε

υπάλληλος τής γιουγκοσλαβικής πρεσβείας στό Μεξικό, σέ μιά έποχή όπου οί νέοι του προϊστάμενοι είχαν φανερούς λόγους νά άναφερθοΰν στούς πρώην συντρόφους Τολιάτι καί Βιντάλι.

Ἄς έπανέλθουμε στόν άναμφισβήτητα άποφασιστικό ρόλο τοΰ Ὀρλώφ, πού ό Χοσέ Λουίς Ἀλκοφάρ Νασάες, τόν περιγράφει μέ κάθε λεπτομέρεια, σ' ένα έργο πού κυκλοφόρησε στά 1971.

Σύμφωνα μέ τόν Κριβίτσκυ, ό Ὀρλώφ είχε βαθμό στρατηγοΰ τής Γκεπεού καί ήταν ό πρώτος πού άνέλαβε όλες τίς ύπηρεσίες πού ή περιβόητη Γκεπεού είχε όργανώσει στήν Ισπανική χερσόννησο. Μιά άπό τίς πρώτες έκτακτες άποστολές του ήταν νά έπιβλέψει τή μεταφορά τοΰ χρυσοΰ άπό τήν Ἱσπανική Τράπεζα τής Καρθαγένης στήν Ὀδησσό. Ὅταν έκπλήρωσε αύτό τό έργο, μπόρεσε νά άφοσιωθεΐ στήν έξόντωση όλων έκείνων πού ό Στάλιν ήθελε νά έξοντώσει. Αύτή ή «έκκαθάριση» έπεκτάθηκε καί στούς ίδιους του τούς συντρόφους πού άνακαλούνταν στή Μόσχα.

Ὅταν τόν «κάλεσαν», μέ τή σειρά του, νά γυρίσει στή Μόσχα, κατάφερε νά έγκαταλείψει στή Μασσαλία τό πλοΐο πού θά τόν μετέφερε στή Ρωσία, νά φτάσει στόν Καναδά καί μετά στίς ΕΠΑ, όπου πήρε ύπηκοότητα άποκαλύπτοντας όλα ή λίγα άπό τά μυστικά πού γνώριζε. Σέ ένα άρθρο πού δημοσιεύτηκε στήν άμερικάνικη έπιθεώρηση Life, ό Ὀρλώφ έρριξε τίς εύθύνες τοΰ έγκλήματος σέ κάποιον Μπολοντίν.

Φρανκικές πηγές άναφέρονται σέ μιά άποστολή τής άστυνομίας πού σχεδίασαν οί Ρώσοι, άλλά δέ δίνουν καμιά νέα πληροφορία γιά τήν έξόντωση τοΰ Ἀντρές Νίν.

Θά άναφέρουμε έδώ καί μιά άνεπιβεβαίωση άκόμα άποψη γιά τήν έξαφάνιση τοΰ Νίν. Σύμφωνα μέ μιά έκδοχή, ό Νίν θά πρέπει νά έπιβιβάστηκε σ' ένα ρώσικο πλοΐο. Ὁ Χουάν Βιδάρτε, ό σοσιαλιστής πρώην 6' γραμματέας τοΰ ύπουργείου Ἐσωτερικών, δείχνει νά τήν ύποστηρίζει καί διευκρινίζει ότι ό Νίν θά πρέπει νά όδηγήθηκε στό Ἀλικάντε. Ὁ Βιδάρτε πιστεύει ότι άν έρευνοΰσε τήν ύπόθεση, οί κομμουνιστές θά έπιχειροΰσαν νά τόν σκοτώσουν.

Ἴσως ό διψασμένος γιά τήν άλήθεια άναγνώστης νά παραμείνει άνικανοποίητος. Εἰλικρινά, όμως, δέν μποροΰμε νά καταλήξουμε στή μονόπλευρη άποψη τοΰ Χεσούς Ἐρνάντεθ. Γιά μάς, τό ζήτημα παραμένει άνοιχτό. Ἄραγε τά σοβιετικά άρχεΐα θά δώσουν ποτέ στή δημοσιότητα τά μυστικά πού κρύβουν; Πολύ άμφιβάλουμε.

Α. ΚΡΟΥΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΚΑΜΙΛΛΟ ΜΠΕΡΝΕΡΙ

Στίς 25 'Απρίλη 1937, ὁ Μπερνέρι ἔγραφε στή σύντροφό του: «'Εγώ πού συνήθως δέ φοβᾶμαι ἀντιχρύζοντας καπάφατσα τόν κίνδυνο, μερικές φορές καταλαμβάνομαι ἀπ' τό φόβο τοῦ θανάτου, δίχως νά ὑπάρχει συγκεκριμένος ἀντικειμενικός λόγος».

Τή νύχτα τῆς 3 πρός 4 Μάη, ἔγραφε στήν κόρη του Μαρία - Λουίζα: «Πόσο κακό κάνουν κι ἐδῶ οἱ κομμουνιστές! Εἶναι περίπου δύο ἡ ὥρα καί ἐγώ ξαγρυπνῶ. Τό σπίτι βρίσκεται σέ συναγερμό. Προσφέρθηκα νά παραμείνω ξύπνιος γιά ν' ἀφήσω τούς ἄλλους νά κοιμηθοῦν καί ὅλοι γέλασαν λέγοντας πώς δέν θ' ἄκουγα οὔτε τίς κανονιές! 'Αλλά ὕστερα, ἕνας ἕνας κοιμήθηκαν κι ἐγώ τούς φυλάω ὅλους, δουλεύοντας γι' αὐτούς πού θά ἔρθουν. Αὐτό εἶναι τό μόνο πράγμα πού εἶναι ἀπόλυτα ὡραῖο,πιό ἀπόλυτο ἀπό τήν ἀγάπη καί πιό ἀληθινό κι ἀπό τήν ἴδια τήν πραγματικότητα. Τί θά ἦταν ὁ ἄνθρωπος χωρίς αὐτή τήν αἴσθηση τοῦ καθήκοντος, χωρίς αὐτή τή συγκίνηση πού γεννάει μέσα του ἡ σκέψη πώς εἶναι ἑνωμένος μέ ὅσους βρίσκονται μακριά, μέ ὅσους χάθηκαν ἤ ἀγνοοῦνται; Συχνά σκέφτομαι πώς αὐτό τό μεσαιωνικό συναίσθημα δέν εἶναι παρά μιά φυγή, ἡ ἀναζήτηση κι ἡ δημιουργία μιᾶς ἰσορροπίας, μιᾶς σταθερότητας, πού χωρίς αὐτές θά βυθιζόμασταν στή σύγχυση ἤ στήν ἀπόγνωση. Ὅπως καί νά 'ναι, εἶναι βέβαιο πώς τά πιό ἔντονα συναισθήματα εἶναι καί τά πιό ἀ ν θ ρ ώ π ι ν α.

Μπορεῖ κανείς νά χάσει τίς αὐταπάτες του γιά ὅλα καί γιά ὅλους, ὄχι ὅμως καί γιά ὅ,τι ἐπιβεβαιώνεται μέσα ἀπό τήν ἠθική συνείδηση. Ἄν μποροῦσα νά σώσω τό Μπιλμπάο θυσιάζοντας τή ζωή μου, δέν θά δίσταζα οὔτε στιγμή. (. . .)

Ὅλα αὐτά πού εἰπώθηκαν παραπάνω, ἔχουν μιά κάπως γελοία ἐπισημότητα γιά ὅσους δέν ζοῦν ἐδῶ. Ἴσως, ὅμως, κάποτε, ἄν μπορέσω νά σοῦ μιλήσω γι' αὐτούς τούς μῆνες, νά καταλάβεις.»

Τή νύχτα τῆς 5 πρός 6 Μάη, τά πτώματα τοῦ Μπερνέρι καί τοῦ Μπαρμπιέρι, βρέθηκαν ἀνάμεσα στά πτώματα ἄλλων, πού δολο-

φόνησαν κομμουνιστές, μέ διαταγή τοῦ Ἔρκολι — ἄλλιῶς Τολιάτι — καί τῆς Γκεπεοῦ.

Οἱ δολοφόνοι

Τίς μέρες τοῦ Μάη τοῦ 1937 στή Βαρκελώνη, ὅταν βρέθηκαν ἀντιμέτωποι οἱ κομμουνιστές μέ τούς ἀναρχικούς, πού κάτω ἀπ' αὐτές τίς συνθῆκες εἶχαν ἑνωθεῖ μέ τούς πουμιστές, δολοφονήθηκε ὁ Μπερνέρι. Ἡ ἐφημερίδα «Φωνή τοῦ Λαοῦ», ἐπίσημο ὄργανο τοῦ ἰταλικοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, γενικός γραμματέας τοῦ ὁποίου ἦταν ὁ Παλμίρο Τολιάτι, ἔγραφε μέ τόν τίτλο «Πρέπει νά διαλέξουμε»:

«Ὁ Καμίλλο Μπερνέρι, ἕνας ἀπό τούς ἰθύνοντες τῆς ὁμάδας «Φίλοι τοῦ Ντουρούτι» ἡ ὁποία ἀποκηρύχτηκε ἀπό τήν ἴδια της τήν ἡγεσία τῆς Ἰβηρικῆς Ἀναρχικῆς Ὁμοσπονδίας καί προκάλεσε τήν αἱματηρή ἐξέγερση ἐνάντια στήν κυβέρνηση τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου, στήν Καταλωνία, κρίθηκε ἔνοχος καί ἐκτελέστηκε γι' αὐτή τήν ἐξέγερση ἀπό τή δημοκρατική ἐπανάσταση, στήν ὁποία κανένας ἀντιφασίστας δέν μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ τό δικαίωμα τῆς νόμιμης ἄμυνας».

Στά 1950 οἱ «Νέοι Δρόμοι», ἑβδομαδιάτικο ὄργανο τοῦ ἰταλικοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, ἀπαντοῦσαν σ' ἕναν ἀναγνώστη, μέ τήν πέννα τοῦ Ἔττορε Κουαλιερίνι, εἰδικοῦ στά ἱσπανικά θέματα: «Δέν ἔχουμε ἀκριβεῖς πληροφορίες γιά τό θάνατο τοῦ Καμίλλο Μπερνέρι καί δέν μποροῦμε νά ποῦμε ἄν σκοτώθηκε στό πεδίο τῆς μάχης ἤ στή διάρκεια τῆς ἐξέγερσης τῆς Βαρκελώνης, τό Μάη 1937».

Ἡ «Ἀναγέννηση», τό Μάρτη τοῦ 1950, ἔγραφε (σ' ἕνα ἄρθρο μέ τήν ὑπογραφή Ροντερίγκο, δηλαδή, Τολιάτι): «Ὁ Καμίλλο Μπερνέρι ἦταν ἀναρχικός καί, ὅπως καί ἄλλοι ἀναρχικοί τῆς Βαρκελώνης, τόν Ἀπρίλη 1937, ἀνῆκε στήν τάση πού κατά κάποιο τρόπο πρασέγγιζε τούς ἑνοποιημένους σοσιαλιστές, τούς καταλανιστές καί τούς δημοκρατικούς, γιατί ἀντιτάχθηκε σθεναρά στήν δράση τῶν περίφημων «incontrolados»,* πράγμα τό ὁποῖο ξεσήκωσε τίς ἔντονες ἀντιδράσεις τους. Στή διάρκεια τῆς ἐξέγερσης τοῦ Μάη στή Βαρκελώνη, πού ἦταν μία σειρά αἱματηρῶν ὁδομαχιῶν ἀπό σπίτι σέ σπίτι, ἀπό στέγη σέ στέγη κλπ., ὁ Μπερνέρι σκοτώθηκε σέ μιά ἀπ' αὐτές τίς συγκρούσεις: αὐτό εἶναι ὅλο».

Μέσα ἀπ' αὐτές τίς ἀντιφάσεις, εἶναι εὔκολο νά διακρίνει κανείς τούς ἐνόχους.

(Ἀπ' τό βιβλίο «Ὁ Ταξικός Πόλεμος στήν Ἱσπανία», ἐκδόσεις Σ π ά ρ τ α κ ο ς, 1977 — θά κυκλοφορήσει προσεχῶς ἀπ' τίς ἐκδόσεις «Ἐλεύθερος Τύπος»).

* Σ.τ.Ε. «Ἀνεξέλεγκτων».

- Ο ΣΤΑΛΙΝΙΣΜΟΣ, ΔΗΜΙΟΣ
  ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ
- Η ΑΙΜΑΤΗΡΗ ΒΔΟΜΑΔΑ
  ΤΗΣ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΣ - ΜΑΗΣ 1937
- Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΡΕΣ ΝΙΝ
  (Η GPU ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ)